

Coşkun ONGUN

**Yargı Kararları Işığında
MEDYA HUKUKU**

İstanbul 2010

Legal Kitapevi
Hukuk Kitapları Serisi:

**Yargı Kararları Işığında
MEDYA HUKUKU**

Coşkun ONGUN

Birinci Baskı: Kasım 2010

ISBN:

Yayıncı: Legal Kitapevi San. ve Tic. Ltd. Şti.
Genel Yayın Yönetmeni: Lütfü Başöz
Mizanpaj: Seçil Bakkalcıoğlu Sağel
Basım ve Cilt: Kitap Matbaacılık San. ve Tic. Ltd. Şti.
Davutpaşa Cad. No: 123, Kat:1
Basıldığı Yer: Topkapı/İstanbul
Yönetim Yeri: Caferağa Mah. Mühürdar Cad. No: 65
Kadıköy – İstanbul
Yayın Türü: Hukuk Kitabı

Copyright © 2010

Bu kitabın tüm yayın hakları LEGAL KİTAPEVİ SAN. ve TİC. LTD. ŞTİ. 'ne aittir. Kitapevinin izni alınmadan eğitim ve tanıtım amaçlı kısmi alıntılar hariç olmak üzere hiçbir şekilde kopya edilemez, çoğaltılamaz ve yayımlanamaz.

LEGAL KİTAPEVİ SAN. ve TİC. LTD. ŞTİ.

Caferağa Mah. Mühürdar Cad. No: 65 Kadıköy – İstanbul

Tel: 0 216 346 55 18 – 449 04 86 Faks: 0 216 346 49 18

İnternet adresi: www.legalkitap.com.tr

E-posta: kitap@legalkitap.com.tr

Babama, Turan Hocama, Celâl Üstadıma...

SUNU

Yazılı ve görsel basın yani “medya”, geçmişten günümüze dördüncü kuvvet olarak tanımlanır. Halkın bilgi alması ve bilinç oluşturması büyük ölçüde medya sayesinde. Bu bilincin oluşturulmasında ortaya çıkabilecek olumlu veya olumsuz süreç ve olgularda medyanın sorumluluğu öne çıkar. Bir haberin veriliş biçimi, ilgili haberin önüne geçebilmektedir. Kullanılan başlıklar, seçilen sözcükler, atılan manşetler ya da yayına eşlik eden resim ve görüntüler kamuoyunu derinden etkileyebilir, dahası yönlendirici olabilir.

Basın özgürlüğü çerçevesinde kullanılan hakkın ve yerine getirilen görevin sınırları Yasa ile açıkça çizilmiş, öğreti ve uygulama da bu çizilen soyut sınırlamaları somutlaştırmıştır.

Bu çalışma, medyanın hukuksal yönünü belirlemek için hazırlandı. Yargı kararları eşliğinde derin yorum ve tartışmalara girilmeden mevzuat ve içtihatlar aynen alıntılanarak “medya hukuku”nun çerçevesi ya-lın biçimde ele alınmaya çalışıldı.

Gazete ve TV’lerin yanı sıra İnternet ortamındaki yayınlar da hukuki boyutuyla irdelendi.

Basın özgürlüğünün sınırları kişilik haklarının başladığı yerde sonlanıyor. Kişilik hakları sınırının nerede başladığı, özgürlüğün sınırlarının nerede sonlandığı yer verdiğimiz yargı kararlarıyla belirgin hale geliyor.

Özetle bu çalışmada asıl olarak konuyla ilgili Yargı Kararları derlenmiş oldu.

Kitabın kısa sürede basılmasını sağlayan Legal Yayınevi, Yönetici ve çalışanlarına içten teşekkür dilekleriyle...

Coşkun ONGUN
econgun@gmail.com

İÇİNDEKİLER

SUNU	5
KISALTMALAR.....	13

BİRİNCİ BÖLÜM MEDYA, ÖZGÜRLÜĞÜ ve SORUMLULUĞU

1. BASIN ÖZGÜRLÜĞÜNE GİRİŞ.....	15
a. Genel olarak	15
b. Anayasal Güvence.....	16
c. AİHS ve AİHM'e Göre	18
d. Konseye Göre Basının İşlevi.....	21
2. BASININ SORUMLULUĞU.....	24
a. Sorumluluk Ölçütleri.....	24
b. Yayında Olması Gereken Hukuka Uygunluk Koşulları.....	25
3. YAYINLARDA HUKUKİ SORUMLULUK.....	27
a. Basılı Eserlerde.....	27
i. Süreli Yayınlar	27
ii. Süresiz Yayınlar	28
iii. Şirketler ve Devirler	28
b. Özel Radyo ve televizyon Yayınlarında.....	29
c. İnternet Yoluyla İşlenen Fiillerdeki Hukuki Sorumluluk.....	30
4. DAVA SÜRELERİ VE ZAMANAŞIMI.....	31
5. ZORUNLU BİLGİLER	34
6. GÖREVLİ VE YETKİLİ MAHKEMELER.....	36

İKİNCİ BÖLÜM BASIN YAYIN ORGANLARINA KARŞI AÇILACAK KİŞİLİK HAKLARI DAVALARI

1. MEDENİ KANUN DÜZENLEMESİ.....	39
a. Kişilik Hakları	39
b. Saldırlara Karşı Başvuru Yollar	40
c. Hukuka Uygunluk Nedenleri.....	41
d. Kişilik Hakları İçin İstemler.....	42
e. Kişilik Haklarının İhlal Biçimleri.....	43

f. Yargıtay Kararlarından Örnekler	46
i. Gizli Kamera Çekimi	46
ii. Yayında Kullanılan Nitelemeler	48
iii. Görünen Gerçeğe Uygunluk.....	49
iv. Yayında Özle Biçim Arasındaki Denge	49
v. Medyanın Çarpıcı Sözcük Kullanım Hakkı	50
vi. Yargı Kararlarına Eleştirinin Sınırı	51
vii. Davalardaki Husumet Ehliyeti.....	53
viii. Kullanılan Sözcüklerin Seçimi	53
ix. Karikatürlerde Yayın İlkesi.....	54
x. Kamuya Mal Olmuş Kişi Kavramı	55
xi. Gerçeği Araştırma Görevi	57
xii. Yalnızca Kamusal Yarar	57
xiii. Yayında İsmi Geçmesi.....	59
xiv. İzinsiz Resim Yayını.....	60
xv. Geçmiş Olayların Verilişi.....	61
xvi. Tüzel Kişilerin Durumu	63
xvii. Kişilik Hakkı ve Kişisel Değerler Nelerdir?	63
xviii. Basın Özgürlüğü'nün Sınırları.....	65
2. KİŞİLİK HAKLARININ BORÇLAR KANUNU'NA GÖRE	
KORUNMASI	67
a. Kişilik Hakları Zararı	67
b. Yargıtay Kararlarından Örnekler	68
i. Basının Haber Verme Görevi.	68
ii. Basının Kamusal Görevi.....	69
iii. Manevi Tazminat İstemi	70
iv. Yayında Gerçeklik Kavramı	71
v. Kişilik Hakları ve Medya Özgürlüğü'nün Sınırları.....	72
vi. Politik Kimlik Taşıyan Kişilerin Katlanma Zorunluluğu	75
vii. Basının Özgürlük Hakkını Kullanımı.....	76
viii. Yayının Gerçeğe Uygunluğunu Kanıtlama Görevi.....	77
ix. Yayın salt Toplumsal Yarar İçin Yapılmalıdır.	78
x. Medya ve Demokrasi.....	80
xi. Yayından Dolayı Sorumluluğuna Gidilecek Kişiler.....	83
3. YAZILI MEDYANIN CEZAİ SORUMLULUĞU	84
a. Sorumluluk Maddeleri.....	84
b. Sorumlu Müdür	85
i. Eleştiri Sınırının Aşılması.....	86

ii. Sorumlu Müdürün Sorumluluk Halleri.....	87
iii. Yayınla Sövme Suçu.....	88
iv. Basın Davalarında Özel Yargılama Yöntemi.....	89
v. Türk Ceza Yasası'nda Basın Suçları.....	89
vi. Yayın Sert ve Çarpıcı İfadeler İçerebilir.....	91
vii. Kitabın Her Yeni Baskısı Müttemadi Suça Girer.....	94
4. İNTERNET ÜZERİNDEN YAPILAN YAYINLARDA KİŞİLİK HAKLARININ KORUNMASI.....	94
a. Sorumluların Tanımı	94
b. Kavramların Açıklanması	95
i. İçerik sağlayıcının sorumluluğu	96
ii. Yer sağlayıcının sorumluluğu.....	96
iii. Erişim sağlayıcının sorumluluğu.....	96
c. İnternet Yayınlarının Denetimi.....	97
i. Telekomünikasyon İletişim Başkanlığı.....	97
ii. İnternet Kurulu	99
5. RADYO VE TELEVİZYON YAYINLARI	99
a. Özel Radyo ve Televizyon Yayınlarında Sorumluluk.....	99
b. Radyo Tv Yayınlarında Uyulması Gereken İlkeler.....	100
c. Yargı Kararlarından Örnekler.....	102
i. Haberin Verilişi ve Hukuka Uygunluk.....	102
ii. Köşe Yazarınca Kullanılan Sözler, Manevi Tazminat Tutarı	104
iii. Yayın İçin Esaslı İnceleme, Tek Yanlı ve Fırsat Eşitliğine Aykırı Yayın.....	104
iv. Reklam Yayınlama İlkeleri	105
v. Reklamın Diğer Yayınlardan Ayırt Edilebilmesi.....	107
d. Yayın Durdurma.....	109
i. Şiddeti İrdelemek Yayın Durdurma Nedeni Olamaz.....	111
ii. Masumiyet Karinesine Aykırı Yayın Yapılamaz	112
iii. Siyasiler Ağır Eleştiriye Katlanmak Zorundadırlar	112
iv. Cezai İşlemler Uygulandıkları Dönemdeki Yasalara Uygun Olmalıdır	114
v. Farklı Dil ve Lehçelerde Yayın	114
vi. “Öne Sürülüyor” Sözü Yayındaki Hukuka Aykırılığı Gidermez.....	115
vii. Yayın Durdurma Dosyalarında Bilirkişi İncelemesi Gerekir.	115
viii. Cezanın Akan Yazıyla Sunulması.....	116
e. Yayın Programlarındaki Sorumlu Müdür.....	117

f. Özel Radyo ve Televizyon Çalışanları	118
i. Fikir ve Sanat İşçisi Kavramı	118
ii. Medya Organında Çalışan Herkes Fikir İşçisi Sayılamaz.	119

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM TÜRK HUKUKUNDA YAYIN YASAKLARI

1. GENEL OLARAK YAYIN YASAĞI.....	121
2. CEZA MUHAHEMELERİ KANUNU'NDAKİ YASAKLAMALAR. 122	
a. Yasağa Konu Olacak Suçlar	122
b. İletişimin Dinlenmesi ve Sınırsız Yetki	124
3. BASIN YASASI DÜZENLEMESİ.....	125
4. RADYO VE TELEVİZYONLAR İÇİN DÜZENLEME	126
5. İNTERNET YAYINLARINDA YASAKLAMA	128

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM CEVAP ve DÜZELTME HAKKI

1. ANAYASAL BİR HAK OLARAK CEVAP VE DÜZELTME.....	131
2. BASIN YASASI'NA GÖRE CEVAP VE DÜZELTME	132
a. Amacı ve Koşulları.....	132
b. Uygulama	133
c. Yargı Yolları.....	133
d. Tüzel Kişilerin Durumu	134
e. Yargı Uygulamaları.....	134
i. On Beş Günlük Süre.....	134
ii. Cevap ve Düzeltme Metni Suç Unsuru İçermemeli 3. Kişilerin Haklarını İhlal Etmemelidir.	135
iii. Mahkemede Kullanılan Kanıt Gizli Değildir.....	136
iv. Eleştirel Yayınlar Cevap ve Düzeltme Hakkına Konu Olamaz.....	136
v. Cevap ve Düzeltmede Karşı Taraf Sorumlu Müdürdür	137
vi. Yayımlanan Gazetenin Fotokopisi Yeterlidir.....	138
vii. Yayımdaki Sözcükler Aşağılayıcı Olamaz.....	138
viii. Sulh Ceza Mahkemesi Kararına Karşı İtiraz Süresi.....	139
ix. Cevap Metninin Gazete Tüzel Kişiliğine Yollanması Ret Nedenidir. 140	
f. Cevap ve Düzeltme Kararlarına Uyulmaması	141

3. ÖZEL RADYO VE TELEVİZYONLAR AÇISINDAN CEVAP VE DÜZELTME HAKKI.....	141
a. Uygulama	142
b. Koşullar	142
c. Yaptırımlar	143
d. Yargısal Örnekler	143
i. 10 Gün İçinde Yargı Yolu, Son Günün Tatile Denk Gelmesi.....	143
ii. Sürenin Kaçırılması Ret Nedeni	144
iii. Yayıncının Sorumluluğu	144
iv. Metnin Yayınlanmaması Yayın Durdurma Nedeni Olabilir mi?.....	145
4. İNTERNET ÜZERİNDEN YAPILAN YAYINLAR İÇİN CEVAP VE DÜZELTME HAKKI.....	147
a. İçeriğin Yayıncıdan Çıkarılması ve Cevap Hakkı.....	147
b. İçerik ve Yer Sağlayıcı.....	148

BEŞİNCİ BÖLÜM TRT YAYINLARI

1. YAYIN İLKELERİ	149
2. TRT'NİN GÖREVLERİ.....	150
3. TRT'NİN SORUMLULUĞU	151
4. PROGRAM ÖZELLİKLERİ.....	153
5. TRT YAYINLARINDA CEVAP VE DÜZELTME HAKKI	154
EKLER DİLEKÇE VE BAŞVURU ÖRNEKLERİ.....	157
KAYNAKÇA.....	175

KISALTMALAR

- Y.** : Yargıtay
HGK. :Hukuk Genel Kurulu
E. : Esas No
K. : Karar No
T. : Tarih
HD. : Yargıtay Hukuk Dairesi
CGK. : Ceza Genel Kurulu
Dnş. : Danıştay
Bkz. : Bakınız
CD. : Yargıtay Ceza Dairesi
CMK. : Ceza Muhakemeleri Kanunu
HUMK. :Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanunu
İİK. : İcra İflas Kanunu
BK. : Borçlar Kanunu
MK. : Medeni Kanun
Sf. : Sayfa no
a.g.e. : Adı Geçen Eser
İBD. : İstanbul Barosu Dergisi

BİRİNCİ BÖLÜM

MEDYA, ÖZGÜRLÜĞÜ VE SORUMLULUĞU

1. BASIN ÖZGÜRLÜĞÜNE GİRİŞ

a. Genel olarak

Demokratik ülkelerde yasama, yürütme ve yargı üçgeninde biçimlenen erkler ayrılığı sistemi, toplumsal düzenin sürdürülmesinde temel dayanak noktasını oluşturur. Nasıl sav, savunma karar üçlüsü olmadan bağımsız bir yargı ve yargılamadan söz edilemez ise, Yasama, Yürütme ve Yargı olmadan da demokratik bir yönetim sisteminden söz edilemez.

Gerek kamu nezdinde gerekse özel kurum ve kişilerce basının işlevini yerine getirmesine engel yaratabilecek eylemler, hem Anayasamızda hem de Basın Yasası'nda getirilen düzenlemelerle önlenmeye çalışılmıştır. Bu düzenlemeler çağdaş demokrasinin de bir gereğidir. Çünkü “gelişmiş” bir ülkede Yasama, Yürütme ve Yargıdan sonra dördüncü kuvvet olarak yazılı ve görsel basın yani “medya” gelir. Yazılı ve görsel basın araçları, yalnız halkın bilgi alma hakkını değil, yönlendirme ve bilinç oluşturmanın yanı sıra denetim göreviyle bürokrasiye karşı halkın sözcülüğü görevini de üstlenirler. Basının görevini özgürce yerine getirmesi “kamu yararı” kavramının hayata geçirilmesi ile doğru orantılıdır. Basının özgür olmadığı, çeşitli vesilelerle bazı kurum ve kişilerin boyunduruğunda olduğu bir ülkede demokrasiden söz edilemeyeceği gibi, hukuk devletinin işlerliğinden de söz edilemez. Bu tür durumlarda otorite gücünü pekiştirir; iktidar çevresi hızla ‘politbüro’ olmaya yönelir ve toplumun her kademesine nüfuz etmeye başlar. Basın özgürlüğünün gördüğü hasar, kısa sürede kişisel özgürlüğün de sonunun gelmesine neden olabilir. Her ne kadar bir ülkede, yürütmeye karşı yasama ve yargının varlığı ileri sürülüyor olsa da uzun süre iktidarda kalan yürütme erki, toplumun siyasi ve ekonomik gücünü elinde bulundurduğundan bir süre sonra Yasama ve Yargıya da hükmedecektir. Dünyada bunun birçok somut örneğine rastlamak olasıdır. Bu durumda dördüncü kuvvet denilen medya, yönetimin denetimindeki üçlü güce karşı ikincil (ve de biricik) kuvvet konumuna yükselir. Yasaması, yürütmesi ve

yargısı aynı senfoniye çalan bir ülkede, farklı sesler ve melodiler bir tek “özgür basın” tarafından ortaya konur; konmalıdır.

Basın özgürlüğünün kişilik haklarına müdahale etmemesi için, iki “kutsal kavramın” sınırlarının belirlenmesindeki formül basittir: Basın özgürlüğünün sınırları kişilik haklarının başladığı yerde sonlanır. Asıl tartışma konusu da burada doğar ve kişilik haklarının nerede başladığı sorusunda düğümlenir. Her olayın somut özelliklerine göre bu sorunun yanıtları farklılık gösterecektir. Asıl olarak kişilikler nasıl farklıysa kişilik haklarının sınır çizgileri de farklıdır. Örneğin sıradan bir kimsenin izinsiz resmini basıp yayımlamak hukukun ihlali olarak değerlendirilebilirken, kamuya mal olmuş bir siyasetçinin ya da ünlü bir şarkıcının görüntüsünü yayımlamak onun hakkında belirlenen hukuki çerçeve içerisinde haber ve yorumda bulunmak kişilik hakkı ihlali olarak değerlendirilemeyebilir.

b. Anayasal Güvence

Yürürlükteki 82 Anayasası basın özgürlüğünü *Basın hürdür, sansür edilemez*, hükmüyle teminat altına almıştır.

Düşüncüyü açıklama ve yayma hürriyeti başlıklı 26. madde; herkesin düşünce ve kanaatlerini söz, yazı, resim veya başka yollarla tek başına veya toplu olarak açıklama ve yayma hakkına sahip olduğunu vurgular. Bu hürriyet resmi makamların müdahalesi olmaksızın haber veya fikir almak ya da vermek serbestliğini de kapsar. Bu fıkra hükmü, radyo, televizyon, sinema veya benzeri yollarla yapılan yayımların izin sisteminde bağlanmasına engel değildir. Aynı maddenin 2001 yılında getirilen devam fıkrasında da sözü edilen özgürlüğün, kullanılması, *millî güvenlik, kamu düzeni, kamu güvenliği, Cumhuriyetin temel nitelikleri ve Devletin ülkesi ve milleti ile bölünmez bütünlüğünün korunması, suçların önlenmesi, suçluların cezalandırılması, Devlet sırrı olarak usulince belirtilmiş bilgilerin açıklanmaması, başkalarının şöhret veya haklarının, özel ve aile hayatlarının yahut kanunun öngördüğü meslek sırlarının korunması veya yargılama görevinin gereğine uygun olarak yerine getirilmesi amaçlarıyla sınırlanabileceğini düzenlemiş bulunmaktadır.*

Haber ve düşünceleri yayma araçlarının kullanılmasına ilişkin düzenleyici hükümler, bunların yayımını engellemek koşuluyla, düşüncüyü açıklama ve yayma hürriyetinin sınırlanması sayılmaz, diyen anayasa koyucu, yayımı engellememenin altını özellikle çizmiştir.

Yine 26. madde bu konuda yapılacak ve uygulanacak şekil, şart ve usullerin yasayla düzenleneceğini de hüküm altına almaktadır.

Bilim ve sanat hürriyeti başlıklı 27. Maddede de herkesin bilim ve sanatı serbestçe öğrenme ve öğretme, açıklama, yayma ve bu alanlarda her türlü araştırma hakkına sahip olduğu vurgulanmakta burada yayma hakkının, Anayasanın 1, 2 ve 3. maddeleri hükümlerinin değiştirilmesini sağlamak amacıyla kullanılamayacağı belirtilmektedir. Bilindiği gibi Anayasamızın ilk üç maddesi değiştirilmesi teklif dahi edilmeyen maddelerdendir.

27. Maddenin son fıkrası, bu düzenlemelerin, yabancı yayınların ülkeye girmesi ve dağıtımının kanunla düzenlenmesine engel olmayacağını altını çizmiştir.

Basının asıl olarak işlevini düzenleyen ve de yayın yasaklarıyla ilgili koşulları düzenleyen 28. maddenin ilk fıkrası yukarıda belirttiğimiz üzere basın özgürlüğünü teminat altına almaktadır. Ancak bilindiği gibi konunun ayrıntılı istisnaları ilk fıkrayı takip etmektedir. Buna göre devam eden düzenlemelerde şu hükümler yer alır: “Devlet, basın ve haber alma hürriyetlerini sağlayacak tedbirleri alır. Basın hürriyetinin sınırlandırılmasında, Anayasa’nın 26 ve 27. maddeleri hükümleri uygulanır.

Devletin iç ve dış güvenliğini, ülkesi ve milletiyle bölünmez bütünlüğünü tehdit eden veya suç işlemeye ya da ayaklanma veya isyana teşvik eder nitelikte olan veya Devlete ait gizli bilgilere ilişkin bulunan her türlü haber veya yazıyı, yazanlar veya bastırılanlar veya aynı amaçla, basanlar, başkasına verenler, bu suçlara ait kanun hükümleri uyarınca sorumlu olurlar. Tedbir yolu ile dağıtım hakim kararıyla; gecikmesinde sakınca bulunan hallerde de kanunun açıkça yetkili kıldığı merciin emriyle önlenir. Dağıtımını önleyen yetkili merci, bu kararını en geç yirmi dört saat içinde yetkili hakime bildirir. Yetkili hakim bu kararı en geç kırk sekiz saat içinde onaylamazsa, dağıtımını önleme kararı hükümsüz sayılır.

Yargılama görevinin amacına uygun olarak yerine getirilmesi için, kanunla belirtilecek sınırlar içinde, hakim tarafından verilen kararlar saklı kalmak üzere, olaylar hakkında yayım yasağı konamaz.

Sürelili veya süresiz yayınlar, kanunun gösterdiği suçların soruşturma veya kovuşturmasına geçilmiş olması hallerinde hakim kararıyla; Devletin ülkesi ve milletiyle bölünmez bütünlüğünün, milli güvenliğinin,

kamu düzeninin, genel ahlakın korunması ve suçların önlenmesi bakımından gecikmesinde sakınca bulunan hallerde de kanunun açıkça yetkili kıldığı merciin emriyle toplatılabilir. Toplatma kararı veren yetkili merci, bu kararını en geç yirmi dört saat içinde yetkili hakime bildirir; hakim bu kararı en geç kırk sekiz saat içinde onaylamazsa, toplatma kararı hükümsüz sayılır.

Sürelî veya süresiz yayınların suç soruşturma veya kovuşturması sebebiyle zapt ve müsaderesinde genel hükümler uygulanır.

Türkiye’de yayımlanan sürelî yayınlar, **Devletin ülkesi ve milletiyle bölünmez bütünlüğüne, Cumhuriyetin temel ilkelerine, millî güvenliğe ve genel ahlaka aykırı yayımlardan** mahkum olma halinde, mahkeme kararıyla geçici olarak kapatılabilir. Kapatılan sürelî yayının açıkça devamı niteliğini taşıyan her türlü yayın yasaktır; bunlar hakim kararıyla toplatılır.”

Anayasada yer alan ve belirli koşulların varlığıyla konulabilecek yayın ve dağıtım yasakları bulunmasına karşılık, basın özgürlüğü vurgusu her düzenlemede göze çarpmaktadır. Anayasa’nın 29. maddesinin üçüncü fıkrası, sürelî yayınların çıkarılması, yayım şartları, mali kaynakları ve gazetecilik mesleği ile ilgili esaslar kanunla düzenlenir. Kanun, haber, düşünce ve kanaatlerin serbestçe yayımlanmasını engelleyici veya zorlaştırıcı siyasal, ekonomik, mali ve teknik şartlar koyamaz, diyerek, savımızı kanıtlamaktadır.

Aynı şekilde 31. maddenin ikinci fıkrası da basın özgürlüğünü bir kez daha teminat altına almak adına, kanun, millî güvenlik, kamu düzeni, genel ahlâk ve sağlığın korunması sebepleri dışında, halkın bu araçlarla haber almasını, düşünce ve kanaatlere ulaşmasını ve kamuoyunun serbestçe oluşmasını engelleyici kayıtlar koyamaz, düzenlemesini getirmektedir.

c. AİHS ve AİHM’e Göre

İnsan Hakları Evrensel Bildirisi de Basın Özgürlüğünü ifade özgürlüğü kapsamında değerlendirerek 19. maddesinde herkes fikir ve ifade özgürlüğü hakkına sahiptir. Bu hak, bir müdahaleye maruz kalmadan bir fikre sahip olma ve haber ve düşünceleri basın ve yayım araçları vasıtasıyla ülke sınırlarıyla bağlı olmaksızın arama, elde etme ve ulaştırma hakkını da içerir, hükmünü taşımaktadır.

Kitle İletişim Araçlarının Barışın ve Uluslararası Anlayışın Güçlendirilmesine, İnsan Haklarının Geliştirilmesine ve Irkçılık, Apartheid ve Savaş Kışkırtıcılığı ile Mücadele Edilmesine Katkıda Bulunması ile ilgili Temel Prensipler Bildirisi'nin başlangıç bölümünde de haber alma özgürlüğü, zorunlu bir unsur olan muafiyetlerini istismar etmeden kullanma niyetini ve yeterliliğini gerektirir. Bu özgürlük, olayları önyargısız araştırma ve edinilen bilgiyi kötü niyet taşımadan yayma ahlaki yükümlülüğünü temel bir disiplin olarak şart koşar denilmekte ve Birleşmiş Milletler Genel Kurulunun 1947 yılında kabul ettiği, barışı tehdit etmeyi, barışı bozmayı ve saldırı eylemini tasarlayan veya tahrik veya teşvik eden her türlü propagandayı kınayan 110 (II) sayılı kararını hatırlayarak, Genel Kurulun 1947 yılında kabul ettiği, Üye Devletleri, Devletler arasında dostane ilişkileri zedelemeye yönelik yanlış ve yalan haberlerin yayılması ile anayasal usulleri çerçevesinde mücadele etmeye çağırılan 127(II) sayılı kararı ile birlikte, Genel Kurulun kitle iletişim araçları ve onların Devletler arasında barış, güven ve dostane ilişkileri güçlendirmeye yönelik katkıları ile ilgili diğer kararlarını da hatırlayarak, temel ilkeleri ilan edeceğini deklare etmiştir.

Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nde (AİHS) de İfade Özgürlüğü 10. maddede şu şekilde yer alır: "Herkes ifade özgürlüğü hakkına sahiptir. Bu hak kamu makamlarının müdahalesi olmaksızın ve ulusal sınırlarla kısıtlanmaksızın, bir görüşe sahip olma, haber ve düşünceleri elde etme ve bunları ulaştırma özgürlüğünü de içerir. Bu madde Devletin radyo yayıncılığını, televizyon ve sinema işletmeciliğini izne bağlamasına engel değildir. Bu özgürlükleri kullanırken ödev ve sorumluluk içinde hareket edilmesi gerektiğinden, ulusal güvenlik, ülke bütünlüğü veya kamu güvenliği, suçun veya düzensizliğin önlenmesi, genel sağlık ve genel ahlakın korunması, başkalarının şeref ve haklarının korunması, gizli bilgilerin açığa vurulmasının önlenmesi, yargı organının otorite ve tarafsızlığının korunması amacıyla, demokratik bir toplumda gerekli bulunan ve hukukun öngördüğü formalitelere, şartlara, yasaklara ve yaptırımlara tabi tutulabilir."

Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM) kararlarında da basın özgürlüğünün sınırları belirgin hatlarla çekilmiştir. 2007 yılında verilen Lindon/Fransa¹ kararında şu hükümler dikkat çekicidir: *Gazetecilerin bilgi verme haklarının korunması, onların gazetecilik etiğine uygun ola-*

¹ <http://ihami.anadolu.edu.tr/>

rak iyi niyetle ve doğru olgusal temelle hareket etmelerini ve güvenilir ve tam bilgi vermelerini gerektirir. İfade özgürlüğü, beraberinde ödev ve yükümlülükler de getirir ve bu medya için de geçerlidir. Üstelik bu ödev ve yükümlülükler, tanınmış bir bireyin şöhretine saldırı ve başkalarının haklarına tecavüz söz konusu olduğunda daha da büyük önem taşımaktadır. Bu nedenle medyanın özel kişilere hakaret niteliğinde olan maddi ifadeleri doğrulamaya ilişkin sıradan yükümlülüğünden muaf tutulabilmesi özel sebeplerin bulunmasını gerektirir.

Yine 2004 yılında verilen *Prenses Caroline/Almanya* kararında da² basın özgürlüğünün kişilik haklarıyla dengelenmesini amaç edinen bir karara imza atılmıştır. Monaco Prensesi Caroline tarafından özel resimlerinin gazete ve dergilerde basılması üzerine Almanya aleyhine açılan davada mahkeme kişilik haklarına vurgu yapmış ve Özel yaşama dair bu korumanın Sözleşme'nin 10. maddesi ile güvence altına alınmış olan ifade özgürlüğüyle dengelenmesi gerektiğini vurgulamıştır.

Bu bağlamda Mahkeme, ifade özgürlüğünün demokratik bir toplumun temel öğelerinden birisini oluşturduğunu, bu özgürlüğün Sözleşme'nin 10. maddesinin 2. fıkrasına tabi olarak, sadece lehte olduğu kabul edilen, zararsız görülen, ilgilenmeye değmez görülen “haber” ve “düşünceler” için değil, aynı zamanda çarpıcı gelen, rahatsız eden, muhalif olan haber ve düşünceler için de geçerli olduğunu özellikle vurgulamıştır. Bunlar çoğulculuğun, hoşgörünün ve açık fikirliliğin de gereğidir; bunlar olmaksızın “demokratik toplum” da olmaz diyen mahkeme, basının demokratik bir toplumda esaslı bir rol oynadığını, bu görevi, özellikle başkalarının itibarları ve hakları bakımından birtakım sınırları aşmamak koşuluyla, yükümlülüklerine ve sorumluluklarına uygun bir tarzda, kamu menfaatini ilgilendiren hususlarda haber ve düşüncelerin iletilmesini sağladığını hüküm altına almıştır.

Aynı kararda Mahkeme, ihtilaflı olsalar bile politikacıların resmi görevlerini icra ederken yaptıkları faaliyetler gibi demokratik bir toplumdaki tartışmaya katkı sağlayabilecek olayların aktarılması ile o davada olduğu gibi resmi bir görevi yerine getirmeyen bir bireyin özel yaşamına ilişkin ayrıntıların aktarılması arasında temel bir ayırım yapılması gerektiğini; birinci olayda basın, kamuyu ilgilendiren haber ve düşüncelerin iletilmesini sağlayarak demokratik toplumda temel rolü olan “gözcü” rolünü yerine getirirken diğer olayda böyle yapılmadığını, aynı

² <http://ihami.anadolu.edu.tr/aihmgoaster.asp?id=4438>

şekilde, demokratik bir toplumda temel bir hak olan halkın bilgilendirilme hakkı, bazı özel durumlarda, özellikle siyasetçiler söz konusu olduğunda, kamusal şahsiyetlerin özel yaşamlarına ilişkin olayları da kapsayabileceğini, ancak mevcut davada durumun böyle olmadığı o davadaki durumun, herhangi bir siyasal veya kamusal tartışma alanına girmediğini, çünkü yayımlanan fotoğraflar ve fotoğraflarla beraber yayınlanmış yazıların, münhasıran başvuruçunun özel yaşamına ait ayrıntılarla ilgili olduğu tespit edilmiştir. Benzer diğer davalarda Mahkeme, başvuruçunun kamuoyu tarafından bilinen bir kişi olmasına rağmen, yegane amacı başvuruçunun özel yaşamına ait ayrıntılarla birtakım okuyucuların merak duygularını tatmin etmek olan söz konusu fotoğraf ve yazıların yayınlanmasının, toplumda genel ilgi uyandıran bir tartışmaya katkıda bulunacak şekilde görülemeyeceğini kesin olarak hüküm altına almıştır. Mahkeme bu tür özel durumlarda ifade özgürlüğünün daha dar yorumlanması gerektiğini de vurgulamıştır. Bu bağlamda Mahkeme, okuyucularının kamuoyunda tanınan kişiler hakkında her şeyi bilme haklarının olduğu savıyla Sözleşme'nin 8. maddesinde korunan haklara yapılan müdahaleleri haklı çıkarmak çabasında olan bazı medya şirketleri tarafından "ifade özgürlüğünün tek taraflı yorumlandığını" vurgulayan Avrupa Konseyi Parlamenterler Meclisinin mahremiyet hakkına (right to privacy) dair tavsiye kararı da ele alınmıştır.

AİHM verdiği bu kararda her ne kadar başvuruçunun hakkındaki fotoğraf ve makalelerin çeşitli Alman dergilerinde yayımlanmış olmasına ilişkin olsa da, bu fotoğrafların başvuruçunun bilgisi ve rızası olmaksızın çekilmiş olduğu ve aynı zamanda birçok tanınmış kişinin de günlük yaşamlarında tacize uğradığı, tamamen göz ardı edilemeyeceğini belirtmiştir. Mahkeme, her bireyin kişiliğinin gelişimi açısından özel yaşamının korunmasının temel bir öneme sahip olduğunu, bu korumanın yukarıda da belirtildiği üzere, aile çerçevesinin ötesine geçen ve sosyal bir boyutu da içerdiğini vurgulamıştır. Mahkeme, halk tarafından bilinen kişiler dahi olsalar, herkesin özel yaşamının korunması ve saygı gösterilmesi hususlarında "meşru beklenti"ye sahip olabileceğini ve bu haklardan da yararlandırılmaları gerektiğini açıklıkla kararında dile getirmiştir.

d. Konseyi Göre Basının İşlevi

Avrupa Konseyi Bakanlar Kurulu Komitesi'nce 10 Temmuz 2003 tarihinde kabul edilen Adli Olayların Yayınlanmasına İlişkin Hukuki Kuralların Düzenlenmesi'ne İlişkin Bildiri'de, yayında bulunması ve de

dikkat edilmesi gereken konularda ülkelere tavsiye kararlarında bulunmakta ve gerekirse iç hukuk düzenlemelerinin bu tavsiye kararlarına uyması yönünde girişimlerde bulunulması beklenmektedir.

Adı geçen Komite kararında İnsan Hakları Sözleşmesi'nin 10. maddesinde yer alan ve garanti altına alınan ifade özgürlüğüne ilişkin üye ülkelerin verdikleri taahhütler doğrultusunda; ifade ve haber alma özgürlüğü hakkının, demokratik bir toplumun en önemli unsurlarından ve her bireyin gelişiminin ve ilerlemesinin temel koşullarından biri olduğu; Sözleşme'nin 6. maddesi kapsamında yer alan ve temel bir hak olan masumiyet karinesi hakkı ve adil yargılanma hakkı ile özel yaşam ve aile yaşamı mahremiyetine saygı; medya ve gazetecilerin, dernek kurma, medya alanında özdenetimin temelini oluşturan meslek birliği kurma hakları; çakışabilecek çıkarları ve her bir davanın gerçekleri göz önüne alınarak Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'nin, Sözleşme gereğince verilen taahhütlerin gözlemlenmesini temin etmekteki denetleyici rolüne gerekli özen gösterilerek bu hakların dengelenmesinin önemine vurgu yapılmaktadır.

Medya tarafından yapılan özdenetim ile ortak denetim arasında böyle bir dengenin kurulmasının değeri; gerek özdenetim gerekse devletle işbirliği içerisinde ortak düzenleme çerçeveleri aracılığıyla, sorumlu gazetecilik anlayışını teşvik etmek için Avrupa'da gazeteciler ve medya tarafından yapılan pek çok girişimin farkında olduğu belirtilen kararda, suç kovuşturmaları ile ilgili medya haberlerinde tehlikede olan hakların ve çıkarların korunmasına ilişkin bilgi verici bir tartışmanın teşvik edilmesi ihtiyacının bilincinde olarak: mesleki kurallar veya diğer girişimlerle medyanın iyi şekilde işleyişini teşvik ederek sorumlu gazetecilik anlayışının desteklenmesini arzu etmek, suç kovuşturmaları kapsamında bilginin artan bir şekilde ticari amaçlı kullanımından endişe etmek; suç kovuşturmalarına ilişkin ifade ve haber alma özgürlüğü hakkının, medyanın özellikle bu tür kovuşturmalara erişiminin sağlanmasıyla, desteklenmesini de istemek; tanıkların tehdit edilmesi ve savunmanın haklarını ilgilendiren ve gazetecilerin bilgi kaynağını açıklamama hakkını hatırd tutmak; gazetecilerin özgürlüklerine saygı göstermek katılımcı devletlerden istenmiş ve aşağıda belirtilen konulara üye devletlerin uymaları istenmiştir.

Buna göre Komisyon Üyesi devletler:

Mahkeme sürecinin, suç kovuşturmalarına taraf olan kişilerin hak ve çıkarlarının ve bu tür kovuşturmalarda tarafları tehlikeye atabilecek

durumların anlaşılabilmesinin gerekli olduğu durumlarda, medya, medyanın profesyonel kuruluşları, eğitim enstitüleri ve mahkemelerle işbirliği içerisinde, gazetecilerin eğitimini hukuk ve mahkeme usulleri alanında destekleyerek, medya alanında suç kovuşturmalarına ilişkin sorumlu gazeteciliği teşvik etmeli,

Bakanlar Komitesi tarafından üye ülkelere tavsiye için hazırlanan Adli Olayların Yayınlanmasına İlişkin Hukuki Kuralların Düzenlenmesine dair Rec (2003) 13 Nolu Tavsiye Kararı'nda yer alan ilkelere saygının temin edilmesi amacıyla, suç kovuşturmaları ile ilgili medya haberlerine ilişkin olarak, medya tarafından oluşturulan profesyonel mesleki standartlarla ilgili yapılan her türlü özdenetim girişimlerini desteklemeli,

Medya alanında özdenetim kuruluşları ile işbirliğine yönelmeli,

Suç kovuşturmaları ile ilgili medya haberlerine ilişkin yasal süreçlere medya alanındaki meslek derneklerini, örneğin oturumlar ve istişareler aracılığıyla, dahil etmeli;

Bu deklarasyonu kamu otoritelerine, mahkemelere, medyaya, gazetecilere ve onların mesleki kuruluşlarına da sunmalıdır.

Üye devletlerde görev yapan medya ve gazeteciler de özetle şu hususlara uymakla yükümlüdürler:

Gazeteciler, özellikle suç kovuşturmalarına ilişkin medya haberleri konusunda, profesyonel mesleki rehber ilkeler ve standartların henüz düzenlenmediği yerlerde bu tür rehber ilkeler ve standartları düzenlemeli;

Haberlerinde mahkeme hükmü ile suçlu bulunana kadar şüpheli ve sanıklara, Sözleşmenin 6. maddesi ile kendilerine verilen haktan faydalanmalarını sağlayıp, masum olarak davranmalı;

Kurbanların, davacıların, şüphelilerin, sanıkların, hükümlülerin ve tanıkların ve onların ailelerinin de, Sözleşmenin 8. maddesi ile garanti altına alındığı üzere, haysiyetlerine, güvenliklerine ve mahremiyet haklarına, eğer bilgi toplumu ilgilendirmiyorsa, saygı göstermeli;

Bir kişinin önceki suçunu, toplumu ilgilendirmedeği veya yeniden toplumu ilgilendirecek bir duruma gelmediği müddetçe, hatırlatmamalı;

Suç kovuşturmalarına tabi olmuş küçüklerin ve zarar görebilecek kişilerin çıkarlarına karşı hassas olmalı;

Suç araştırmalarında ve mahkeme kovuşturmalarında önyargı oluşturmaktan kaçınmalı;

Suç kovuşturmalarına ilişkin haberlerinde ön yargı oluşturacak, küçük düşürecek atıflarda bulunmaktan ki, bunların yabancı düşmanlığı, ayrımcılık veya şiddeti teşvik edebilecek türde olanlarından, kaçınılmalı;

Suç kovuşturmalarına ilişkin haberleri bu konularda yeterli eğitim almış olan gazetecilere teslim etmelidirler.

2. BASININ SORUMLULUĞU

a. Sorumluluk Ölçütleri

Yargıtay'ın konuya ilişkin genel yaklaşımı, kişilik hakları ile basın özgürlüğünü uzlaştırma yönündedir. İki hakkın dengeli biçimde kullanılarak birbirilerinin sınırlarını ihlal etmemesi Yargıtay'ın bu konudaki bakış açısını ortaya koymaktadır. Yargıtay'a göre basına sağlanan güvencenin amacı; toplumun sağlıklı, mutlu ve güvenlik içinde yaşayabilmesini gerçekleştirmektir. "Bu durum da halkın dünyada ve özellikle içinde yaşadığı toplumda meydana gelen ve toplumu ilgilendiren konularda bilgi sahibi olması ile olanaklıdır. Basın, olayları izleme, araştırma, değerlendirme, yayma ve böylece kişileri bilgilendirme, öğretme, aydınlatma ve yönlendirmede yetkili ve aynı zamanda sorumludur." Basının bu nedenle ayrı bir konumu bulunduğuna dikkat çekilen kararlarda bunun içindir ki, bu tür davaların çözüme kavuşturulmasında ayrı ölçütlerin koşul olarak aranması, genel durumlardaki hukuka aykırılık teşkil eden eylemlerin değerlendirilmesinden farklı bir yöntemin izlenmesi gerektiğinin altı çizilmiştir. "Basın dışı bir olaydaki davranış biçiminin hukuka aykırılık oluşturduğunun kabul edildiği durumlarda, basın yoluyla yapılan bir yayındaki olay hukuka aykırılık oluşturmayabilir," diyen yüksek mahkeme, ne var ki Basın Özgürlüğü sınırsız olmayıp yayınları da Anayasa'nın Temel Hak ve Özgürlükler Bölümü ile Türk Medeni Kanunu'nun 24. ve 25. maddelerinde yer alan ve yine özel yasalarla güvence altına alınmış bulunan kişilik haklarına saldırıda bulunulmaması da yasal ve hukuki bir zorunluluktur, diyerek basın özgürlüğünün sınırlarını çizen hukuk düzenlemelerine vurgu yapmaktadır.

Adı geçen Hukuk Genel Kurulu Kararı'nda özetle konu hakkında şu somut tespitler yapılmaktadır: "Basın özgürlüğü ile kişilik değerlerinin karşı karşıya geldiği durumlarda; hukuk düzeninin çatışan iki değeri aynı zamanda koruma altına alması düşünülemez. Bu iki değerden birinin diğerine üstün tutulması gerektiği, bunun sonucunda da, daha az üstün olan yararın daha çok üstün tutulması gereken yarar karşısında o

olayda ve o an için korumasız kalmasının uygunluğu kabul edilecektir. Bunun için temel ölçüt kamu yararadır. Gerek yazılı ve gerekse görsel basın bu işlevini yerine getirirken, özellikle yayının gerçek olmasını, kamu yararı bulunmasını, toplumsal ilginin varlığını, konunun güncelliğini gözetmeli, haberi verirken özle biçim arasındaki dengeyi de korumalıdır. Yine basın, objektif sınırlar içinde kalmak suretiyle yayın yapmalıdır. O anda ve görünürde var olup da sonradan gerçek olmadığı anlaşılan olayların yayınından da basın sorumlu tutulmamalıdır.”³

b. Yayında Olması Gereken Hukuka Uygunluk Koşulları

Yargıtay’ın bakış açısı doğrultusunda bir haberin hukuka uygun olarak kabul edilebilmesi için gerekli olan ölçütler şu şekilde sıralanabilir:

aa. Yayının Gerçek Olması: Buradaki gerçeklik kavramı haberin yapıldığı andaki görünen gerçekliktir. Basın organlarının ivedilikle haberi kamuoyuna ulaştırma görevleri bulunmaktadır. Bu durum göz önüne alınarak verilen haberin zamanla boyutunun değişmesi ve salt bu yüzden gerçekliğin ortadan kalkmasından dolayı basın organlarının sorumluluğuna gidilemez.

“Gerek yazılı ve gerekse görsel basın bu işlevini yerine getirirken, özellikle yayının gerçek olmasını, kamu yararı bulunmasını, toplumsal ilginin varlığını, konunun güncelliğini gözetmeli, haberi verirken özle biçim arasındaki dengeyi de korumalıdır. Yine basın, objektif sınırlar içinde kalmak suretiyle yayın yapmalıdır. O anda ve görünürde var olup da sonradan gerçek olmadığı anlaşılan olayların yayınından da basın sorumlu tutulmamalıdır.

Dava konusu "B." Gazetesinin 28/04/2006 tarihli sayısında E. tarafından kaleme alınan "H. 'ye psikolog lazım" başlıklı köşe yazısında S. Belediye Başkanı olan davacının olaylar karşısındaki tepkilerini normal ölçüler dışında kavgacı ve agresif tavırlarla ortaya koyduğu anlatıldıktan sonra " ... en kısa zamanda bir psikologa görünmende fayda var... olmazsa M. L'ya gidebilirsin." şeklinde ifadeler kullanılarak eleştiri sınırları aşılmıştır. Bu haliyle yayında davacının akıl hastası olduğu imasında bulunularak kişilik haklarına saldırıda bulunulmuştur. Şu durumda uygun görülecek bir miktar manevi tazminata hükmedilmelidir.”⁴

³ HGK, 163 K, 06.05.2009 T.

⁴ 4. HD. 15393 K. 13.12.2007 T.

bb. Yayında Kamu Yararı Bulunması: Kamu yararı kavramı soyut bir kavram olsa da mahkeme uygulamalarıyla her somut olayın özelliğine göre varlığı araştırılması gereken bir hukuka uygunluk koşuludur. Anayasa Mahkemesi kararlarında kamu yararı kavramı şu şekilde tanımlanır: “Hukuk devletinin tanımına giren birçok unsurlardan birisi de, kamu yararı düşüncesi olmaksızın, başka deyimle, yalnızca özel çıkarlar için veya yalnızca belli partilerin veya kişilerin yararına olarak herhangi bir yasanın kabul edilmeyeceğidir. Buna göre çıkarılması için kamu yararı bulunmayan bir kanun, Anayasa’nın 2. maddesi hükmüne aykırı nitelikte olur ve dava açıldığında iptali gerekir. Anayasa Mahkemesi’ne göre, kamu yararının gerektirdiği düzenlemeleri yapmak, çareleri düşünüp önlem almak, yasa koyucunun en doğal hakkı ve ödevidir. Yeter ki düzenlemeler yapılırken doğrudan doğruya amaçlanan hizmetin gerekleri göz önünde tutulmuş, istenen nitelik ve kısıtlamalarla hizmet arasında gerçeklere uygun nesnel ve zorunlu bir neden, sonuç bağı kurulmuş olabilsin”.⁵

Yüksek mahkemenin tanımı doğrultusunda kamu yararından anlaşılması gereken, haberin verilmiş amacında kişisel ya da kurumsal bir yarar gözetilmeksizin salt haber verme ve toplumu bilgilendirme amacıyla yapılan yayınlarda kamu yararının varlığını kabul etmek gerekecektir.

cc. Yayında Toplumsal İlginin Varlığı: Haber verilirken toplumsal ilginin bulunduğu ya da haberin verilmesiyle ilginin oluşacağı düşünülmesiyle hareket edilmelidir. Bireysel ilgiye konu olabilecek özel konular üzerinde toplumun dikkatini çekmeye yönelik yapay ve uydurma haberlerin hukuka uygunlukları tartışmalı hale gelebilecektir.

dd. Konunun Güncelliği Gözetilmeli: Güncel, günün konusu halindeki haber yorum ve olaylardır. Güncellik de güncel olan iş ve eylemler bütünüdür. Haber verilirken o anda olan geçmişte meydana gelip de günümüze değin etkileri süregelen olay ve olgular günceldirler.

ee. Haberin Verilişinde Özle Biçim Arasındaki Denge Korunmalıdır: Basın organları haberi renklendirme ve çarpıcı hale getirme eğilimindedirler. Okurun ilgisini çekmek adına haber verilen olayın yalnızca bir yönü öne çıkarılıp asıl olan kısmı arka planda bırakılarak haberin yansıtılış biçimi değişkenlik göstermektedir. Bunun makul ölçüde tutulması hukuka aykırılık oluşturmaz. Kural olarak asıl olan haber; ardıl

⁵ AYM, 2004/76 K.

olan biçimdir. Ancak biçimin öne çıkarılıp haberin ikincil planda kalması başlı başına bir hukuka aykırılık nedeni oluşturabilecektir.

ff. Objektif Sınırlar İçinde Kalınması: Yapılan yayınlar nesnel sınırlar çerçevesinde kalarak, haberin verilişinde kullanılan sözcüklerin seçimine özen gösterilmelidir.

Yargıtay, yazının başlığında yer alan ifadelerle haber verme ve eleştiri hakkının kötüye kullanılıp kullanılmadığının saptanması için, “başlıkta yer alan birkaç sözcük tek başına ele alınmamalı, başlık, yazı içeriği ile bir bütün olarak değerlendirilmelidir,” diyerek hukuka aykırılığın ve de yukarıda sayılan hukuka uygunluk sebeplerinin tümel olarak yayının bütünü göz önüne alınarak değerlendirilmesi gerektiği düşüncesindedir. Düşünce özgürlüğü ve dolayısıyla eleştirinin demokratik toplumlarda vazgeçilmez bir değer olduğu belirtilen kararda topluma mal olan kişilerle siyasal ve idari yaşam içinde yer alan kişilerin geçmişleri, davranışları, alışkanlıkları, kişilikleri toplumu ilgilendirmekte olduğu halkın, bu kişileri yakından tanımaya hakları bulunduğu, bu tanıma kitle iletişim araçlarında yer alan haber, yorum ve eleştiriler olacağı, öte yandan, okuyucunun ilgisini çekebilmek amacıyla haberi uygun sözlerle süslemek, ilginç biçime getirmek, toplumun değer yargılarına göre yorum yapmak ve kamuoyunu aydınlatmanın, basının hakkı ve görevi olduğu vurgulanmıştır.⁶

3. YAYINLARDA HUKUKİ SORUMLULUK

a. Basılı Eserlerde

i. Süreli Yayınlar

Basılı eserlerde işlenen hukuki fillerden kaynaklanan hukuki sorumluluk, 5187 sayılı Basın Kanunu'nun 13. maddesinde düzenlenmiştir. Burada süreli ve süresiz yayın olmak üzere ikili bir ayırıma gidilmiş ve süreli yayınlar yani gazete, dergi ve düzenli yayımlanan bültenlerde yer alan bir eserde, eser sahibi ile yayın sahibi ve varsa temsilcisi sorumlu kişiler olarak belirtilmiştir. İlgili yayının künyesinde bu bilgilerin bulunması zorunludur. Bu nedenle sorumlu kişiler belirlenirken eserdeki künyede yer alan bilgilerin esas alınması gerekir.

⁶ 4. HD, 6398 K. 08.05.2008 T.

“Davaya konu edilen yayının yayınlandığı gazete künyesinde yayının sahibi olarak "B Gazetecilik Matbaacılık ve Yayıncılık A.Ş. adına Y B" gösterilmiştir. Bu açıklamadan ve dosya içeriğinden yayının sahibinin şirket olduğu anlaşılmaktadır. Dava dilekçesinde yayının sahibi şirket yanında Y B de dava edildiği mahkemece de şirketle birlikte adı geçeninde sorumluluğuna karar verildiği görülmektedir. Basın yasasında sorumlu kişiler açıkça sayılmış olup bu bağlamda yayının sahibi olarak şirketin sorumluluğuna karar verilmesi doğrudur. Y B'nin yasada sayılan sorumlu kişilerden olmadığı, yayının sahibi de olmadığı gözetilerek hakkındaki davanın husumet yönünden reddedilmesi gerekirken mahkemece Y B'nin sorumluluğuna karar verilmesi bozmayı gerektirmiştir.”⁷

ii. Süresiz Yayınlar

Süresiz yayınlarda yani basılmış kitaplarda ise eser sahibi ile yayıncının birlikte sorumluluğu söz konusudur. Yayıncının belli olmaması durumunda basımcı da eser sahibiyle birlikte müştereken ve müteselsilen sorumlu tutulacaktır.

iii. Şirketler ve Devirler

Sürelili ve süresiz yayınlarda, yayının sahibi, marka veya lisans sahibi, kiralayan, işleten veya herhangi bir sıfatla yayımlayan, yayıncı gibi hareket eden gerçek ve tüzel kişilerin de bu hükümler doğrultusunda sorumluluğuna gidileceği hüküm altına alınmıştır.

Tüzel kişinin şirket olması durumunda ki, uygulamada bu durum genellikle bu şekildedir, anonim şirketlerde yönetim kurulu başkanı, diğer şirketlerde en üst yönetici, şirket ile birlikte müşterek ve müteselsil olarak sorumludur. Yayının başkalarına devredilmesi durumunda ortak sorumluluk ilgili yayını devralan gerçek ya da tüzel kişiler için de 13. maddenin son fıkrası gereği aynen geçerlidir.

Hukuk genel kurulu imtiyaz sahibinin "yayıncı" sıfatına sahip olmasa dahi, yayının hakkı sahibi olması nedeniyle, "yayıncı gibi hareket eden" konumunda olduğunu tespit ederek basın yoluyla işlenen fiillerden dolayı Kanun'un 13. maddesi uyarınca sorumlu olacağını hüküm altına almıştır.⁸

⁷ 4. HD. 2227 K. 07.03.2005 T.

⁸ HGK 117 K. 11.03.2009 T.

b. Özel Radyo ve televizyon Yayınlarında

Radyo ve Televizyon yayınlarındaki sorumluluk da basılı eserlerin sorumluluğuna benzer bir düzenleme 3984 sayılı Radyo ve Televizyonların Kuruluş ve Yayınları Hakkında Kanun'da (RTÜK Yasası) düzenlenmemiştir. Yalnızca Yasa'nın 28. maddesinin cevap ve düzeltme hakkını içeren beşinci fıkrasında yayın kuruluşu ile birlikte şirketin yönetim kurulu başkanı da açılacak tazminat davalarında müştereken ve müteselsilen sorumlu oldukları hüküm altına alınmıştır. Zarar doğurucu işleminden sonra yayın kuruluşunun devrinin gündeme gelmesi durumunda da yayın kuruluşunu devralan şirketin sahibi ya da hisse sahibinin de şirketin yönetim kurulu başkanı ile birlikte hükmedilecek tazminat karşısında sorumlu tutulacakları düzenlenmiş bulunmaktadır.

28. madde düzenlenmesinde tazminat oranı konusunda her yıl arttırılacak oranlarda bir maddi tazminat taban miktar belirlenmiştir. Manevi tazminat istemleri için bilirkişi atanması ve hazırlanacak tensip zaptı doğrultusunda davanın altı ay içinde sonuçlandırılması da hüküm altına alınmıştır. Hükmedilecek tazminat tutarlarına en yüksek işletme kredisi faizi üzerinden temerrüt faizine hükmedileceği de maddenin altıncı fıkrasında yer almıştır.

Yargıtay, Radyo ve Tv'lerde sorumluluğun yayıncı kuruluşta olduğunu program yapımcılarının sorumluluğu özel hukuk hükümlerine göre çözülmesi gerektiği yönünde karara varmıştır. Kararda, dilekçelerde program yapımcısı şirketlerin, gerek başvurularda gerekse verilen ilamlarda muhatap olarak gösterilemeyecekleri hüküm altına alınmıştır.

Anılan kararda, 3984 sayılı Radyo ve Televizyonların Kuruluş ve Yayınları Hakkında Kanun'un düzeltme ve cevap hakkı başlığını taşıyan 28. maddesinde, "Gerçek ve tüzel kişilerin kişilik haklarına saldırı teşkil eden yayımlarla gerçeğe aykırı yayımlara karşı ilgililerine cevap ve düzeltme hakkı tanınarak, ilgililerin bu hakkına ilişkin yasal koşulların belirtildiği vurgulanan kararda anılan maddenin 5. bendinde; "mahkeme kararının ilgili kuruluşu tebliğinin ertesi günü yayın yapılacağını", 6. bendinde de; "yayını yapmayan kuruluşun yayınının iptal edileceği" hüküm altına alındığı, mahkeme kararlarının yayın yapan kuruluşu tebliğ edileceği gibi, uyulmaması halinde cezai müeyyidenin de yine yayın yapan kuruluşu ait olacağı, 3984 sayılı yasanın 3. maddesi (O) bendinde, yayıncı; "Kamu tarafından izlenmesi için televizyon programı hizmeti tertip eden ve ileten veya değişiklik yapılmadan ve tam olarak bir

üçüncü tarafa iletilmesini sağlayan özel veya tüzel kişi şeklinde" tanımlandığı, TV'de, yayınlanan programda işlenen iddialar üzerine, ilgili idarenin düzeltme talebinde muhatap olarak TV yayın kuruluşu ve program sorumlusunun gösterildiği Ankara 5. Sulh Ceza Mahkemesi 'nin yayınlama kararının TV yayın müdürlüğüne tebliğ edilerek itirazın kesinleştiği bunun üzerine, Reklam Şirketi'nin itirazı, Ankara 11. A. Ceza Mahkemesi'nin kararı ile itirazcının kararın muhatabı olmadığından bahisle reddedildiği, bu aşamada da ...program sorumlu ve yapımcısı U.D. ile Production A.Ş. tarafından Ankara 5. Sulh Ceza Mahkemesi kararının kendilerine muhatap olarak tebliğ edilmediğini, ancak RTÜK'ün "Tekzibin yayınlanmaması halinde yayıncı ... TV 'nin yayının durdurulacağına" ilişkin yazı ile haberdar olduklarından, anılan kararın kendilerine de tebliği ile program yapımcı ve sorumlusu olarak 2.1.1995 tarihli dilekçe ile itiraz etmişler ve itirazları yazılı emir konusu yapılan Ankara 8. A. Ceza Mahkemesi kararı ile de reddedilmesi sonucunda, 3984 Sayılı Yasa'nın 28. maddesi içeriğinden, sorumluluğun programının yayın kuruluşu olan TV'ye ait olduğu, program yapımcısının sorumluluğunun ise özel hukuk kuralları çerçevesinde yayıncı kuruluşu karşı söz konusu olacağı anlaşılmaktadır, denilmiştir. Kararın sonuç kısmında bu nedenle Ankara 5. Sulh Ceza Mahkemesi'nce verilen yayınlama kararı programı yayınlayan kuruluşu usule uygun tebliğ edilerek itirazsız kesinleşmiş olduğundan, program yapımcısına yeniden tebliği, ayrıca itiraz hakkı vermeyeceği cihetle, mahkeme kararındaki gerekçeye göre de yazılı emir talebi yerinde görülmemiştir."⁹

c. İnternet Yoluyla İşlenen Fiillerdeki Hukuki Sorumluluk.

5651 sayılı İnternet Ortamında Yapılan Yayınları Düzenleyen Yasada bazı sorumluluk hükümleri yer almaktadır. Buna göre yasanın 3. maddesinde bilgilendirme yükümlülüğü doğrultusunda içerik, yer ve erişim sağlayıcıları yönetmelikle belirlenen tanıtıcı bilgileri kendilerine ait internet ortamında kullanıcıların ulaşabilecekleri şekilde ve güncel olarak bulundurmaları zorunluluğunu getirmektedir. Bu sorumluluklarını yerine getirmeyen içerik, yer ve erişim sağlayıcısına Telekomünikasyon İletişim Başkanlığı'na idari para cezası yaptırımını uygulanacağı belirtilmiştir.

⁹ Y 7. CD. K. 5259 07/06/1995 T.

Yasa'nın atıfta bulunduğu İnternet Ortamında Yapılan Yayınlar Hakkındaki Usul ve Esasları Düzenleyen Yönetmeliğin beşinci maddesinde ticari ve ekonomik amaçlı içerik, yer ve erişim sağlayıcıları tanıtıcı bilgilerini şu şekilde sıralamaktadır: Gerçek kişi ise, adı soyadı, tüzel kişi ise; unvanı ve sorumlu kişiler, vergi kimlik ya da ticaret sicil numarası; yerleşim yeri, tüzel kişi ise merkezinin bulunduğu yer; elektronik iletişim adresi ve telefon numarası, sunduğu hizmet, bir merciin iznine veya denetimine tabi bir faaliyet çerçevesinde yapılıyor ise, yetkili denetim merciine ilişkin bilgilerin yanı sıra, ticari veya ekonomik amaçlı içerik sağlayıcı, bu bilgilerle birlikte yer sağlayıcıya ilişkin tanıtıcı bilgileri, doğru eksiksiz ve güncel olarak ana sayfasında bulundurmakla yükümlü kılınmıştır.

Radyo ve Tv'ler ile içerik yer ve erişim sağlayıcılarının diğer sorumluluk koşulları ileride ilgili bölümlerde ele alınacaktır.

4. DAVA SÜRELERİ VE ZAMANAŞIMI

Basılı eserler için 5187 sayılı Basın Yasası'nın 26. maddesinde dava süreleri ve açılacak ceza davalarıyla ilgili zamanaşımı süreleri belirlenmiştir. Buna göre basılmış eserler yoluyla işlenen veya kanunda öngörülen diğer suçlarla ilgili ceza davalarının günlük süreli yayınlar yönünden eserlerin Cumhuriyet Savcılığı'na teslim edildiği tarihten itibaren **iki ay**; diğer basılmış eserlerde ise **dört aydır**.

Eserlerin savcılığa teslim edilmemiş olması durumunda dava açma süresi, Cumhuriyet Başsavcılığı'nın suçu öğrendiği tarihten başlar. Bu süreler TCK'nın dava zamanaşımı sürelerini geçemez.

Basın Kanunu'nun 11. maddesinde yer alan sorumlu müdür veya bağlı olduğu yetkilinin karşı çıkmasına karşın yayımlatan tarafından yazının yayımlanmış olması durumlarında sorumlu müdür ya da bağlı olduğu yetkilinin aleyhine açılan davanın beraatle sonuçlanmasından itibaren yayımlatan yönünden süreler işlemeye başlayacaktır. Yani sorumlu müdür ile yayımlatan hakkında önceden bir dava açılması ve yargılanmalarının sağlanması bu düzenleme karşısında kaçınılmazdır. Sorumlu müdür ile bağlı olduğu yetkilinin o davada eserin yayımlanmasına karşı çıktıklarını kanıtlamaları gerekecektir.

Sorumlu müdürün eser sahibini bildirmesi durumunda, açılacak davada süre bildirim tarihinden itibaren işlemeye başlayacaktır. Bilindiği üzere Basın Kanunu'nun 12. maddesinde süreli yayın sahibi, sorumlu

müdür, ve eser sahibi, bilgi ve belge dahil her tür haber kaynaklarını açıklamaya ve bu konularda tanıklık yapmaya zorlanamazlar. Yasanın bu düzenlemesi bulunmasına karşın sorumlu müdüre bu maddeyle son bir eser sahibini açıklaması ve sorumluluktan kurtulması için yasa koyucu tarafından olanak tanınmıştır.

26. maddenin 5. fıkrası kovuşturulması şikayete bağlı suçlarda dava açma süreleri, suç için kanunun öngördüğü dava zamanaşımı süresini aşmamak şartıyla, suçun işlendiğinin öğrenildiği tarihten itibaren işlemeye başlar düzenlemesini getirmiştir.

TCK'da yer alan bütün, *Soruşturulması ve kovuşturulması şikayete bağlı suçlarda* olduğu gibi, TCK 73. maddesinde yer alan, düzenlemelerde, soruşturulması ve kovuşturulması şikayete bağlı olan suç hakkında yetkili kimse **Altı Ay** içinde şikayette bulunmadığı takdirde soruşturma ve kovuşturma yapılamaz. Hakaret suçları için öngörülen ve TCK 66. maddede hükmünü bulan, **SEKİZ YILLIK** zamanaşımı süresini geçmemek koşuluyla bu süre, şikâyet hakkı olan kişinin fiili ve failin kim olduğunu bildiği veya öğrendiği günden başlar. Şikayet hakkı olan birkaç kişiden birisi altı aylık süreyi geçirirse bundan dolayı diğerlerinin hakları düşmez.

Kovuşturma yapılabilmesi şikayete bağlı suçlarda kanunda aksi yazılı olmadıkça suçtan zarar gören kişinin vazgeçmesi davayı düşürür ve hükmün kesinleşmesinden sonraki vazgeçme cezanın infazına engel olmaz.

İştirak halinde suç işlemiş sanıklardan biri hakkındaki şikayetten vazgeçme, diğerlerini de kapsar.

Kanunda aksi yazılı olmadıkça, vazgeçme onu kabul etmeyen sanığı etkilemez.

Kamu davasının düşmesi, suçtan zarar gören kişinin şikayetten vazgeçmiş olmasından ileri gelmiş ve vazgeçtiği sırada şahsi haklarından da vazgeçtiğini ayrıca açıklamış ise artık hukuk mahkemesinde de dava açamaz.

Yargıtay, 5187 sayılı Basın Yasası'nın 26/1 maddesinde basılı eserler yoluyla işlenen suçlarla ilgili ceza davalarının açılmasına ilişkin günlük süreli yayınlar yönünden 2 ve diğer basılmış eserler yönünden 4 aylık hak düşürücü nitelikteki sürelerin, yasa koyucu tarafından 1412 sayılı CYY'nin yürürlükte bulunduğu dönemde kabul edilerek 26.6.2004

tarhinde yürürlüğe girmesi ve 1412 sayılı CYY uygulamasında kamu davasının iddianamenin düzenlendiği tarihte açılmış sayılması karşısında, Cumhuriyet Savcılığına tanınan 2 aylık dava açma süresinin, sonraki herhangi bir yasayla değiştirilmediği ve 1.6.2005 tarihinde yürürlüğe giren 5271 sayılı CYY'nın 175.maddesi hükmünün, 5187 sayılı Basın Yasası'nı düzenleyen yasa koyucunun amacına aykırı biçimde yorumlanması suretiyle kısaltılmayacağını belirterek iddianameyle 2 aylık süre içinde açılmış davanın düşürülmesine karar verilemeyeceğine hükmetmiştir.¹⁰

Aynı konuda verilmiş bir başka kararda da Basın Yasası'nda belirtilen sürelerin zamanaşımı süresi değil hak düşürücü süre oldukları vurgulanarak süreli basılı yayımın Cumhuriyet Savcılığı'na teslim edildiği tarihten itibaren iki ay içinde davanın açılmaması durumunda düşme kararı verileceği hüküm altına alınmıştır.¹¹

Hukuk davalarında haksız fiil için öngörülen bir ve on yıllık zamanaşımı yayın yoluyla kişilik haklarının ihlali davalarında da geçerlidir. Bu hüküm Borçlar Kanunu'nda düzenlenmiştir. Basın ve yayım yoluyla kişilik hakları zarara uğrayan kimsenin manevi tazminat davası açma hakkı, zararı ve failini öğrendiği tarihten itibaren **BİR YIL**, ve her durumda, zararı doğuran fiilin vuku bulmasından itibaren de **ON YILLIK** süre sonunda **zamanaşımına uğrar**. Ancak zararı oluşturan fiili, ceza kanunları daha uzun bir zamanaşımı süresine bağlamış ise, bu durumda o süreler de hukuk zamanaşımı sürelerine uygulanır.

Yargıtay bir kararında, uzatılmış ceza zamanaşımının olaya uygulanabilmesi için ille de bir ceza davası açılmasına veya mahkumiyet kararı verilmesine gerek olmadığını Borçlar Kanunu'nun 60. maddesindeki sürelerin bu hüküm karşısında uzatılmış (ceza) zamanaşımı olan sekiz yıla çıkabileceğine hükmetmiştir.¹²

Hukuk Genel Kurulu da Ceza Kanunu'nda öngörülen daha uzun zamanaşımının (uzamış zamanaşımı) süresi, her halde olay tarihinden itibaren işlemeye başlayacağını; sürenin işlemeye başlaması için, zarar görenin zararı ve onun failini öğrenmesi koşulu aranmayacağını, ancak, zarar veya onun faili, uzamış zamanaşımı süresinin bitmesinden sonra

¹⁰ 4. CD. 3996 K. 04.03.2009 T.

¹¹ 4. CD. 7695 K. 03.10.2007 T.

¹² 4. HD. 15023 K. 04.12.2008 T.

öğrenilmiş ise; davanın öğrenme tarihinden itibaren, kanundaki süre içerisinde açılması gerektiğine hükmetmiştir. Kurul ayrıca uzamış zamanaşımı, suç sayılan eylemin failinin, tazminat davasının açılmasından önce veya davanın görülmesi sırasında ölmüş olduğu durumlarda, mirasçıları bakımından da uygulanacağına karar vermiştir.¹³

Borçlar Kanunu'nun 60/2. maddesi gereğince zarara yol açan eylemin, aynı zamanda suç sayılan bir eylemden doğması durumunda olayda uygulanacak zamanaşımı süresi, o suçun bağlı olduğu (uzamış) ceza zamanaşımı süresidir.¹⁴

5. ZORUNLU BİLGİLER

Basılı eserlerde gösterilmesi zorunlu olan bilgiler 5187 Sayılı Yasa'nın 4. maddesinde düzenlenmiştir. Buna göre her basılı eserde eserin basıldığı yer ve tarih, basımcının ve varsa yayımcının adları, varsa ticari unvanları ve işyeri adreslerinin gösterilmesi zorunludur.

4. maddenin ikinci fıkrasında süreli yayımlarda ayrıca yönetim yeri, sahibinin, varsa temsilcisinin, sorumlu müdürün adları ve yayının yaygın mı yoksa yerel süreli mi olduğu şeklindeki bilgilerin gösterilmesi yükümlülüğü de getirilmiştir. Haber ajansları yayını bu düzenlemeden ayrı tutulmuştur.

Zorunlu bilgileri gösterme kuralına uymayan süreli yayın organının sorumlu müdür ve bağlı olduğu yetkili; süresiz yayınlarda yayımcı ve adını adresini göstermeyen veya yanlış gösteren basımcıya Yasa'nın 15. maddesi para cezaları öngörmüştür.

İnternet ortamında yapılan yayınlarda da içerik sağlayıcı, yer sağlayıcı ve de erişim sağlayıcının kullanıcıları bilgilendirme yükümlülükleri bulunmaktadır. Buna göre 5651 sayılı İnternet Ortamında Yapılan Yayınların Düzenlenmesi ve Bu Yayınlar Yoluyla İşlenen Suçlarla Mücadele Edilmesi Hakkında Kanun ile Yönetmelik'te bilgilendirme yükümlülüğünün içeriği doldurulmuştur. Yasa'nın 3. maddesi içerik, yer ve erişim sağlayıcıları, yönetmelikle belirlenen esas ve usuller çerçevesinde tanıtıcı bilgilerini kendilerine ait internet ortamında kullanıcıların ulaşabileceği şekilde ve güncel olarak bulundurmakla yükümlüdür, hükmünü içermektedir. Bu yükümlülüğünü yerine getirmeyenler hak-

¹³ HGK 325 K. 16.04.2008 T.

¹⁴ 4. HD. 6625 K. 11.05.2009 T.

kında Telekomünikasyon İletişim Başkanlığı tarafından idari para cezaları kesileceği öngörülmüştür.

Yönetmeliğin 5. maddesinde de ticari ve ekonomik amaçlı kurulan sitelerin içerik, yer ve erişim sağlayıcılarının, ad soyad, tüzel kişi unvanları, sorumlu kişileri, vergi kimlik veya ticaret sicil numaralarını, yerleşim yeri, tüzel kişi ise merkezin bulunduğu yeri, elektronik iletişim adresi ile telefon numarası, izne bağlı yayınlarda ilgili denetim mercisinin bilgilerinin yanı sıra ticari ve ekonomik amaçlı içerik sağlayıcının yer sağlayıcıya ait tanıtıcı bilgileri de doğru, eksiksiz ve güncel olarak ana sayfalarında bulundurmamakla yükümlü tutmuştur.

Bu tür bilgileri belirtmeyen içerik, yer ve erişim sağlayıcılarını durumlar Telekomünikasyon İletişim Başkanlığı'na bildirilebilir. Telekomünikasyon İletişim Başkanlığı'nın (TİB) görevleri, Telekomünikasyon Yoluyla Yapılan İletişimin Tespiti, Dinlenmesi, Sinyal Bilgilerinin Değerlendirilmesi ve Kayda Alınmasına Dair Usul ve Esaslar İle Telekomünikasyon İletişim Başkanlığı'nın Kuruluş, Görev ve Yetkileri Hakkında Yönetmelik gereğince, TİB'in görevleri 5651 Sayılı Kanunla ve diğer mevzuatla verilen görevlerin ifasını olanaklı kılacak her türlü teknik alt yapının, kamu kurum ve kuruluşları ile kamu hizmeti veren kuruluşlar ve işletmeciler tarafından kurulmasını sağlamak, sağlamak, gerekli alt yapıyı kurmayan işletmecilerin cezalandırılması yönünde girişimde bulunmak, 5651 sayılı İnternet Ortamında Yapılan Yayınların Düzenlenmesi ve Bu Yayınlar Yoluyla İşlenen Suçlarla Mücadele Edilmesi Hakkında Kanun kapsamında Ulaştırma Bakanlığı, kolluk kuvvetleri, ilgili kamu kurum ve kuruluşları ile içerik, yer ve erişim sağlayıcılar ve ilgili sivil toplum kuruluşları arasında koordinasyon oluşturarak internet ortamında yapılan ve 5651 sayılı Kanun kapsamına giren suçları oluşturan içeriğe sahip faaliyet ve yayınları önlemeye yönelik çalışmalar yapmak; bu amaçla, gerektiğinde, her türlü giderleri Kurumca karşılanacak çalışma kurulları oluşturmak, İnternet ortamında yapılan yayınların içeriklerini izleyerek, 5651 Sayılı Kanun kapsamına giren suçların işlendiğinin tespiti halinde, internet ortamında yapılan yayınlara erişimin engellenmesine yönelik olarak 5651 Sayılı Kanun'la öngörülen tedbirleri almak, internet ortamında yapılan yayınların içeriklerinin izlenmesinin hangi seviye, zaman ve biçimde yapılacağını belirlemek, şeklinde sıralanmıştır.

İlgili yasa ve yönetmelik gereğince gösterilmesi zorunlu olan bilgilere yer vermeyen internet siteleri hakkında Başkanlığa bilgi için başvurulabileceği kanısındayız. Uygulamada içerik, yer ve erişim sağlayıcılarının belirlenmesi için önceden bir tespit davası açıldığı da görülmektedir.

6. GÖREVLİ VE YETKİLİ MAHKEMELER

Basılı eserler yoluyla işlenen Basın Yasası'ndan ya da diğer yasalardaki suçlardan dolayı görevli mahkemeler genel yetkili ağır ceza ve asliye ceza mahkemeleridir. Bir yerde birden fazla mahkeme varsa iki nolu mahkemeler yetkilidir.

Basın suçlarında yetkili mahkemeler de 5271 Sayılı CMK'da düzenlenmiştir. Yasanın 12. Maddesine göre, yazılı ve görsel basın yoluyla işlenen suçlarda, yayım merkezinin bulunduğu yer mahkemesi ile yayının birden çok yerde basılması durumunda suç o eserin basıldığı yerde de yayımlanmışsa o yer mahkemesi birlikte yetkilidirler. Soruşturması ve kovuşturması şikayete bağlı olan hakaret ve sövme suçları türündeki fiiller için, ilgili yayın başvuruçunun oturduğu yerde de dağıtılmış ya da görsel olarak görülmüş ve işitilmişse o yer mahkemeleri de yetkilidirler. Mağdur suçun işlendiği yer dışında tutuklu ya da hükümlü bulunuyorsa o yer mahkemesi de davaları görmek için yetkilidir.

Basın Yasası'nın 27. Maddesi'ne göre, Basılmış eserler yoluyla işlenen veya bu Kanunda öngörülen diğer suçlardan dolayı açılan davalardan, ağır ceza işlerinden olanlar ağır ceza mahkemelerinde, diğerleri asliye ceza mahkemelerinde görülür.

Bir yerde ağır ceza veya asliye ceza mahkemesinin birden fazla dairesi bulunması halinde bu davalar iki numaralı mahkemede görülür.

Basılmış eserler yoluyla işlenen veya bu Kanunda öngörülen diğer suçlara ilişkin davalar acele işlerden sayılır.

Basılı eserler ile internet ortamında yapılan yayınlardan dolayı cevap ve düzeltme hakkının kullanımı konusunda görevli mahkeme bu hakkı kullanmak isteyenine ikamet ettiği Sulh Ceza Mahkemeleridir. Bu mahkeme kararlarına karşı Asliye Ceza Mahkemelerinde itiraz davaları açılabilir.

Radyo ve Televizyon yayınlarından dolayı kullanılmak istenen cevap ve düzeltme hakkı konusunda ulusal kanallar için görevli ve yetkili

mahkeme Ankara Sulh Ceza Mahkemesi, Bölgesel ve yerel yayın yapan kuruluşlar içinse hakkı kullanmak isteyen kişinin bulunduğu yer Sulh Ceza Mahkemesi yetkilidir. İtiraz mercii de yine bu sulh ceza mahkemesinin bağlı olduğu Asliye Ceza Mahkemesidir.

RTÜK aleyhine açılacak idari davalarda yetkili yer mahkemesi Ankara İdare Mahkemeleridir.

Tazminat davalarında dava değerine göre davacının ve davalının ikametgâhı yetkili yer mahkemesidir. Yani kişilik hakları davalarında hem davacının ikametgâhı hem de davalının ikametgâhı yer mahkemeleri yetkilidirler. Yasa koyucu tarafından bu konuda kişilik hakları zedelenen kişiye yetki konusunda seçimlik bir hak tanındığını görüyoruz.

Yargıtay kararlarında da görevli mahkemeler konusunda Basın Yasası'nın çizdiği çerçeve göz önünde bulundurulmaktadır.

“Sanığa isnat olunan müstehcen içerikli yayın yapmak eyleminin 5237 sayılı TCK'nın 226/2. maddesi kapsamına girebileceği cihetle, 5237 sayılı TCK'nın 6. maddesinin 1. fıkrasını (g) bendi ile 5187 Sayılı Kanunun 2 ve 27. maddeleri de gözetilmek suretiyle 5235 sayılı Kanunun 11, geçici 1. ve CMK.nIn 4. maddeleri gereğince suç niteliğinin tayin ve takdiri, bu konudaki kanıtların değerlendirilmesi görevinin üst dereceli Asliye Ceza Mahkemesine ait olup görevsizlik kararı verilmesi gerekirken yargılamaya devamla yazılı şekilde hüküm kurulması bozmayı gerektirmiştir.”¹⁵

“Sanığa ait işyerinde ihbar üzere yapılan kontrol sırasında porno video kasetler ve CD'ler yanında erotik broşür ve dergiler de ele geçirildiğinin iddia olunması, hüküm tarihinde yürürlükte olan 5680 Sayılı Yasanın 36, ve hükümden sonra 09.06.2004 tarihinde yürürlüğe giren 5187 Sayılı Basın Kanunu'nun 1, 2 ve 27. maddeleri karşısında; basın yoluyla işlenmiş olan atılı suç nedeniyle davaya Asliye Ceza Mahkemesi'nde bakılmak üzere görevsizlik kararı verilmesi gerekirken yargılamaya devamla yazılı şekilde hüküm kurulması bozmayı gerektirmiştir.”¹⁶

5187 Sayılı Yasanın 27. maddesinin son fıkrası gereğince, basılı eserler yoluyla işlenen suçların yanı sıra Yasa'da düzenlenen suçlara ilişkin davalar acele işlerden sayılırlar. Aynı Yasa'nın 28. maddesi gereğince yasada düzenlenen suçlara ait verilen para cezaları, düzeltme ve

¹⁵ 5. CD. 4654 K. 20.05.2008 T.

¹⁶ 5. CD 5423 K. 07.07.2004 T.

cevap metninin yayımlanmaması fiili ile basılı eserleri tahrip etme ve bozma fiilleri ayrı olmak üzere hürriyeti bağlayıcı cezaya çevrilemezler.

“TMK’nın 25/son maddesi uyarınca kişilik haklarına verilen zarardan kaynaklanan manevi tazminat davaları; davacının ikametgahı mahkemesinde de açılabilir. Davacının seçimlik hakkını bu yönde kullanarak davayı kendi ikametgahı mahkemesinde açmış olması yasaya uygundur.”¹⁷

“Sonuç olarak; haksız eylem niteliğindeki kişilik haklarına saldırıdan kaynaklanan manevi tazminat davasının, genel yetkili mahkemeyi düzenleyen Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanunu’nun 9/1. maddesi uyarınca davalının ikametgahı mahkemesinde açılabileceği gibi, aynı Kanunun 21. maddesi uyarınca haksız fiilin işlendiği yer mahkemesinde de açılabileceği; kişilik hakkı ihlaliyle ilgili özel yetki kuralı getiren 4721 sayılı Türk Medeni Kanununun 25/son maddesine göre davacının, kendi yerleşim yeri mahkemesinde de dava açabileceği, bu bağlamda kişilik hakları saldırıya uğrayan kimseye, yetki konusunda geniş bir seçimlik hakkının tanındığı her türlü duraksamadan uzaktır.

Somut olaya gelince; kişilik haklarına saldırı iddiasıyla manevi tazminat talebinde bulunan davacı, dilerse davalıların ikametgahı mahkemesinde, dilerse haksız eylemin işlendiği yer mahkemesinde dava açabileceği gibi, 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu’nun 25/son maddesi gereğince kendi yerleşim yeri mahkemesinde de dava açabilir. Haksız eylemin işlendiği ve aynı zamanda davalıların ikametgah adreslerinin bulunduğu Burdur mahkemeleri ile kendi oturduğu Ankara mahkemelelerinden birini seçmek ve o mahkemede dava açmak hakkını haiz olan davacı, yetki konusunda seçimlik hakkını kendi yerleşim yeri mahkemesinde kullanmıştır. Bu durumda davanın, davacının ikametgahı mahkemesinde görülüp sonuçlandırılması gerektiği son yapılan düzenleme ile de hüküm altına alınmıştır.”¹⁸

“Davacının manevi tazminat istemi Türk Medeni Kanunu’nun 25 ve Borçlar Kanununun 49. maddesine dayalı olup, Asliye Hukuk Mahkemesi görevlidir. Bu talep yönünden görevsizlik kararı verilmesi gerekirken yazılı şekilde hükmedilmesi doğru görülmemiştir.”¹⁹

¹⁷ 3. HD. 15892 K. 06.10.2008 T.

¹⁸ HGK 130 K. 13.02.2008 T.

¹⁹ 2. HD. 15343 K. 08.11.2007 T.

İKİNCİ BÖLÜM

BASIN YAYIN ORGANLARINA KARŞI AÇILACAK KİŞİLİK HAKLARI DAVALARI

1. MEDENİ KANUN DÜZENLEMESİ

a. Kişilik Hakları

Kişilik hakları, kişilerin bile üzerinde tasarruf haklarının sınırlı olduğu vazgeçilmez hakların başında gelir. Bu nedenle basın yoluyla oluşan kişilik hakkı ihlallerine karşı, yasa koyucu tarafından cevap ve düzeltme yönteminin belirlenmesiyle yetinilmemiş ayrıca, oluşan ihlallere dava yoluyla da engel olunması sağlanmıştır.

Yargıtay'a göre; basına sağlanan güvencenin nedeni; toplumun sağlıklı, mutlu ve güven içinde yaşayabilmesi içindir. Bunun için de kişinin, dünyada ve özellikle içinde yaşadığı toplumda meydana gelen ve toplumu ilgilendiren konularda bilgi sahibi olması ile olanaklıdır. Diğer bir anlatımla basın, olayları izleme, araştırma, değerlendirme, yayma ve böylece kişileri bilgilendirme, öğretme, aydınlatma, yönlendirme yetki ve sorumluluğuna sahiptir. Bunun içindir ki basının yayın yaparken, yaptığı yayından dolayı hukuka aykırılık teşkil edecek olan eylemi, genel olaylardaki hukuka aykırı olan eylemden farklılıklar taşır. İşte bu farklılık ve ayırık durum gözetilerek yapılan yayının hukuka aykırılık veya uygunluk sınırı belirlenmelidir. Basın dışı bir olaydaki davranış biçiminin hukuka aykırılık oluşturduğu kabul edildiği durumlarda, basın yoluyla yapılan bir yayındaki olay hukuka aykırılık oluşturmayabilir. İşte basının bu nedenle ayrı bir konumu bulunmaktadır. Ne var ki basının bu ayrıcalık taşıyan konumu ve özgürlüğü, tüm özgürlüklerde olduğu gibi sınırsız değildir. Bundan dolayıdır ki, yayınlarında kişilik haklarına saygı göstermesi ve gerek Anayasa'nın Temel Hak ve Özgürlükler bölümünde yer alan ve gerekse MK'nın 24. ve 25. maddesinde ve yine özel yasalarda güvence altına alınmış bulunan kişilik haklarına saldırıda bulunmaması da yasal ve hukuki bir zorunluluk ve gerekliliktir.¹

---

¹ HGK, 316 K, 11.05.2005 T.

b. Saldırlara Karşı Başvuru Yollar

Medeni Kanun'un 23, 24 ve 25. maddeleri bu konudaki yöntemin yasal çerçevesini çizmiş bulunmaktadır. 23. Madde kimsenin hak ve fiil ehliyetinden kısmen de olsa vazgeçemeyeceğini belirtmiştir. Maddenin devamında da hiç kimsenin özgürlüklerinden vazgeçemeyeceğini, onları hukuka ve ahlaka aykırı biçimde sınırlayamayacağını, kesin olarak hükme bağlamıştır. Bunun tek istisnası, yasa maddesinin son paragrafında belirtilmiştir. Buna göre, yazılı rıza üzerine, biyolojik kökenli madde alışverişinde bulunulabileceği hükme bağlanmıştır. Bu tür durumlarda bile, yasa koyucu, bu tür bir borç altına giren birinden bu istemini yerine getirmesinin istenemeyeceğini, bu kişiye karşı maddi ve manevi tazminat davaları açılmayacağını vurgulamıştır.

Şikayet hakkı, diğer bir deyimle hak arama özgürlüğü; Anayasa'nın Hakların Korunması İle İlgili Hükümler başlığı altında ve 36. maddesinde; herkesin meşru vasıta ve yollardan faydalanmak suretiyle yargı mercileri önünde davacı veya davalı olarak iddia ve savunma hakkına sahip olduğu şekli ile yer almıştır. Bu düzenleniş biçimi itibarıyla kişinin hak arama özgürlüğünün güvence altına alınacağı görülmektedir. İşte bundan dolayıdır ki kişi, gerek yargı mercileri önünde ve gerekse yetkili kurum ve kuruluşlara başvurmak suretiyle kendisine zarar veren kişilere karşı, haklarının korunmasını, bunun sonucu olarak da zarar veren hakkında yasal işlem yapılmasını ve bu bağlamda cezalandırılmasını isteme hak ve yetkisine sahiptir.

Anayasa'nın güvence altına aldığı hak arama özgürlüğünün yanında, yine Anayasa'nın Temel Haklar ve Hürriyetlerin niteliği başlığını taşıyan 12. maddesinde de herkesin kişiliğine bağlı dokunulmaz, devredilmez, vazgeçilmez temel hak ve özgürlüklere sahip olduğu belirtildikten başka, 17. maddesinde de, herkesin yaşama, maddi ve manevi varlığını koruma ve geliştirme hakkına sahip bulunduğu da düzenleme altına alınmış bulunmaktadır. Medeni Kanun'un 24 ve 24/a maddelerinde de, kişilik haklarına karşı yapılan saldırının dava yolu ile korunacağı belirtilmiş, BK'nın 49. maddesinde ise saldırının yaptırımını düzenlenmiştir.

Görüldüğü üzere Anayasa ve yasalar tarafından kişinin hak arama özgürlüğü ile kişilik değerleri güvence altına alınmıştır.

İşte bu noktada, hak arama özgürlüğü ile kişilik hakları karşı karşıya gelmiş olabilir. Sorun bu değerlerden hangisine üstünlük tanınacağı noktasında toplanmaktadır. Bir taraftan kişinin hak arama özgürlüğü

güvence altına alınmışken, diğer taraftan kişilik hakları da Anayasal ve yasal güvence altına alınmıştır. Buna karşın kişi, hakkını ararken, karşı yanın kişilik değerlerine saldırıda bulunabilir. Onu hukuka aykırı bir eylemle suçlayabilir. Hukukun, karşı karşıya gelen bu iki değeri aynı konuda ve zamanda koruma altına aldığı düşünülemez. Aksi halde, hukukun kendisi kendi kuralları ile çatışmış olur. Aslında konu biraz yakından incelendiğinde her iki değer aynı anda birbirlerine karşı korunmadığı, çatışma durumunda somut olaydaki özelliğe göre birinin diğerine üstün tutulduğu görülecektir.

Şu durumda uyumsuzluğun çözümünde, hak arama özgürlüğünün, tüm özgürlüklerde olduğu gibi sınırsız olmadığı, diğer bir anlatımla kişi, istediği biçim ve koşulda ve salt başkasını zararlandırmak için bu hakkı kullanamayacağı, aksi halde bu hakkı kötüye kullanmış sayılacağı kabul edilerek, Anayasa ve yasaların öngördüğü güvenceden yararlanamayacaktır.

Yargıtay'a göre Anayasal şikâyet hakkının hukuken korunabilmesi ve yerinde kullanıldığının kabul edilebilmesi için, şikâyet edilenin cezalandırılmasını veya sorumlu tutulmasını gerektirecek yeterli kanıtların olması zorunlu değildir. Şikayeti haklı gösterecek bazı emare ve olguların zayıf ve dolaylı da olsa varlığı yeterlidir. Bu olgu veya emareye dayanılarak, başkalarının da böyle bir olay karşısında, davalı gibi hareket etmesinin uygun görüleceği, diğer bir anlatımla orta düzeydeki kişinin de somut olaydaki gibi davranacağı ve bu çerçevenin içinde kalan şikâyet hakkının yerinde kullanıldığı kabul edilmelidir. Aksi halde şikâyetin hak arama özgürlüğü sınırları aşarak kullanıldığı ve şikâyet edilenin kişilik değerlerine saldırı oluşturduğu sonucuna varılmalıdır.²

c. Hukuka Uygunluk Nedenleri

Medeni Kanun 24. maddesinde saldırıya karşı yapılması gerekenlerin alınacak önlemlerin ile izlenecek yöntemin sınırlarını çizmiştir. Buna göre **hukuka aykırı** olarak kişilik haklarına saldırılan kimse, hakimden bu saldırıya son verilmesini talep edebilecektir.

---

² 3. HD. 5199 K. 26.03.2009 T.

Kişinin rızası;**Daha üstün nitelikte özel ya da kamusal yarar;** veya**Kanunun verdiği yetkinin kullanılması,**

nedenlerinden birinin varlığıyla **haklı kılınmayan** her saldırının hukuka aykırılık teşkil edeceği yasa maddesince hükme bağlanmıştır.

Yargıtay bir kararında eleştiri hakkını tanımlamıştır. “Eleştiri, herhangi bir kişiyi, bir eseri, bir konuyu doğru ve yanlışlarını dile getirerek göstermek amacıyla yazılan kısa metin veya ifadelerdir. Hedeflenen öğeyi doğru ve yanlış yönleriyle tanıtmayı amaçlayabileceği gibi, bu öğenin doğru tanıtılmasını sağlamayı ve bir değerlendirmeyi de hedef alabilir. Ancak burada dikkat edilmesi gereken husus eleştiri yapılırken karşı tarafın kişilik haklarına saldırı oluşturacak ifadelerden kaçınılması gereklidir. Buna göre davalı temsilcinin kullandığı "kirli emeller" "kendi yolsuzluklarının üzerine gidilmesini önlemek isteyenler de Atatürk'ün arkasına sığınmak istiyorlar" gibi ifadelerin davacının kişilik haklarına saldırı oluşturacağı açık olup, bu açıklamaların davacı üniversiteye yönelik olduğunda da kuşku yoktur. Bu nedenle uygun bir manevi tazminata hükmedilmesi gerekirken davanın reddedilmiş olması bozmayı gerektirmiştir.”³

d. Kişilik Hakları İçin İstemler

Kişilik haklarına hukuka aykırı biçimde saldırıldığını düşünen kimse, yukarıdaki **hukuka uygunluk sebeplerinden** hiçbirisi yoksa, Medeni Kanun'un 25. maddesi gereğince, **Hakimden;**

- 1- **Saldırı tehlikesinin önlenmesini,**
- 2- **Sürmekte olan saldırıya son verilmesini,**
- 3- **Sona ermiş olsa bile, etkileri devam eden hukuka aykırı saldırının tespitini,**

isteyebilir.

Kişi ayrıca, yapılan düzeltmenin ve kararın **üçüncü kişilere bildirilmesini** de başvurucu mahkemeden isteyebilmektedir.

Kişilik hakları zedelenen kişi bunlarla birlikte, **maddi ve manevi tazminat davası açabileceği gibi, o yayından dolayı elde edilmiş bir**

³ 4. HD, 12885 K. 28.10.2008 T.

kazancı, vekâletsiz iş görme hükümlerine dayanarak kendisine ödenmesini de talep etme hakkına sahiptir.

Saldırı tehlikesinin önlenmesini istemek için ortada kuvvetli bir kişilik hakları saldırı olasılığının bulunması gerekir. Örneğin bir gazetede bir kişi hakkında bir yazı dizisinin başlayacağı okurlara önceden duyurulabilir. Bu yazı dizisinde o kişinin gerçek yüzünün ortaya konacağı, gizli ilişkilerinin “ifşa edileceği” önceden duyurulabilir. Mahkemeden bu yazı dizisinin başlatılmaması için saldırı tehlikesinin önlenmesi düzenlenmesine dayanılarak talepte bulunulabilir.

Ya da bir kişinin hayatı görsel olarak bir dizi filme konu yapılabilir. Bu tür bir durumda da o kişinin haklarının zedelenme olasılığı yüksektir. Mahkemeden devam eden dizi için sürmekte olan saldırıya son verilmesi hükmü gereğince durdurma istenebilecektir. Aynı biçimde bir basılmış olan bir kitaptan dolayı bir kişinin hakları saldırıya uğramışsa yine bu kişi de bunun tespitini talep edebilecek ve hatta satılan kitabın gelirinden kendine maddi bir pay da isteyebilecektir. Çünkü kitabın satışında ve reklamında ilgili kişinin adı da kullanılmıştır.⁴

Medeni Kanun'un buradaki düzenlemeleri yalnız basılı eserler için değil görsel ve dijital yayınlar için de aynen geçerlidir. Burada asıl olan kişilik haklarıdır. Yayınlanma yöntemi konusunda bir ayrıma gidilmemiştir.

e. Kişilik Haklarının İhlal Biçimleri

Uygulamada normal olarak basın ve yayın yoluyla kişilik haklarına tecavüz çeşitli şekillerde ortaya çıkabilmektedir. Doktrinde ve Yargıtay kararlarında kişilik hakları ihlallerinin üç şekilde ortaya çıktığı konusunda görüş birliği mevcuttur. **İlki kişilerin kişisel ve mesleki haysiyetini zedelemektir.** Bu ihlal kişisel ve mesleki haysiyetin ve şeref ve haysiyetin saldırıya uğraması, ihlal edilmesi biçiminde tezahür edebilmektedir. Örneğin yapılan yayında bir kişiden söz edilirken, hakaretimiz ve kişiyi küçük düşürücü sözcükler kullanılabilir. Toplumdaki mevcut değer yargılarına göre o kimsenin küçük düşürülebilir. Burada çok önemli bir unsur olarak toplumun değer yargıları ön plana çıkmaktadır. Kişilik haklarına saldırının var olup olmadığının tespitinde toplumun değer yargıları ön plana çıkmaktadır. Bir toplumda hiç hakaret içermeye-

---

⁴ Prof.Dr. S. Reisoğlu, SEM Cumartesi Forumları, İstanbul Barosu Yayınları

yen bir sözcük başka bir toplumda hakaret kastı taşıyabilir. Buna göre Türk hukuk uygulaması söz konusu olduğu zaman Türk toplumunun değer yargılarına göre bir suçlamanın küçültücü, aşağılayıcı bir nitelik taşıyıp taşımadığına bakmak gerekecektir. Bir diğer kişilik haklarının **ihlali, açıktan, Ceza Kanunlarının suç saydığı suçlar atfetmek, suçlamalar yapılmak suretiyle ortaya çıkabilir.** Bir memurun irtikapla suçlanması ya da bir kişi için müfteri denmesi de bu durumun somut örnekleri olarak sıralanabilir. Bu gibi suçlamalar ile de mesleki şeref ve haysiyet ihlal edilmektedir.

Diğer bir kişilik hakları saldırısı da toplumun benimsemediği, toplumun uygun karşılamadığı eğilimler atfetmektir. Ekonomik suçlamalar da bu kapsamdadır. Örneğin bir şirketin hele de borsada hisseleri işlem gören halka açık bir şirketin gerçeğe aykırı biçimde zor durumda olduğunu söylemek ya da yazmak açık bir ihlal örneğidir. Bu türden ekonomik suçlamalar da kişilerin mesleki şeref ve haysiyetinin ihlali niteliğindedir. Suçlama içeren bazı sözcükler ilgili kişi tarafından dolaylı ya da açık biçimde kabullenilmiş ise ve o kişi tarafından bir benimseme söz konusuysa kişilik haklarının, o kişi bakımından ihlal edildiği söylenemez. Haberin veriliş biçiminde de gerekli olan özene uyulmalıdır. Yoksa haberi, doğru da olsa haberin taşımadığı, gerektirmediği bir aşağılama şeklinde verirse, bu da kişilik haklarına bir tecavüz teşkil edecektir.⁵

İhlalin diğer iki hali ise kişinin bedensel ve ruhsal bütünlüğü ile ırk din ve vatandaşlık bağlarına karşı yapılan saldırılardır. İleride yer vereceğimiz bir Hukuk genel kurulu kararında da belirtildiği üzere kişilik hakkı, kişinin maddi ve manevi değerleri üzerinde şahsa bağlı bir mutlak haktır. Kişilik hakkından söz edebilmek için öncelikle kişisel değerlerin ne olduğu belirlenmelidir. Kişisel değerler Medeni Kanun'un 24. Maddesinde genel olarak şahsi menfaatler sözcükleriyle anlatılmış ancak bunların neler olduğu ayrıca sayılmamıştır. Öğretide ve uygulamada kişinin yaşam ve sağlığı gibi maddi değerleri ile onur, saygınlık, özgürlükler, özel yaşam, isim, resim gibi manevi değerleri kişisel değerler olarak kabul edilmektedir. Anılan kararda yasa koyucunun bazı hallerde kişisel değeri açıklıkla tanımladığını kişinin resminin de buna örnek oluşturabileceğini belirtmiştir. Bu nedenle resmin ticari amaçla izinsiz kullanımı kişilik haklarının ihlali olarak değerlendirilmiştir.

⁵ Reisoğlu, a.g.e.

İlerideki sayfalarda tamamını vereceğimiz karar doğrultusunda kişilik haklarının zedelenmesi için ağır kusurun varlığı şart koşulmuş ve “ağır kusur” kavramı da aynı şartlar altında gösterilmesi gereken en basit dikkat ve özenin gösterilmemesi olarak tanımlanmıştır. Yine bu kararda ağır zarar kavramının oluşması da her somut olayın özelliğine bakılarak ortaya konması öngörülmüş ve ağır zarar kavramı için kullanılan araca bakılmasının gereği ortaya konmuştur.⁶

“Dava, kişilik haklarına saldırı nedenine dayanmaktadır. Hukukumuzda kişilik haklarını tanıma yapılmamış ve bu hakkın hangi değerleri kapsadığı da açıklanmamıştır. Böyle kişilik haklarının diğer bir anlamıyla şahsiyet haklarının nelerden ibaret olduğunun belirlenmesi ve sınırının çizilmesi uygulamaya yani yargıya bırakılmıştır. Gerek öğretilerde gerekse yargısal kararlarda kişisel değerlerin; fiziki, duygusal ve sosyal kişilik değerleri olarak belirlendiği, kişinin toplum içindeki mesleki kimliği şeref ve haysiyeti, özgürlüğü vücut ve ruh bütünlüğü ve sağlığı, ırk din ve vatandaşlık gibi bağları kapsadığı kabul edilmektedir.”⁷

Papa, ziyaret için Amerika’ya gittiğinde kendisini havaalanında karşılayan gazetecilerden bir tanesi “New York’ta bulunan striptiz kulüpleri hakkında ne düşünüyorsunuz,” diye sorar. Papa o anki şaşkınlıkla “New York’ta striptiz kulübü mü var,” der. Ertesi günkü bir kısım Amerikan gazeteleri Papa’nın gelişini sürmanşetten şu şekilde duyururlar: “Papa, uçaktan iner inmez, “New York’taki striptiz kulüplerini sordu!”

Basının bu kurallar çerçevesinde bazı yayın ilkelerine dikkat etmesi kaçınılmazdır. Buna göre basın yoluyla kişisel ve mesleki şeref ve haysiyetin ihlali sayılacak davranışlardan kaçınmak, özel yaşamın gizliliğine saygı duyulması beklenmektedir. Özel yaşamın gizliliğinde iki ayrı alan olduğu Reisoğlu’nca tespit edilmektedir. Bunlardan ilki sır alanı dediğimiz alandır, yani bir kimsenin, hiç kimseyle paylaşmak istemediği ya da çok yakını birkaç kişinin dışında kimseyle paylaşmak istemediği alandır. Bu alan, basın ve yayın alanının tamamen dışında yer alır. Onun için hiçbir kimse, ele geçirmiş de olsa, bir kimsenin başka bir kimseyle arasında olan yazışmalarını, telefon konuşmalarını “elde ettik, yarın görün, zevkle okuyun,” diyerek manşet yapamaz ve yayımlaya-

---

⁶ 4. HD. 459 K. 03.10.1990 T.

⁷ 4. HD. 15816 K. 11.12.2007 T.

maz. Bu durum açık biçimde kişilik haklarına, özel yaşamın gizliliğine aykırıdır. Sır alanına giren konularda tarafların kendi rızalarıyla kamerayla bir şeyler çekmesi bu görüntünün başka biri tarafından basına verilmesi, internete dağıtılması bariz bir kişilik hakkı saldırısıdır.⁸

f. Yargıtay Kararlarından Örnekler

i. Gizli Kamera Çekimi

Gizli kamera ile alınan görüntülerde de hukuka aykırılık oluşacağı Yargıtay uygulamasından görülmektedir:

“Anayasa'nın 20. maddesinde herkesin özel hayatına saygı gösterilmesini isteme hakkına sahip bulunduğu, özel hayatın gizliliğine dokunulmayacağı belirtilmiştir. Ayrıca bu hak Türk Medeni Kanunu'nun 24 ve 25. maddelerinde koruma altına alınmıştır. Borçlar Kanunu'nun 49. maddesinde de kişilik haklarının saldırıya uğraması durumunda uygulanacak yaptırım belirtilmiştir. Belirtilen bu yasal düzenlemelerden de anlaşılacağı üzere kişinin özel yaşamının gizliliğine dokunulamaz. Kişinin sıfatı ve konumu ne olursa olsun rızası dışında kamuya açıklanamaz. Bunlar kişinin gizli alanını oluşturur. Bir kişinin hukuka aykırı bile olsa konuşmalarının ve görüntüsünün gizli kamera ile kayda alınması aynen telefon konuşmalarının yasadışı dinlenmesinde olduğu gibi onun kişilik haklarına ve özel yaşamına saldırı niteliği taşımaktadır. Bu kayıt ve görüntülerin televizyon yoluyla kamuoyuna yansıtılması kişilik haklarına yapılmış ikinci bir saldırı niteliğindedir. ...Mahkemenin "Toplanan tüm deliller karşısında davacının olay zamanı kamu görevlisi olduğu, kamu görevlileri hakkındaki iddiaların haber değeri taşıdığı bir gerçektir. ...Somut olayda; davacı, kendisine muayene olmak üzere gelen kadın hastasını taciz ettiği iddiası karşındadır. Hasta bu muayeneden ve tacizden sonra tanıdığını bildirdiği gazeteciye giderek durumu anlatır. Davalı kadına gizli kamera verilir. Kadın tekrar doktorun muayenehanesine gider. Dosya kapsamında olduğu gibi, doktor ile hastanın arasında olmaması gereken konuşmalar ve hareketler yaşanır. Daha sonra bunlar televizyonda yayımlanır. Davacının hastasına yaptığı muamele hiçbir şekilde tasvip edilemez. Doktor hastasını taciz etmiştir. Ancak; davalı da iddia ettiği ilk tacizden sonra gitmesi gereken mercilere gitmemiştir. Ne emniyetten, ne de Cumhuriyet Savcılığı'ndan adli yardım talep etmemiştir. Gazeteciye gitmiş, gizli kamera ile çekim yapmış ve televizyon ka-

⁸ S. Reisoğlu, a.g.e.

nalında yayınlamıştır. Bu durum davalılar yönünden kişilik haklarına saldırıdır. İşin daha ilginç yönü davalı davacıyı şikayet de etmemiştir. Aksine davacı davalıyı şikayet etmiştir. Davacının kişilik haklarına saldırı olduğu bellidir. Manevi tazminata hükmedilebilir. Ancak, davacı H de davalı N'yi taciz etmiştir. Bu durum da dosya kapsamı ile açıklığa kavuşmuştur. İşte bu aşamada manevi tazminat miktarının belirlenmesinde Borçlar Kanunu'nun 44. maddesi devreye girmelidir. Bu maddeye göre de; mahkeme hüküm altına alınacak manevi tazminat miktarını ya tenkis etmeli yahut da bundan sarfınazar edilmelidir.⁹”

“Türk Medeni Kanunu'nun 24. ve 25. maddelerinde koruma altına alınmıştır. Türk Ceza Kanunu'nun 134. maddesinde suç olarak düzenlenmiştir. Borçlar Kanunu'nun 49. maddesinde de kişilik haklarının saldırıya uğraması durumunda uygulanacak yaptırım belirtilmiştir. Belirtilen bu yasal düzenlemelerden de anlaşılacağı üzere, kişinin özel yaşamının gizliliğine dokunulamaz. Kişinin sıfatı ve konumu ne olursa olsun, rızası dışında kamuya açıklanamaz. Bunlar kişinin gizli alanını oluşturur. Bir kişinin hukuka aykırı bile olsa konuşmalarının ve görüntüsünün gizli kamera ile kayda alınması aynen telefon konuşmalarının yasadışı dinlenmesinde olduğu gibi onun kişilik haklarına ve özel yaşamına saldırı niteliği taşımaktadır. Bu kayıt ve görüntülerin televizyon yoluyla kamuoyuna yansıtılması kişilik haklarına yapılmış ikinci bir saldırı niteliğindedir. Somut olayda; davacı, müdür olarak çalıştığı okulda öğretmenler arasında yaşanan huzursuzluğu gidermek için davalı öğretmen D.'la görüşmek istemiş, davalının bir sonraki gün evine davet etmesi üzerine eşi ve çocuğu ile birlikte kendisini ziyaret etmiştir. Bu ziyaret sırasında davacının ses ve görüntüsü gizlice kaydedilmiş ve M. isimli şahsa verilmiştir. Davacının beyanlarından rahatsızlık duyan M., Cumhuriyet Savcılığı ve Milli Eğitim Bakanlığı'na şikayette bulunmuştur. Cumhuriyet Savcılığınca yapılan tahkikat sonucunda "şüphelinin konuşmalarının gizlice kaydedildiği CD'nin CMUK'un 206/2-a, 217/2. maddeleri uyarınca rızası dışında kaydedilmesi nedeniyle hukuka uygun elde edilmiş delil niteliği taşımadığı" gerekçesiyle kovuşturmaya yer olmadığına karar verilmiştir. Davalıların gizlice ses ve görüntü kaydetme biçiminde gerçekleşen bu eylemi, davacının şeref ve haysiyetine tecavüz etme amacı güdülmemiş olsa bile, kişilik haklarına saldırı oluşturur.”¹⁰

---

⁹ HGK 110 K. 07.03.2007 T.

¹⁰ 4. HD. 13089 K. 26.10.2007 T.

ii. Yayında Kullanılan Nitelemeler

Yargıtay bazı kararlarında eylemlerle neden olunan davranışın kullanılan nitelemedeki hukuka aykırılığı ortadan kaldıracılabileceğini belirtmektedir:

“Davalı, davacı hakkında yazdığı şikayet dilekçeleri nedeniyle ceza mahkemesinde yargılanıp cezalandırılmamışsa da hakkında verilen kararın 4616 sayılı Yasa gereğince ertelendiği anlaşılmaktadır. Şu haliyle davalı hakkında bir hükümlülük karar bulunmamaktadır. Diğer bir anlatımla, davacının şikayet edilmesinde davalının hukuka aykırı bir eylemi bulunduğundan söz edilemez. Şu durumda davalı, davacı için "rüşvet aldılar" biçimindeki eylemi ile davacının somut olarak rüşvet aldığını değil, yapması gereken işi yapmamasının ancak rüşvet karşılığı olabileceğini kastetmiştir. Yıkım kararlarını uygulamayan davacının kendi eylemleri ile bu sözlerin söylenmesine neden olduğu anlaşılmaktadır. Yerel mahkemece yukarıda açıklanan yönler gözetilerek istemin tümünden reddedilmesi gerektiğinin gözetilmemiş olması usul ve yasaya aykırı olduğundan kararın bozulması gerekmiştir.”¹¹

“Bakanı olan davacının habere konu olan caminin tiyatro binasına dönüştürülmesi konusundaki sakıncaları diğer bakana anlatarak uyarması gerekirken, bu konuda görüş birliğine varması eleştirilecek bir davranıştır. Devlet yönetiminde meydana gelecek usulsüz ve devlet politikasına uygun düşmeyen işleri kamuoyuna duyurmak ve bu yolda tartışmaları başlatmak ve yapmak basın görevleri arasındadır. Davacı tamamen kendi iradesiyle yarattığı bu ortamın basın yoluyla eleştirilmesine katlanmak zorundadır. Dava konusu olan yazı gerçek olaylara dayandığından, böyle bir olayın basın yoluyla kamuoyu önünde tartışılmasında kamu yararı vardır. Konu ele alınıp açıklanırken kullanılan sözcüklerde ele alınan konunun gereği olduğu için amaç bakımından olduğu kadar araç bakımından da aşırıktan söz edilemez. Diğer bir deyişle, yayında konunun duyarlılığına denk düşen uygun araçlar kullanılmıştır. Tüm bu nedenlerle basının haber verme ve aydınlatma özgürlüğü sınırları içinde kalan yazının hukuka uygun olduğu kabul edilmelidir.”¹²

¹¹ 4. HD. 9613 K. 21.09.2005 T.

¹² 4. HD. 15152 K. 23.12.1993 T.

iii. Görünen Gerçeğe Uygunluk

Yargıtay ima yoluyla da kişilik haklarının zedelenebileceğini belirtmektedir.

“Dava konusu R Gazetesi'nin 24.05.2006 tarihli sayısında yayınlanan "Danıştay'a Saldıranların Karanlık Çetelesi" başlıklı yazıda Danıştay saldırısına karıştığı iddia edilen kişiler ve bağlantıları şema halinde gösterilmiş, en başına ise davacı şirketin sahibi olduğu "T S dergisi" yerleştirilmiştir. Dosyadaki delillerden Danıştay saldırısının azmettiricisi olarak ismi geçen M T'nin evinde T S Dergisi bulunduğu anlaşılmaktadır. Ancak, sadece derginin bulunması davacı derginin Danıştay saldırısı ile bağlantılı olduğunu göstermez. Kaldı ki davacı hakkında bu konuda yapılmış bir soruşturma da bulunmamaktadır. Davacı ile dergiyi evinde bulunduran kişi arasındaki bağın okuyucu ve okunan olmaktan öteye gittiği de ispatlanamamıştır. Şu haliyle, görünür gerçeklikten söz edilemez. Bu nedenle kişilik haklarına saldırının varlığı kabul edilmeli ve uygun bir manevi tazminata hükmedilmelidir.”¹³

iv. Yayında Özle Biçim Arasındaki Denge

Yargıtay haberin verilmiş biçimdeki özle biçim arasındaki dengeye önemine vurgu yapmaktadır:

“Yayımlanmasında kamu yararı bulunan, gerçek ve güncel bir haberin veya eleştirinin, özle biçim arasında denge kurulmak suretiyle verildiği durumlarda, manevi tazminat sorumluluğunun temel ögesi olan "hukuka aykırılık" gerçekleşmeyeceğinden, basın sorumluluğu da söz konusu olamaz (Hukuk Genel Kurulunun 14.02.2001 gün ve 2001/4-103 E.-123K. Sayılı İlâmı, M. R. Karahasan; Tazminat Hukuku, 1996, Cilt:1, Sayfa; 974 vd.) Anayasa ve Yasaların güvencesi altında bulunan basın özgürlüğü ile kişiyi insan yapan kişilik haklarının çatışması halinde birinin diğerine önceden üstün tutularak sonuca ulaşılması mümkün değildir. Her olay, kendine özgü koşullar içerisinde değerlendirilerek, çözüme bağlanmalıdır. Bu ilke ve açıklamalar ışığında somut olay değerlendirildiğinde; yapılan yayında yer alan açıklamalar kişilik haklarına ağır ve haksız bir saldırı oluşturmamakta ve eleştiri sınırları içerisinde kalmaktadır. Bu durumda, manevi tazminat isteminin dayandırıldığı hukuka

---

¹³ 4.HD. 13708 K. 10.11.2008 T.

aykırılık unsuru gerçekleşmediğinden, kişilik haklarına saldırının bulunmadığını kabul eden direnme kararı yerindedir.”¹⁴

Kullanılan sözcüklerin hangi amaçla kullanıldıkları da önem arz eder. Bu bakımdan salt sözlük anlamlarına bakılarak kişilik haklarının ihlal edildiği sonucuna varılamaz. Yargıtay da bu bağlamda sadist ve mazoşist sözcüklerini konuşmanın bütünü için de kullanılmış amaçlarını gözeterek ihlal saymamıştır.

“Konuşmanın bütünü gözetildiğinde, bu kelimelerin sözlükteki anlamları ile kullanıldığını gösteren hiçbir bulgu mevcut olmayıp sözlükteki anlamları kastedilerek değil gerçeği gördüğü halde aynı yolda gitmekte ısrar etmesi kastedilerek "kendisine zarar veren", "başkasına zarar veren" anlamında kullandığının kabulü gerekir.”¹⁵

v. Medyanın Çarpıcı Sözcük Kullanım Hakkı

Bir yayının çarpıcı sözcükler kullanılarak eleştirilmesi ve yapılan yayında kamu yararının bulunması hukuka uygunluk için yeterli kavramlardandır:

“Basın özgürlüğü ile kişilik hakları karşı karşıya geldiğinde, somut olaydaki olgular itibarıyla, koruma altına alınmış bulunan bu iki değerden birinin diğerine üstün tutulması gerekir.

Bunun için temel ölçüt kamu yararıdır. Yayın, yalnızca toplumun yararı gözetilerek yapılmalıdır. Ayrıca basın, objektif sınırlar içinde yayın yapmalıdır. Yayın gerçek olmalı, toplumsal ilgi, güncellik gözetilmeli, özle biçim arasındaki denge korunmalıdır.

Yayınlanmasında kamu yararı bulunan gerçek ve güncel bir haberin ya da eleştirinin özle biçim arasında denge kurularak verilmesi durumunda hukuka aykırılık ortadan kalkacağından basın sorumlu tutulmamalıdır.

Somut olayda iddia, savunma, dava konusu edilen yazılar incelendiğinde uyumsuzluk, davacının yazdığı " Kitabı" adlı yayının kamuoyuna duyurulması sırasında, davalı yazar tarafından eleştiri sınırlarının aşılıp aşılmadığı; davacının kişilik haklarına saldırıda bulunulup bulunulmadığı noktasında toplanmaktadır.

---

¹⁴ HGK 571 K. 24.09.2008 T.

¹⁵ HGK 270 K. 26.03.2008 T.

Davalı yazar köşe yazılarında kitabı kamuoyuna duyururken, kamuoyunu aydınlatırken, içeriğini eleştirmiş, eleştirilerini çarpıcı sözlerle ifade etmiştir. Davacı kitabın yazarı olduğuna göre, kitapta anlatılanların basın tarafından yorumlanması, bu bağlamda karşı görüşlerin belirtilmesi, eleştiri sınırlarının aşılmadığını göstermektedir. Yayın yukarıda açıklandığı gibi gerçektir, günceldir. Yayında öze biçim arasında denge kurulmuş ve korunmuştur. Yayının yapılmasında ve toplumun bilgilendirilmesinde kamu yararı vardır. Burada hukuka aykırılıktan söz etmek mümkün değildir. Tüm bu hususlar gözetildiğinde, dava konusu yayınların, davacının kişilik haklarına saldırı oluşturmadığı sonucuna varılmıştır.”¹⁶

vi. Yargı Kararlarına Eleştirinin Sınırı

Bir gazetenin yazılmış bir mahkeme kararına karşı yayımladığı tasfiye edilecekler şeklindeki beyanlar kişilik haklarının ihlali olarak değerlendirilmiştir:

“Davaya konu olayda; Yargıtay Ceza Genel Kurulu'nun 04/02/2005 tarihli kararının Türk yargı sisteminin özlenen bir kararı olduğu, hukuk devletinde asıl olanın uygun yasaların kabul edilmesi değil hukukçuların hukuku yorumlama ve özgürlük anlayışında yattığı belirtilmiştir. Ceza yasasının kabul edilmesi sırasında "insanları terbiye etme, ezme, etkisiz hale getirme" düşüncesinin esas alındığı, "Türk'lüğün, Cumhuriyet'in, devletin, ordunun, yargı mercilerinin manevi şahsiyetinin korunması" amacına yönelik düzenlemelerin buna örnek oluşturduğu, Ceza Yasasında, "laikliği korumak" amacıyla konulmuş bir madde olmadığı halde, Türk hukuk uygulayıcılarının laikliği koruma içgüdüleriyle TCK'nın 312. maddesini laikliği koruma maddesi haline dönüştürdüğü, bunun "ideolojik kutsal devlet" anlayışının bir dayatması olduğu belirtildikten sonra, "AB uyum yasaları" ile düşünce ve ifade özgürlüğü önündeki engeller kaldırıldığı halde, Türkiye' de yargıçların yasalardaki özgürlükçü gelişmeleri, evrensel ölçütlere uygun olarak yorumlama anlayışının gelişmediği, hatta bazı yargı mensuplarının özgürlüklerin önünde engel oluşturdukları; buna örnek olarak da anılan Yargıtay Ceza Genel Kurulu Kararına karşı oy bildiren üyeler gösterilmiştir. YCGK kararına karşı oy yazan üyelerin ilmi, hukuki niteliği olan gerekçeler yerine, yargıç bakışına uymayan biçimde ideolojik saplantılarını ortaya koydukları, bu durumun kaygı verici olmasına karşın bunların kısa sürede tasfiye olacakları açıklanmıştır. Şu halde yayında, davacıların da içinde yer al-

¹⁶ HGK 262 K. 19.03.2008 T.

dıkları anılan Yargıtay Ceza Genel Kurulu kararına karşı oy yazan üyelerin ilmi ve hukuki niteliği olan gerekçeler yerine ideolojik saplantılarını ortaya koydukları, tarafsız, hukuku evrensel değerlere göre özgürlükçü biçimde yorumlama yeteneğine sahip olamadıkları, kısa süre içinde tasfiye edilecekleri ileri sürülerek hakaret edilmiş, toplumun belli bir kesimine karşı hedef olarak gösterilmek suretiyle kişilik haklarına saldırıda bulunulmuştur.”¹⁷

“Basın araçları gerçek bilgileri vermekle yükümlüdürler. Ancak az yukarıda belirttiğimiz üzere basının gerçeği verme yükümlülüğü mutlak gerçeklik değil o anda olan görünür gerçekliği sunmaktan ibarettir. Olay, basın yoluyla gerçekleştiğinde öz ve biçime ilişkin koşulların varlığı durumunda hukuka aykırılık ortadan kalkmış olur. Öze ilişkin koşullar, gerçeklik, güncellik ve kamu yararadır. Kamu yararı ögesi, toplumsal ilgi olarak da tanımlanmaktadır. Biçime ilişkin koşul ise anlatımda ve sergilenişte dengeli davranıştır. Başka bir söyleyişle yayınlanmasında kamu yararı bulunan güncel bir haberin (eleştirinin) öze biçim arasında denge kurularak verilmesi durumunda basın sorumlu tutulamaz. Bir haber gerçek, eleştiri gerçekten yola çıkmış ve olay güncel ise dahası duyurulmasında kamu yararı varsa kullanılan sözcükler kaba, incitici, aşağılayıcı değilse hukuka aykırılıktan söz edilemez.

Dosya arasındaki bilgi ve belgelerden, Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi dersi öğretmeninin, dersin son 5-10 dakikasında öğrencileri Cuma namazına gitmeleri için abdest almaya gönderdiği, öğrencilerin dersten çıkmalarına izin verdiği iddiası ve başka iddialar nedeniyle bir öğrenci velisi tarafından verilen dilekçeler üzerine yapılan soruşturmada ve benzer konuda davacı hakkında yapılan başka bir soruşturmada öğrenciler ve öğretmenler tarafından iddiaların doğru olduğu yönünde bilgiler verildiği anlaşılmaktadır. Şu durumda gerçek bir olaydan yola çıkılarak eleştiri sınırları aşılmadan güncel bir olay kamuoyuna açıklanmıştır. Bu nedenle görünür gerçeğe uygun olan yayında kişilik haklarına bir saldırı bulunmadığının kabulü ile davanın reddi gerekirken, yerel mahkemece, yukarıda belirtilen ilkeler üzerinde durulmadan somut olaya uygun düşmeyen gerekçeyle kısmen de olsa istemin kabulüne karar verilmiş olması usul ve yasaya uygun görülmediğinden kararın bozulması gerekmektedir.”¹⁸

¹⁷ HGK 154 K. 20.02.2008 T.

¹⁸ HGK 254 K. 09.05.2007 T.

vii. Davalardaki Husumet Ehliyeti

Açılacak davalardaki husumet ehliyetinin bulunması koşuldur. Aynı zamanda dava şartlarından olan husumet ehliyeti aktif husumet ehliyeti ve pasif husumet ehliyeti olmak üzere ikiye ayrılır. Aktif husumet ehliyeti dava açmaya ehil olmaktır. Pasif husumet ehliyeti ise davanın yönlendirileceği kişinin somut olayda davalı olma özelliklerine haiz olmasını kapsar. Davacının hak iddia ettiği ve aleyhine dava açtığı kişinin davalı olarak nitelendirilebilmesi davada o davalı yönünden pasif husumet ehliyetinin bulunması gerekmektedir.

“Öte yandan; üstü kapalı da olsa, yayının davacıyı amaçladığının anlaşılması durumunda davacının A. Husumet ehliyetine (matufiyet) sahip olduğunun kabulü gerekir.”¹⁹

“Anayasanın 66. maddesine göre "Türk Devletine vatandaşlık bağı ile bağlı olan herkes Türk'tür". Kişilerin onur ve şerefleri gibi mensubu buldukları ve Anayasa ile çerçevesi belirlenmiş bir millete aidiyeti duygularında yukarıdaki açıklamalar nazara alındığında; kişilik değerleri kapsamında ve hukuki koruma altındadırlar.

Davalı tarafın söylediği iddia edilen sözlerin, davacıların vatandaşlık bağı ile bağlı oldukları Türk Milletine yönelik olması durumunda davacıların aktif dava ehliyetinin bulunduğu kabulü gerekir. Her ne kadar davalı, dava konusu sözlerine özne bulunmadığını savunmuş ise de mahkemece, sözlerin Türk Milletine yönelik olduğu benimsenmiş ancak davacıların salt Türk Milletinin ferdi olmaları nedeniyle aktif dava ehliyetlerinin bulunmadığı gerekçesi ile dava reddedilmiştir.

Şu durumda davacıların aktif dava ehliyetinin varlığının kabulü ile davanın esasının incelenerek sonucuna göre bir karar verilmesi gerekir. Kişilik haklarına saldırının varlığının benimsenmesi durumunda MK'nın 25. ve BK'nın 49. maddesine göre ve ayrıca BK'nın 49/3 maddedeki düzenleme de gözetilerek bir hüküm kurulmalıdır”.²⁰

viii. Kullanılan Sözcüklerin Seçimi

Eleştiride kullanılan sözcüklerin amacını aşarak hakaret kastına erişmesi durumunda kişilik haklarının ihlalinden rahatlıkla söz edilebilecektir.

---

¹⁹ HGK 115 K. 14/02/2001 T.

²⁰ 4.HD. 15816 K. 11/12/2007 T.

“Bu banallige, bu sıradan faşizme artık daha fazla katlanamayacağımı. Sorumluluğunu yerine getirip, aptallığın ve sıradanlığın hüküm sürdüğü arenanın cüretkar bilge adamına 'dur bakalım' diyorum Cehaletle cesaretin bu derece iç içe geçtiği bir ortamda insana kafaya sıkıp gitmekten' başka seçenek mi kalıyor..." şeklinde ifadeler kullanarak eleştiri sınırlarını aşmıştır. Kullanılan ifadeler davacının yorumunu eleştirmekten ziyade kişilik haklarına saldırı niteliğindedir. Her ne kadar basın eleştiri ve yorum hakkı varsa da bu eleştiri ve yorumun amacına uygun ölçüde yapılması, ifadelerin eleştirilecek kişinin kişilik değerlerini zedelemeyecek şekilde özenli seçilmesi gerekir. Bu nedenle davaya konu yayında davacının kişilik haklarına saldırıda bulunduğu kabulü gerekir”²¹

Hal böyleyken yayın organının kimliği ve olaylara genel bakış açısı da ihlalin olup olmadığı konusunda önem arz edebilmektedir. Bu anlamda karikatürlerin ihlal değerlendirmesi yapılırken basın özgürlüğünün biraz daha geniş yorumlanması eğilimi öne çıkar.

ix. Karikatürlerde Yayın İlkesi

“Davaya konu Haftalık "Penguen" dergisinin "Uyuyan Bakan" başlığı altında yer alan yazı içeriği bir bütün olarak incelendiğinde; "oyalama bakanı", "dalga geçilme bakanı","A. B.'in üzerine fazla gitmemek lazım. O işini layıkı ile yapıyor ve uyuyor.,""Bu medya da nedense yolsuzlukları hep o hükümet düştüğünde ortaya çıkarıyor ve bu yolsuzlukların bir ucu da mutlaka onlara çıkıyor", "kısacası kızmayın bu ağabeye bırakın uyusun, horlasın, sayıklasın siz uyanık olun ve arka planda neler oluyor ona bakın." şeklinde açıklamalara yer verilmiştir. Her şeyden önce davaya konu olan dergi, niteliği itibari ile mizah dergisidir ve olayların mizahi yönünü ele almaktadır. Diğer yandan, görsel basında da davacının "uyku durumu" ile ilgili birçok görüntüye yer verildiği ve bu hususun kamuoyunun bilgisi dahilinde olduğu bir gerçektir. Basında yayınlanan haber ve eleştiri objektif oldukça, doğru vakalara dayandıkça, doğru bir amaca yönelik bulundukça, incitici olsa bile sorumluluk söz konusu olmaz. Bakan olan davacının siyasi kimlik ve konumu gözetildiğinde ağır dahi olsa yapılan eleştirilerin hoşgörü ile karşılanması gerekir. Şu halde davaya konu yazı içeriği mizahi eleştiri niteliğinde olup davacının kişilik haklarının ihlal edildiğinden söz edilemez. Açıklanan nedenlerle davanın reddi gerekirken yazılı şekilde dosya kap-

²¹ 4. HD. 3149 K. 11.03.2008 T.

samına uygun düşmeyen gerekçelerle kısmen kabul kararı verilmesi doğru görülmemiştir.”²²

x. Kamuya Mal Olmuş Kişi Kavramı

“Davaya konu olayda; milli futbolcu olan davacının, kamuya mal olmuş kişilerden olduğu gözetilerek yayın tarihinden önce milli maç sırasında yaşananlar gündeme getirilmiş ve davacının davranışları eleştirilmiştir. Davacının daha sert eleştirilere katlanması konumunun gereğidir.”²³

“Yayın konusu ile kullanılan sözler arasında düşünsel bağlılık anlamında öz ve biçim dengesi korunmalıdır. Yayın doğru olsa ve kamu yararı bulursa bile; üslup uygun değilse, aşağılayıcı, küçük düşürücü, abartılı ise hukuka uygunluktan söz edilemez. Somut olayda yukarıya alıntılanan sözler ile öz ve biçim dengesi bozulmuştur. Gerekli olmayan yakıştırmalar yapılmış ve amaç aşılmıştır. Şu durumda yayın hukuka aykırıdır. Açıklanan nedenlerle, davacı yararına uygun bir tazminata hükmedilmelidir.”²⁴

“Dava konusu yazı: ana muhalefet partisi olan ... Genel Başkanının parti grup toplantısında söylediği sözlerin yorum katılmaksızın aynen verilmesinden ibarettir. Muhalefet liderinin bir yasa tasarısı hakkındaki görüş ve eleştirilerinin açıklanmasına ilişkin sözlerinin basın ve yayın organlarınca kamuoyuna duyurulmasının basının Anayasa ile düzenlenmiş bulunan haber verme hakkı kapsamında kaldığı kuşkusuzdur. Aksinin kabulü, muhalefet liderinin sözlerinin basın ve yayın organlarınca sansür edilmesi sonucunu doğurur. Böyle bir uygulama ise demokratik toplumlarda kabul edilebilir bir durum değildir. Muhalefet liderinin söylediği sözler açıkça hakaret içermediği takdirde basının bu sözleri aynen yayınlaması basının haber verme hakkı kapsamında kalacağından hukuka aykırılık içermemektedir.”²⁵

Basın yoluyla açılan manevi tazminat davalarına emsal olması bakımından kişilerin özel yaşamlarının yayın ya da resmi makamlar önünde yazılı dilekçeye konu etmek de Yargıtay görüşüne göre hukuka aykırılık teşkil eder.

---

²² 4. HD. 13987 K. 12.11.2007 T.

²³ 4. HD. 8524 K. 25.6.2009 T.

²⁴ HGK. 284 K. 23/05/2007 T.

²⁵ 4. HD. 7165 K. 13/06/2006 T.

“Jandarma yazılarında belirtilen Eğitim-Sen üyesi olup bu sendikanın eylemlerine katılmaktan dolayı davacı 18.4.1996 ve 20.12.1994 tarihlerinde aylıktan kesme cezası ile cezalandırılmış olup, daha sonra herhangi bir bölücü ve yasa dışı eylemi ile ilgili bilgi ve belge mevcut değildir. Yaşadığı çevrede halk ile ilişkileri kişisel tercihi olup bunun yasa dışı eylem veya bölücü faaliyet olarak nitelendirilmesi mümkün değildir. Kaldı ki, Jandarma yazılarındaki ve aylıktan kesme cezası ile cezalandırıldığı sendikal eylemleri 1994-1996 yıllarında gerçekleşmiş olup aradan geçen zaman içinde başka bir eylemi de bulunmadığından 7.6.2001 tarihli şikayet dilekçesinde bahsi geçen konuların yasal şikayet hakkının kullanılması kapsamında olduğu düşünülemez.

Yukarıda açıklanan nedenlerle haksız şikayet nedeniyle manevi tazminat isteminin koşulları olduğu gözetilerek uygun bir miktar manevi tazminata hükmedilmesi gerekirken davanın reddedilmiş olması usul ve yasaya aykırı olup bozmayı gerektirmiştir.”²⁶

Aynı haksız eylem niteliğindeki yayından dolayı açılmış bir ceza davası var ise, manevi tazminat konusunda karar vermek için hukuk mahkemesinin ceza mahkemesinin, kararının sonucunu beklemesi gerekecektir.

“Davacı, davalının üç televizyon kanalında ve iki gazetede yayınlanan açıklamalarında kişilik haklarına saldırıda bulunduğunu belirterek manevi tazminat isteminde bulunmuştur. Davalı ise, davanın reddedilmesi gerektiğini savunmuştur. Mahkemece istemin reddine karar verilmiştir. Borçlar Yasası'nın 53. maddesi gereğince, ceza mahkemesinden verilen beraat kararları bağlayıcı değil ise de maddi olguların saptanmasına ilişkin ceza mahkemesi kararları hukuk hâkimi yönünden bağlayıcıdır. Davaya konu edilen 16/09/2002 tarihli Vatan Gazetesi'ndeki açıklama nedeniyle davacının şikayeti üzerine davalı hakkında Ş. 2. Asliye Ceza Mahkemesi'nin 2002/1563 esas sayılı dosyasında kamu davası bulunduğu, yine dava konusu 18/06/2002 günlü Cine 5 kanalında yayımlanan açıklaması nedeniyle davacının şikayeti üzerine davalı hakkında Ş. C. Başsavcılığı'nın 21/11/2002 tarih ve 2002/36168 hazırlık sayısı ile Asliye Ceza Mahkemesine kamu davası açıldığı anlaşılmaktadır. Şu durumda, davalıya yöneltilen eylemin niteliği ve somut olayın gösterdiği özellikler itibarıyla, dava konusu yayın ile ilgili olarak davalı hakkındaki ceza davalarının sonucu beklenilmek ve ondan sonra tüm

²⁶ HGK. 227 K. 19/04/2006 T.

kanıtlar birlikte değerlendirilerek varılacak uygun sonuca göre bir karar verilmek üzere karar bozulmalıdır.”²⁷

xi. Gerçeği Araştırma Görevi

Basın organları haberi sunarken o an görünürdeki gerçeği vermekle yükümlü olsalar da gerçeği araştırmak için tüm olanakları kullanmalı ve orta düzeydeki bir kişinin algılayabileceği ölçütlerle haberi oluşturmalıdır.

“Yine basın, objektif sınırlar içinde kalmak suretiyle yayın yapılmalıdır. O an için o olay veya konu ile ilgili olan, görünen bilinen her şeyi araştırmak, incelemek ve olayları olduğu biçimi ile yayınlamalıdır. Bu işlevi ile gerek yazılı ve gerekse görsel basın, somut gerçeği değil, o anda' belirlenen ve var olan ve orta düzeydeki kişilerce de yayının yapıldığı biçimi ile kabul edilen olguları yayınlamalıdır. O anda ve görünürde var olup da sonradan, gerçek olmadığı anlaşılan olayların ve olguların yayınından basın sorumlu tutulmamalıdır.

...Bu açıklamalar itibariyle, dava konusu haberde yayın konusunun örtüştüğü görülmektedir. Böylece, yayında da bu kişilerin ifadeleri aktarıldığından ve yayın da görünürdeki gerçekliğe uygun bulunduğundan davanın tümünden reddi yerine kısmen kabul edilmiş olması bozmayı gerektirmiştir.”²⁸

xii. Yalnızca Kamusal Yarar

Haber verilirken amaç olarak sadece kamusal yarar güdülmeli kişisel çıkar ve husumetler nedeniyle yayın yapılmamalıdır.

“Diğer bir anlatımla yayın, salt toplumun yararı gözetilerek yapılmalıdır. Toplumun çıkarı dışında hiçbir kişisel çıkar, gerçeklerin yanlış olarak sunulmasına neden olmamalıdır. Haber olduğu biçimi ile verilmeli ve kişisel katkı yer almamalıdır. Gerek yazılı ve gerekse görsel basının bu işlevini yerine getirirken, özellikle yayının gerçek olmasını, yayında kamu yararı bulunmasını, toplumsal ilginin varlığını, konunun güncelliğini ve haber verilirken özle biçim arasındaki dengeyi de korumalıdır.”²⁹

²⁷ 4. HD. 4542 K. 18/04/2006 T.

²⁸ HGK. 548 K. 28.09.2005 T.

²⁹ HGK. 316 K. 11.05.2005 T.

“MK'nın 24. ve BK'nın 49. maddesinde belirlenen kişisel çıkarlar, kişilik haklarıdır. Kişilik hakkı ise, kişisel varlıkların korunmasıyla ilgilidir. Kişisel varlıklar, bedensel ve ruhsal tamlık ve yaşam ile nesep gibi insanın, insan olmasından güç olan varlıklar ya da kişinin adı, onuru ve sır alanı gibi dolaylı varlıklar olarak iki kesimlidir. Tekniğin gelişimi ve yaşam koşullarına göre belirlenmiş varlıkların, açıklananlarla çerçevelenmesine, davaya konu olayın bu çerçevede dışında kalmasına göre manevi tazminat isteği reddedilmelidir.”³⁰

“Her ne kadar yayına konu yapı davacı şirketin işletmesine ait ise de, bu yerin yapımı ve kullanımı nedeniyle pek çok davaların açılmış olması, çok sayıda yargı kararı bulunması ve nihayetinde bunların davacı yararına sonuçlanması davalının bunu kabul etmesi sonucunu doğurmaz. Davalı taraf yayında yapının çevreyle olan uyumsuzluğunu dile getirmektedir. Yargı kararları ile yapının yasaya uygun olması davalıların bunu kabul etme zorunluluğunu doğurmadığından ve eleştiri hakkı kullanıldığından davacının kişilik haklarına saldırıdan söz edilemez. Yayında kullanılan "arazi mafyası" nitelemesi de yayının tümü gözetildiğinde davacıya yönelik bulunmadığından dava reddedilmek gerekirken kısmen kabulü usul ve yasaya aykırı olduğundan kararın bozulması gerekmiştir.”³¹

Bir kişi hakkında sonradan beraat kararı verilmiş olması yargılanmaya konu olan olayın o anda habere konu yapılmasını hukuka aykırı hale getirmez.

“O anda ve görünürde var olup da sonradan, gerçek olmadığı anlaşılan olayların ve olguların yayınından basın sorumlu tutulmamalıdır. Davaya konu edilen yayında, "Vay uyanık vay" başlığı altında davacının "camiye yardım edeceğim döviz bozar mısınız," diyerek vatandaşları dolandırdığı ve yakalanarak adli makamlara sevk edildiği belirtilmiştir. Dosyadaki bilgi, belge ve diğer kanıtlara göre; davacı, kendisinin dolandırdığını iddia eden Y. C. tarafından teşhis edilmiş ve bu durum 2.2.2000 günlü polis teşhis tutanağında belirtilmiş ve davacı Edirne Asliye Ceza Mahkemesinde dolandırıcılık suçundan yargılanmış ve kanıt yetersizliğinden 25.5.2000 tarihinde beraat kararı verilmiştir. Açıklanan şu durum dikkate alındığında davaya konu haberin yayın tarihindeki görünürdeki gerçeğe uygun olduğu kabul edilmelidir. Davacının ayından

³⁰ 4. HD. 2700 K. 17.03.2005 T.

³¹ 4. HD. 12221 K. 26.10.2010 T.

sonra beraat etmiş olması yayını hukuka aykırı hale getirmez. Bu yön gözetilerek davanın tümünden reddi gerekirken kısmen kabul edilmiş olması bozmayı gerektirmiştir.”³²

Beraatla sonuçlanmış bir davaya da konu olan olayların aktarımında kişinin adının geçmesi Yargıtay tarafından hukuka aykırı bulunmuştur.

xiii. Yayında İsmi Geçmesi

“Dava konusu yayında, 6 - 7 Eylül olayları olarak bilinen Atatürk'ün doğduğu Selanik'teki eve bomba atılmasından sonra İstanbul'da gelişen olaylar anlatılırken, bu olaylardaki davacı ile ilgili iddialara da yer verilmiştir. Davacı hakkındaki iddiaların asılsız olduğunun anlaşılmasına rağmen bunun yeniden açıklanmasının kişilik haklarına haksız biçimde zarar verdiği gerekçesiyle manevi tazminat istenmektedir. Dava dosyasında mevcut bilgi ve belgelerden davacının Atatürk'ün doğduğu Selanik'teki eve bomba atılması eylemi nedeniyle hem Yunanistan'da hem de daha sonra döndüğü Türkiye'de yargılandığı anlaşılmaktadır. Davacının Türkiye'deki yargılamada beraat etmiş olması, ülkenin yakın tarihi ile ilgili böylesine ciddi bir olayla ilgili gelişmelerin anlatılması sırasında davacı ile ilgili resmi belgelere de geçmiş olan iddiaların açıklanmasına engel teşkil etmez. Bu nedenlerle yayının hukuka uygun bulunduğu anlaşıldığından davanın reddine karar verilmelidir Yerel mahkemece bu yön üzerinde durulmadan yazılı şekilde karar verilmiş olması bozmayı gerektirmiştir. ") gerekçesiyle bozularak dosya yerine geri çevrilmekle, yeniden yapılan yargılama sonunda, mahkemece önceki kararda direnilmiştir.

...Dava, yayın yoluyla kişilik haklarına saldırıdan kaynaklanan manevi tazminat istemine ilişkindir. Mahkemenin davanın kabulüne ilişkin kararı yukarıda karar başlığında açıklanan gerekçeyle Özel Dairece bozulmuştur. Yerel mahkeme önceki kararında direnmiş, hükmü davalı D Yayıncılık A.Ş. vekili temyize getirmiştir. ... anılan kitabın davaya konu bölümlerinde yer alan ifadelerin kişilik haklarına saldırı niteliğinde bulunduğuna ilişkin direnme kararı yerindedir. Ne var ki, Özel Daire'ce bozma nedenine nazaran davalı vekilinin tazminat miktarına yönelik

---

³² HGK 289 K. 16.04.2003 T.

temyiz itirazları incelenmemiştir. Dosyanın bu konuda inceleme yapılmak üzere Özel Daireye gönderilmesi gerekir.”³³

Yazıda yalnızca örnek olarak ismin anılması hukuka aykırılığı ortadan kaldırmayacaktır.

“Davaya konu yazı incelendiğinde; R.'nin durumu Türk Üniversite tarihine kara bir leke olarak geçmiştir. R. profesörlük için bütünüyle bomboş bir dosya ile başvurmuştur. Dosyasında doçentliğinden sonra yapmış olduğu tek bir satırlık çalışma olmadığı gibi, katıldığı hiçbir bilimsel etkinlik de yoktur... Daha sonra 3 ay içinde R.'ye danışıklı 3 profesörle olumlu rapor alınmıştır. R.'nin üç ay içinde SIFIR çalışmadan profesörlük çalışmasına ulaşmış görünmesi... R. "seçim profesörü" olarak sözlü tarihe gitmiştir... akademik yaşam içinde R. örneğine benzer bir örneğe daha önce ne tanık oldum, ne de böyle bir şey duydum... R.'nin sıfır eserle profesörlüğe başvurması, bilebildiğim ve duyabildiğim kadarıyla Türk Üniversitelerinde tek örnektir... R.büyük bir aymazlıkla, bu ayıba karşı çıkanları suçlamıştır..." şeklinde nitelemelere yer verildiği görülmektedir. Yazıdaki bu nitelgeler davacının kişilik haklarına saldırı oluşturmaktadır. Davacının örnek olarak yazıda yer alması kişilik haklarına saldırıyı ortadan kaldırmaz. Takdir edilecek miktarda manevi tazminat hükmedilmek gerekirken yazılı gerekçe ile davanın reddedilmiş olması bozmayı gerektirmiştir.”³⁴

xiv. İzinsiz Resim Yayımları

Bir kişinin izinsiz resminin çekilip daha sonra reklam afişinde kullanılması da kişilik hakları ihlali olarak değerlendirilmiş olup MK gereğince elde edilen kazançtan pay verilmesi hüküm altına alınmıştır.

“Davalı davacıların izinsiz resmini çekip bunları afiş haline getirdikten sonra reklam amacıyla kullandıktan sonra ödeme yapmadığına göre MK.'nin yukarıda belirtilen 25. maddesi hükmünde açıklandığı üzere davacılar bundan dolayı davalıdan elde ettiği geliri vekaletsiz iş görme hükümlerine göre isteyebilir.

³³ HGK 270 K. 12/05/2004 T.

³⁴ 4. HD. 11706 K. 14.10.2003 T

Anılan yön gözetilmeden yazılı gerekçeyle maddi tazminat istemlerinin reddine karar verilmesi usul ve yasaya aykırı olup bozmayı gerektirmiştir.”³⁵

xv. Geçmiş Olayların Verilişi

Geçmişte yayımlanmış ve güncel olmayan bir belgeye dayanılarak haber yapılmasını Yargıtay bir kararında kişilik haklarının ihlali olarak değerlendirmiştir.

“Davalı, gerek davaya cevap dilekçesinde ve gerekse diğer dilekçelerinde; habere dayanak olan belgeleri yayından çok önce elde ettiğini, 31/1/2000 tarihli fezlekeye, savcılık iddianamesine, 12/6/2000 tarihli bilirkişi raporuna ve 4/7/2000 tarihli Emniyet Genel Müdürlüğü müzekere cevabına dayanılarak ve bu belgelerdeki bilgilerden hareketle haberin oluşturulduğunu savunmuştur. Bu savunmadan açıkça anlaşılacağı üzere davalı, davacı hakkında kamu davası açıldığı, kamu davasından bilirkişi raporu bulunduğu ve emniyet cevabında açık bulunmadığının belirtildiği hususlarından haberdardır. Haberdar olunan bu konulardan yayında hiç bahsedilmediği gibi, basit bir araştırma yapılarak kamu davasının beraatla sonuçlandığı da öğrenilmemiştir. Yaklaşık 8,5 ay önceki müfettiş raporundan bahsedilerek yayın yapılması, haberdar olduğu belirtilen yukarıdaki hususların kamuoyuna bildirilmemesi ve kamu davasının sonucunun araştırılmamış bulunması, açıkça davacının kişilik hakkına saldırı oluşturmaktadır.”³⁶

“Haber verme hakkı bu sınırlar içinde kaldığı sürece, davacının kişilik hakları zarar görse bile, hukuka uygundur. ... Haberin gerçek olduğu mahkemece de kabul edilmiş, ifadelerde aşma olduğu belirtilmiştir. Oysa yazının değerlendirilmesinde tek tek kelime ve cümlelerin anlamı değil, bütününden kastedilenin esas alınması gerekir.”³⁷

“Davacı siyasi bir kişidir. Büyükşehir Belediye Başkanlığı görevini yürütmektedir. Basın tarafından sınırları aşılmadan sert de olsa eleştirilmesinde kamunun yararı vardır. Somut olay bu bağlamda değerlendirildiğinde yapılan yayında, hukuka aykırılıktan söz edilemez. Bu nedenle davacının tazminat isteği reddedilmek üzere karar bozulmalıdır.”³⁸

³⁵ 4. HD. 1371 K. 07.02.2002 T.

³⁶ 4. HD. 12714 K. 24.12.2001 T.

³⁷ 4. HD. 6929 K. 28.06.2001 T.

³⁸ 4. HD. 1690 K. 01.03.1999 T.

Haberin başlığı ile içeriği haberin ilgi uyandırması ve okunmasını amaç edindiği ve dengeli olduğu sürece hukuka uygunluk söz konusu olacaktır.

“Yerel mahkeme, davanın kısmen kabul kararının gerekçesini, haber başlığı ile yazı içeriği arasında ve başlıkla konu arasında düşünsel bağ olmadığı biçiminde açıklamıştır. Oysa, başlıklardan ilki haber içeriğinde aynen yer almaktadır. İkinci "Tükürülecek ihale" başlığındaki "tükürülecek" sözcüğü de bir şeyi, olayı, kişiyi kötölemek için kullanılır. Bunu da "medarı kelam" haline ve konuşma gündemine davacı Ankara şehir merkezindeki bir heykel (yontu) nedeniyle getirmiştir. Başlıktaki "tükürülecek" nitelmesi kişi için değil, beğenilmeyen ihale ile ilgilidir. Yargılamada, ihaleyi kazanan şirketin iflas edip etmediği araştırılmış, taraflarca araştırılması da istenmiş olmakla beraber, dava dilekçesine göre yabancı şirkete işlerin iyi gitmediği, yönteminin Almanya'da mahkemece "kayyuma" devredildiği de bir gerçektir.

Basının işlevi, hak ve görevleri gözetildiğinde, haber/yazının bu sınırları ve alanı aşmadığı, verilisinde kamu yararının bulunduğu, haber için aranan gerçekliği taşıdığı ve güncel olduğu hususlarında bir kuşku yoktur. Zaten, yerel mahkeme de haber/yazının bu öğeleri taşıdığını benimsemiştir. Gazetecilikteki maharetin bir bölümü de kişilik haklarına saldırılmadan haberi okuyunca okutabilme ve bu yüzden başlığı cazipleştirebilmelidir.

Buradan hareketle, haber/yazının içeriği ve başlığında, özle biçim dengesinin korunduğu, haber mahiyetine yazı ve başlığın uyduğu açıkken, davanın tümüyle reddi yerine kısmen kabulü bozma nedenidir.”³⁹

“...haber gerçeği yansıtırsa bile kullanılacak dil ve ifadenin, yapılacak yorumun, haberin verilisinin gerektirdiği ve zorunlu kıldığı biçim ve ölçüde bulunmasını öngörür. Kaldı ki haberin gerçekliği de dosya kapsamında ispat edilememiştir. Şayet haberin verilisinde gerekli, yararlı ve ilgili olmayan beyan tavsif ve değerlendirmelere gidilecek olursa kişilik haklarıyla çatışan basın hürriyetine üstünlük tanınması imkansız hale gelir. Yazı bütününde bulunan "öter de öter", "en büyük baş", "yalancı" sözcüklerinin haber verme hakkını aşan, hukuka aykırı bir saldırı teşkil ettiği tartışmasızdır.”⁴⁰

³⁹ 4. HD. 4080 K. 28/06/1998 T.

⁴⁰ 4. CD. 6518 K. 11/07/1994 T.

xvi. Tüzel Kişilerin Durumu

Tüzel kişiliğe sahip kurum ve kuruluşlar da manevi tazminat isteminde bulunabilirler. Ancak bunun her somut olaya göre belirlenecek aktif husumet ehliyetinin bulunması gerekecektir.

“Gazete sahibi, gazetenin sorumlu müdürü ve köşe yazısını yazıp köşesini düzenleyerek okuyucu mektubunu gazetede köşesine koymayı uygun gören köşe yazarı gazetede yayınlanan okuyucu mektubu kişilik haklarına saldırı niteliğinde ise okuyucu mektubuyla yapılan kişiliğe vaki saldırıdan sorumludur. Tüzel kişiler BK'nın 49. maddesi gereği manevi tazminat isteyebilirler. Ancak; bu davada dava konusu yayının davacıya matuf bulunup bulunmadığı, başka bir deyimle hukuka aykırı yayının davacıyı zarara uğratıp uğratmadığı yönü üzerinde durulmalıdır. Yazı, memur olarak görev yapan mühendislere yöneliktir. Şu halde, yazının hedefi davacı İnşaat Mühendisleri Odası değil, olsa olsa bu odaya kayıtlı olabilecek bir kısım üyelerdir. Davanın, dava konusu yayının davacıya matuf olmadığı gerekçesiyle reddine karar verilmesi gerekirken davalılara sorumluluk düşmeyeceği gerekçesiyle husumetten reddine karar verilmesi usul ve yasaya aykırı olup bozmayı gerektirir. Ne var ki bu yanlışlığın giderilmesi yeniden yargılamayı gerektirmediğinden sonucu bakımından doğru olan karar HUMK'un 438/9. maddesi gereğince gerekçesi değiştirilerek onanmalıdır.”⁴¹

xvii. Kişilik Hakkı ve Kişisel Değerler Nelerdir?

“Kişilik Hakkına Hukuka Aykırı Bir Saldırı, a) Kişilik hakkı, kişinin maddi ve manevi değerleri (varlıkları) üzerinde şahsa bağlı bir mutlak haktır. Kişilik hakkından söz edebilmek için öncelikle kişisel değer ne olduğu belirlenmelidir. b) Kişisel değerler, Medeni Kanun'un 24. maddesinde genel olarak "şahsi menfaatler" sözcükleriyle anlatılmış ancak bunların neler olduğu teker teker sayılmamıştır. Hukuk öğretisinde ve uygulamada kişinin yaşam ve sağlığı gibi maddi değerleri ile onur, saygınlık, özgürlükler, özel yaşam, isim, resim gibi manevi değerleri kişisel değerler olarak kabul edilmektedir. Yasa koyucu, bazı özel durumlarda, kişisel değer ne olduğunu açıkça belirlemektedir. Örneğin FSEK'in 86. maddesinde "eser niteliğinde olmasalar bile kişinin resmini kişisel değer" olarak kabul etmiştir. c) Hukuka aykırı saldırı, kişilerin şahıs ve malvarlıklarını doğrudan doğruya koruyan emredici "hukuk

⁴¹ 4. HD. 14351 K. 09/12/1993 T.

kuralları"nın ihlali halinde söz konusu olur. FSEK'in 86. maddesinde açıkça "eser mahiyetinde olmasalar bile resim ve portreler tasvir edilenin, ölmüşse 19. maddenin 1. fıkrasında sayılanların izni olmadan tasvir edilenin ölümünden on yıl geçmedikçe, teşhir ve diğer suretlerde umuma arz edilemez" kuralını getirmiştir

...

Memleketin siyasi ve sosyal hayatında rol oynayan kimselerin resimleri; tasvir edilen kimselerin iştirak ettikleri geçit resmi veya resmi tören yahut genel toplantıları gösteren resimler; günlük olaylarla ilgili resimlerle radyo ve film haberleri için izin alınmasına gerek yoktur. O halde kişinin resminin her ne şekilde olursa olsun izinsiz olarak yayınlanması, hukuka uygunluk sebepleri bulunmadıkça, hukuka aykırıdır. Çünkü, resmin izinsiz yayınlanması emredici nitelikte bir kuralla yasaklanmıştır.

...

Bir kişinin bir rastlantı sonucu, ayrıntı olarak içinde bulunduğu bir fotoğrafın bir sergide veya sanatla ilgili yayınlarda umuma arz edilmesi halinde izin alınmadığının öne sürülmesi "hakkın kötüye kullanılması" olarak nitelendirilebilir (M.K. m.2/2). Ancak, kişinin dış görünüşünün ayrıntı olarak da olsa içinde bulunduğu fotoğrafın "ticari amaçlarla, reklam yoluyla kamuya sunulmasında izin alınmaması hukuka aykırılığı oluşturulmadır; iznin alınmadığını ileri sürme hakkın kötüye kullanılması olarak nitelendirilemez. Çünkü bu nitelikteki bir olayda "kişinin korunmaya değer bir çıkarı olmadığını" söylemek olanağı yoktur. Olayımızda davacıların da içinde bulunduğu resim poşet içinde satılan dergiler dahil çeşitli basın organlarında, duvar panolarında ticari amaçları gerçekleştirmek için reklam aracı olarak kullanılmıştır. Bu nedenle resmin izinsiz olarak ve ticari amaçlarla yayınlanması kişilik hakkına hukuka aykırı olarak bir saldırı niteliğindedir. Davacıların somut olayın içinde gerçekleşen olgulara göre hukuken korunmaya değer çıkarları vardır. Kaldı ki, davacıların görüntülerinin bu fotoğraf içinde bulunması ayrıntı niteliğinde de değildir.

O halde davacılara ait resmin ticari amaçlarla kamuya sunulması FSEK'in 86/1. maddesine göre hukuka aykırı olduğu gibi, olayımızda

Borçlar Kanunu'nun 49. maddesinde belirlenen tüm unsurlar da gerçekleşmiştir. Bu nedenle direnme kararı bozulmalıdır.”⁴²

xviii. Basın Özgürlüğünün Sınırları

“Hiç kuşku yoktur ki, insan topluluklarının doğal bir özelliği; gelişmeye, ilerlemeye ve gerçeği aramaya zorunlu olmalarıdır. Bu gelişim, düşünce ürünün herkesin önüne serilebilmesi, yayılabilmesi olanağının bir hak olarak kendilerine tanınabilmesine ve dolayısıyla bu olanağın kullanılabilmesine bağlıdır. O halde insan ister kişisel, ister toplumsal planda alınsın, diğer hak ve özgürlüklerini yanında serbestçe düşünmek ve düşüncesini serbestçe ifade etmek olanağına sahip olmalıdır. Çünkü kişiyi ve toplumu aydınlığa kavuşturacak, daha mutlu bir yaşantı düzeyine ulaştıracak olan gerçek ancak farklı inançların serbestçe tartışılması; her şeyin gün ışığına kavuşturulması sayesinde ortaya çıkar. Bunun için de kitlelerin kitle haberleşme aracılığı ile etkilenmesinden fikir alış verişine ilişkin yayının, her şeyden önce ideal bir amaç, diğer bir deyimle kamu yararı gütmesi gerekir. Yani, düşüncelerin serbestçe ifade edilmesi özgürlüğü, kişisel hak ve özgürlüğü ihlal etmemeli ve özellikle kişiye ya da kişi guruplarına toplum içinde layık olduğu yeri veren, kişilerin yasalarca tanınmış olan özgürlüklerine, inançlarına, üzerinde son derece hassas oldukları değerlerine saygılı bir düzenin kurulmasına yardımda bulunan bir amaç gütmelidir. Fikir tartışmaları, hatta çatışmaları uygar bir tutum içinde yapılmalı, çoğu kez birbirine zıt düşen görüşler, alabildiğine özgür bir şekilde ve rahatça yansıtılabilmesi ve kamu oyunun (yasaların öngördüğü doğrultuda) bilinçlenmesine yardımcı olunmalıdır. Ancak, ne fikir özgürlüğü ve ne de fikri tenkit hakkı sınırsız değildir. O halde, her iki davranış da yasa ve ahlak kuralları içinde ve özellikle kamuoyunun olumlu yönde oluşmasına toplumun daha ileriye götürülmesine yardım amacı ve özellikle bilimsel bir yaklaşımla yapılmalı, karşı fikirler böyle bir anlayış içinde dışı vurulmalıdır. Eğer bir düşünce yukarıda anılan esaslara aykırı olarak ileri sürülürse bu düşünceler elbette ki yine aynı sınırlar içinde eleştirilip, kınanabilecektir. Hatta çok kez bu kınama ve eleştiri çok sert de olabilir. Bu bakımdan bir fikre karşı yöneltilen eleştirinin normal sınırlar içinde kalıp kalmadığı, ancak ileri sürülen fikir ve eleştirinin, kınama yazısının birlikte incelenip değerlendirilmesinden anlaşılabilir. Çünkü sağlam bir sonuca varmak ancak böylece mümkün olacaktır. Davacı kamuya mal olan, bir kamu hizmeti

⁴² HGK. 459 K. 03/10/1990 T.

gören bu itibarla düşünceleri kamuyu etkileyecek nitelikte bulunan bir bilim adamıdır. O halde, bu nitelikte ve incelikteki bir kişi kamuyu aydınlatma görevini yaparken, çok ölçülü olmalı ve görüşlerini bilimsel yaklaşımla ileri sürmelidir. Aksi davranışı sert eleştirme ve hatta kınama hakkının kötüye kullanılıp kullanılmadığını, bu hakkın sınırının aşılp aşılmadığını saptayıp, sonucuna göre bir karar vermesi gerekir.”⁴³

“Kuşkusuz onur ve saygınlık, nisbi kavramlar olduğundan, çevre ve zaman içinde değerlendirilip değişik yargılara varılabilir. Ancak unutulmamalıdır ki kişinin saygınlığı, ona verilen değer bir ifadesidir. Diğer taraftan davaya konu olan olayın, siyasi - politik çevrede oluşmuş olması kişilik hakkının, kişinin onur ve saygınlığı üzerindeki etkisini ve korumasını ortadan kaldıracığı da düşünülemez. Olayımızda davalı, kendisiyle aynı siyasi görüşü paylaşmayan davacıya idiaya göre "kaçakçılık" ve "siyasi gücünü kötüye kullanarak çıkar sağlamakla" suçlamıştır. Bu suçlamalar, özellikle politik ortamda, hiçbir duraksamaya meydan vermeden kişinin saygınlığına ve dolayısıyla kişilik hakkına ağır bir saldırı olarak kabul edilmelidir. Yeter ki, suçlamaların doğru olduğu kanıtlanmamış olsun. Mahkemenin kabul ettiği gibi "kişilik hakkına yapılan saldırının politika ortamında yapılmış olması", ne saygınlığın niteliğini değiştirir ve ne de BK'nın 49. maddesindeki hukuka aykırılığı ortadan kaldırır. Mahkeme, senelerdir politik hayatı, siyasi çekişmelerin kötü örneklerini göre göre bu yargıya varmış olabilir; ancak bu haklı bir nedene dayanan yargı olamaz. Aksi halde yasaların uyulması zorunlu hükümleri kötü örnekle ortadan kaldırılmış olur. Türk toplumu ve onun bir parçası olan yargı, çağdaş uygarlık düzeyine ulaşma ülküsünü gerçekleştirirken, geride bıraktığımız siyasi hayatın akla, ilme ve yurtseverliğine uygun olmayan kötü örneklerini benimseyemez. O halde mahkemenin davayı reddederken dayandığı gerekçe, yasaların emredici kurallarına ve olayın oluştuğu politik hayatın gerçek niteliklerine uygun düşmediğinden usul ve yasaya aykırıdır; hüküm, bu nedenle bozulmalıdır. Mahkemece yapılacak iş; davalı tarafından ileri sürülen suçlamaları tarafların gösterdikleri kanıtlarla birlikte ayrı ayrı inceleyip bunların gerçek olaylara dayanan yanlarının bulunup bulunmadığını belirleyip sonucuna göre bir karar vermektir.”⁴⁴

⁴³ 4.HD. 7295 K. 23/06/1977 T.

⁴⁴ 4. HD. 5665 K. 30.05.1983 T.

2. KİŞİLİK HAKLARININ BORÇLAR KANUNU'NA GÖRE KORUNMASI

a. Kişilik Hakları Zararı

Basın yoluyla kişilik hakkına yapılan saldırı, Borçlar Kanunu'na Haksız Fiil hükümleri arasında sayılmıştır. Haksız fiil gereğince bir giderimin talep edilebilmesi için ortada bir zararın bulunması temel koşuldur. Bu zararın ispatı da kişilik haklarının ihlal edildiğini iddia edene düşmektedir. Zararın kanıtlanmasından sonra, somut olayın koşullarına göre, tazminat miktarını hakim tayin eder. Birlikte kusur durumunda, hakim tazminatta indirim gidebileceği gibi, tazminatı tümünden de ortadan kaldırabilir. Zarar, kasten, ağır ihmâl veya tedbirsizlikle yapılmışsa, ve de tazminin de borçluyu çok zor duruma sokacaksa, hakim hakkaniyet ilkeleri doğrultusunda indirim gidebilir.

Yukarıda belirtilen ilkeler Borçlar Kanunu'nun Haksız Fiil hükümlerini düzenleyen, 41-46. maddelerinden derlenmiştir. Basın yoluyla kişilik haklarına saldırılarda açılacak manevi tazminat davaları Borçlar Kanunu'nun 49. maddesinde düzenlenmiştir. **Şahsi menfaatlerin haledar olması başlıklı** madde metninde,

Şahsiyet hakkı hukuka aykırı bir şekilde tecavüze uğrayan kişi, uğradığı manevi zarara karşılık manevi tazminat namıyla bir miktar para ödenmesini dava edebilir.

Hakim, manevi tazminatın miktarını tayin ederken, tarafların sıfatını, işgal ettikleri makamı ve diğer sosyal ve ekonomik durumlarını da dikkate alır.

Hakim, bu tazminatın ödenmesi yerine, diğer bir tazmin sureti ikame veya ilave edebileceği gibi tecavüzü kınayan bir karar vermekle yetinebilir ve bu kararın basın yolu ile ilanına da hükmedebilir.

Kişilik hakları zedelenen kişi, saldırının o anda durdurulması ve etkilerinin tespiti için Medeni Kanun metinlerinden, oluşan zararın giderimi için de Borçlar Kanunu'nun bu maddesinden yararlanmak durumundadır.

Hukuk yargıcı, aynı anda ceza davası açılmış ise, ceza mahkemesinin mahkumiyet kararı ile bağlı, beraat kararıyla bağlı değildir. Borçlar Kanunu 53. maddede düzenlenen hüküm gereğince, kişinin temyiz kudretinin yerinde olup olmadığı ve de zararın boyutunun tespitiyle de ceza

hâkiminin kararı hukuk hakimini etkilemeyeceği aynı maddede hükme bağlanmış bulunmaktadır.

b. Yargıtay Kararlarından Örnekler

i. Basının Haber Verme Görevi.

“Yine dosyaya sunulan ve tercümesi yapılan internet yayınlarındaki yazarın isminin davacının ismi ile aynı olduğu görülmektedir. Şu haliyle 09/07/2003 tarihli tutanak ve davacının ismi ile aynı ismi taşıyan kişi tarafından Türkiye'ye yönelik bölücülük unsurları taşıyan internette yayınlanan yazılar gözetildiğinde dava konusu yayınlar yayın tarihi itibarıyla görünürdeki gerçeğe uygun olduğu gibi, misyonerlik faaliyetlerinin yoğunlaşması nedeniyle günceldir. O halde kişilik haklarına saldırıdan söz edilemez. Şu durumda davanın reddi gerekir. Anılan yön gözetilmeden verilen karar usul ve yasaya aykırı olup bozmayı gerektirmiştir.”⁴⁵

Yargıtay uygulamasında basın özgürlüğünün korunması yayının ancak önceden belirlenmiş ölçütlere uygunluk sağlanmasıyla olasıdır.

“Anayasa'nın 28. maddesinde düzenlenen "basın özgürlüğü" ilkesinin özel hukuk alanındaki sınırlaması MK'nın 24-25 ve BK'nın 49. maddeleridir. Basının olayları izleme, araştırma, değerlendirme, yayma ve böylece kişileri bilgilendirme, öğretme, aydınlatma, yönlendirme yetki ve sorumluluğu vardır. Bunun içindir ki basının yayın yaparken yaptığı yayından dolayı hukuka aykırılık teşkil edecek olan eylemi, genel olaylardaki hukuka aykırı eylemlerden farklılıklar taşır. İşte bu farklılık ve ayırık durum gözetilerek yapılan yayının hukuka aykırılık veya uygunluk sınırı belirlenmelidir. Basın dışındaki bir olaydaki davranış biçiminin hukuka aykırılık oluşturduğu kabul edildiği durumlarda, basın yoluyla yapılan bir yayındaki olay hukuka aykırılık oluşturmaz. İşte basının bu nedenle ayrı bir konumu bulunmaktadır. Ancak basın özgürlüğü ile kişilik değerleri karşı karşıya geldiğinde, çatışan iki değer aynı zamanda korunamayacağına göre somut olaydaki olgular itibarıyla birinin diğerine üstün tutulması gerekir. Bunun sonucunda da, daha az üstün olan yarar, daha çok üstün tutulması gereken yarar karşısında, o olayda ve o an için hukuk düzenince korumasız kalmasının uygun olacağı kabul edilecektir. Basının haber verme görevini yerine getirirken kullanacağı bu hakkın özel hukuk alanındaki sınıfı; gerçeklik,

⁴⁵ HGK 209 K. 11/04/2007 T.

güncelik, kamu yararı, toplumsal ilgi ve konu ile ifade arasındaki düşünsel bağıllık kuralları olarak belirlenmiştir. Haber verme bu sınırlar içinde kullandığı sürece hukuka uygundur. Bu unsurlardan biri olan gerçeklik; verilen habere ya da anlatılmak istenen amaca ve hedefe konu olan içeriğin, yayın sırasında olayla ilgili durumuna uygunluğudur. Diğer bir anlatımla gerçeklik somut gerçeklik olmayıp, haberin verildiği andaki beliriş biçimine, görünürdeki gerçeğe uygundur.

Davaya konu 06.05.2002 tarihli yayın 04.05.2002 tarihinde dava dışı I. TV'de yayınlanan habere ilişkin olup, bu haber kaseti 06.05.2002 tarihinde Ankara 2 nolu Devlet Güvenlik Mahkemesi'ndeki oturumda sanık F. G. vekili tarafından mahkemeye sunulmuş, DGM'ce 04.05.2002 tarihli yayına ilişkin kaset alınıp dosyaya konulmuş, aynı gün akşam davalıya ait televizyonda F. G. davasında sürpriz bir gelişme yaşandığı, F. G'nin avukatları tarafından 04.05.2002'de I. TV'de yayınlanan haberin kayıtlarının mahkemeye verildiği belirtildikten sonra mahkeme kayıtlarına da geçen bu kasetten görüntüler yayınlanmıştır. Kaldı ki bu kaset nedeniyle davacı ve yöneticisi olduğu vakıf hakkında soruşturma yapılmış, yapılan aramalarda yayını doğrular tarzda evrak, kayıt ve dökümanlara rastlanmış, hatta hazırlık tahkikatı yapılmış olması da yayının görünürde ki gerçekliğe uygun olduğunun kabulünü gerektirir. Şu durumda yayının hukuka aykırılığından söz edilemeyeceğine göre davanın tümünden reddi gerekirken, dosya kapsamına uygun düşmeyen gerekçe ile kısmen kabulü usul ve yasaya aykırı görüldüğünden kararın bozulması gerekmiştir.”⁴⁶

Yapılan yayının gerçekliğini kanıtlayan iz ve emarelerin varlığı durumunda yayının hukuka uygunluğu her somut olayın özelliğine göre kabul edilebilecektir.

ii. Basının Kamusal Görevi

“En önemlisi, basın kamu görevini yaparken göz önünde tutulan amaç ile kişilik haklarına verilen zarar arasında açık bir oransızlık varsa, objektiflikten ayrılıp, haber sınırını aşarak, genişletici ve yanlış yorumlarda bulunarak, yersiz şekilde onur kırıcı sözler kullanır, dürüstlük kuralına aykırı davranır ve kişisel nedenlerle salt sansasyon yaratmak için yayın yaparsa bu hukuka aykırı olur ve sonuçta da haberde öze biçim arasındaki dengenin bozulması halinde bu hal tazminatı gerektirir.

...

⁴⁶ HGK. 32 K. 24/01/2007 T.

'Yorum' başlıklı haber/yazıda gerekli, yararlı ve ilgili olmayan nitelermeler ve yorumlar yapıldığı, haberin içeriğine uygun düşmeyen, tahrik edici, kamuoyunda husumet ve kuşku yaratıcı, güveni zedeleyici bir üslubun kullanıldığı ; böylece, eleştiri sınırları aşılarak öz ile biçim arasındaki dengenin bozulduğu belirgin olup, hukuka aykırılık unsuru gerçekleşmiştir. Yayında kullanılan bu sözler amacı ne olursa olsun başlı başına kişilik haklarına ağır ve haksız bir saldırı oluşturduğundan manevi tazminata hükmedilmesi gerekir.

Bu nedenle, Özel Dairenin "...yayında davacı hakkında yapılan nitelermelerin ve eleştirilerin davacının eyleminden ve kusurundan kaynaklandığı ve böylece cevap sınırı içinde kaldığının kabulü ile davanın tümünden reddi gerektiğine..." değinen gerekçesi yerinde görülmemiş; öze biçim arasındaki denge bozulduğundan davacı lehine manevi tazminat koşullarının gerçekleştiğini kabulle verilen direnme kararı usul ve yasa uygun bulunmuş; davacının kanıtsız olarak ortaya attığı Mevlana'yla ilgili iddiaları nedeniyle davaya konu haber yazının kaleme alınmış olmasının ise hukuka aykırılığı ortadan kaldıran bir unsur olmayıp, ancak, tazminat miktarının tayininde gözetilmesi gereken bir olgu-tenkis nedeni-olmuş sonucuna varılmıştır.⁴⁷

Manevi tazminatın ne oranda belirleneceği konusu da tartışma konusu olmaktadır. Yasa hükmünde de açıkça belirlendiği üzere tazminat miktarının belirlenmesinde tarafların sosyal ve ekonomik durumlarını gözetmek gerekecektir.

iii. Manevi Tazminat İstemi

"Kişilik hakları hukuka aykırı olarak saldırıya uğrayan kimse manevi tazminata hükmedilmesini isteyebilir. Hakim manevi tazminatın miktarını tayin ederken saldırı teşkil eden eylem ve olayın özelliği yanında tarafların kusur oranını, sıfatını, işgal ettikleri makamı ve diğer sosyal ve ekonomik durumlarını da dikkate almalıdır. Miktarın belirlenmesinde her olaya göre değişebilecek özel hal ve şartların bulunacağı da gözetilerek takdir hakkını etkileyecek nedenleri karar yerinde objektif olarak göstermelidir. Çünkü kanunun takdir hakkı verdiği hususlarda hakim hak ve nisfete hüküm vereceği Medeni Kanun'un 4. maddesinde belirtilmiştir. Hükmedilecek bu para, zarara uğrayanda manevi huzuru doğurmayı gerçekleştirecek tazminata benzer bir fonksiyonu olan

⁴⁷ HGK 81 K. 22/03/2006 T.

özgün bir nitelik taşır. Bir ceza olmadığı gibi mamelek hukukuna ilişkin zararın karşılanmasını da amaç edinmemiştir. O halde bu tazminatın sınırı onun amacına göre belirlenmelidir. Takdir edilecek miktar, mevcut halde elde edilmek istenilen tatmin duygusunun etkisine ulaşmak için gerekli olan kadar olmalıdır.”⁴⁸

iv. Yayında Gerçeklik Kavramı

Gerçeklik kuralının neye karşılık geldiği Hukuk Genel Kurulu kararlarında açıkça belirlenmiştir.

“Kamu yararı ögesi toplumsal ilgi olarak da tanımlanabilir. Yayın hakkının sınırlarının en önemlisi "gerçeklik" ögesidir. Haber gerçeğe uygun olmalıdır. Gerçeklik verilen habere ya da anlatılmak istenen amaca ve hedefe konu olan içeriği, yayın sırasında olayla ilgili duruma uygunluk anlamına gelmektedir. Biçime ilişkin koşul ise anlatımla ve sergilenişteki ölçülülüktür. Bu koşulların varlığı halinde haberin hukuka aykırı olmadığı sonucuna varılmalıdır. Dosyada bulunan 11.8.1993 günlü tapu senedine göre, 3278 m2 arsanın "tamamı eşit olarak E ile F adına kayıtlı olup T Türkiye Anonim Şirketi lehine 20 yıllığına intifa hakkı tesisinden tescil edilmiştir". Yine Marmara Ereğlisi Y Tatil Sitesi Plan değişikliği ile ilgili 25.11.1997 günlü raporda "Antik Perinthos Kentinin Batı Limanında bulunan bu alandaki borunun üzeri koruma amaçlı imar planında yeşil alan olarak bırakılmasına rağmen Y Sitesi tarafından dozerle hafriyat yapıp bütün bu alandaki kültür dolgusu denize doldurulup yüzme amacıyla denize sürüklendiği....", "1994 yılında meydana gelen bu olaydan sonra 1995 yılında havuz inşaatına kaçak olarak devam edildiği ... olaya göz yuman Belediye Başkanı hakkında il idare kurulu kararıyla yasal işlem yapıldığı" anlatılmıştır. Ayrıca yine Marmara Ereğlisi Belediye Başkanlığı'nın 25.11.1998 günlü mahkemeye sunulan yazıda, davacının Belediye Başkanlığı yaptığı dönemde 775 sayılı Gecekondu Kanunu'nun 27 ve 25.maddesi ile ilgili uygulamasına ilişkin yönetmeliğin 5.maddesi uyarınca tahsis şartları belirtilmesine rağmen yasaya aykırı olan bazı arsaların hak etmeyen kişilere verildiği tespit edildiği; dağıtım yapılan bu arsaların gerçek ihtiyaç sahipleri olan fakir vatandaşlara tahsis edileceğinden Belediye Encümeni tarafından iptal edildiği ifade edilmiştir. Şu durumda haber somut gerçeğe tam olarak örtüşmese de görünen gerçeğe uygundur. Davacının politikacı olduğu dikkate alındığında yukarıya aktarılan ve dosya içindeki olgular

⁴⁸ HGK. 775 K. 28/12/2005 T.

itibariyle yapılan eleştirinin şiddetli olmasında hukuka aykırılık bulunmamaktadır. Davanın bu nedenle reddi gerekir.”⁴⁹

v. Kişilik Hakları ve Medya Özgürlüğüne Sınırları

“Medeni Kanun’un yeni 24. maddesi ile açıklığa kavuşturulan hususlar şunlardır. 1- Eski metinde “şahsi menfaatlerinde” tecavüze uğrayan deyimine yer verilmişken, yeni metinde “şahsiyet hakkına” tecavüz edilen deyimini kullanılmıştır. Diğer taraftan, eski metindeki şahsi menfaatlere tecavüz deyimine, şahsiyetin unsurlarına tecavüzün kastedildiği doktrinde belirtilmekteydi. Yeni metinde bu husus da açıklığa kavuşturulmuştur. Zira şahsiyet hakkına tecavüz, şahsiyetin kapsamına giren unsurlara tecavüzü ifade eder. Şahsiyet hakkı, şahsiyeti oluşturan değerlerin tümü üzerindeki hakkı belirtmek üzere kullanılan deyimdir. Bu genel şahsiyet hakkının münferit unsurlar bakımından görünümüne münferit şahsiyet hakları denilebilir. Bu açıdan kişinin hayatı, sağlığı ve vücut tamlığının, şeref ve haysiyetinin, resminin, özel hayatının gizliliğinin, sırlarının vs. hukuka aykırı tecavüze karşı korunmasından söz edilir. Şahsiyeti oluşturan unsurların teker teker sayılması mümkün değildir. Zamanın ihtiyaçlarına göre yeni unsurlar nazara alınmaktadır. Şahsiyet hakkı etkisini, şahsiyete tecavüz edilmemesini isteme yetkisinde gösterir. Bu yetki bir mutlak hakka dayanır ve şahsiyeti oluşturan unsurların her biri bu korumanın kapsamına girer. 2- Eski metin “haksız” tecavüz deyimini kullanılmıştı. Bununla kastedilen “hukuka aykırı” tecavüzdü. Yeni metinde bu husus da açıklığa kavuşturulmuş ve “Hukuka aykırı olarak şahsiyet hakkına tecavüz” deyimini kullanılmıştır. 3- Diğer taraftan yeni metinde hukuka aykırılıktan anlaşılacak mana belirtilmiştir; Bir kimsenin şahsiyetine yönelmiş bir tecavüz bir mutlak hakkı ihlal etmesi sebebiyle hukuka aykırıdır. Ancak hukuka aykırılığı kaldıracak bir sebebin varlığı, failin davranışını şahsiyete hukuka “aykırı tecavüz teşkil etmekten kurtarır. Yeni metinde bu husus 24. maddenin 2. fıkrasında vurgulanmış ve “şahsiyet hakkı ihlal edilenin rızasına veya üstün nitelikte bir özel ya da kamu yararına veya kanunun verdiği bir yetkiye dayanmayan her tecavüz hukuka aykırıdır” denilmiştir (Prof.Dr.Kemal O. İsviçre ve Türkiye 'de medeni kanun ve borçlar kanununda şahsiyetin hukuka aykırı tecavüze karşı korunması ve özellikle manevi tazminat davası bakımından yapılan değişiklikler. Prof.Dr.Haluk Tandogan'ın anısına armağan, Banka ve Ticaret Hukuku araştırma Ens-

⁴⁹ HGK. 189 K. 23/03/2005 T.

titüsü Ankara-1990 s:7 vd.). 24/II maddede ""şahsiyet hakkı ihlal edile- nin rızasına dayanmayan her tecavüz""ün hukuka aykırı sayılması, 23. maddenin temel felsefesinin geniş ölçüde inkarı demektir. Zira 23.maddenin kişiye, bizzat kendisine karşı koruyan hükümleri sayılma- dan "rıza"nın, hukuka aykırılığı bu derece genel ve mutlak olarak kaldı- rabileceği söylenemez. 23. madde insan onuru ile ve kişiliğe" bağlı diğer değerlerle bağdaşmayan "rıza" veya muvafakat'ın tecavüze haklılık ka- zandıramayacağını ve onu hukuka uygun hale getiremeyeceğini son de- rece veciz iki kural ile ifade etmiştir. Yeni 24/IL maddenin, bu kurallar de- ğiştirilmeden ""rızanın yokluğuna hukuka aykırılık tanımında yer vermesi, maksadı aşan bir yanlışlık eseridir. Rızanın, hukuka aykırılığı gideremeyeceği en önemli hal, kişilik haklarına tecavüz halidir. Teca- vüze razı olmanın sorumluluğu kaldıran etkisine B.K.nın 44/L hük- münde yer verilmiş bulunmasını anlamak kolaydır; fakat M.K.nın 24. maddesindeki "rıza" sözcüğünün kişilik hakları sistemine son derece yabancı düştüğünde şüphe yoktur (Prof.Dr.Selahattin S. T. Medeni Hu- kukun Genel esasları ve gerçek kişiler hukuku 1992 Baskı s.259). M.K. md. 24/a 'da sözü edilen rıza ile BK. md.44 'de öngörülen "zarara uğra- yan kişinin rızası" birbirleriyle karıştırılmamalıdır. Birinci halde fiili hukuka uygun hale getiren rıza söz konusu olduğu halde, ikinci halde fiil hukuka aykırı olup, zarar görenin vermiş olduğu rıza nedeniyle sadece tazminattan tenkis yoluna ya da tazminata hiç hükmetmemeye yol açan bir rıza hali vardır. Kişilik haklarına saldırı niteliği taşımasına rağmen, bir basın açıklamasının kişinin rızası nedeniyle hukuka uygun sayılabil- mesi için verilen rızanın MK. md.23. sınırları içerisinde kalması gerekir. Bu anlamda olmak üzere rıza hukuka ya da ahlaka aykırı olmamalıdır. Hukuka ya da ahlaka aykırı olarak verilen rıza MK. md.23 'e aykırı olup, basın yoluyla yapılan açıklamayı hukuka uygun hale getiremez. Buna örnek olarak bir kimsenin bütün sırlarının ifşa edilmesine, aile yaşantı- sıyla ilgili en mahrem olan konuların açıklanmasına, şeref ve haysiyetine her türlü saldırının yapılmasına ilişkin rızalar gösterilebilir. Bu gibi hal- lerde yapılan açıklama, rızaya rağmen hukuka aykırıdır. O halde şeref ve haysiyet gibi kendisinden vazgeçilemeyen varlıklara yönelik saldırılara ilişkin rıza hukuka aykırıdır. (Prof. Dr.Ahmet K. Türkiye Barolar Birliği Dergisi; sayı: 3/1990 s: 371) Medeni Kanununun 24. Maddesinde yapılan bu değişikte Kanun Koyucunun amacının, İsviçre Medeni Kanununun bu hükmü karşılayan 28.maddesinde yapılan değişikliğe paralel bir dü- zenleme yapılması olduğu, gerek Kanun gerekçesinde, gerekse ilgili Kanun'un Meclis müzakerelerinde vurgulanmıştır. Oysa M.K.m.24 f.n

hükmü alınırken İMK.m.28 f.n hükmü yanlış tercüme edilmiştir. Gerçekten İMK'nın 28. madde 2.fıkrasındaki ""Bir ihlal mağdurun rızası... ile haklı gösterilmedikçe hukuka aykırıdır"" ifadesi ""...zarar görenin rızasına dayanmadıkça her tecavüz hukuka aykırıdır."" şeklinde tercüme edilmiştir. Bu iki ifade arasında büyük farklılık olduğu açıktır. Zira, kaynak Kanunun ilgili hükmünden, ihlalin, ancak zarar görenin rızasının haklı gösterdiği durumlarda hukuka uygun hale geleceği, aksi taktirde geçersiz sayılacağı anlamı çıkmaktadır. Buna göre, ihlali hukuka aykırı olmaktan çıkararak rızalar olduğu gibi, ihlali hukuka aykırı olmaktan çıkarmayıp sadece bir indirim sebebi oluşturan rızalar da vardır. Buna karşılık Medeni Kanunumuzun 3444 sayılı Kanunla değişik m.24 f II 'de ""muhalif mefhumuyla"" zarar görenin kişilik haklarının ihlaline rızasının kesin olarak hukuka aykırılığı kaldıracağı anlamını veren mutlak bir ifade kullanılmıştır. Bu hüküm, Kanun koyucunun İMK.m.28 f.II.hükmüne paralel bir düzenleme getirme amacı da göz önünde bulundurularak kaynak Kanundaki gibi yorumlanmalıdır. Bu bakımdan, sadece zarar görenin rızasının haklı gösterdiği durumlarda kişilik haklarının ihlaline rıza geçerli sayılmalıdır (Y.Doç.Dr.Mustafa Tiftik, D. üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, Sayı: 6/1993 s.385). Yukarıda anlatılanların ışığında somut olaya bakıldığında; davaya konu edilen kitapta ""Kız N"" ""...N, kız sen Amerika 'ya gideceksin deselerdi...li ""...Kabaca bir oğlan çocuğu..."" , ""...Büyümüş de küçülmüş sıska oğlan..."" , ""...Ona bir erkeklik hormonunu çok gören Y. Allah..."" , ""...Aralarında, keşke ben de hadım olsaydım da, Amerika 'ya gitseydim..."" , ""...Odasına kapanıp açık saçık dergiler karıştırmaya, hatta mastürbasyon yapmaya bile başladı..."" , ""...Bir erkek olarak bazı ihtiyaçları vardır... Porno dergiler... izin gecelerinde kızlara para yedirmeler., mastürbasyon yapmak istiyor, utanıyordu..."" , ""...Hiçbir zaman yaşayamayacağı zevkleri, duyguları niye dinlesin ki, İnsanlar öylesine duyarsızdırlar ki özürülülerin hislerine..."" gibi davacı hakkında tanımlamalar ve değerlendirmeler yapılmıştır. Kitabın 54. basımında, davacının kendisi ile ilgili yazılanlardan haberdar olması olgusu yerel mahkeme ile Özel Daire arasında uyuşmazlık konusu değildir. A isimli kişinin yaşam öyküsünün anlatıldığı biyografik romanda yer alan sözler, davacının kimliği açıklanarak, doğrudan hedef alınarak, aşağılayıcı bir üslupla kullanılmıştır. Her ne kadar bir tanık davacının konuşmasının yer aldığı ses bandını dinlediğini, söylediklerinin yayınlanmasına rıza (muvafakat) gösterdiğini ifade etmişse de davalılar tarafından ses bantları ibraz edilmemiştir. Tanığın açıklamaları rızasının kapsamını ve amacını açıklaya-

cak nitelikte olmayıp, davacının hormonal tedavi gördüğünü bildiklerinden ibarettir. Anılan değerlendirmelerdeki sözcüklerin davacının özel yaşamı onun sır alanı ile yakından ilgili olduğu kuşkusuzdur. Dosyadaki bilgi ve belgelere göre, davacının bu alanla ilgili olarak yazılanlara geçerli bir rızasının (muafakatının) bulunduğunu söyleyebilme olanağı bulunmamaktadır. Ayrıca yukarıda ayrıntılı şekilde anlatıldığı gibi kendisine karşı bile mutlak korunması gereken kişinin onuru, kişiliği, sır alanına giren gizli yaşamının onun rızası ile hukuka aykırılığı ortadan kaldırdığını ve tecavüze haklılık kazandırdığını ileri sürmenin yasanın amacına açıkça aykırı olduğu aşikardır. Davacının özel yaşamı bu kadar açık bir şekilde topluma sunulamayacağından kişilik haklarına saldırıda bulunulduğu kabul edilmiştir. O halde direnme kararı yukarıda yazılı gerekçeyle yerindedir.”⁵⁰

Yargıtay’ın işlerlik kazanan kararlarına göre bir kimsenin politik bir kimlik taşıması o kimsenin geçmişteki ve içinde bulunduğu durumunun topluma sunulması ve eleştirilmesinde kamu yararı bulunmaktadır. Buna karşın hakkında yayın yapılan kişinin fiziksel özellikleriyle dalga geçilmesi ve korkunç imgelerle özdeşleştirilmesi kişilik haklarının ihlali olarak değerlendirilmiştir.

vi. Politik Kimlik Taşıyan Kişilerin Katlanma Zorunluluğu

“Tarafların karşılıklı iddia ve savunmalarına, dosyadaki tutanak ve kanıtlara, mahkeme kararında açıklanan gerektirici nedenlere ve özellikle "Bir dönemin Türk büyükleri" isimli kitabın "ŞAK-TAK PAŞA" başlıklı bölümünde yazılan "Paşa, Meclis 'de bir garip tipti... Prusyalı General kişiliği fıskırıp yayılıyordu... Havada uçan kuşları seyretmekle meşgulmuşçasına, bastığı yerlere asla bakma tenezzülünde bulunmadan ve esasını yutmuş ya da gövdesinin üst kısmı alçı kalıbına alınmış gibi dümdüz gidiyordu... P. ağzı açık gülümsediği halde, dişlerini sıkıyor sandılar... P. 'nin duruşu ve nazarlarıyla sivilleri ilk korkutması değildi..." tarzındaki değerlendirmelerin hukuka aykırı ve ağır saldırı teşkil etmesine, yazıda davacının fiziksel özelliklerinin gülünç ve korkutucu bir tasvirle değerlendirilmiş olmasının tecavüzün ağırlığını artırmasına yine davacının önce Genelkurmay Başkanlığı ve daha sonra Milletvekiliği yaparak tanınmasının tecavüzün ağırlığını oluşturmada bir diğer önemli faktör olmasına davalıların sosyal çevresi ve ekonomik durumu itibariyle zarurete düşmeden hükmedilen tazminatı ödeme gücüne sahip

⁵⁰ HGK. 201 K. 26/03/2003 T.

olduklarının anlaşılmasına göre, davacı yararına hükmedilen 7.000.000.000 TL. manevi tazminat miktarı makuldür. Usul ve yasaya uygun bulunan direnme kararının onanması gerekir.”⁵¹

Normal koşullarda bir kişi için kullanıldığında hakaret sayılabilecek sözcükler görünür gerçeğe uygun olması koşuluyla haber için kullanıldığında hukuka aykırılık ortadan kalkabilmektedir.

“Somut olayda, N. A. ile A. K'nin 19 Nisan 1999 gününde yapılacak seçimlerde sandık kurullarınca düzenlenecek milletvekilliği, belediye başkanlığı, belediye meclisi ve il genel meclisi üyeliği seçimi tutanak örneklerini bastırmayı kararlaştırdıkları, N. A. 'ın listelerin filmlerini hazırladığı, basım için davacı M. F. T'ye gönderdiği, davacı M. F. T'nin işlerinin yoğunluğu nedeniyle komşusu olan matbaacı İ. Ç.'ye giderek basması için teklifte bulunduğu, kabul etmesi üzerine filmleri ona verdiği, İ. Ç.'nin bir kısım evrakları bastığı, bir kısmını bastığı sırada şikayet edenler tarafından polise ihbar edildiği, adı geçenlerin eyleminin 298 sayılı Seçimlerin T. Hükümleri ve Seçmen Kütükleri Hakkındaki Kanunun 134/1. maddesine aykırı olduğu ve suç, ön ödeme kapsamında olduğundan asgari para cezasını ödeyen davacı ve arkadaşları hakkında 13.5.1999 gününde kovuşturamama kararı verildiği Zeytinburnu Cumhuriyet Başsavcılığı'nın 1999/4266-1755 sayılı takipsizlik kararından anlaşılmaktadır. Olayın gelişen bu yönü ile yukarıda belirtilen ilkeler birlikte değerlendirildiğinde, haberin görünen gerçeğe uygun bulunduğu, kullanılan dil ve ifadenin anlatılmak istenen olaya uygun düştüğü ve basımın sorumlu tutulma olanağı bulunmadığı benimsenmelidir. Yerel mahkemece, olayın gelişimine uygun düşmeyecek biçimde, takipsizlik kararı verildikten sonra davacı hakkında "sahtekarlar serbest" başlığı ile yayınlanan haberde kişilik haklarına saldırıda bulunulduğunun" kabul edilmesi doğru değildir. Anılan yönler gözetilerek, davacının manevi tazminat isteminin tümünden reddine karar verilmesi gerekirken, yanılığılı değerlendirmeye, kısmen de olsa istemin kabul edilmiş olması usul ve yasaya uygun görülmediğinden kararın bozulması gerekmiştir.”⁵²

vii. Basının Özgürlük Hakkını Kullanımı

“Basın kamu adına ve onun yararlarını gözetmek suretiyle özgür biçimde yayın yapan bir güçtür. Basının bu özelliği nedeniyle özgür ol-

⁵¹ HGK 46 K. 29/01/2003 T.

⁵² HGK 27 K. 30/01/2002 T.

duğu gerek Anayasa'da ve gerekse Basın Yasası'nda ifade edilmiştir. Ancak basın kamu adına bu hakkı kullanırken, yayın yaptığı konuların gerçek, güncel olması, yayında kamu yararı bulunması ve özellikle konunun anlatımında özle biçim arasındaki dengeyi koruması gerekmektedir. Basının bu ölçüler içerisinde kalmak suretiyle yayın yapması Anayasa 'da güvence altına alınmıştır, Öte yandan yine Anayasa 'da kişinin temel hak ve özgürlükleri de koruma altına alınmıştır. Böylece basının özgürlüğü ile kişinin temel hak ve özgürlükleri Anayasa 'da güvence altına alınmış, basının yayın hakkı kullanılırken kişinin kişilik değerlerine saldırılmaması da gerekmektedir. Somut olayda davaya konu edilen yazıda M. yine sattı başlığı altında bütçe plan komisyonunda görüşülen Sosyal Güvenlik Yasası'ndan söz edilmiş ve yasanın işçiler yararına çıkarılmasında davacının beklenen özeni göstermediği hatta emekçileri bir kez daha sattığı ifade edildikten başka, davacının sendikalı işçilerin haklarını koruyamadığı ve Çalışma Bakanı ile anlaştığı ifade edilmiştir. Davacı T Genel Başkanı'dır. T. büyük bir işçi kesimini temsil eden bir sendikadır. Verilen haberle davacının bu kesimde yer alan işçilerin haklarını koruyamadığı, bunun karşılığında kendi kişisel çıkarını öne çıkarıp yararlar sağladığı anlamına gelecek bir yayın yapılmıştır. Bu tür yayınlar normal bir okuyucu üzerinde davacının özel çıkarı karşılığında işçilerin haklarını feda ettiği anlaşılabilir. Bu da davacının mesleki, kişisel değerlerine saldırı teşkil eder.”⁵³

viii. Yayının Gerçeğe Uygunluğunu Kanıtlama Görevi

“Basının haber verme fonksiyonunu yerine getirirken kullanacağı hakkın, özel hukuk alanında sınırı; gerçeklik, Kamu yaran ve Toplumsal ilgi, güncellik, Konu ile ifade arasında düşünsel bağlılık kuralları ile çizilmiş ve belirlenmiştir. Hemen belirtelim ki bu koşullardan biri dahi bulunmazsa, yayın hukuka aykırı duruma düşer ve üstün görülüp korunamaz. Bu bağlamda ilkin değinelim ki; Basın yoluyla şeref ve haysiyet veya özel yaşamı ihlal eden kamu yararı amacına ilişkin bir olay açıklanmasının hukuka uygunluk yönünden değerlendirilmesi için gerçeğe uygun olması kaçınılmazdır. Diğer bir anlatımla, şeref ve haysiyet veya özel yaşama (kişilik haklarına) saldırı niteliğindeki gerçek dışı olayların açıklanması hiçbir zaman hukuka uygunluk nedeninden yararlanamaz. Tamamen gerçek dışı yayınlar daima hukuka aykırı olduğundan, ayrı; ne düşünce ne de basın özgürlüğü ile bağdaştırmak mümkün değildir. Da-

⁵³ HGK 123 K. 14/02/2001 T.

hası Kamu yararından söz edilemez. O nedenle bir yayının içerik ve kapsam bakımından değerlendirilmesi ve uygun bir araç olup olmadığının saptanmasında öncelikle gerçeğe uygun olup olmadığının araştırılıp tespit edilmesi zorunludur. Yayının gerçeğe uygunluğunu kanıtlama yükümü (Beyyine Külfeti) yayından sorumlu bulunanlara düşer. Bazı hallerde, yayında bulunan kişi, açıklamanın gerçekliğini kesin olmayan sözlerle de öne sürebilir. Bu durumlarda daha çok yayının gerçek dışı da olabileceğini belirten veya ima eden ifadelere ağırlık verilir.”⁵⁴

“Dosya içeriğinden, RTÜK tarafından davacının konuk olduğu bir televizyon kanalında, kendisi hakkında yazı yazan köşe yazarlarını hedef alarak yaptığı açıklamalar nedeni ile "argo, hakaretimiz, küfürlü ve genel ahlaka aykırı" sözlerin yer alması ve bu sözlerin dil kuralını bozarak yozlaştırdığı gerekçesiyle televizyon kanalına 'uyarı' yaptırımını uygulandığı anlaşılmaktadır.

Dava konusu köşe yazısında yer alan sözler hukuka aykırı olup davacının kişilik haklarına saldırı oluşturacak niteliktedir. Ancak davalı yazarın, davacının kendisi ile ilgili olarak yazı yazan köşe yazarları hakkında bir televizyon kanalında yaptığı açıklamalarda söylediği sözleri aynen davacıya yönelterek davacıyı eleştirdiği anlaşılmaktadır. Şu durumda, davacının haksız eylemi nedeni ile davaya konu köşe yazısının yazılmasına yol açtığı benimsenerek Borçlar Yasası'nın 44/1. maddesi uyarınca tazminat isteminin tümünden reddedilmesi gerekir.”⁵⁵

ix. Yayın salt Toplumsal Yarar İçin Yapılmalıdır.

“Basın özgürlüğü, Anayasa'nın 28. maddesinde ve 5187 sayılı Basın Yasası'nın 1. ve 3. maddelerinde düzenlenmiştir. Bu düzenlemede basının özgürce yayın yapmasının güvence altına alındığı görülmektedir. Basına sağlanan güvencenin nedeni; toplumun sağlıklı, mutlu ve güven içinde yaşayabilmesi içindir. Bunun için de kişinin, dünyada ve özellikle içinde yaşadığı toplumda meydana gelen ve toplumu ilgilendiren konularda bilgi sahibi olması gerekmektedir. Basın, olayları izleme, araştırma, değerlendirme, yayma ve böylece kişileri bilgilendirme, öğretme, aydınlatma, yönlendirme yetki ve sorumluluğuna sahiptir. Bu nedenle basının yayın yaparken, yaptığı yayından dolayı hukuka aykırılık teşkil edecek olan eylemi, genel olaylardaki hukuka aykırı olan eylemden

⁵⁴ HGK 115 K. 14/02/2001 T.

⁵⁵ 4. HD. 218 K. 18.01.2010 T.

farklılıklar taşır. Yapılan yayının hukuka aykırılık veya uygunluğu bu farklılıklar gözetilerek belirlenmelidir. Bu nedenle basının ayrı bir konumu bulunmaktadır.

Basının bu ayrıcalık taşıyan konumu ve özgürlüğü, tüm özgürlüklerde olduğu gibi sınırsız değildir. Bundan dolayıdır ki, yayınlarında kişilik haklarına saygı göstermesi gerek Anayasa'nın Temel Hak ve Özgürlükler bölümünde yer alan gerekse MK'nun 24 ve 25. maddelerinde ve özel yasalar'da güvence altına alınmış bulunan bu iki değerden birinin diğerine üstün tutulması gerekecektir.

Açıklanan bu yasal düzenlemelerden ve yargısal uygulamalardan da anlaşılacağı gibi, basının özgürlüğü ile kişilerin, kişilik değerlerinin karşı karşıya geldiği durumlarda somut olaydaki olgular itibariyle koruma altına alınmış bulunan bu iki değerden birinin diğerine üstün tutulması gerekecektir.

Bunun için temel ölçüt, kamu yararadır. Yayın, salt toplumun yararı gözetilerek yapılmış olmalıdır. Toplumun çıkarı dışında hiçbir kişisel çıkar, gerçeklerin yanlış olarak sunulmasına neden olmamalıdır. Haber olduğu biçimi ile verilmeli ve kişisel katkı yer almamalıdır. Gerek yazılı ve gerekse görsel basının bu işlevini yerine getirirken, özellikle yayının gerçek olmasını, yayında kamu yararı bulunmasını, toplumsal ilginin varlığını, konunun güncelliğini ve haber verilirken öze biçim arasındaki denge de korunmalıdır. Bu ilke ve kurallar gözetilmeden yapılan yayın hukuka aykırılığı oluşturur ve böylece kişilik hakları saldırıya uğramış olur. Anılan ilke ve kurallara uyulması durumunda ise, yayının Anayasa, Basın Yasası ve basının genel işlevi karşısında hukuka uygun olduğu, kişilik değerlerine saldırı teşkil etmediği kabul edilmelidir.

Yine basın, objektif sınırlar içinde kalmak suretiyle yayın yapmalıdır. Olay veya konu ile ilgili olan, görünen bilinen her şeyi araştırmalı, incelemeli ve olayları olduğu biçimi ile yayınlamalıdır. Bu işlevi ile gerek yazılı ve gerekse görsel basın, somut gerçeği değil, o anda belirlenen ve var olan ve orta düzeydeki kişilerce de yayının yapıldığı biçimi ile kabul edilen olguları yayınlamalıdır. O anda ve görünürde var olup da sonradan, gerçek olmadığı anlaşılan olayların ve olguların yayınından basın sorumlu tutulmamalıdır.

Dava konusu 09/12/2003 ve 11/12/2003 tarihli Gazetelerindeki haberler incelendiğinde özetle, 75 kişinin öldüğü Diyarbakır'daki uçak kazasının üzerinden 11 ay geçmesine rağmen Sigorta'nın tazminatları

ödemediği, THY'nin kazanın ardından acılı ailelere 21.000'er dolarlık ödeme yaptığı, oysa ödemelerden sorumluluğun Sigorta'ya ait olduğunun belirtildiği görülmektedir.

Dosya içinde bulunan Türk Hava Yolları'na ait 03/05/2005 ve 25/10/2005 tarihli cevabi yazılar ile davacıya ait tekzip metni ve davacı tarafından sunulan makbuz ve ibranameler dikkate alındığında, hak sahibi 523 kişiden sadece iki kişiye dava konusu yayınlardan önce davacı sigorta şirketince ödeme yapıldığı, diğer hak sahiplerinin bir kısmına yayınlardan sonra ödeme yapıldığı bir kısmının işlemlerinin ise devam ettiği, THY tarafından ise yolcu başına 21.000'er dolar ödeme yapıldığı anlaşılmaktadır.

Açıklanan kanıtlar ve yukarıda anılan ilkeler birlikte değerlendirildiğinde, dava konusu yayınlara görünür gerçeğe uygun olduğunun kabulü ile davanın tümünden reddi gerekirken, kısmen kabul edilmiş olması doğru olmayıp, kararın bozulması gerekmiştir.”⁵⁶

x. Medya ve Demokrasi

“Demokrasinin gelişmesinde ve kökleşmesinde, kamuoyunun oluş, beliriş ve bilinçlenmesinde sosyal ve siyasal ilerlemede basına düşen görev hem önemli hem de kapsamlıdır. Basının görevi; geneli ilgilendiren ya da ilgilendirmesi gereken tüm olaylar hakkında objektif ve gerçekleri yansıtacak biçimde, halkı aydınlatmak, çeşitli konularda kamuoyunu düşünmeye sevk etmek için tartışmalar açmak, onu toplumsal ve siyasal oluşumlar üzerinde doğru ve gerçeğe uygun bilgilerle donatmak, yöneticileri eleştirmek ve uyarmak, bireyleri içinde yaşadığı toplumun ve tüm insanlığın sorunları yönünden bilinçlendirmektir. Anayasa'nın 28. ve 5680 sayılı Basın Yasasının 1. maddesi basın özgürlüğünü düzenlemiş ve bunun sınırlarını göstermiştir. Basın özgürlüğü kişinin, dünyada ve özellikle yaşadığı toplumda oluşan ve toplumu ilgilendiren olay ve olgular hakkında bilgi sahibi olmasını sağlamayı amaçlar (Ordinaryüs Prof. Dr. S. D.-Basın Hukuku, 1968 sh.72 ve devamı, Prof. Dr. K. İçel-Kitle Haberleşme Hukuku, 1977 sh.50, Prof. Dr. E. Ö., Gerçek Kişiler 1980 sh.119 vd).

Basın özgürlüğü demokrasinin "olmazsa olmaz" koşuludur. Doğaldır ki, basının bu ayrıcalıklı konumu ve hukuk düzeninin kendisine tanıdığı özgürlük, tüm özgürlükler gibi, yine hukuk düzenince çizilen

⁵⁶ 4. HD. 3125 K. 05.03.2009 T.

sınırlara tabidir. Basın, yaptığı yayınlarda gerek Anayasa'nın temel hak ve özgürlükler bölümünde yer alan ve gerekse Medeni Kanun ve ayrıca özel yasalarda güvence altına alınmış olan, kişilik haklarına saygı göstermek, bunlara saldırı niteliği taşıyabilecek tutum ve davranışlardan kaçınmak zorundadır. Bu nedenle, bazı durumlarda basın özgürlüğü ile kişilik hakları çatışabilir. Buna göre kişilik haklarına yönelik bir saldırının hukuka uygun olarak değerlendirilebilmesi için saldırıya ilişkin yararın, kişilik haklarının korunmasına ilişkin yarara nazaran üstün tutulması gerekir. Basının, kamu görevi yaparken göz önünde tutulan amaç ile kişilik haklarına verilen zarar arasında açık bir oransızlık varsa, objektiflikten ayrılıp, haber sınırını aşarak, genişletici ve yanlış yorumlarda bulunarak, gerçek dışı haber verilir, yersiz şekilde onur kırıcı sözler kullanılır, dürüstlük kuralına aykırı davranılır ve kişisel nedenlerle salt sansasyon yaratmak için yayın yapılırsa bu hukuka aykırı olur. (Prof. Dr. S. K. Haksız Fiillerde Hukuka Aykırılık Unsuru 1964 sh. 202 ve devamı, Prof. Dr. M. A. K., Şeref Haysiyet ve Özel Yaşama Basın Yoluyla Saldırılarda Hukuksal Sorumluluk 1993 sh. 125 ve devamı) Hukuka uygunluk sorununun aşılabilmesi açısından, gerek devamlılık kazanan yargısal kararlarda ve gerekse öğretilerde ifade edilen görüşlerden hareketle, Hukuk Genel Kurulu'ncada benimsenen ilkelere göre; basının haber verme fonksiyonunu yerine getirirken kullanacağı bu hakların sınırı; haberde gerçeklik, kamu yararı ve toplumsal ilgi, güncellik, konu ile ifade arasında düşünsel bağlılık yani öze biçim arasında denge kuralları ile belirlenmiştir. Haber verme, eleştiri, yorum ve uyarma ancak bu sınırlar içinde kaldığı sürece hukuka uygundur. Bu kurallardan herhangi birine ters düşülmesi halinde "kamu yararı - kişilik hakları dengesi bozulur. Norm ihlal edilir ve hukuka aykırılık doğar. Yayınladığı olayın doğruluğunu ve gerçekliğini araştırmak gazetecinin görevidir. Bununla birlikte, gazetecinin bir olayı doğru kabul edebilmesi için arayacağı desteklerin, objektif yönden güven verici ve inandırıcı olmasının ölçüsü belirlenirken yayıncılığın özel durumu gözetilmelidir. Ancak, yayınlanacak haber üçüncü kişilere ağır bir zarar verebilecekse, doğruluğun denetlenmesi görevi, daha katı ölçütlere bağlanmalıdır. Hemen belirtelim ki, haber verme hakkının sınırlarının belirlenmesinde en önemli unsurlardan biri olan "gerçeklik", somut gerçeklik olmayıp, yayının yapıldığı andaki olayın belirleş biçimine uygunluk olarak anlaşılmalıdır. Çünkü, basına somut gerçeği araştırma görevi yüklenmemiştir.

Bazı durumlarda haber gerçeği yansıtırsa bile, kullanılacak dil ve ifadenin, yapılacak nitelendirme ve vurgunun da haberin gerektirdiği biçim ve ölçü çerçevesinde kalması gerekir. Diğer bir anlatımla, yasal fonksiyonun yönelik bulunduğu "amaç"a ulaşabilmek için en uygun ve en elverişli "araç" kullanılmalı, "uygun amaç" için "uygun araç" seçilmelidir. Şayet haberin verilmesinde ve yapılan yorumda, gereği ve ilgisi bulunduğu saptanamayan nitelendirme, değerlendirme ve bağlantı duygusu uyandıracak göndermelere gidilerek, haberin bir bölümüyle uygun düşmeyen, küçültücü, toplumun bir kesiminde ve özellikle yalın okuyucu kitlesinde kuşku ve itham doğuracak ifade ve nitelendirmeler kullanılacak olursa artık kişilik hakları ile çatışan basın özgürlüğüne üstünlük tanımak olanaksız hale gelir. Haberlin verilme biçimi ile haber konusunun önemi ve kamusal yarar arasında dengenin/ölçülülüğün aşılması hukuka aykırılık oluşturur. (Ç. Ö., Türk Basın Hukuku, s.246)

Haber, kamuoyuna sunulma biçimi itibariyle de kamu yararı amacına hizmet etmelidir. Bir haberin, diğer bir haberle birlikte, okuyucuda düşünsel aynılık izlenimi oluşturacak ifade ve bütünsellik içinde verilmesinde kamu yararı amacının yerine, sansasyon yaratma, küçük düşürme, daha fazla tiraj sağlama gibi öznel amaçların öne çıkması durumunda da yayın hukuka aykırı olup, sorumluluk gerektirecektir. Haberlin, çarpıcı bir başlık altında okuyucuya sunulması ve içeriği ile ilgili mesajın başlıkla birlikte verilmesi basın mesleğinin vazgeçilmez gereklerindedir. Yeter ki yapılan nitelendirme, getirilen yorum ve kullanılan başlıkta, haberlin içerik ve niteliğine göre abartı ve aşırılık bulunmasın. Yayının içeriği, aktarılan olaylar arasında sıkı bir bağlantı olduğu ve düşüncesini okuyucuya algılatmaya dayalı ise konu ile ifade arasında düşünsel bağlantının gerçekleşmesi daha da önem kazanır. Aksi halde konu ile ifade arasındaki düşünsel bağlantı koşulu gerçekleşmemiş olup, manevi tazminatın unsurları oluşmuş olur.

...

Milli Savunma Bakanı 5.10.2001 günlü ve (AA. İle İHA.) kaynaklı ve anılan haberlere dayanak oluşturduğu anlaşılan açıklamasında ise; Savunma Sanayi Müsteşar Yardımcısı'nın kendi arzusuyla istifasını verdiği" ifade edilmekte olup, benzeri bir açıklama Savunma Sanayi Müsteşarınca da yapılmıştır. Bu bakımdan, davacının görevden ayrılmasının kendi isteği ile istifa şeklinde olmasına ve Milli Savunma Bakanı'nın ve Genelkurmay Başkanlığı Genel Sekreterliği'nin yaptığı açıklamanın da

bunu doğrulamasına rağmen, yayının başlığında ve devamında rüşvet iddialarına yer verilerek, davacının da rüşvetle bağlantılı olduğu inancı verilecek şekilde istifa ettirildiğinin yazılmasında gerçeklik unsurunun bulunmadığı öz ve biçim arasındaki dengenin aşıldığı, haberin normal düzeydeki okuyucu nezdinde davacının rüşvet karşılığında iş yaptığı izlenimini uyandıracak nitelikte bulunduğu böylece davaya konu haberin hukuka açıkça aykırı olduğu, mahkemece davacı yararına manevi tazminata hükmedilmesi usul ve yasaya uygun olup direnme kararı bu yönleriyle yerindedir.”⁵⁷

xi. Yayından Dolayı Sorumluluğuna Gidilecek Kişiler

“26.06.2004 günlü Resmi Gazete’de yayımlanıp aynı gün yürürlüğe giren 5187 sayılı Basın Yasası’nın 13/1. maddesi gereğince basılmış eserler yoluyla işlenen fiillerden doğan maddi ve manevi zararlardan dolayı süreli yayınlarda eser sahibi ile yayın sahibi ve varsa temsilcisi müştereken ve müteselsilen sorumlu olup hukuki sorumlular arasında sorumlu yazı işleri müdürü bulunmamaktadır.

5187 sayılı Basın Yasası’nın 2/c maddesi gereğince süreli yayın niteliğindeki dava konusu haberin yayımlandığı 26.09.2005 günlü gazetenin sorumlu müdürü olan davalılardan İbrahim Çeşmecioğlu’na yukarıda belirtilen yasal düzenleme gereğince husumet yöneltilemeyeceği gözetilerek hakkında istemin husumet yönünden reddedilmemiş olması usul ve yasaya uygun düşmediğinden kararın bozulması gerekmiştir.

Dava konusu yayında; davacı A. Gıda Sanayi ve Ticaret A.Ş.’nin Ü. Şirketler Grubuna dahil olduğu, Başbakan’ın çok yakın zamana kadar bu holdingin bayiliğini yaptığı ve doğrudan ilişkisi bulunduğu, bu holdingin A hükümetinden trilyonluk ihaleler aldığı, Başbakan’ın firmanın fabrikasına partisinin adının kısaltmasında yer alan “A.” ismini vermesine hiç itiraz etmediği belirtilerek, davacı şirket ile siyasi parti arasındaki isim benzerliğine vurgu yapılarak yakın ilişkileri eleştirilmiştir. Yayında eleştiri sınırları aşılmamış olup davacı şirketin tüzel kişiliğine yönelen aşağılayıcı, küçük düşürücü bir ifade ve anlamda bulunmamaktadır. Şu durumda, açıklanan yönler gözetilerek adı geçen davalı şirket’e yönelik istemin tümünden reddedilmesi gerekirken yerinde olmayan gerek-

---

⁵⁷ HGK. 146 K. 10.03.2004 T.

çeyle yazılı biçimde karar verilmiş olması doğru olmadığından karar bu nedenle de bozulmalıdır.”⁵⁸

3. YAZILI MEDYANIN CEZAI SORUMLULUĞU

a. Sorumluluk Maddeleri

Sürelili ve süresiz yayımlarda cezai olarak eser sahibi sorumludur. Bu düzenleme Basın Yasası'nın 11. maddesinde düzenlenmiştir. Buna göre suç tarihi eserin yayım tarihidir. Yayımlanmamış bir eser için sorumluluğa gidilemeyecektir.

Maddenin ikinci fıkrası gereğince süreli yayınlarda da süresiz yayınlarda da eser sahibi doğrudan sorumludur.

5187 sayılı Basın Yasası'nın 2. Maddesi eser sahibini ve yasada geçen diğer kavramları tanımlama yoluna giderek bu konudaki kafa karışıklığının önüne geçmiştir. Bu maddeye göre;

“Kanunun uygulanmasında;

a) Basılmış eser: Yayımlanmak üzere her türlü basım araçları ile basılan veya diğer araçlarla çoğaltılan yazı, resim ve benzeri eserler ile haber ajansı yayınlarını,

b) Yayım: Basılmış eserin herhangi bir şekilde kamuya sunulmasını,

c) Sürelili yayım: Belli aralıklarla yayımlanan gazete, dergi gibi basılmış eserler ile haber ajansları yayınlarını,

d) Yaygın süreli yayım: Tek bir basın-yayın kuruluşu tarafından aynı isimle basılan ve her coğrafi bölgede en az bir ilde olmak üzere, ülkenin en az yüzde yetmişinde yayımlanan süreli yayım ile haber ajanslarının yayınlarını,

e) Bölgesel süreli yayım: Tek bir basın-yayın kuruluşu tarafından basılan ve en az üç komşu ilde veya en az bir coğrafi bölgede yayımlanan süreli yayımı,

f) Yerel süreli yayım: Tek bir yerleşim biriminde yayımlanan süreli yayımlar ile haftada bir veya daha uzun aralıklarla yayımlanan yaygın ve bölgesel yayınları,

⁵⁸ 4. HD. 4750 K. 01.04.2009 T.

g) Yayın türü: Süreli yayınların yaygın, bölgesel ve yerel yayın türlerinden hangisinin kapsamında olduğunu,

h) Süresiz yayın: Belli aralıklarla yayımlanmayan kitap, armağan gibi basılmış eserleri,

1) Eser sahibi: Süreli veya süresiz yayının içeriğini oluşturan yazıyı veya haberi yazanı, çevireni veya resmi ya da karikatürü yapanı,

j) Yayımcı: Bir eseri basılmış eser durumuna getirip yayımlayan gerçek veya tüzel kişiyi,

k) Basımcı: Bir eseri basım araçları ile basan veya diğer araçlarla çoğaltan gerçek veya tüzel kişiyi,

l) Tüzel kişi temsilcisi: Yayın sahibi veya yayımcının tüzel kişi olması halinde bu tüzel kişiliğin yetkili organı tarafından, yöneticiler arasından belirlenen gerçek kişiyi veya kamu kurum ve kuruluşlarınca belirlenen gerçek kişiyi,

İfade eder.”

Eser sahibi yazıyı veya resmi düşünsel olarak meydana getiren ya da eseri hazırlanması için gerekli düşünsel araçları sağlayan kişidir. Böyle bir kişinin basın suçlarından sorumlu tutulması genel sorumluluk kurallarına uygundur. Çünkü ceza hukukunda suç olan eylemi bilerek ve isteyerek yapan kişi sorumlu tutulduğuna göre, basın suçunu oluşturan yazıyı veya haberi yazan ya da resmi veya karikatürü yapan eser sahibine sorumluluk yüklenmesi doğaldır.⁵⁹

Süreli yayınlarda belirli koşullarda sorumlu yazı işleri müdürü ile onun bağlı olduğu yayın yönetmeni, genel yayın yönetmeni, editör, basın danışmanı gibi sorumlu müdürün bağlı olduğu yetkilinin de sorumluluğu ortaya çıkabilecektir.

b. Sorumlu Müdür

Sorumlu müdür ile bağlı olduğu yayın yöneticisinin sorumluluğuna gidilebilecek haller şunlardır:

- Eser sahibinin belli olmaması,
- Eser sahibinin yayım sırasında ceza ehliyetinin bulunmaması,

⁵⁹ İçel/Ünver Kitle Haberleşme Hukuku, 8. Bası, 2009 Beta, İst. Sf..270

- Eser sahibinin yurt dışında olması nedeniyle Türkiye’de yargılanamaması,
  - Eser sahibine verilecek cezanın diğer bir suçtan dolayı kesin hükümle mahkûm olduğu cezayı etkilememesi,
- hallerinde objektif sorumluluk gündeme gelebilecektir.

Ta ki sorumlu müdür ya da bağlı olduğu yayıncısı eserin yayımlanmasına açıkça itiraz etmiş olsun. Bu durumda sorumluluk eseri yayımlatana aittir.

Yukarıda sıralanan koşullar süresiz yayımlar ile Basın Yasası’na yayım koşullarına uyulmaksızın yapılan yayımlar için de geçerlidir.

Yargıtay, verdiği bir kararda yerel gazetelerin suç tarihli sayılarında yer alan katılana yönelik "şeref ve haysiyet yoksunu encümen kararında tahrifat yaparak ...A.Ş.ye yüzde doksan eskolasyonla 8,5 trilyon hortumladı" söz ve isnatların haber verme ve eleştiri hakkı kapsamında değerlendirilemeyecek ve görevli belediye başkanını küçük düşürücü nitelikte olması karşısında, sorumlu yazı işleri müdürü sanıklar S. A. ve M’nin hukuki durumunun 5187 sayılı Basın Yasası’nın 11/3. maddesinde öngörülen koşullar, sanık M’nin cezai sorumluluğunun ise TCY’nin suça iştirak hükümleri gözetilerek yeniden değerlendirilmesi zorunluluğu bulunduğunu hüküm altına almıştır.⁶⁰

2004 yılından önceki düzenlemede 5680 Sayılı Yasa gereğince sorumlu müdür eser sahibi ile birlikte cezai sorumluluğu taşıyordu. Bu bakımdan bu kararda suç tarihine özel önem atfedilmektedir.

i. Eleştiri Sınırının Aşılması

“Basın yoluyla işlenen suçlarda hukuka uygunluk halleri haber verme ve eleştirme hakkıyla mağdurun rızasıdır. Temelini Anayasa’nın 28 ve devamı maddelerinden alan haber verme ve eleştirme hakkının kabulü için, açıklama veya eleştiriye konu olan haberin gerçek ve güncel olması, açıklanmasında kamu ilgi ve yararının bulunması, açıklanış şekliyle konusu arasında düşünsel bir bağ bulunması gerekir. Düşünce özgürlüğü ve dolayısıyla eleştiri, demokratik toplumlarda vazgeçilmez bir haktır. Toplumun ilerlemesi ve yararı için zorunludur. Ancak, eleştiri hak ve görevi kötüye kullanılmamalı, yazıda küçültücü, incitici, abartılı sözlerden kaçınılmalıdır. Sayılan öğelerden birisinin mevcut olmaması

⁶⁰ 4. CD K:1296, 07.02.2007

halinde, haber ve eleştiri hakkından söz edilemeyecek, eylem hukuka aykırı olacaktır.

Somut olayda; "Ç." adlı gazetenin 18 Mart 1999 tarihli nüshasında katılan hakkında "Belediyenin kaynaklarını siyasi rantçılara işbitirici müteahhitlere ve çevresindeki yakınlarına peşkeş çekmiştir", "P"ye geçmeden önce de P..'ye katılarak bir kimlik arayışı içinde olduğu çıkarı için her an her partiyi terk edebileceği..." , "Bilmeyerek bir hata yaptık kendisini belediye başkanı seçtirdik. Ancak sayın P'liler sahtekarlıkla suçladıkları ve bu konuda mahkemelik oldukları sayın Ö'yü bile bile nasıl kabullendiler anlamış değilim" biçimindeki ibarelerin güncel olması verilisinde kamu ilgi ve yararı bulunduğundan söz edilebilir ise de Anayasanın 38/4 maddesinin hakkında kesinleşmiş yargı kararı olmadan kimsenin suçlu ilan edilemeyeceği ilkesi gözetilmeden, yazıda içerik itibariyle, katılanın sahtekar olduğu, kimlik arayışı içinde ve çıkarı için her şeyi yapabilecek kişilikte ve belediye kaynakların siyasi rantçılarla iş bitirici müteahhitlere ve yakınlarına peşkeş çeken konumunda olduğuna ilişkin küçük düşürücü ve aşağılayıcı değerlendirmelerin, açıklanmasında zorunluluk bulunmadığı, bu nedenle açıklanış şekliyle haber konusu arasındaki düşünsel bağın bulunmadığı, dolayısıyla eyleminin haber verme özgürlüğü ve eleştiri sınırının aşılması suretiyle sövme suçunu oluşturduğu gözetilerek; 5237 sayılı Yasanın 7/2, 5252 sayılı Yasanın 9/3 madde ve fıkraları uyarınca 765 ve 5237 sayılı TCY'lerin ilgili hükümlerinin karşılaştırılıp sanık yararına olan yasa hükümleri saptanarak sonucuna göre hüküm kurulması zorunluluğu, bozmayı gerektirmiş..."⁶¹

ii. Sorumlu Müdürün Sorumluluk Halleri

"5187 sayılı Basın Yasası'nın 11/2. maddesi uyarınca basın yoluyla işlenen suçlarda eser sahibi sorumludur. İncelenen dosyada şüphelilerden Sinan K.'ın 24.02.2006 tarihli ifadesinde, soruşturmaya konu haberi kendisinin yazdığını açıkladığı görülmekte olup, bu durumda Basın Yasasının 11/3. maddesinde belirtilen sorumlu müdür ve genel yayın yönetmeninin sorumluluğunu gerektiren koşulların da oluşmadığı anlaşılmaktadır.

Diğer taraftan, 5187 sayılı Basın Yasası'nın 26/1. maddesi uyarınca, günlük süreli yayınlardan olan günlük gazeteler bakımından dava açma süresi 2 aydır. Bu süre zamanaşımı süresi olmayıp, hak düşürücü

⁶¹ 4. CD. 5507 K. 24.03.2009 T.

süre olduğundan, kamu davasının mutlaka 2 aylık süre geçirilmeden açılmasında zorunluluk bulunmaktadır. Süre başlangıcı ise anılan maddenin 2. fıkrası gereği, basılmış eserin C. Başsavcılığına teslim tarihi veya suçu oluşturan fiilin C. Başsavcılığınca öğrenildiği tarihtir. Dosyada yer alan yakınma dilekçesinin C. Başsavcılığına verilme tarihi 13.02.2006 olup, suçun C. Başsavcılığınca en geç bu tarihle öğrenildiği ve bu durumda kamu davasının bu tarihten itibaren 2 ay içerisinde açılması gerektiği anlaşılmasına karşın, kovuşturmaya yer olmadığına ilişkin karara itirazın incelenme tarihinde 2 aylık dava açma süresi geçirilmiş bulunulduğundan itirazın reddine karar verilmesi gerekirken, kabule karar verilmesi yasaya aykırı bulunmakla...”⁶²

“Yerel gazetelerin suç tarihli sayılarında yer alan katılana yönelik "şeref ve haysiyet yoksunu encümen kararında tahrifat yaparak M... İnşaat A.Ş.ye yüzde doksan eskolasyonla 8,5 trilyon hortumladığı" söz ve isnatların haber verme ve eleştiri hakkı kapsamında değerlendirilemeyecek ve görevli belediye başkanını küçük düşürücü nitelikte olması karşısında, sorumlu yazı işleri müdürü sanıklar S, A ve M'nin hukuki durumunun 5187 sayılı Basın Yasası'nın 11/3. maddesinde öngörülen koşullar, sanık M'nin cezai sorumluluğunun ise TCY'nin suça iştirak hükümleri gözetilerek yeniden değerlendirilmesi zorunluluğu bozmayı gerektirmiş...”⁶³

iii. Yayınla Sövme Suçu

“Sanık F. tarafından yazılan ve sövme suçunu oluşturan yazı içeriği incelendiğinde; sanığın bu yazıyı katılanın milletvekilliği görevi nedeniyle değil, katılanın mensubu olduğu siyasi partinin kongresi vesilesiyle sarf ettiği sözleri dolayısıyla kaleme aldığına anlaşılması karşısında, TCY'nin 273. maddesi koşullarının olayda ne şekilde oluştuğu tartışılıp açıklanmadan, aynı yasanın 482/4. maddesi uyarınca hükmedilen cezanın anılan 273. madde ile artırılması,

Hükümden sonra yürürlüğe giren 5187 sayılı Basın Yasası'nın 11/2. maddesi ile ceza sorumluluğunun eser sahibine ait bulunduğu düzenlenmiş olduğundan, Yazı İşleri Müdürü olan sanık D'nin hukuk-

⁶² 4. CD. 7695 K. 03.10.2007 T.

⁶³ 4. CD. 1296 K. 07/02/2007 T.

sal durumunun anılan hüküm uyarınca yeniden değerlendirilmesi zorunluluğu, bozmayı gerektirmiş...”⁶⁴

“İl daimi encümeni üyesi olduğu anlaşılan katılana sanık E'nin ne suretle görevinden dolayı sövdüğü açıklanıp tartışılmadan TCY'nin 273. maddesiyle cezaların arttırılması,

Sorumlu Yazı İşleri Müdürü olan sanık Y'nin 5187 sayılı Yasanın 11/3 maddesi karşısında hukuksal durumunun yeniden değerlendirilmesi zorunluluğu,

Para cezaları belirlenirken hükümden sonra yürürlüğe giren ve TCY'nin 30. maddesini değiştiren 4806 Sayılı Yasa'nın 1. maddesi hükmünün gözetilmesi zorunluluğu, bozmayı gerektirmiş...”⁶⁵

iv. Basın Davalarında Özel Yargılama Yöntemi

Medya suçlarında yargılamaya ilişkin özel hükümler koyan ülkelerde özel yargılama esaslarına gereksinim duyulmasının nedeni, genel yargılama kuralları içinde basın özgürlüğünün tehlikeye düşmesini önlemek ve bunun için ise yargılamada ivedilik sağlamaktır.⁶⁶

“Suç tarihinde yürürlükte bulunan 5680 sayılı Basın Yasası'nın 16. maddesi uyarınca, yazarı belli olan yazıdan dolayı yazı işleri müdürü olan sanık hakkında tayin olunan hürriyeti bağlayıcı cezanın para cezasına çevrilmesinde zorunluluk bulunduğu gözetilmemesi, yapılan uygulamaya göre sonuca etkili görülmediğinden bozma nedeni sayılmamıştır. Yerinde görülmeyen sair itirazların reddine, ancak; Hüküm tarihinden sonra yürürlüğe giren ve 5680 sayılı Basın Kanunu'nu yürürlükten kaldıran 5187 sayılı Basın Kanunu'nda mevkute kapatma cezasının öngörülmemiş olması, bozmayı gerektirmiş...”⁶⁷

v. Türk Ceza Yasası'nda Basın Suçları

Türk Ceza Kanunu, basın yoluyla işlenen kimi suçların cezalar için ağırlaştırıcı sebep olarak kabul etmiştir. *Şerefe Karşı Suçlar* başlığı altında düzenlenen, hakaret suçunda da durum bu şekildedir. Buna göre TCK 125. maddede yer verilen *Hakaret* fiili için, suçun tanımında, bir kimseye onur, şeref ve saygınlığını rencide edebilecek nitelikte somut

⁶⁴ 4. CD. 4798 K. 31/05/2005 T.

⁶⁵ 4. CD. 1150 K. 21/02/2005 T.

⁶⁶ İçel /Ünver a.g.e sf. 282

⁶⁷ 9. CD. 5712 K. 21.10.2004 T.

bir fiil veya olgu isnat eden veya sövmek suretiyle bir kimsenin onur, şeref ve saygınlığına saldıran kişi, denilerek bu suçun çerçevesi ortaya konmuştur. Ceza olarak adli para cezasıyla hapis cezası seçimlik hak biçiminde hâkime tanınmıştır.

Kişilik hakkı zedelenen kişinin, arkasından yapılan hakaret suçunun cezalandırılabilmesi için, fiilin en az üç kişiyle görüşülerek işlenmesi aynı madde metninde hükme bağlanmıştır.

Basın yayın organlarınca suçun işlenmesi durumunda ağırlaştırıcı boyuta gidilmemiş bunun yerine bu duruma, fiilin, mağduru muhatap alan sesli, yazılı veya görüntülü bir iletiyle işlenmesi halinde, yukarıdaki fıkrada belirtilen cezaya hükmolunur, denilmekle yetinilmiştir.

Suçun;

a) Kamu görevlisine karşı görevinden dolayı,

b) Dini, siyasi, sosyal, felsefi inanç, düşünce ve kanaatlerini açıklamasından, değiştirmesinden, yaymaya çalışmasından, mensup olduğu dinin emir ve yasaklarına uygun davranmasından dolayı,

c) Kişinin mensup bulunduğu dine göre kutsal sayılan değerlerden bahisle,

İşlenmesi halleri ceza için ağırlaştırıcı sebepler arasında sayılmışlardır.

Hakaretin alenen işlenmesi de cezanın ağırlaştırıcı sebepleri arasında sayılmıştır.

Kurul hâlinde çalışan kamu görevlilerine görevlerinden dolayı hakaret edilmesi hâlinde suç, kurulu oluşturan üyelere karşı işlenmiş sayılır. Ancak, bu durumda zincirleme suça ilişkin madde hükümleri uygulanır.

Suçun ve ağırlaştırıcı sebeplerin arasında sayılmayan basın yoluyla işlenme yöntemi, bunun yerine, suçun ayrı bir maddi unsuru biçiminde düzenlenmiştir. Böylece, suçun basında yer aldığı biçimiyle, ağırlaştırıcı sebeplerden de etkileneyeceği konusundaki tereddütlerin oluşmasına engel olmak amaçlanmıştır.

Hakaret suçunun işlenmesinde mağdurun isminin açıkça belirtilmesine gerek yoktur. Fiilin niteliğinde duraksamayacak biçimde mağdurun kast edildiği anlaşılıyorsa isim belirtilmiş gibi hakaret suçu işlenmiş sayılır.

İsnat edilen ve suç oluşturan fiilin ispat edilmiş olması halinde, hakaret fiilini gerçekleştiren kişiye ceza verilmez. Aynı biçimde bu suç nedeniyle hakaret edilen hakkında kesinleşmiş bir mahkûmiyet kararı verilmesi halinde, isnat ispatlanmış sayılır.

Bu iki durum dışında, isnadın ispat isteminin kabulü, **kamu yararı** bulunmasına veya **şikâyetçinin ispata razı** olmasına bağlı kılınmıştır.

İspat edilmiş fiilinden söz edilerek kişiye hakaret edilmesi halinde, cezaya hükmedilir, denilerek kanun koyucu tarafından kötü niyetin önüne geçilmiştir.

TCK'nın **129.** maddesinde de, Hakaret suçunun haksız bir fiile tepki olarak işlenmesinin verilecek ceza için hafifletici sebep teşkil edeceği ya da cezasızlık sebebi sayılabileceği, hükme bağlanmıştır. Hakaret fiilinin kasten yaralama suçuna tepki olarak işlenmesi ise, ceza verilmesine engel bir durum olarak karşımıza çıkmaktadır.

Hakaret suçunun karşılıklı olarak işlenmesi de olayın somut özelliklerine göre, indirim ya da cezasızlık durumu teşkil edebilmektedir.

Hakaret suçlarının *Soruşturma ve kovuşturma* koşulları da, TCK 131. maddede düzenlenmiştir. Buna göre, Kamu görevlisine karşı görevinden dolayı işlenen hakaret suçları hariç olmak üzere, hakaret suçunun soruşturulması ve kovuşturulması, mağdurun şikâyetine bağlanmıştır.

Mağdurun şikâyet etmeden önce ölmesi halinde, suç ölmüş olan kişinin hatırasına karşı işlenmiş ise; ölenin ikinci dereceye kadar üstsoy ve altsoyu, eş veya kardeşleri tarafından şikâyette bulunabilecekleri de aynı yasa maddesinde düzenlenmiş bulunmaktadır.

vi. Yayın Sert ve Çarpıcı İfadeler İçerebilir.

"Dava konusu yazıda da köşenin amacına uygun olarak mizahi bir üslupla müşterinin düşünce ve fiilleri araştırılmıştır. Yazıda müşterinin daha önceki eylemlerinden hareketle cihat bildirisini imzalamasının yol açabileceği olaylara ilişkin yorum ve eleştiri yapılmıştır. Yazının amacı müştekiyi tahkir olmayıp, sosyal olguları eleştirel bakışla irdeleyerek kamuya yansıtmaktır. Bu halde, bulunduğu köşenin özelliği de nazara alındığında, yazının hakaret suçunun unsurlarını taşımadığı açıktır" şeklinde açıklamada bulunduğu, Bozmadan sonra yaptığı, 26.12.2006 tarihli yazılı savunmada ise; "Önceki savunmasını tekrar ettikten sonra,...dava konusu yazı, Türkiye'de başbakanlık yapmış olan katılanın H. ve Müslüman Kardeşler gibi radikal dinci örgütlerle birlikte "Cihad" çağrısı

içeren bir metni imzalaması ve Libya Lideri K.'nin başkanı olduğu "Uluslararası İslam Halk Komutanlığı" adlı bir örgütün üyesi olduğuna ilişkin iddiaların kamuoyunda tartışılması üzerine kaleme alınmış olan bir eleştiri yazısıdır.

Dolayısıyla yazı, müştekinin kamuoyunda büyük tepkiyle karşılanan icraatlarının eleştirilmesinden ibarettir, yazıda kullanılan ifadeler hakaret teşkil etmediği gibi, katılanı küçük düşürmek amacı da taşımamaktadır. Nitekim müştekinin bu tür icraatları nedeniyle, genel başkanı olduğu siyasi partinin kapatılmasına karar verilmiştir. Ayrıca, katılan hakkında "özel evrakta sahtecilik" suçundan 2 yıl 3 ay hapis cezası verilmiş, karar kesinleşmiştir. Keza, dönemin Gaziantep milletvekili M. T. tarafından konu Meclis'e taşınmış ve o tarihte Başbakan olan katılanın cevaplama soru önergesi verilmiştir.

Libya Lideri M.K.'nin 21 Haziran 1997 tarihli S. Gazetesi'nde yayınlanan açıklamalarında söylediği; "Kardeşim E., benim başında olduğum Uluslararası İslam Halk Komutanlığının üyesidir." şeklindeki sözleri de dava konusu yazıda dile getirilen eleştirilerin haklılığını açıkça ortaya koymuştur. Dolayısıyla, yazıdaki eleştirilerin sebebi müştekinin kendi kusurlu davranışdır ve bunun sonucuna da katlanmak zorundadır.

... Dolayısıyla, dava konusu yazının, katılanın kamuoyuna yansıyan davranışları karşısında eleştiri niteliğinde olduğu gözetilmeden, yazının bütünü göz ardı edilerek hakaret teşkil ettiği söylenemez..." biçiminde ifadeler yer verdiği, mahkemedeki savunmasında ise yazılı savunmasını tekrar ettiği, Mahkemenin, Milli Kütüphane Başkanlığı'ndan söz konusu gazetenin onaylı örneğini temin ettiği, Müdahil vekilinin; yazının konusunu oluşturan olayla ilgili olarak T., G., S., R., S. P. ve H. Gazetelerinde 11.04.2002 tarihinde yayınlanan yazıları noter kanalıyla tektip ettiklerini belirterek, tektip metinlerinin birer suretini dosyaya sunarak, N. E.'nin imzaladığı böyle bir Cihad bildirisinin olmadığını iddia ettiği, katılan vekili tarafından 12.04.2002 tarihinde yapılan basın açıklamasının bir suretinin de dosyaya eklendiği, 4- Tüm dosya kapsamı birlikte ele alınarak yapılan değerlendirmede; Ceza Genel Kurulu'nun 11.07.2006 gün ve 162-181 sayılı kararında da kabul edildiği gibi; geneli ilgilendiren ya da ilgilendirmesi gereken tüm olaylar hakkında, halkı objektif ve gerçekleri yansıtacak biçimde aydınlatmak, çeşitli sorunlar üzerinde kamuoyunu düşünmeye çağırarak tarzda tartışmalar açmak, onu toplumsal ve siyasal oluşumlar üzerinde doğru ve gerçeğe uygun

bilgilerle donatmak, yöneticileri eleştirmek, uyarmak ve bu yöntemlerle denetlemek, ayrıca içinde yaşadığı toplumun ve tüm insanlığın sorunları konusunda bireyi bilinçlendirmek durumunda olan basına, bu ödevlerini yerine getirirken ihtiyaç duyacağı bir kısım hakların da tanındığı, Bunların; bilgi edinme, yayma, eleştirme, yorumlama ve eser yaratma hakları olduğu, Temelini Anayasa'nın 28. vd. maddelerinden alan ve 5187 sayılı Basın Yasası'nın 3. maddesinde düzenlenen bu hakların, basın yoluyla işlenen suçlarda, hukuka uygunluk nedenlerini oluşturduğu, Bilgiyi yayma, eleştirme ve yorumlama haklarının kabulü için, açıklama, eleştiri veya değer yargısı biçimindeki bilginin gerçek ve güncel olması, açıklanmasında kamunun ilgi ve yararının bulunması, açıklanış şekli ile konusu arasında düşünsel bir bağ bulunması, açıklamada "küçültücü" sözlerin kullanılmamasının gerektiği, Yargılama konusu metindeki eleştiri ve değer yargılarının sert ve çarpıcı bir üslupla dile getirilmiş olduğu, Esasen, eleştirinin sert bir üslupla gerçekleştirilmesinin, kaba olmasının ve nezaket sınırlarını aşmasının, eleştirenin amacına, psikolojisine, eğitim ve kültür düzeyine bağlı bir olgu olarak ortaya çıktığı, ancak; basın özgürlüğünün, belli ölçülerde abartmayı, hatta kışkırtmaya başvurmayı da içerdiğinin kabul edilmesi gerektiği, gazetecilerin yazılarında kullandıkları deyimler "polemik" niteliğinde olsalar da, nesnel bir açıklamayla desteklendiklerinde, bu ifadelerin asılsız kişisel saldırı olarak görülemeyeceği, kaldı ki, kamu görevinde bulunan veya talip olanların, diğerlerine oranla daha sert eleştirilere muhatap kalmasının da doğal karşılanması gerektiği, Somut olayda, yorumun kaynağı, yapılma nedeni, hakkında açıklama yapılanın toplumdaki konumu, yazının bir bütün olarak içeriği dikkate alındığında; sanığın, siyasi bir kişilik olan katılanın Başbakanlık görevi sırasındaki bir takım uygulamaları polemik yaratan ve rahatsız eden bir üslupla sorgulayıp, sert, ağır ve çarpıcı biçimde kamuoyunun bilgisine sunduğu, Ancak; eylemin katılanı görevinden dolayı aşağılama, küçültme boyutuna da ulaşmadığı, Görüş ve kanaati benimsemekle; Somut olayda; katılanın Başbakanlık yaptığı sırada yaşadığı bir kısım olayları sert ve alaycı bir üslupla kamuoyu önünde yorumlayan yazıya sorumlu yazı işleri müdürü olarak görev yaptığı G.. Gazetesinde yer veren sanığın eyleminin basın yoluyla sövme suçunun unsurlarını oluşturmadığını kabul etmek gerekmiştir.”⁶⁸

---

⁶⁸ CGK 175 K. 17.07.2007 T.

Basılı süresiz bir eserde yapılan hakaret suçlarında kitabın birden çok baskısının yapılması durumunda en son baskı tarihi Yargıtay kararı gereğince suç tarihi olarak kabul edilecektir.

vii. Kitabın Her Yeni Baskısı Müttemadi Suça Girer

“...sanık SY'nin "Binbaşı CE'nin İtirafları" adlı kitabının Ağustos 2005 tarihli 29. baskısının 41. sayfasında katılana hakaret ettiği iddiasıyla hakkında açılan kamu davasında, atılı suçun müttemadi suç olması karşısında, suç tarihinin son baskının yapıldığı Ağustos 2005 yılı olduğu gözetilerek yargılamaya devamlı hüküm kurulması gerekirken, ilk baskı tarihi suç tarihi kabul edilerek davanın zamanaşımına uğradığı biçimindeki yasal olmayan gerekçeyle düşme kararı verilmesi ... hükmün bozulmasını gerektirmiştir.”⁶⁹

4. İNTERNET ÜZERİNDEN YAPILAN YAYINLARDA KİŞİLİK HAKLARININ KORUNMASI

a. Sorumluların Tanımı

İnternet üzerinden kişilik hakları saldırıya uğrayan bir kimse, Servis sağlayıcıyı, Sunucuyu (Server) ve bünyelerinde dijital bilgileri saklayanlara (host) ve erişim sağlayıcıya karşı sorumluluk ve önleme davası açabilir.

İnternet ortamında açıklamayı yapanın kimliğinin tespitindeki güçlük, kimlik tespiti mümkün olsa da o kişiye karşı dava açma imkânının olmaması, mesajın dağıtımında rol üstlenen üçüncü kişilere karşı dava açma yolunu açmıştır. Zira internette bilgi iletişimi bir kişinin tek başına yaptığı bir işlem değildir. Gönderilen mesajlar ve web sayfaları dijital formda depolanmakta ve oradan kullanıcılara ulaşmaktadır. Dolayısıyla bu aşamada üçüncü kişiler yayım süreci içinde yer alan kişilerin de şeref ve haysiyeti ihlal eden açıklamalarından dolayı sorumluluğu gündeme gelmektedir.⁷⁰

Servis sağlayıcı sitede yer alan ve hukuka aykırılığında kuşku bulunmayan yani kişilik haklarını rencide edici nitelikteki yayın ve yazıları kaldırmakla sorumludur. Duvarında böyle bir yazının olduğunu bilen ve

⁶⁹ 4. CD. 13882 K. 13.07.2009 T.

⁷⁰ Uluslararası Alanda Medya ve İnternette Kişilik Hakkının Korunması, Doç.Dr. Sibel Özel, Sf. 161, Seçkin, Ankara 2004

bunu temizlemeyen bir kişi, kişilik hakkı ihlallerinden dolayı mağdura karşı sorumludur.⁷¹

İnternet yayınlarına ait 5651 Sayılı Yasa'nın 3. maddesi bu belirsizliğin önüne geçmek için, *İçerik, yer ve erişim sağlayıcılarını, yönetmelikle belirlenen esas ve usûller çerçevesinde tanıtıcı bilgilerini kendilerine ait internet ortamında kullanıcıların ulaşabileceği şekilde ve güncel olarak bulundurmakla yükümlüdür*, düzenlemesine yer vermiştir. Yasanın devamı maddelerinde de içerik sağlayıcısının, yer sağlayıcısının, erişim sağlayıcısının ve nihayet toplu kullanım sağlayıcısının yükümlülüklerini ayrı ayrı maddelerde düzenlemiş bulunmaktadır.

Kişilik hakkı zedelenen bir kimse Türk Medeni Yasası'nın 25. Maddesi ile Borçlar Kanunu'nun haksız fiile dair hükümlerinde yer alan önleme ve zararın tazmini davalarını açabilirler. Yukarıda sözü edilen Medeni Kanun'dan doğan haklar burada da kıyas yoluyla uygulanabilmektedir.

b. Kavramların Açıklanması

5651 Sayılı Yasa hukuka aykırı yayından dolayı, yer, içerik ve erişim sağlayıcılarının yükümlülüklerini maddeler halinde düzenlemiş bulunmaktadır.

Öncelikle İçerik, yer ve de erişim sağlayıcı denilince ne anlamamız gerektiğine bakmakta yarar görüyoruz. Yasa ve ilgili yönetmelikte bu kavramlar ayrı ayrı tanımlanmıştır. Yasa'nın 2. Maddesine göre içerik sağlayıcı; İnternet ortamı üzerinden kullanıcılara sunulan her türlü bilgi veya veriyi üreten, değiştiren ve sağlayan gerçek veya tüzel kişilerdir.

Basın Yasası kapsamında eser sahibi ile internet hukuku kapsamında içerik sağlayıcı aynı nitelik ve özelliklere sahiptir. Böylelikle suç ya da sorumluluk taşıyan içerikle yani kendi eylemlerinden dolayı ceza sorumluluklarının olması ceza hukuku ilkelerine uygunluk gösterir.⁷²

Yer sağlayıcı da, hizmet ve içerikleri barındıran sistemleri sağlayan veya işleten gerçek veya tüzel kişilerdir. Yer sağlayıcıların doğrudan bir cezai sorumlulukları bulunmamaktadır. Ancak içerik sağlayıcı ile

---

⁷¹ S.Özel a.g.e. sf. 161.

⁷² İçel / Ünver a.g.e. Sf. 489.

birlikte hareket ettiklerinin tespit edilmesi durumunda cezai sorumluluklarına gidilebilecektir.⁷³

Erişim sağlayıcı ise, kullanıcılarına internet ortamına erişim olanağı sağlayan her türlü gerçek veya tüzel kişilerdir.

Erişim sağlayıcıların yayınlanmasına aracılık ettikleri içeriklerden dolayı sorumlu tutulmamaları olumlu bir adımdır. Ancak Yasa ve Yönetmelik ile getirilen bazı yükümlülüklerle uyulmaması durumunda öngörülen yüksek orandaki idari para cezaları doktrinde eleştirilere konu olmuştur. Bu eleştirinin temel noktasını İnternet özgürlüğü için erişim sağlayıcılarına mutlak gereksinim duyulması gösterilmiş ve yeni yasa ve yönetmeliklerin erişim sağlayıcılarına getirdikleri yükümlülük ve kaba-hatler olumsuz bulunarak bunun sakıncalarına atıf yapılmıştır.⁷⁴

i. İçerik sağlayıcının sorumluluğu

Yasa'nın, *İçerik Sağlayıcının Sorumluluğu* başlıklı 4. Maddesinde içerik sağlayıcı, internet ortamında kullanıma sunduğu her türlü içerikten sorumludur demekte, devamla içerik sağlayıcı, bağlantı sağladığı başkasına ait içerikten sorumlu değildir, hükmünü düzenlenmektedir. Ancak, sunuş biçiminden, bağlantı sağladığı içeriği benimsediği ve kullanıcının söz konusu içeriğe ulaşmasını amaçladığı açıkça belli ise genel hükümlere göre sorumludur, denilerek hukuki sorumluluk alanında açık bir düzenlemeye gidilmiştir.

ii. Yer sağlayıcının sorumluluğu

Aynı Yasa'nın Yer Sağlayıcının Yükümlülükleri başlıklı 5. Maddesi de yer sağlayıcı, yer sağladığı içeriği kontrol etmek veya hukuka aykırı bir faaliyetin söz konusu olup olmadığını araştırmakla yükümlü değildir. Yer sağlayıcı, yer sağladığı hukuka aykırı içerikten, ceza sorumluluğu ile ilgili hükümler saklı kalmak kaydıyla, bu Kanun'un 8. ve 9. maddelerine göre haberdar edilmesi halinde ve teknik olarak imkan bulunduğu ölçüde hukuka aykırı içeriği yayından kaldırmakla yükümlüdür, diyerek göreceli bir sorumluluk durumu öngörmektedir.

iii. Erişim sağlayıcının sorumluluğu

Yasa'nın Erişim Sağlayıcının Yükümlülükleri başlıklı 6. Maddesi de

⁷³ İçel/Ünver a.g.e. Sf. 490

⁷⁴ İçel / Ünver a.g.e. Sf. 491

Erişim sağlayıcı;

a) Herhangi bir kullanıcısının yayınladığı hukuka aykırı içerikten, bu Kanun hükümlerine uygun olarak haberdar edilmesi halinde ve teknik olarak engelleme imkanı bulunduğu ölçüde erişimi engellemekle,

b) Sağladığı hizmetlere ilişkin, yönetmelikte belirtilen trafik bilgilerini altı aydan az ve iki yıldan fazla olmamak üzere yönetmelikte belirlenecek süre kadar saklamakla ve bu bilgilerin doğruluğunu, bütünlüğünü ve gizliliğini sağlamakla,

c) Faaliyetine son vereceği tarihten en az üç ay önce durumu Kuruma, içerik sağlayıcılarına ve müşterilerine bildirmek ve trafik bilgilerine ilişkin kayıtları yönetmelikte belirtilen esas ve usullere uygun olarak Kuruma teslim etmekle yükümlüdür, hükmünü öngörmektedir.

6. maddenin ikinci ve üçüncü fıkraları, erişim sağlayıcı, kendisi aracılığıyla erişilen bilgilerin içeriklerinin hukuka aykırı olup olmadıklarını ve sorumluluğu gerektirip gerektirmediğini kontrol etmekle yükümlü değildir. Birinci fıkranın (b) ve (c) bentlerinde yer alan yükümlülüklerden birini yerine getirmeyen erişim sağlayıcısına Başkanlık tarafından on bin Yeni Türk Lirasından elli bin Yeni Türk Lirasına kadar idari para cezası verilir, hükümlerini içermektedir.

Yasa'nın Toplu Kullanım Sağlayıcıların Yükümlülükleri başlıklı 7. Maddesi de, ticari amaçla toplu kullanım sağlayıcılar, mahalli mülki amirden izin belgesi almakla yükümlüdür. İzne ilişkin bilgiler otuz gün içinde mahalli mülki amir tarafından Kuruma bildirilir. Bunların denetimi mahalli mülki amirler tarafından yapılır. İzin belgesinin verilmesine ve denetime ilişkin esas ve usuller, yönetmelikle düzenlenir, şeklindedir.

Maddenin devam fıkralarında Ticari amaçla olup olmadığına bakılmaksızın bütün toplu kullanım sağlayıcılar, konusu suç oluşturan içeriklere erişimi önleyici tedbirleri almakla yükümlü oldukları vurgulanarak, birinci fıkrada belirtilen yükümlülüğe aykırı hareket eden kişiye mahalli mülki amir tarafından üç bin Türk Lirası'ndan on beş bin Türk Lirası'na kadar idari para cezası verileceği de düzenleme altına alınmıştır.

c. İnternet Yayınlarının Denetimi

i. Telekomünikasyon İletişim Başkanlığı

İnternet ortamındaki yayınlarını denetleme ve düzenleme görevi 5651 Sayılı Yasa'nın 10. Maddesi ile Telekomünikasyon İletişim Baş-

kanlığı'na verilmiştir. Başkanlığın görevleri bu madde kapsamında şu şekilde sıralanmıştır:

Kanunla verilen görevler, Kurum bünyesinde bulunan Başkanlıkça yerine getirilir.

Kanunlarla verilen diğer yetki ve görevleri saklı kalmak kaydıyla, Başkanlığın bu Kanun kapsamındaki görev ve yetkileri şunlardır:

Bakanlık, kolluk kuvvetleri, ilgili kamu kurum ve kuruluşları ile içerik, yer ve erişim sağlayıcılar ve ilgili sivil toplum kuruluşları arasında koordinasyon oluşturarak internet ortamında yapılan ve bu Kanun kapsamına giren suçları oluşturan içeriğe sahip faaliyet ve yayınları önlemeye yönelik çalışmalar yapmak, bu amaçla, gerektiğinde, her türlü giderleri yönetmelikle belirlenecek esas ve usuller dahilinde Kurumca karşılanacak çalışma kurulları oluşturmak.

İnternet ortamında yapılan yayınların içeriklerini izleyerek, bu Kanun kapsamına giren suçların işlendiğinin tespiti halinde, bu yayınlara erişimin engellenmesine yönelik olarak bu Kanunda öngörülen gerekli tedbirleri almak.

İnternet ortamında yapılan yayınların içeriklerinin izlenmesinin hangi seviye, zaman ve şekilde yapılacağını belirlemek.

Kurum tarafından işletmecilerin yetkilendirilmeleri ile mülki idare amirlerince ticari amaçlı toplu kullanım sağlayıcılara verilecek izin belgelerinde filtreleme ve bloke etmede kullanılacak sistemlere ve yapılacak düzenlemelere yönelik esas ve usulleri belirlemek.

İnternet ortamındaki yayınların izlenmesi suretiyle bu Kanunun 8. maddesinin birinci fıkrasında sayılan suçların işlenmesini önlemek için izleme ve bilgi ihbar merkezi dahil, gerekli her türlü teknik altyapıyı kurmak veya kurdurmak, bu altyapıyı işletmek veya işletilmesini sağlamak.

İnternet ortamında herkese açık çeşitli servislerde yapılacak filtreleme, perdeleme ve izleme esaslarına göre donanım üretilmesi veya yazılım yapılmasına ilişkin asgari kriterleri belirlemek.

Bilişim ve internet alanındaki uluslararası kurum ve kuruluşlarla işbirliği ve koordinasyonu sağlamak.

Bu Kanunun 8. maddesinin birinci fıkrasında sayılan suçların, internet ortamında işlenmesini konu alan her türlü temsili görüntü, yazı veya sesleri içeren ürünlerin tanıtımı, ülkeye sokulması, bulundurulması,

kiraya verilmesi veya satışının önlenmesini teminen yetkili ve görevli kolluk kuvvetleri ile soruşturma mercilerine, teknik imkanları dahilinde gereken her türlü yardımda bulunmak ve koordinasyonu sağlamak.

ii. İnternet Kurulu

10. maddenin son fıkrası Başkanlığın Bakanlık tarafından 3348 sayılı Ulaştırma Bakanlığı'nın Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun'un ek 1. maddesi uyarınca, Adalet Bakanlığı, İçişleri Bakanlığı, Çocuk, Kadın ve Aileden Sorumlu Devlet Bakanlığı ile Kurum ve ihtiyaç duyulan diğer bakanlık, kamu kurum ve kuruluşları ile internet servis sağlayıcıları ve ilgili sivil toplum kuruluşları arasından seçilecek bir temsilcinin katılımı suretiyle teşkil edilecek İnternet Kurulu ile gerekli işbirliği ve koordinasyonu sağlayacağını; bu Kurulca izleme, filtreleme ve engelleme yapılacak içeriği haiz yayınların tespiti ve benzeri konularda yapılacak öneriler ile ilgili gerekli her türlü tedbir veya kararları alacağını da düzenlemiştir.

5. RADYO VE TELEVİZYON YAYINLARI

a. Özel Radyo ve Televizyon Yayınlarında Sorumluluk

Özel radyo ve Tv yayınlarının uymaları gereken yükümlükleri ve yayın ilkelerini düzenlemek üzere 3984 sayılı ve 1994 tarihli Radyo ve Televizyonların Kuruluş ve Yayınları Hakkında Kanun çıkarılmıştır.

Yasa'nın ilk iki maddesi uygulama ve kapsam alanını ortaya koymaktadır. Buna göre 3984 Sayılı Yasa, radyo ve televizyon yayınlarının düzenlenmesine ve Radyo ve Televizyon Üst Kurulu'nun kuruluş, görev, yetki ve sorumluluklarına ilişkin esas ve usulleri belirlemek ve her türlü teknik, usul ve araçlarla ve her ne isim altında olursa olsun elektromanyetik dalga ve diğer yollarla yurt içine ve dışına yapılan radyo ve televizyon yayınları ile ilgili hususları kapsamaktadır.

Yasa'nın 4. Maddesi'nde de radyo ve televizyonların uyacakları yayın ilkeleri tek tek sıralanmıştır.

Radyo, televizyon ve veri yayınları, hukukun üstünlüğüne, Anayasa'nın genel ilkelerine, temel hak ve özgürlüklere, millî güvenliğe ve genel ahlâka uygun olarak kamu hizmeti anlayışı çerçevesinde yapılır. Yayınların Türkçe yapılması esastır. Ancak, evrensel kültür ve bilim eserlerinin oluşmasına katkısı olan yabancı dillerin öğretilmesi veya bu dillerde müzik veya haber iletilmesi amacıyla da yayın yapılabilir.

Ayrıca, kamu ve özel radyo ve televizyon kuruluşlarınca Türk vatandaşlarının günlük yaşamlarında geleneksel olarak kullandıkları farklı dil ve lehçelerde de yayın yapılabilir.

Bu yayınlar, Cumhuriyet'in Anayasa'da belirtilen temel niteliklerine, Devletin ülkesi ve milletiyle bölünmez bütünlüğüne aykırı olamaz. Bu yayınların yapılmasına ve denetimine ilişkin usul ve esaslar, Üst Kurul'ca çıkarılacak yönetmelikle düzenlenir.

b. Radyo Tv Yayınlarında Uyulması Gereken İlkeler

Radyo, televizyon ve veri yayınlarında uyulması gereken yayın ilkeleri şunlardır:

a) Türkiye Cumhuriyeti Devletin varlık ve bağımsızlığına, Devletin ülkesi ve milletiyle bölünmez bütünlüğüne, Atatürk ilke ve inkılablarına aykırı yayın yapılmaması.

b) Toplum şiddete, teröre, etnik ayrımcılığa sevk eden veya halkı sınıf, ırk, dil, din, mezhep ve bölge farkı gözeterek kin ve düşmanlığa tahrik eden veya toplumda nefret duyguları oluşturan yayınlara imkân verilmemesi.

c) Yayıncılığın, gerek yayın organı, gerekse hisse sahipleri ve üçüncü derece dahil olmak üzere üçüncü dereceye kadar kan ve sıhrî hisisimleri veya bir başka gerçek veya tüzel kişinin haksız çıkarları doğrultusunda kullanılmaması.

d) İnsanların dil, ırk, renk, cinsiyet, siyasî düşünce, felsefî inanç, din, mezhep ve benzeri nedenlerle hiçbir şekilde kınanmaması ve aşağılanmaması.

e) Yayınların toplumun millî ve manevî değerlerine ve Türk aile yapısına aykırı olmaması.

f) Özel hayatın gizliliğine saygılı olunması.

g) Türk millî eğitiminin genel amaçlarının, temel ilkelerinin ve millî kültürün geliştirilmesi.

h) Türkçenin; özellikleri ve kuralları bozulmadan konuşma dili olarak kullanılması; millî birlik ve bütünlüğün temel unsurlarından biri olarak çağdaş kültür, eğitim ve bilim dili halinde gelişmesinin sağlanması.

1) Kişilerin manevî şahsiyetlerine eleştiri sınırları ötesinde saldırıda bulunulmaması, cevap ve düzeltme haklarına saygılı olunması, soruşturulması basın meslek ilkeleri çerçevesinde mümkün olan haberlerin soruşturulmaksızın veya doğruluğuna emin olunmaksızın yayınlanmaması, saklı kalması kaydıyla verilen bilgilerin kamu yararı ciddi bir biçimde gerektirmedikçe yayınlanmaması.

j) Yayıncılığın haksız bir amaç ve çıkara alet edilmemesi ve haksız rekabete yol açılmaması, ilân ve reklam niteliğindeki yayınların bu niteliklerinin şüpheye yer bırakmayacak şekilde açıklanması, bir basın organının özel çabalarla yarattığı ürünün kendi ürünüymüş gibi sunulmaması, ajanslardan veya başka bir medya kaynağından alınan haberlerin kaynağının belirtilmesine özen gösterilmesi.

k) Suçlu olduğu yargı kararı ile kesinleşmedikçe hiç kimsenin suçlu ilân edilmemesi veya suçluymuş gibi gösterilmemesi; kişileri suç işlemeye yönlendirecek veya korku salacak yayın yapılmaması.

l) Haberlerin yayınlanmasında tarafsızlık, gerçeklik ve doğruluk ilkelerine bağlı olunması; özgürce kanaat oluşumunun engellenmemesi; haber kaynaklarının kamuoyunun yanıtılmasının amaçlandığı haller dışında gizliliğinin korunması.

m) Halkı aldatacak, yanıltacak veya haksız rekabete yol açacak reklam yayınlarına yer verilmemesi.

n) Siyasî partiler ve demokratik gruplar arasında fırsat eşitliği sağlanması; tek yönlü, taraf tutan yayın yapılmaması; seçim dönemlerinde belirlenen seçim yasaklarıyla ilgili ilkelere aykırı davranılmaması.

o) Yayınlarda, eser ve bağlantılı hak sahiplerine 5846 sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu ile tanınan hakların ihlâl edilmemesi.

p) Bilgi iletişim telefonları yoluyla yarışma ve benzeri yöntemlere başvurulmaması ve bunların sonucunda dinleyici ve seyircilere ikramiye verilmemesi veya ikramiye verilmesine aracılık edilmemesi, lotarya yapılmaması, bilgi iletişim telefonları yoluyla yapılacak anket ve kamuoyu yoklamalarının, hazırlık aşamasından sonuçlarının ilânına kadar noter nezaretinde gerçekleştirilmesi.

r) Televizyonda bölünür ekran yoluyla ana program ile ilgili veya ilgisiz bilgiler veren konuları işleyen yayınların yapılmaması, çerçeveler veya alt yazı tekniği kullanılarak sürekli yayın yapılmaması, haberde

konu ile ilgili olmayan görüntülerin verilmemesi, haberle benzerlik arz eden görüntülerin arşiv niteliğinin belirtilmesi

s) Program hizmetlerinin bütün unsurlarının insan onuruna ve temel insan haklarına saygılı olması.

t) Yayınların müstehcen olmaması.

u) Kadınlara, güçsüzlere, özürllülere ve çocuklara karşı şiddetin ve ayrımcılığın teşvik edilmemesi.

v) Yayınların şiddet kullanımını özendirici veya ırkçı nefret duygularını kışkırtıcı nitelikte olmaması.

y) Suç örgütlerinin korkutucu ve yıldırıcı özelliklerinin yansıtılmaması.

z) Gençlerin ve çocukların fiziksel, zihinsel ve ahlakî gelişimini zedeleyecek türden programların, bunların seyredilebileceği zaman ve saatlerde yayınlanmaması.

Görüldüğü üzere yayın ilkelerinin tümüne bakıldığında kişilik haklarının korunması da yasa koyucunun amaçları arasında yer almaktadır. Yargıtay, ilkelerin basın özgürlüğü ön plana çıkarılarak geniş yorumlanması eğilimindedir:

c. Yargı Kararlarından Örnekler

i. Haberin Verilişi ve Hukuka Uygunluk

“Demokrasinin gelişmesinde ve kökleşmesinde ulusal birliğin kararlılık kazanmasında kamuoyunun oluş ve belirişinde, sosyal ve siyasal ilerleme ve kamuoyunun bilinçlenmesinde basına düşen görev hem önemli hem de kapsamlıdır. Basının görevi; geneli ilgilendiren ya da ilgilendirmesi gereken tüm olaylar hakkında objektif ve gerçekleri yansıtacak biçimde, halkı aydınlatmak, çeşitli konularda kamuoyunu düşünmeye sevk etmek için tartışmalar açmak, onu toplumsal ve siyasal oluşumlar üzerinde doğru ve gerçeğe uygun bilgilerle donatmak, yöneticileri eleştirmek ve uyarmak, bireyleri içinde yaşadığı toplumun ve tüm insanlığın sorunları yönünden bilinçlendirmektir. Anayasa'nın 28 ve 5680 sayılı Basın Yasası'nın 1. maddesi basın özgürlüğünü düzenlemiş ve bunun sınırlarını göstermiştir. Basın özgürlüğü kişinin, dünyada ve özellikle yaşadığı toplumda oluşan ve toplumu ilgilendiren olay ve olgular hakkında bilgi sahibi olmasını amaçlar. (Ordinasyüs Prof.Dr.Sulhi Dönmezer-Basin hukuku, 1968 S.72 ve devamı. Prof.Dr.Kayıhan İçel-Kitle

Haberleşme Hukuku, 1977 S.50, Prof.Dr.Ergun Özsunay, Gerçek Kişiler 1980, S: 119 ve devamı, Yargıtay 4.H.D. 12.4.1979 tarih ve 9042-4935 sayılı ve aynı yöndeki kararları) Basın özgürlüğü demokrasinin "olmazsa olmaz" koşuludur. Doğaldır ki, basının bu ayrıcalıklı konumu ve hukuk düzeninin kendisine tanıdığı özgürlük, tüm özgürlükler gibi, yine hukuk düzenince çizilen sınırlara tabidir. Basın yaptığı yayınlarda gerek Anayasanın temel hak ve özgürlükler bölümünde yer alan ve gerekse MK'nın 24 ve 25. maddelerinde ayrıca özel yasalarda güvence altına alınmış olan, kişilik "haklarına saygı göstermek, bunlara saldırı niteliği taşıyabilecek tutum ve davranışlardan kaçınmak zorundadır. Bu nedenle bazı durumlarda basın özgürlüğü ile kişilik hakları çatışabilir. Bu çatışma halinde haberin verilmesinde hukuka uygunluk sınırının içinde kaldığı takdirde basının sorumluluğundan söz edilemez. Basının, kamu görevi yaparken göz önünde tutulan amaç ile kişilik haklarına verilen zarar arasında açık bir oransızlık varsa, objektiflikten ayrılıp, haber sınırını aşarak, genişletici ve yanlış yorumlarda bulunarak, gerçek dışı haber verilir, yersiz şekilde onur kırıcı sözler kullanılır dürüstlük kuralına aykırı davranılır ve kişisel nedenlerle salt sansasyon yaratmak için yayın yapılırsa bu hukuka aykırı olur. (Prof.Dr.Selim K. Haksız Fiillerde Hukuka Aykırılık Unsuru 1964 S.202 ve devamı, Prof.Dr.M.A. Kılıçoğlu, Ş. Haysiyet ve Özel Yaşama Basın Yoluyla Saldırılarda Hukuksal Sorumluluk 1993 S. 125 ve devamı). Yargıtay Hukuk Genel Kurulu 'nun 9.10.1985 gün ve 1985/4-96-790 sayılı kararı ve 6.3,2002 gün ve 2002/4-115-151 sayılı kararında da bu ilkeler vurgulanmıştır. Bu ilkelerin ışığında somut olaya baktığımızda, davacı M. K. milletvekili seçilmiş ve taktığı türban nedeniyle tartışmalara konu olmuş, herkesçe bilinen ve tanınan bir politikacıdır. Tanınmış kişilerin davranışlarını, yaşayış tarzlarını halkın bilmesinde yarar bulunmaktadır. Toplum bu sayede siyasi kişiliği bulunanları tanıyacak ve ilerde ona göre davranacaktır. Olayda, davacıların davranışları kamuoyuna yansıtılırken aynı zamanda eleştirilmiş olup konu ile ifade arasında da düşünsel bağ bulunmaktadır. Haberde; suçlayıcı, küçültücü, kamuoyunu yanıltıcı sözlere yer verilmemiş olup, basının "haber verme hakkı" sınırları içinde kalınmıştır. Bu durumda hukuka aykırılıktan ve kişilik haklarına saldırıda bulunulduğundan söz edilemez. Açıklanan nedenlerle usul ve yasaya uygun bulunan direnme kararının onanması gerekir."⁷⁵

---

⁷⁵ HGK 409 K. 15/05/2002 T.

ii. Köşe Yazarınca Kullanılan Sözler, Manevi Tazminat Tutarı

“Dosyadaki yazılara, kararın bozmaya uygun olmasına, delillerin değerlendirilmesinde bir isabetsizlik bulunmamasına göre davalıların temyiz itirazları reddedilmelidir.

Davacının temyiz itirazlarına gelince; Kişilik hakları hukuka aykırı olarak saldırıya uğrayan kimse manevi tazminata hükmedilmesini isteyebilir. Hakim manevi tazminatın miktarını tayin ederken saldırı teşkil eden eylem ve olayın özelliği yanında tarafların kusur oranını, sıfatını, işgal ettikleri makamı ve diğer sosyal ve ekonomik durumlarını da dikkate almalıdır. Miktarın belirlenmesinde her olaya göre değişebilecek özel hal ve şartların bulunacağı da gözetilerek takdir hakkını etkileyecek nedenleri karar yerinde objektif olarak göstermelidir. Çünkü kanunun takdir hakkı verdiği hususlarda hakim hak ve nispetle hüküm vereceği Medeni Kanunun 4. maddesinde belirtilmiştir. Hükmedilecek bu para, zarara uğrayanda manevi huzuru doğurmayı gerçekleştirecek tazminata benzer bir fonksiyonu olan özgün bir nitelik taşır. Bir ceza olmadığı gibi mamelek hukukuna ilişkin zararın karşılanması da amaç edinmemiştir. O halde bu tazminatın sınırı onun amacına göre belirlenmelidir. Takdir edilecek miktar, mevcut halde elde edilmek istenilen tatmin duygusunun etkisine ulaşmak için gerekli olan kadar olmalıdır.

Davaya konu olan yazıda davacı üniversitenin ülke ve yüksek öğretim camiasındaki yeri ve önemi, dava konusu köşe yazılarında kullanılan sözlerin ağırlığı ile yukarıdaki ilkeler karşısında mahkemece hükmedilen manevi tazminat miktarı azdır. Daha üst düzeyde manevi tazminat verilmek üzere kararın bozulması gerekmiştir.

Ayrıca hükmedilen tazminata hangi tarihten itibaren faiz yürütüleceğinin kararda gösterilmemiş olması da bozma nedenidir.”⁷⁶

iii. Yayın İçin Esaslı İnceleme, Tek Yanlı ve Fırsat Eşitliğine Aykırı Yayın

Bir başka Yargıtay kararı yayının belirlenen ilkelere uygun olmadığı konusunda esaslı inceleme yapılması gerektiğine vurgu yapmaktadır.

“Davacı, davalının üyesi bulunduğu Radyo ve Televizyon Üst Kurulu'nun, seçim döneminde de yayınların izlenmesi ve denetimi ile görevli olduğunu; Y. Seçim Kurulu kararı ile tek yanlı ve siyasi partiler

⁷⁶ 4. HD. 8965 K. 04.10.2001 T.

arasında fırsat eşitliğine aykırı yayın yapılamayacağını belirlendiğini; ancak, davalının görevini yerine getirmediğini, eşitliğe aykırı ve tek yanlı yayınlara göz yumduğunu ve kusurlu bulunduğunu ileri sürerek tazminat isteminde bulunmuştur. Mahkemece, davacının savının kanıtlanamadığı gerekçe gösterilerek davanın reddine karar verilmiştir. Kural olarak, bir olgudan yararına sonuçlar çıkaran taraf kanıtlanma yükümlülüğü altında ise de; olumsuzun kanıtlanması da beklenilemez. Davacı, tek yanlı ve fırsat eşitliğine aykırı yayınlar yapıldığını ileri sürmüştü; bu anlamda olmak üzere de, seçim dönemine ilişkin yayınları örnek olarak bildirmiştir. Mahkemece bu konuda bir araştırma ve inceleme yapılmamıştır. Şu durumda, taraflara kanıtlarını bildirme olanağı tanınmalı ve bildirilecek kanıtlar toplanmalı; davaya konu yayınların, 3984 sayılı Radyo ve Televizyonların Kuruluş ve Yayınları Hakkındaki Kanun'un 4. maddesinde öngörülen yayın ilkeleri ile davaya dayanak oluşturan 7.8.2002 tarih ve 426 sayılı Y. Seçim Kurulu Kararı 'na uygun olup olmadığı araştırılmalıdır. Mahkemece, HUMK m.213 ve devamında öngörülen soruşturma (tahkikat)kuralları gerekleri yerine getirilmeden ve yargılamanın müşterekliği ilkesine uyulmadan; soyut olarak savın kanıtlanamadığı nedeniyle davanın reddine karar verilmesi; usul ve yasaya aykırı olup bozmayı gerektirmiştir.”⁷⁷

iv. Reklam Yayınlama İlkeleri

Yapılacak yayınların belirlenen yayın ilkelerine uygun olarak yapıp yapılmadığı ve Yasa'nın 4. Maddesi ile bu alanda Türkiye'nin taraf olduğu milletlerarası antlaşmalara uygunluğu açısından denetlenmesini yapma görevi 8. maddenin h bendi gereğince Radyo ve Televizyon Üst Kurulu'na verilmiş bulunmaktadır. Kurul bu görevini oluşturacağı izleme cihazları sistemiyle yerine getirecektir.

11. madde gereğince Üst Kurul, tam gün esasına göre çalışır, haftada birden az olmamak üzere en az beş üye ile toplanır ve en az beş üyenin aynı yönde oyuyla karar alır. Geçerli mazereti olmaksızın üst üste üç kez toplantıya katılmayan Üst Kurul üyeleri çekilmiş sayılır. Sürekli çalışan Üst Kurul, haftada en az bir defa toplanır.

Reklam yayınları yasa tarafından ayrıca düzenlenmiştir. 19, 20, 21 ve 22. Maddeleri reklamları ayrıntılı biçimde ele almış bulunmaktadır.

---

⁷⁷ 4. HD. 5606 K. 27/04/2004 T.

Buna göre; Üst Kurul'un ulusal yayın izni verdiği kuruluşlar izin tarihinden itibaren en geç ikinci yıl sonunda Türkiye alanının %70'ine yayınlarını ulaştırmak ve haftada asgari seksen saat yayın yapmak zorundadırlar. Yayınlanacak bütün reklamlar adil ve dürüst olacak, yanıltıcı ve tüketicinin çıkarlarına zarar verecek nitelikte olmayacak, çocuklara yönelik veya içinde çocukların kullanıldığı reklamlarda, onların yararlarına zarar verecek unsurlar bulunmayacak, çocukların özel duyguları göz önünde tutulacaktır. Reklamcı, programların içeriğine herhangi bir müdahalede bulunamaz.

Reklamlar günlük yayın süresinin % 15'ini geçemeyecektir. Ancak, ürünlerin alımının, satımının, kiralanmasının veya hizmetlerin topluma doğrudan sunulmasını sağlamak üzere bu oran spot reklamların % 15'ini aşmaması kaydıyla % 20'ye çıkarılabilir. Bir saatlik yayın içerisinde spot reklamlara ayrılan süre % 20'yi aşamaz.

Ürünlerin alımını, satımını, kiralanmasını veya hizmetleri halka doğrudan sunan türdeki reklamların yayını günde bir saati geçemez.

Reklamlar program hizmetinin diğer unsurlardan açıkça ve kolaylıkla ayırdedilebilecek ve görsel ve işitsel bakımdan ayrılığı fark edilecek biçimde düzenlenecek, bilinçaltı ile algılanan reklamlara izin verilmeyecektir.

Haber veya güncel programları düzenli olarak sunan kişilerin görüntü ve seslerine reklamlarda yer verilmeyecektir.

Reklamlar program arasına yerleştirilir. Programın bütünlüğü, değeri ve hak sahiplerinin hakları zedelenmeyecek biçimde bir program içine de yerleştirilebilir.

Birbirinden bağımsız bölümleri olan programlarda veya spor programları ile benzer yapıda aralar içeren olay ve gösteri programlarında, sadece bölüm veya devre aralarına yerleştirilebilir. Reklamlar arasında en az yirmi dakika süre bulunmalıdır.

Konulu filmlerin veya televizyon filmlerinin (diziler, eğlence programları ve belgeseller hariç) süreleri kırkbeş dakikadan fazla olması halinde, her kırkbeş dakikalık süre sonunda bir kez olmak üzere reklam için kesinti yapılabilir. Film kırkbeş dakikadan fazla ise kırkbeş dakikadan sonraki zamanda her yirmi dakika aralıkla reklam yerleştirilebilir.

Hiçbir dini tören yayınına reklam alınamaz. Haber bültenleri, güncel programlar, çocuk programları otuz dakikadan kısa oldukları takdirde reklamlarla kesilemezler.

Her türlü yayında gizli reklam yapılması yasaktır.

Alkol ve tütün ürünleri reklamlarına izin verilemez. Recete ile satışına izin verilen ilaç ve tedavilerin reklamı yapılamaz. Diğer ilaç ve tedavilerin reklamları dürüst, gerçeği yansıtan ve doğrulanması mümkün unsurlardan oluşacak ve ferdin zarardan korunması gereklerine uygun olmalıdır.

v. Reklamın Diğer Yayınlardan Ayırt Edilebilmesi

"Dava, davacı şirkete ait "... logosuyla yayın yapan televizyon kanalının, 3984 Sayılı Kanun'un 20. maddesinin 1. fıkrasını ihlal ettiği belirtilerek reklam program yayınının bir (1) kez durdurulmasına ilişkin Radyo ve Televizyon Üst Kurulu'nun 13.04.2004 tarih ve 2004/34 sayılı kararının iptali istemiyle açılmış, İdare Mahkemesi'nce; davalı idarece, dava konusu cezanın verilmesine sebep olan reklam yayınlarının, açıkça reklam olduğu belirtilmeden yapıldığı ileri sürülmüş ise de, söz konusu yayının izlenmesi sonucunda, ceza verilmesine konu olan yayınların, Yasa'nın reklamların biçimi ve sunuluşu ile ilgili getirdiği kurala uygun olarak, program hizmetinin diğer unsurlarından açıkça ve kolaylıkla ayırt edilebilecek nitelikte görsel ve işitsel bakımdan ayrılığı fark edilebilecek şekilde düzenlendiği sonucuna varıldığı, her ne kadar söz konusu reklam yayınlarında reklam olduğu ibaresine yer verilmemiş olsa da, yayının salt reklam olduğunu belirtir ibareye yer verilmeden yapılmış olmasının, Yasa'da belirtilen kuralın ihlali sonucunu doğurmayacağı, ayrıca dava konusu işleme, tekraren işlendiğinden bahisle dayanak alınan 24.09.2003 tarihli uyarma cezasının Ankara 12. İdare Mahkemesi'nin 25.03.2004 gün ve E:2003/1488, K:2004/402 sayılı kararı ile iptal edildiği gerekçeyle dava konusu işlemin iptaline karar verilmiş, bu karar davalı idarece temyiz edilmiştir.

3984 sayılı Radyo ve Televizyonların Kuruluş ve Yayınları Hakkında Kanun'un 20. maddesinin 1. fıkrasında "Reklamlar program hizmetinin diğer unsurlardan açıkça ve kolaylıkla ayırtedilebilecek ve görsel ve işitsel bakımından ayrılığı fark edilecek biçimde düzenlenecek, bilinçaltı ile algılanan reklamlara izin verilmeyecektir. " hükmü yer almaktadır.

Radyo ve Televizyon Yayınlarının Esas ve Usulleri Hakkında Yönetmeliğin, "Reklam ve Tele-Alışveriş Yayınlarının Biçim ve Sunuşu" başlıklı 11. maddesinde, "Reklam ve tele-alışveriş yayınları, program hizmetinin diğer unsurlarından açıkça ve kolaylıkla ayırt edilebilecek ve görsel ve/veya işitsel olarak program hizmetinden ayrılığı reklam yayını olduğu fark edilecek biçimde yayınlanır.

Reklam yayınlarının başında ve sonunda reklam müziği ile birlikte televizyonlarda "REKLAMLAR" yazısı izleyicinin okuyabileceği şekilde ve yeterli bir süre dahilinde ekrana getirilir; radyoda ise reklam ifadesine de yer veren reklam müziği (jing'e) dinleyicinin anlayabileceği biçimde kullanılır.

Alt yazı, logo ve çerçeveler kullanılarak yapılan reklamlar programdan kolaylıkla ayırt edilebilecek bir şekilde ve ekranda reklamın yer aldığı bölümde "REKLAM" ibaresiyle birlikte yayınlanır." kuralı bulunmaktadır.

Dosyanın incelenmesinden, "... " logosuyla yayın yapan televizyon kanalının 13.01.2004 tarihinde saat 18:58'deki yayında reklam cıngılına yer verilmeden ... otomobilin özel tanıtıcı reklamına, gün içinde programların yayın saatini ekrana getirirken önce "yağmur, çamur, gürültü bırakın dışarıda kalsın, evimin penceresi D" sözleriyle birlikte caddeye bakan pencerenin bir el tarafından kapatılan görüntüsüne ve pencerenin sağ üstünde "... deceuninck Evimin Penceresi" yazısına, Haber bültenlerinin hemen öncesinde de ... marka otomobilin hareketli görüntüsüne ve yazısına yer verildiği ve bu suretle 3984 sayılı Kanun'un 20. maddesinin 1. fıkrasında belirtilen hükmün tekraren ihlal edildiği gerekçesiyle Radyo ve Televizyon Üst Kurulu tarafından aynı kanunun 33 maddesinin 1. fıkrası uyarınca reklam program yayınının bir kez durdurulmasına karar verildiği anlaşılmıştır. Uyuşmazlıkta, reklam yayınının, salt reklam olduğunu belirtir ibareye yer verilmeden yapılmış olmasının, Yasa'da belirtilen kuralın ihlali sonucunu doğurup doğurmayacağı önem taşımaktadır. 3984 sayılı Radyo Televizyon Üst Kuruluş ve Yayınları Hakkında Kanun'un 20. maddesinde Yasa koyucunun genel olarak reklamlarda programların görsel ve işitsel bakımdan ayırt edilmesini amaçladığı açıktır. Radyo ve Televizyon Yayınlarının Esas ve Usulleri Hakkında Yönetmeliğin 11. maddesinde de kanun da ana hatlarıyla yapılan düzenlemenin uygulanmasına ilişkin belirleyici açıklamalara yer verilerek, reklamların programlardan kolaylıkla ayırt edilmesi için "REKLAM-

LAR" yazısının reklam müziği ile birlikte izleyicinin anlayabileceği şekilde ve yeterli sürede ekrana getirilmesi gerektiği ayrıntılı olarak düzenlenmiştir.

Yukarıdaki hükümlerin değerlendirilmesinden, program akışı içinde, belirgin ve herkesçe anlaşılabilir görsel ve işitsel unsurlarla reklam yayınının belirginleştirilmemesi, reklam yayınlarının programların içine sızması suretiyle, öncelikle programa odaklanmış izleyicinin reklamı hazırlıksız algılamasına yol açacağı gibi, reklamlar için öngörülen ayrıntılı düzenlemelerin ihlali sonucunu yaratacaktır. Bu durumda, dava konusu işleme neden olan reklam yayınlarının öncesi ve sonrasında görsel ve işitsel olarak algılanabilecek tarzda "REKLAM" ibaresine ve reklam müziğine yer verilmeksizin yapılan yayınlarda, program hizmetinin diğer unsurlarından açıkça ve kolaylıkla ayırt edilebilecek nitelikte, görsel ve işitsel bakımdan ayrılığı fark edilebilecek şekilde yayın yapıldığı sonucuna varılamayacağından, anılan gerekçe ile dava konusu işlemi iptal eden İdare Mahkemesi kararında yasal isabet görülmemiştir. Öte yandan İdare Mahkemesince Kararın gerekçesinde yer verilen Ankara 12. İdare Mahkemesi'nin 25.03.2004 tarihli ve E:2003/1488, K:2004/402 sayılı kararı, Temyizen incelenmesi sonucu Danıştay Onüçüncü Dairesi'nin 15.06.2005 gün ve E:2005/1139, K:2005/3113 sayılı kararı ile bozulduğundan kararın bu yönden de hukuki dayanağı bulunmamaktadır."⁷⁸

d. Yayın Durdurma

3984 Sayılı Yasa'nın 25. Maddesi gereğince yargı kararları saklı kalmak kaydıyla yayınlar önceden denetlenemez ve durdurulamaz. Ancak, milli güvenliğin açıkça gerekli kıldığı hallerde yahut kamu düzeninin ciddi şekilde bozulması kuvvetle ihtimal dahilinde ise Başbakan veya görevlendireceği bakan yayını durdurabilir. Radyo ve televizyon kuruluşları, Cumhurbaşkanı'nın veya Hükümet'in; milli güvenliğin, kamu düzeninin, genel sağlığın ve genel ahlakın gerekleriyle ilgili bildirimlerini yayınlamakla yükümlüdür. Yukarıdaki fıkralar uyarınca alınacak icrai, idari kararlar aleyhine açılacak iptal davaları doğrudan doğruya Danıştay'da açılır. Danıştay bu davalara öncelikle bakar ve öncelikle karara bağlar. Yürütmeyi durdurma talepleri hakkında 48 saat içerisinde karar verilir.

Yayın ilkelerine uymayan yayın kuruluşları hakkında ne gibi yaptırımların uygulanacağı aynı yasanın 33 ve 34. maddelerinde düzenlenmiştir.

Buna göre;

“Üst Kurul, öngördüğü yükümlülükleri yerine getirmeyen, izin şartlarını ihlâl eden, yayın ilkelerine ve bu Kanun'da belirtilen diğer

⁷⁸ Dnş. 13. D. 4856 K. 04.10.2005 T.

esaslara aykırı yayın yapan özel radyo ve televizyon kuruluşlarını uyarır veya aynı yayın kuşağında açık şekilde özür dilemesini ister. Bu talebe uyulmaması veya aykırılığın tekrarı hâlinde ihlâl konu olan programın yayını, bir ilâ oniki kez arasında durdurulur.

Cezaya yol açan fiilde sorumlulukları belirlendiği takdirde programın yapımcısı ve varsa sunucusu da bu süre içerisinde hiçbir ad altında başka bir program yapamaz ve sunamaz. Yayını durdurulan programların yerine, aynı yayın kuşağında ve reklamsız olarak, ilgili kamu kurum ve kuruluşlarına Üst Kurul'ca hazırlattırılacak eğitim, kültür, trafik, kadın ve çocuk hakları, gençlerin fiziksel ve ahlaki gelişimi, uyuşturucu ve zararlı alışkanlıklarla mücadele, Türk dilinin güzel kullanımı ve çevre eğitimi konularında programlar yayınlanır.

Aykırılığın tekrarı hâlinde;

a) Ulusal düzeyde yayın yapan kuruluşlara, ihlâlin ağırlığına göre, iki yüz elli bin Türk Lirası'ndan az olmamak kaydıyla beş yüz bin Türk Lirasına kadar,

b) Yerel, bölgesel ve kablo ortamından yayın yapan kuruluşlara;

1. Kapsadığı yayın alanı itibariyle, bir milyondan fazla nüfusa ulaşan il ve ilçelere yayın yapanlara, ihlâlin ağırlığına göre, yüz yirmi bin Türk Lirasından az olmamak kaydıyla iki yüz bin Türk Lirası'na kadar,

2. Kapsadığı yayın alanı itibariyle, beş yüz bin ilâ bir milyon arasında nüfusa ulaşan il ve ilçelere yayın yapanlara ihlâlin ağırlığına göre, otuz bin Türk Lirası'ndan az olmamak kaydıyla altmış bin Türk Lirası'na kadar,

3. Kapsadığı yayın alanı itibariyle, iki yüz elli bin ilâ beş yüz bin arasında nüfusa ulaşan il ve ilçelere yayın yapanlara, ihlâlin ağırlığına göre, yirmi bin Türk Lirası'ndan az olmamak kaydıyla kırk bin Türk Lirası'na kadar,

4. Kapsadığı yayın alanı itibariyle, iki yüz elli binden az nüfusa ulaşan il ve ilçelere yayın yapanlara, ihlâlin ağırlığına göre, beş bin Türk Lirası'ndan az olmamak kaydıyla on bin Türk Lirası'na kadar,

c) Radyo yayınları için yukarıdaki miktarların yarısı kadar, idarî para cezası verilir.

İhlâlin, ihlâl tarihinden itibaren, takip eden bir yıl içinde tekrarı hâlinde bu idarî para cezaları yarı oranında artırılır. İhlâlin, ihlâl tarihinden itibaren takip eden bir yıl içinde ikinci kez tekrarında ihlâlin ağırlığına göre izin uygulaması bir yıla kadar geçici olarak durdurulur.

4. maddenin ikinci fıkrasının (a), (b) ve (c) bentlerindeki ilkelere aykırı yayın yapılması hâlinde uyarı yapılmaz ve yayın kuruluşunun yayını bir ay durdurulur. İhlâlin tekrarı hâlinde yayını süresiz olarak durdurulur ve yayını lisans izni iptal edilir.

Yayın izninin verilmesi için gerekli şartlardan birini kaybeden veya şartların uygunluğunu hile ile elde eden kuruluşların yayın lisans izni iptal edilir.

Uyarı cezasını gerektiren hâller dışındaki ihlâllerde ilgili tarafın savunması alınır.

Cezaların uygulanış usulleri ile gerekçeli olarak kamuoyuna duyuruluş şekli yönetmelikle belirlenir.

Kanunda belirtilen istisnalar dışında, Üst Kurul'dan izin almadan radyo ve televizyon yayını yapan ya da izni Üst Kurul tarafından geçici ya da sürekli iptal edilmesine rağmen yayında bulunan kişi veya kuruluşların yöneticileri, altı aydan iki yıla kadar hapis ve elli günden beş bin güne kadar adli para cezası ile cezalandırılır.

Yayın bantlarını bir yıl süre ile muhafaza etmeyen ve bu süre içerisinde Üst Kurul tarafından veya Cumhuriyet Başsavcılığı'nca istenmesine rağmen sesli ve görüntülü olarak teslim etmeyen yayın kuruluşlarının yöneticileri, bir yıldan beş yıla kadar hapis cezasıyla cezalandırılır. Ayrıca, Üst Kurul tarafından bir aydan üç aya kadar ilgili kuruluşun yayınının durdurulmasına karar verilir.

Gönderilen bandın içerik bakımından istenen yayın olmaması veya bantta tahrifat, çıkarma, silme gibi işlemler yapılması hâlinde, yayın kuruluşlarının yöneticileri iki yıldan on yıla kadar hapis ve bin günden onbin güne kadar adli para cezasıyla cezalandırılır.

Türkiye Cumhuriyeti'nin varlık ve bağımsızlığına, Devletin ülkesi ve milletiyle bölünmez bütünlüğüne karşı yıkıcı ve bölücü faaliyetlere sevk edecek şekilde yayın yapan radyo ve televizyon yayın organlarının işletenleri yayın yönetmeni, sorumlu müdürü, haber müdürü, program yapımcı ve sunucuları hakkında, Türk Ceza Kanunu'nda yer alan suçlardan dolayı iştirak hükümlerine göre verilecek sonuç ceza yarı oranında artırılır”

hükmü yer almaktadır.

Üst kurul aleyhine açılacak idari davalarda Ankara İdare Mahkemelerinin yetkili olacakları aynı yasanın 39. maddesinde düzenlenmiştir.

Yayın ilkeleri konusunda Danıştay'ca verilmiş önemli kararlar da bulunmaktadır:

i. Şiddeti İrdelemek Yayın Durdurma Nedeni Olamaz

“Dava dosyasının incelenmesinden, yayın yapan radyo kanalının 01 Temmuz 2004 tarihinde saat 15:00'da yayınladığı "Sivas Özel" programının belirtilen bölümünde "Hiçbir şey birden bire olmaz. Önce ezanı Arapça'ya çevirdiler dinlediniz. Sonra siz isterseniz, hilafeti bile getirin, dendi; demokrasi sandınız. Sonra bir ÇIO gibi Kuran kursları, İmam Hatip Okulları açıldı, Din dersleri anayasal zorunluluk oldu; kabullendi-

niz. Tesettür arttı, cami sayısı okulları geçti; inanç özgürlüğü saydınız. Giyim kuşama müdahale ettiler. Oruç tutmayı öldürdüler, şaşırdınız. Daha sonra bilim adamı, yazarları yaktılar, vurdular. milletvekili ve gazetecileri parçaladılar. Şairleri ve dansçıları yaktılar. Kimin yaptığını düşünüp durdunuz. En sonunda kapınızı çalacaklar. Size kendinizden başka yardım edecek kimse kalmayacak" şeklinde ifade edilen sözlerin 1993 yılında yaşanan Sivas olayları ile ilgili ve Edebiyatçılar Derneği tarafından yayımlanan bir kitap kapağında alıntılar yapılan ifadeler olduğunun anlaşıldığı ayrıca, Sivas'taki olaylar nedeniyle şiddete yönelik bir unsur olmasından ziyade aksine şiddeti ve yaşanan olayları irdelemek ve belli olayları vurgulamaktan başka bir amaç güdümediği, dolayısıyla anılan yayın ile 3984 Sayılı Kanun'un 4756 Sayılı Kanun'la değişik 4. maddesinin (b) bendinde belirlenen yayın ilkesinin ihlal edilmediği sonucuna ulaşıldığından, hukuka aykırı olan dava konusu işlemin iptali gerekirken idare mahkemesince aksi yönde sonuca varılarak davanın reddi yolunda verilen temyize konu kararda hukuki isabet görülmemiştir."⁷⁹

ii. Masumiyet Karinesine Aykırı Yayın Yapılamaz

"...3984 Sayılı Kanun'un 4. Maddesi'nin (k) bendinde belirlenen "Suçlu olduğu yargı kararı ile kesinleşmedikçe hiç kimsenin suçlu ilan edilmemesi veya suçluymuş gibi gösterilmemesi. .." ilkesinin ihlal edildiği belirtilerek dava konusu işlemin tesis edildiğinin anlaşıldığı, kesinleşmiş bir yargı kararı olmaksızın, somut olayda soruşturması devam eden bir konuda, henüz iddia düzeyindeki açıklamalara, kişilerin kendilerine söz hakkı da tanınmadan tek yanlı olarak yer verilmesinin, kişilerin onurlarını ve şöhretlerini zedeleyici ve yargı erkinin fonksiyonunu anlamsızlaştıracağı, bunun kabulünün söz konusu olamayacağı, haber programında "öne sürülüyor" "iddia ediliyor" şeklinde ifadelerle konunun aktarılmasının da yayıncının sorumluluğunu ortadan kaldırmayacağını açık olduğu, belirtilen değerlendirmeler karşısında, içeriği aktarılan yayın nedeniyle 3984 Sayılı Yasa'nın Değişik 4. Maddesi'nin (k) Bendinde belirlenen yayın ilkesinin ihlal edildiğinin kabulü gerektiğinden, yayın kuruluşunun aynı kanunun 33/1. maddesi gereğince uyarılmasında hukuka aykırılık bulunmadığı gerekçesiyle davanın reddine karar verilmiştir."⁸⁰

iii. Siyasiler Ağır Eleştiriye Katlanmak Zorundadırlar

"Dava dosyası ile söz konusu yayın bandı incelendiğinde, yayınlanan programın bir siyasi parti lideri ile söyleşi niteliğinde olduğu, yapılan konuşmaların da, iktidarda olan bir siyasi partiye ve onun yöneticilerine yönelik bu liderin kendi siyasal görüşleri doğrultusunda yapılan konuşmalar olduğu belirlenmektedir. Demokratik bir toplumun vazge-

⁷⁹ Dnş. 13. D. 7151 K. 07.11.2008 T.

⁸⁰ Dnş. 13. D. 4354 K. 22/05/2008

çilmez öğelerinden biri olan siyasi partilerin temsilcilerinin bu sıfatı ile katıldıkları medyatik toplantılarda, kendi savlarının ispatı bakımından karşıt görüşleri eleştirmesi ve bu eleştiriyi de en etkileyici şekilde yapmak arzusu içinde olmaları tabiidir. Bu çerçeve içinde siyasilerin birbirlerine karşı yapmış oldukları eleştirilerin üslubu ve ölçüsünün herhangi bir kişiye göre daha farklı ve çarpıcı hatta ağır olması siyaset yapmanın gereği olarak ortaya çıkmaktadır.

Siyaset adamlarının toplumu etkileme ve yönlendirme konuları, onların "eleştirilebilir" sınırlarını da genişletmektedir. Bu itibarla siyasilerin ağır da olsa haklarında yapılan eleştirileri hoşgörüyü karşılama gerektiğinden; doğrudan kişisel niteliklerine yönelmeyen, siyasal kimliklerine yönelik ifadelerin eleştiri sınırı içinde mütalaa edilmesi gereklidir.

Nitekim Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'nin çeşitli kararlarında: "Hür siyasi tartışma bütünüyle Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nde egemen demokratik toplum kavramının öz unsurunu oluşturmaktadır. Bu, nedenledir ki hoş görülebilir eleştiri sınırları kamusal kişi sıfatıyla hareket eden siyaset adamı konusunda, sade vatandaşlara göre daha geniştir..."

Kuşkusuz siyaset adamı da özel hayat çerçevesi dışında, onurunun korunması hakkına sahiptir, fakat bu himayenin gerekleri, siyasi konuların serbestçe tartışılmasının sağlayacağı yararlar dengelenmek zorundadır." (Castels/İspanya, 23.04.1992), "Basın özgürlüğü halkla siyasi liderlerin fikirlerini ve tutumlarını keşfetmek ve bu konularda bir fikir oluşturmak bakımından en iyi araçlardan birini sunar. Daha genel olarak, siyasi tartışma özgürlüğü, AİHS'e bir baştan ötekine damgasını vuran demokratik bir toplum kavramının tam merkezinde yer alır.

Buna bağlı olarak, bizzatihi bir politikacı hakkında yapılacak kabul edilebilir eleştirinin sınırları, sıradan bir kişi hakkındakilerden daha geniştir. " (Lingens/Avusturya Kararı 1986) yolunda değerlendirmeler yapıldığı görülmektedir.

Dava konusu işleme esas alınan programda yapılan konuşmaların da, muhataplarının doğrudan kişilik haklarına yönelik olmaması, siyasi tercih ve tasarruflarına yönelik olması nedeniyle eleştiri sınırları içinde kaldığı anlaşıldığından, 3984 Sayılı Yasa'nın 4/1 Maddesi'nde düzenlenen yayın ilkesinin ihlal edildiği yolundaki davalı idare işleminde hukuka uyarlık bulunmaması nedeniyle, davanın reddi yolunda karar verilmesinde hukuki isabet bulunmamaktadır."⁸¹

---

⁸¹ Dnş. 13 D. 354 K. 26.01.2007

iv. *Cezai İşlemler Uygulandıkları Dönemdeki Yasalara Uygun Olmalıdır*

“İdare Hukuku ilkelerine göre idarenin ve kamu görevlilerinin yetkileri önceden yasalarla belirlenmiş olup idare ve kamu görevlileri yasaların kendisine tanımadığı bir yetkiyi kullanamaz. İdareye yetki veren yasaların kaldırılması ile idarenin yetkisi sona erer ve idare yetkisini ancak, yetkili olduğu süre içinde, bu yetkinin dayanağı olan yasalar yürürlükte olduğu sürece kullanabilir.

İdari makamlar tarafından tesis edilen yaptırım işlemlerinin, işlemlerin tesis edildiği tarihte yürürlükte olan yasalara uygun olması gerektiği gibi, bu işlemlerin uygulamasının farklı bir zaman diliminde olması halinde de uygulama işleminin, uygulama tarihinde yürürlükte olan yasalara uygun olması gerekmektedir.

Olayda, dava konusu işlemin dayanağı olarak gösterilen 3984 Sayılı Kanun'un 4. ve 33. maddelerinin 4756 Sayılı Kanun'la tamamen değiştirilerek, getirilen yeni hükümlerle, yayın ilkeleri ve bu ilkelere aykırılığı saptanan yayına uygulanacak yaptırımlar da değiştirildiğinden, dava konusu işlemin uygulanma tarihi itibarıyla uygulanacak yaptırımın hukuki temeli ve sonuçları da farklılık arz etmektedir. Yayın ilkelerine aykırılık nedeniyle uygulanacak yaptırımlar cezai nitelikteki işlemlerdir. Cezai işlemlerin, uygulanması sırasındaki yasal düzenlemeye uygun olmaları gerekir.

Bu durumda, yaptırım konusu olan yayın, yasa değişikliğinden önce gerçekleşmiş ise de uygulama işleminin Yasa değişikliğinden sonraki bir tarihe kaldığı göz önüne alındığında, davalı idarece tesis edilen uygulama işleminin konusu olarak gösterilen yayın ilkelerine aykırı yayın nedeniyle uygulanan yaptırımın, mevcut yeni yasal düzenlemeye göre değerlendirilmek suretiyle karar verilmesi gerekirken, uyuşmazlığın esası hakkında açılan davanın reddedildiği gerekçesiyle, yürürlükten kalkmış bir yasa hükmü uyarınca televizyon yayınının bir gün süreyle geçici olarak durdurulmasına ilişkin işlemin iptali istemiyle açılan davayı reddeden İdare Mahkemesi kararında hukuka uyarlık bulunmamaktadır.”⁸²

v. *Farklı Dil ve Lehçelerde Yayın*

“Dava, davacı şirkete ait "Ö. Radyo" adıyla yayın yapan radyo kuruluşunun 02-03 Aralık 2001 tarihlerinde, saat 19.00 - 24.00 arası yayınladığı Kürtçe müzik parçaları nedeniyle, 3984 Sayılı Yasa'nın 4. maddesinin (t) bendinde belirtilen yayın ilkesinin ihlâl edildiği öne sürülerek yayınının 1 gün süre ile geçici olarak durdurulmasına ilişkin Radyo ve Televizyon Üst Kurulu'nun 08.02.2002 tarihli kararının iptali istemiyle

⁸² Dnş.13. D. 1545 K. 15.03.2005 T.

açılmış, İdare Mahkemesi'nce; dosyadaki bilgi ve belgelerden programda sunucu tarafından stüdyo dili olarak Türkçe kullanıldığı, yayınların Türkçe yapıldığı, Kürtçe müzik çalındığı anlaşılmakta olup, davalı idarece içeriğini tespit etmeksizin salt Kürtçe müzik parçalarının çalınmasının radyo ve televizyon yayınlarının Türkçe yapılması ilkesine aykırılık oluşturduğu nedeniyle oluşturulan işlemde hukuka uyarlık görülmediği gerekçesiyle, dava konusu işlemin iptaline karar verilmiş karar onanmıştır.”⁸³

vi. “Öne Sürülüyor” Sözü Yayındaki Hukuka Aykırılığı Gidermez.

“Kesinleşmiş bir yargı kararı olmaksızın, somut olayda soruşturması daha devam eden bir konuda, henüz iddia düzeyindeki açıklamalara, kişilerin kendilerine söz hakkı da tanınmadan tek yanlı olarak yer verilmesi; kişilerin onurlarını ve şöhretlerini zedeleyeceği ve yargı erkini fonksiyonunu anlamsızlaştıracağı gibi, en azından suçlayanların suçlananlardan daha "değerli" ve "dürüst" olduğu kabulünü yaratır ki, bunun kabulü söz konusu olamaz.

Hiç şüphesiz eleştiri demokratik bir toplumun temel değerlerindedir ve üzerinde konuşulamayacak hiçbir kurum yoktur. Ancak, yargıya olan güveni zayıflatacak ve yargı otoritesinin görevini yaparken çekingen davranmasına neden olacak davranış, eylem ve "yayınlara" eleştiri ve haber niteliği taşıdığı söylenemez.

Öte yandan, haber programında "öne sürülüyor" "iddia ediliyor" şeklinde ifadelerle konunun aktarılmasının da yayıncının sorumluluğunu ortada kaldırmayacağı açıktır.

Yukarıda belirtilen değerlendirmeler karşısında, içeriği aktarılan yayın nedeniyle 3984 Sayılı Yasa'nın değişik 4. Maddesi'nin (k) Bendi'nde belirlenen yayın ilkesinin ihlal edildiğinin kabulü gerektiğinden, özetlenen gerekçesiyle dava konusu işlemin iptaline karar veren mahkeme kararında hukuka uyarlık görülmemiştir.”⁸⁴

vii. Yayın Durdurma Dosyalarında Bilirkişi İncelemesi Gerekir.

“Dava, davacı şirkete ait Radyo kuruluşunun 10-11-12 Haziran ve 2 Temmuz 2002 tarihlerinde yaptığı yayınlarla, 3984 Sayılı Yasa'nın 4. maddesinin (e) bendinde yer alan yayın ilkesinin ihlal edildiği belirtilecek uyarılmasına ilişkin Radyo ve Televizyon Üst Kurulu'nun 2.10.2002 günlü kararının ve bu kararın tebliğine ilişkin 18.10.2002 gün ve 2002/1628-8781 sayılı işlemin iptali istemiyle açılmış, İdare Mahkemesi'nce; yayının içeriğini oluşturan Hıristiyanlık yaşam felsefe ve motiflerinin tek bir inanca yönelik olarak toplumda özgürce kanaat oluşmasını

⁸³ Dnş. 13. D. 1010 K. 02/03/2005 T.

⁸⁴ Dnş. 13. D. 947 K. 22/02/2005 T.

engelleyecek biçimde verilmesinin, 3984 Sayılı Yasa'nın 4 (e) maddesinde belirlenen toplumun milli ve manevi değerlerine aykırılık oluşturduğu anlaşıldığından, tesis edilen işlemde hukuka aykırılık bulunmadığı gerekçesiyle davanın reddine karar verilmiş, bu karar davacı şirket vekilince temyiz edilmiştir.

3984 sayılı Radyo ve Televizyonların Kuruluş ve Yayınları Hakkında Kanun'un 4756 sayılı Kanunla değişik 4.maddesinin (e) bendinde; "Yayınlara toplumun milli ve manevi değerlerine ve Türk aile yapısına aykırı olmaması" ilkesi yer almaktadır. 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanunu'nun 31. maddesi ile atıfta bulunulan Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanunu'nun 275. maddesinde ise "Mahkeme, çözümü özel veya teknik bir bilgiyi gerektiren hallerde bilirkişinin oy ve görüşünün alınmasına karar verir. Hakimlik mesleğinin gerektirdiği genel ve hukuki bilgi ile çözümlenmesi mümkün olan konularda bilirkişi dinlenemez." hükmüne yer verilmiştir.

Söz konusu yayın içeriğinin, işlem tesisine neden olan toplumun milli ve manevi değerlerine ve Türk aile yapısına aykırı nitelikte olup olmadığı hususunun belirlenmesi, bu konuda uzman kişilerden oluşturulacak bir heyete bilirkişi incelemesi yaptırılmasını gerektirmektedir.

Uyuşmazlık konusu yayın hakkında bilirkişi incelemesi yaptırılmadan dava konusu işlemin diğer unsurlar itibarıyla de hukukiliğini irdelemeye olanak bulunmadığından, yazılı gerekçeyle davanın reddi yönünde verilen İdare Mahkemesi kararında hukuki isabet bulunmamaktadır."⁸⁵

viii. Cezanın Akan Yazıyla Sunulması

"Dava, davacı şirkete ait televizyon kanalında 22.12.2005 tarihinde yayınlanan " ... " adlı programda 3984 Sayılı Kanun'un 4756 Sayılı Kanun'la değişik 4.maddesinin (e) ve (z) bentlerinin tekraren ihlal edildiği öne sürülerek yayın kuruluşuna 311.830.-TL. idari para cezası verilmesi yolundaki 23.02.2006 tarihli Radyo ve Televizyon Üst Kurulu kararının tebliğine ilişkin 28.02.2006 tarih ve 2006/418-2552 sayılı işlemde yer alan, Üst Kurul kararının tebliğinden itibaren onbeş (15) gün içerisinde ihlal konusu programın yayınlandığı zaman diliminde bir programın başında, idari para cezasına neden olan programın adı, hangi yayın ilkesinin üçüncü kez ihlal edilmesi nedeniyle idari para cezasına hükmedildiğinin okunmasına ve aynı anda akan yazı ile okunur şekilde verilmek suretiyle kamuoyuna duyurulması ve okunan ve akan yazı ile verilen duyurunun bant kaydının yedi (7) gün içinde Üst Kurul'a gönderilmesine ilişkin (b) ve (c) bentlerinin iptali istemiyle açılmış; İdare Mahkemesi'nce, Danıştay On Üçüncü Dairesi'nin 20.06.2007 tarih ve E:2006/3219, K:2007/4030 sayılı bozma kararına uyulmak suretiyle, Kanun'da belirtilen müeyyideleri uygulamakla görevlendirilen Radyo ve

⁸⁵ Dnş. 13. D. 692 K. 08/02/2005 T.

Televizyon Üst Kurulu'nun yalnızca uyarı ve özür dileme kararlarının, Üst Kurul kararının tebliğinden itibaren yedi gün içinde aynı yayın kuşağının başında, televizyonlarda ihlale konu programın yayınlandığı tarih, ihlalin konusu ve hangi yayın ilkesinin ihlal edildiği belirtilmek suretiyle okunması ve okunur şekilde yazılı olarak verilmesi, radyolarda anlaşılır şekilde okunması suretiyle uygulanıp kamuoyuna duyurulmasını isteyebileceğinin açık olduğu, para cezalarının kamuoyuna duyurulmasına ilişkin herhangi bir düzenlemeye yer verilmediğinin görüldüğü, uyarı ve özür dileme kararları dışındaki müeyyidelerin kamuoyuna duyurulmasının istenmesinin hukuken mümkün olmadığı sonucuna varıldığı, Radyo ve Televizyon Üst Kurulu'nun Kanun ve Yönetmelik'le kendisine verilen yetkisini aşar bir şekilde para cezasının kamuoyuna duyurulması yönünde tesis ettiği dava konusu işlemde hukuka ve mevzuata uyarlık görülmediği gerekçesiyle dava konusu işlemin iptaline karar verilmiş, bu karar davalı idare vekili tarafından temyiz edilmiştir. Dava konusu işlemin yukarıda özetlenen gerekçeyle iptali yolundaki temyize konu Ankara 10. İdare Mahkemesi'nin 14.02.2008 tarih ve E:2007/1271, K:2008/312 (E:2007/1271, K:2007/312) sayılı kararında, 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanunu'nun 49.maddesinin 1.fıkrasında sayılan bozma nedenlerinden hiçbirisi bulunmadığından, bozma istemi yerinde görülmeyle anılan Mahkeme kararının onanmasına...⁸⁶

e. Yayın Programlarındaki Sorumlu Müdür

Özel Radyo ve Televizyon Kuruluşları İdari ve Mali Şartlar Yönetmeliği'nin Sorumlu Müdür başlıklı 17. Maddesi Özel radyo ve televizyon kuruluşları sunacakları yayın hizmetlerinin özellik ve önemini değerlendirerek bir veya birden çok sorumlu müdür bulundurma yükümlülüğünü getirmiştir.

Sorumlu müdür olarak görevlendirileceklerin:

- a) Türk vatandaşı olmaları,
- b) Ulusal ve bölgesel düzeyde faaliyette bulunan yayın kuruluşlarındakilerin yüksek öğrenim görmüş olmaları,
- c) İkametgahlarının Türkiye'de olması veya Türkiye'de devamlı oturmaları,
- d) Kamu hizmetlerinden yasaklı olmamaları veya kısıtlı bulunmamları, gerekir.

Yönetmeliğin 18. Maddesi de Sorumlu Müdürlüğün Çerçevesini düzenlemektedir. Buna göre, Yayından doğan sorumluluk yayını yöneten veya programı yapanla birlikte sorumlu müdüre aittir. Bu hüküm yayın kuruluşunun 3984 sayılı Radyo ve Televizyonların Kuruluş ve Yayınları Hakkında Kanundan doğan sorumluluklarını ortadan kaldırmaz. Ancak,

⁸⁶ Dnş. 13. D. 5592 K. 21/05/2009 T.

şirketi idare ve temsile yetkili kişiler, sorumlu müdürün incelemesinden geçmeden veya rızası hilafına bir yayına karar vermişlerse, bu gibi hal-lerde sorumluluk yayına karar veren söz konusu kişilere geçer. 3984 Sayılı Kanun'un 25. maddesinin ikinci fıkrası ile 27 ve 28. maddeleri ge-reğince yapılan yayınlardan sorumlu müdür mesul tutulamaz.

Bu durum Yasa'da olmayan bir cezai sorumluluğun Yönetmelikle düzenlenmesi anlamına gelmekte olup öğretilerde eleştiriye konu olmuştur.⁸⁷

f. Özel Radyo ve Televizyon Çalışanları

Sonradan kurulan radyo ve televizyonlardaki çalışanların hakları bakımından uygulanacak yasa hükümleri bu çalışanların hukuki statülerinin tanımlanması bakımından tartışmalara neden olmuştur. Konuyla ilgili yargı kararlarına rastlamak olasıdır ki, konunun uygulamada oluşacak yargı içtihatlarıyla çözümlenmesi beklenen bir durumdur.

i. Fikir ve Sanat İşçisi Kavramı

"Davacı, davalı Radyo ve Televizyon Kuruluşunda haber seslendirme elemanı olarak çalıştığını ve bu çalışmaların 5953 Sayılı Yasa kapsamında değerlendirilmesi gerektiğini belirterek ihbar tazminatı ile bazı işçilik hakları taleplerinde bulunmuştur. Mahkemece davacının gazeteci olduğu kabul edilerek sonuca gidilmiştir.

5953 sayılı Basın Mesleğinde Çalışanlar ile Çalıştıranlar Arasındaki Münasebetlerin Tanzimi Hakkındaki Kanununun 1. maddesinde "Bu kanun hükümleri Türkiye'de yayınlanan gazete ve mevkutelerle haber ve fotoğraf ajanslarında her türlü fikir ve sanat işlerinde çalışan kimselerle bunların işverenleri hakkında uygulanır." kuralına yer verilerek kapsam belirlenmiştir. Görüldüğü üzere öncelikle maddede yeralan işyerlerinden biri olmalıdır. Aynı zamanda işyerinde fikir ve sanat işinde çalışılmış bulunulmalıdır. 3984 sayılı Türkiye Radyo Televizyon Kurumu Kanununun 38. maddesinde ise, Radyo ve Televizyon Kuruluşlarının haberle ilgili birimlerinde çalışanların da 5953 Sayılı Yasa'ya tabi olduğu yazılıdır. Anılan düzenleme ile 5953 Sayılı Yasa'da yazılı olan işyerlerine Radyo ve Televizyon Kuruluşlarının da eklendiği açıktır. Bu belirlemeden sonra "fikir ve sanat işi" yapmış olması koşulu da gerçekleşmelidir. Bir başka anlatımla Radyo ve Televizyon Kuruluşlarının haberle ilgili birimlerinde çalışanların tamamının 5953 Sayılı Yasa kapsamında değerlendirilmesi olanağı yoktur. Fiilen yapılan işin de bu konuda dikkate alınması gerekir. Davacının perfore elemanı olarak görev yaptığı hususu tartışmasızdır. Mahkemece yapılacak iş, gerekirse keşif de yapılarak davacının fikir ve sanat işinde çalışıp çalışmadığının belirlenebilmesi bakımından Üniversitelerin iletişim fakültesinden seçilecek bilirkişiden rapor alınmasından ibarettir. Alınacak olan rapor mahkemece bir değer-

⁸⁷ Bkz. İçel/Ünver, Kitle Haberleşme Hukuku, Beta, Sf. 423.

lendirmeye tabi tutularak istekler yönünden bir karar verilmelidir. Eksik incelemeye karar verilmesi hatalı olup bozmayı gerektirmiştir.”⁸⁸

ii. Medya Organında Çalışan Herkes Fikir İşçisi Sayılamaz.

“Davacı açmış olduğu bu davada işyerinde Basın İş Kanunu’na tabi olarak çalıştığını işe iade davası sonunda süresi içinde başvuruya rağmen işe başlatılmadığını ileri sürerek kıdem, ihbar; işe başlatmama tazminatı ile boшта geçen süreye ait ücret ve yüzde beş fazla ödeme alacaklarının ödetilmesi isteklerinde bulunmuştur Davalı işveren davacının Basın İş Kanunu kapsamında çalışmadığı yönünde açık bir itirazda bulunmamıştır.

Mahkemece hükme esas alınan bilirkişi raporunda, davacının program yönetmeni olması sebebiyle Basın İş Kanunu yerine 4857 sayılı İş Kanunu’nun kapsamında çalıştığından bahisle hesaplamalara gidilmiştir. Davacı vekili Basın İş Kanunu’ndan söz ederek hesaplamalara itiraz etmiştir.

Taraflar arasındaki uyuşmazlık davacı işçinin 5953 sayılı Basın Mesleğinde Çalışanlarla Çalıştırılanlar Arasındaki Münasebetlerin Tanzimi Hakkında Kanun kapsamında gazeteci olup olmadığı noktasında toplanmaktadır.

Basın çalışanlarıyla ilgili 5953 Sayılı Yasa’nın 1., maddesinde, "Bu Kanun hükümleri Türkiye’de yayınlanan gazete ve mevkutelerle haber ve fotoğraf ajanslarında her türlü fikir ve sanat işlerinde çalışan ve İş Kanunu’ndaki "işçi tarifi şümulü haricinde kalan kimselerle bunların işverenleri hakkında uygulanır, Bu Kanunun şümulüne giren fikir ve sanat işlerinde ücret karşılığı çalışanlara gazeteci denir" şeklinde kurala yer verilerek Kanunun kapsamı ve gazeteci tanımı ortaya konulmuştur. Buna göre Kanunun kapsamında kalan işyerleri Türkiye’de yayınlanan gazete ve mevkutelerle haber ve fotoğraf ajansları olarak sıralanabilir Kanunda bahsi geçen “gazete” ve "mevkute" gibi kavramların nesne anlamında olmadığı günlük gazete ya da daha uzun dönemsel yayınların basıldığı yer olan işletmenin anlaşılması gerektiği açıktır Bununla birlikte gazete ve dönemsel yayının Türkiye 'de yayınlanması bir başka zorunluluktur. Bahsi geçen dört tür işyerinde fikir ve sanat işlerinde ücret karşılığı çalışanlar, Kanunda gazeteci olarak adlandırılmıştır.

Günlük veya çok kısa aralıklarla yayımlanan, günlük haber ileten nispeten büyük boyutta basılı eser olarak tanımlanabilen gazetenin umuma hitap etmesi ve devamlılık göstermesi gerekir. Gazetenin yayınlanması bir başka anlatımla basılıp çoğaltılması gerekirse de, günümüzde teknoloji ve iletişimin geldiği nokta itibarıyla, gazetenin nesne olarak basımı ve dağıtımı bir zorunluluk değildir. Gazetenin elektronik ortamda, umuma açık olarak yayınlanması ve okuyucunun yararlanma-

⁸⁸ 9. HD. 4369 K. 19/03/2002 T.

sına sunulması da mümkündür. Dairemizce elektronik gazetelerin yayın koordinatörlüğünü yapan bir çalışanın 5953 Sayılı Basın Mesleğinde Çalışanlarla Çalıştırılanlar Arasındaki Münasebetlerin Tanzimi Hakkında Kanun'un kapsamında gazeteci olduğu kabul edilmiştir (Yargıtay 9 HD. 17.4.2007 gün 2006/33909 E, 2007/11104 K.)

Fikir ve sanat işinde çalışma ölçütü, gazetecilik mesleğinin yerine getirilmesine dair ve doğrudan doğruya ilgili alanlarda çalışmayı ifade eder. Buna göre, yazar, muhabir, redaktör, düzeltmen, çevirmen, fotoğrafçı, kameraman, ressam, karikatürist gibi çalışanlar gazetecilik mesleği ile doğrudan doğruya ilgili olup, gazeteci olarak değerlendirilmelidir. Ancak aynı tür işyerlerinde teknik sorumlu, şoför, sekreter, muhasebe elemanı, satış ve pazarlama gibi işlerde çalışanlar gazeteci olarak değerlendirilemezler.

Öte yandan 3984 sayılı Radyo ve Televizyonların Kuruluş ve Yayınları Hakkında Kanun'un 38. maddesinde, Özel radyo ve televizyonların haberle ilgili birimlerinde çalışanların da 5953 Sayılı Kanun'un kapsamında olduğunu açıklanmıştır. Özel radyo ve televizyonların haberle ilgili birimlerinde çalışanlar yönünden fikir ve sanat işi yapma koşulu söz konusu değildir. Ancak haberle ilgili birimde çalışma kavramı, haberin oluşumuna doğrudan katkı sağlama olarak değerlendirilmelidir Buna göre haber müdürü, muhabir, foto muhabiri, spiker, haber kameramanı gibi çalışanlar gazeteci olarak değerlendirilmelidir. Bununla birlikte, uplink görevlisi, şoför, diğer teknik ve idari personel haberin oluşumuna doğrudan katkısı olmadıklarından gazeteci kavramına dâhil değildir.

Somut olayda davacının program yönetmeni olduğu açıklanmış olmakla, işyerinin özelliği ve fiilen yaptığı işi yukarıdaki esaslar dâhilinde değerlendirmeye alınmalı ve uygulanması gereken yasanın 4857 Sayılı İş Kanunu ya da 5953 sayılı Basın Mesleğinde Çalışanlarla Çalıştırılanlar Arasındaki Münasebetlerin Tanzimi Hakkında Kanundan hangisi olduğu belirlenmelidir. Gerekirse bilirkişiden hesap raporu alınarak bir çözüme gidilmelidir.”⁸⁹

⁸⁹ 9. HD. 8953 K. 31/03/2009 T.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

TÜRK HUKUKUNDA YAYIN YASAKLARI

1. GENEL OLARAK YAYIN YASAĞI

Yaşadığımız çağ, bilgi çağı olarak anılmaktadır. Bilgi çağında, bilgiye ulaşmak yazılı ve görsel basının serbestçe görevini yerine getirebilmesiyle olasıdır. Basın ve yayın organlarının varlıklarının temeli olan bilgi akışını, keyfi nedenlerle engellemeye çalışmak hukuki olmadığı gibi yasal da değildir. Çünkü yasalarda hangi hallerde yayınların yasaklanıp durdurulacağı açık biçimde sıralanmıştır. Burada sayılan koşulların uygulamacılar tarafından dar yorumlanması gerekir. Çünkü basın özgürlüğü her temel özgürlük gibi yaşamsal önem arz eder.

“...Anayasaya göre olaylar hakkında “yayın yasağı konamaz”. Asıl olan ilke budur. Olaylar hakkında yayın yasağı koymak yasaktır. Sadece 28. maddenin 6. fıkrası bu ilkeye tek bir istisna getirmiştir. Bu istisna ise “yargılama görevinin etkiden uzak tutulması” amacına yöneliktir. Aksi takdirde yazılı, görsel ve işitsel yayınlara “yayın yasağı” konursa ortaya basın yayın özgürlüğünü, ifade özgürlüğünü, halkın haber alma özgürlüğünü tıpkı “sansür” gibi ağır şekilde “tehdit” eden “sınırlayıcı/ önleyici” bir tedbir kabul edilmiş olur. Bu nedenle “yayın yasağı” açıklanan yargılama görevinin etkiden uzak tutulması için ve bu amaçla, sınırlı olarak çok dar biçimde uygulanabilir. Anayasanın 26. maddesinin başlığı ise “Düşünceyi açıklama ve yayma hürriyeti”dir. Herkes, düşünce ve kanaatlerini söz, yazı, resim veya başka yollarla tek başına veya toplu olarak açıklama ve yayma hakkına sahiptir. Maddenin ikinci fıkrasında bu hürriyetin “sınırlandırma” halleri tek tek sayılmıştır. Maddenin son fıkrası ise, bu hürriyetin kullanılmasında uygulanacak şekil, şart ve usullerin “kanunla” düzenleneceğini ifade etmektedir. Anayasanın 27. maddesi ise bilim ve sanat hürriyetidir. Bu durumda, anılan 26. maddenin hükmüne göre de maddede sayılan sınırlandırma nedeni yine “yargılama görevinin gereğine uygun yerine getirilmesi” amacıdır. Bu durumda Anayasanın 28. maddesine aykırı düşen İstanbul 1 No’ lu DGM’nin “yayın yapılmasının yasaklanmasına” dair bu kararları, Ana-

yasada düzenlenmemiş olan bir “sınırlandırma” nedeni yaratılarak yasa-gösterilmeyen biçimde “yayın yasağı” konulduğundan; basın özgürlüğüne müdahale niteliğindedir.”¹

Doğru bilgiye ulaşmak hiçbir toplum için olumsuz bir olgu biçiminde nitelendirilemez. Basın tarafından topluma sunulması muhtemel yanlış bilginin önüne geçmek için ve de bağımsız yargıyı etkilememek adına kimi düzenlemelere gidilmesi kaçınılmazdır. Dünyanın hiçbir yerinde denetimsiz işleyen bir sistemden söz edilemez.

Buna karşılık basın özgürlüğü çerçevesinde kurallara uyulup uyulmadığını denetleyen organların bu özgürlüğü kullanılamaz ve salt kâğıt üzerinde kalan bir düzenleme imiş gibi bir izlenim yaratmaktan da kaçınmaları büyük önem arz eder. Yasaklanan bir olaya, merak duygusuyla ulaşma isteğinin artabileceği olgusu da göz ardı edilmemelidir.

Anayasamızda yer alan basın özgürdür, sansür edilemez, kuralı, yayın yasağı verirken akıldan çıkarılmamalı ve özgürlükle kişilik hakları arasındaki bıçak sırtı denge, bu ilke çerçevesinde verilecek kararlar ile gözetilmelidir.

2. CEZA MUHAKEMELERİ KANUNU’NDAKİ YASAKLAMALAR

a. Yasağa Konu Olacak Suçlar

Yayın yasakları konusunda gözümüze çarpan ilk düzenlemeler 5271 sayılı Ceza Muhakemeleri Kanunu (CMK)’nın ilgili maddeleridir. CMK 187. maddesine göre, kapalı duruşmada mahkeme, bazı kişilerin hazır bulunmasına izin verebilir. Bu hâlde adı geçenler, duruşmanın kapalı olmasını gerektiren hususları açıklamamaları bakımından uyarılırlar ve bu husus tutanağa yazılır. Kapalı duruşmanın içeriği hiçbir iletişim aracıyla yayımlanamaz. Açık duruşmanın içeriği, millî güvenliğe veya genel ahlâka veya kişilerin saygınlık, onur ve haklarına dokunacak veya suç işlemeye kışkırtacak nitelikte ise; mahkeme, bunları önlemek amacı ile ve gerektiği ölçüde duruşmanın içeriğinin kısmen veya tamamen yayımlanmasını yasaklar ve kararını açık duruşmada açıklar.

Görüldüğü gibi bu durum daha çok kovuşturma evresiyle ilgilidir. Bu anlamda maddeye dayanarak soruşturma evresindeki durumlar için

¹ <http://ilef.ankara.edu.tr/id/yazi.php?yad=2625>, Yayın Yasakları, Av. F. İlkiz

yayın durdurma yasağı verilemeyecek, verilen yayın durdurma suçları kararları soruşturma evresini kapsamayacaktır.

CMK'nın 252. maddesinde ayrı bir düzenleme yapılmıştır. Buna göre yasanın 250. maddesinde sayılan suçlardan olan, Örgüt faaliyeti çerçevesinde işlenen uyuşturucu veya uyarıcı madde imal ve ticareti suçu, haksız ekonomik çıkar sağlamak amacıyla kurulmuş bir örgütün faaliyeti çerçevesinde cebir ve tehdit uygulanarak işlenen suçlar, Türk Ceza Kanunu'nun İkinci Kitap Dördüncü Kısımında düzenlenen Millete ve devlete karşı işlenen suçlardan olan; zimmet, irtikap, denetim görevinin ihmali, rüşvet, yetkili olmadığı bir iş için yarar sağlama, zor kullanma ilişkin yetkinin aşılması, görevi kötüye kullanma, göreve ilişkin sırrın açıklanması, kamu görevlisinin ticareti, kamu görevinin terki veya yapılmaması, kişilerin malları üzerine usulsüz tasarruf, kamu görevinin usulsüz olarak üstlenilmesi, kanuna aykırı eğitim kurumu, özel işaret ve kıyafetleri usulsüz kullanma, görevi yaptırmamak için direnme, kamu görevine ait araç ve gereçleri suçta kullanma, iftira, başkasına ait kimlik bilgilerini kullanma, suç üstlenme, suç uydurma, yalan tanıklık, yalan yere yemin, gerçeğe aykırı bilirkişilik ya da çevirmenlik, yargı görevi yapma etkileme, suçu bildirmeme, suç delillerini yok etme ya da gizleme, suçtan kaynaklanan malvarlığı değerlerini aklama, suçluyu kayırma, tutuklu hükümlü ya da suç delillerini bildirmeme, ses veya görüntülerin kayda alınması, genital muayene, adil yargılanmayı etkilemeye teşebbüs, muhafaza görevini kötüye kullanma, resmen teslim olunan mala el konulması, başkası yerine ceza tutukevi ya da infaz evine girme, hükümlü veya tutuklunun kaçması, muhafızın görevini kötüye kullanması, hükümlü veya tutukluların ayaklanması, infaz kurumuna veya tutukevine yasak eşya sokmak, hak kullanımı veya beslenmeyi engelleme, Cumhurbaşkanı'na hakaret, Devletin egemenlik alametlerini aşığılama, Türklüğü, Cumhuriyeti ve Devletin kurum ve organlarını aşığılama, devletin bütünlüğünü ve ülke bütünlüğünü bozma, düşmanla işbirliği yapma, devlete karşı savaşa tahrik, yabancı devlet aleyhine asker toplama, askeri tesislere zarar verme, düşman devlete yardım, Anayasayı ihlal, Cumhurbaşkanı'na suikast ve fiili saldırı, yasama organına karşı suç, hükümete karşı suç, silahlı isyan, silahlı örgüt, silah sağlama, suç için anlaşma, askeri komutanlıkların gasbı, yabancı hizmetine asker yazma ve yazılma, savaş zamanında emirlere uymama, devletin güvenliğine ilişkin belgeleri açığa vurma, casusluk, gizli belgeleri açıklama, devlet sırlarından yararlanma, devlet hizmetlerinde sadakatsizlik suçları-

nın kovuşturma aşamalarında, 252. madde gereğince, mahkemece, duruşmanın düzen ve disiplinini bozan sözlü veya yazılı beyan ve davranışlar ile mahkemeye, mahkeme başkanı veya üyelerden herhangi birine, Cumhuriyet savcısına, müdafie, tutanak kâtibine yahut görevlilere tahkir veya hakaret oluşturan söz ve davranışlar hakkında yayım yasağı konabilir.

Yargıtay bu maddede öngörülen düzenlemeler doğrultusunda iletişimin denetlenmesiyle ilgili olarak verdiği bir kararda tüm ülkeyi kapsayacak biçimde iletişimin denetlenmesine karar verilemeyeceğini belirtmiştir:

b. İletişimin Dinlenmesi ve Sınırsız Yetki

“Tarafı olduğumuz ve onaylamakla iç hukuk mevzuatına dahil ettiğimiz Avrupa İnsan Hakları ve Temel Özgürlüklerin Korunması Sözleşmesinin 8. maddesinde de herkesin haberleşmesine saygı gösterilmesi hakkına sahip olduğu kurala bağlanmış olup, bu hakka bir kamu otoritesinin müdahalesinin, ulusal güvenlik, kamu emniyeti, ülkenin ekonomik refahı, dirlik ve düzenin korunması, Suç işlenmesinin önlenmesi, sağlığın veya ahlakın veya başkalarının hak ve özgürlüklerinin korunması için, demokratik bir toplumda gerekli olan ölçüde ve yasayla öngörül-müş olmak koşuluyla söz konusu olabileceği belirtilmiştir. 5271 sayılı CMK’nın casusluk suçları hariç 250. maddesinin 1. fıkrasının (a), (b)ve (c)bentlerinde yazılı suçları işlenmesinin önlenmesi amacıyla, 2559 Sayılı Kanun’un ek 7 ve 2803 Sayılı Kanun’un ek 5. maddeleri uyarınca Emniyet Genel Müdürlüğü ile Jandarma Genel Komutanlığı, 5271 sayılı CMK’nın 135 ila 138. maddeleri ile sınırları belirlenen çerçevede ve sadece kendi sorumluluk alanları ile sınırlı olarak telekomünikasyon yoluyla yapılan iletişimin tespiti, dinlenmesi, sinyal bilgilerinin değerlendirilmesi ve kayda alınması yönünde hâkim kararı alabilir veya sonradan hakim onayına sunulmak üzere yazılı emir verebilirler.

Anılan yasal düzenlemelerin amaç, kapsam ve gerekçesi birlikte nazara alınıp değerlendirildiğinde; Amacı ne olursa olsun hiçbir kuruma demokratik bir hukuk devleti olan Türkiye Cumhuriyeti’nde yaşayan insanlar şüpheli görülerek ülke genelini kapsayacak şekilde yetki verilemeyeceği, anılan kanunların ilgili maddeleri gereğince talepte bulunan kolluk birimlerinin buldukları yerler itibarıyla yetkili olan ve 5271 sayılı CMK’nın 250. maddesinin 1. fıkrasına göre kurulan ağır ceza mahkemesi üyelerinin kendi yargı çevreleri ile ilgili karar vermeleri ge-

rektiği, sınırsız bir yetki verilmesi suretiyle iletişimin tespit edilerek dinlenilmesine karar verilemeyeceği, yasa koyucunun amacının da bu olduğu açıktır.

Kanun yararına bozma, karar veya hükümlerdeki hukuka aykırılıkların toplum ve birey açısından hukuk yararına giderilmesini ve ülke sahicında uygulama birliğine ulaşılmasını sağlama amacıyla, olağanüstü bir denetim muhakemesi yolu olarak Ceza Yargılaması Yasası'nın 309 ve 310. maddelerinde düzenlenmiştir.

Yukarıda açıklanan nedenlerle kanun yararına bozma talebine atfen düzenlenen tebliğ namedeki bozma isteği incelenen dosya kapsamına nazaran yerinde görüldüğünden, Ankara 11. Ağır Ceza Mahkemesi'nin kararının CMK'nın 309. maddesi uyarınca bozulmasına karar verildi."²

3. BASIN YASASI DÜZENLEMESİ

Yasa koyucu hangi hallerde yayın yasağı konacağını tek tek sayarak, bu sayılan durumlar dışında yayın yasağı konamayacağını hükme bağlamıştır. Böylelikle keyfi yayın durdurma kararlarının önüne geçilmesi amaçlanmıştır.

5187 sayılı Basın Yasası'nın ilk maddesi, yasanın amacını, basın özgürlüğünü ve bu özgürlüğün kullanımını düzenleyeceğini belirtmektedir. Yayın yasağı konusunda doğrudan bir düzenleme bulunmamaktadır. Yalnızca yargıyı etkileme başlıklı 19. maddesinde soruşturma aşamasında soruşturma dosyasının içeriğini yayımlayanlar hakkında para cezaları öngörülmüştür. Aynı maddenin ikinci fıkrasında da devam eden bir dava hakkında verilecek karar kesinleşinceye dek mütalaa yayımlayanların aynı para cezalarıyla karşılaşacakları hüküm altına alınmıştır.

Basın Yasası'nın 20. maddesinde de cinsel saldırı, cinayet ve intihara özendirme konularında haber vermenin sınırlarının aşılması durumunda da haberi yayımlayanlar hakkında para cezaları verileceği belirtilmekte ancak herhangi bir yayın durdurmadan söz edilmemektedir. Basın Yasası'nın 28. maddesinde verilecek olan para cezalarının özgürlüğü kısıtlayıcı cezalara çevrilemeyeceği de hüküm altına alınmıştır. Cevap ve düzeltme hakkının kullanılması ile basın araçlarının tahrip edilmesi suçları bu kuralın uygulanmasında istisna niteliği taşımaktadır.

---

² 9. CD. 22381 K. 04.06.2008 T.

4. RADYO VE TELEVİZYONLAR İÇİN DÜZENLEME

Konunun radyo ve televizyonlar açısından ne şekilde yol alacağı 3984 sayılı Radyo ve Televizyonların Kuruluş ve Yayınları Hakkında Kanun'un 4. maddesinde yayın ilkeleri olarak düzenlenmiştir. Bu ilkeler; Türkiye Cumhuriyeti Devleti'nin varlık ve bağımsızlığına, Devletin ülkesi ve milletiyle bölünmez bütünlüğüne, Atatürk ilke ve inkılâplarına aykırı yayın yapılmaması, toplumu şiddete, teröre, etnik ayrımcılığa sevk eden veya halkı sınıf, ırk, dil, din, mezhep ve bölge farkı gözeterek kin ve düşmanlığa tahrik eden veya toplumda nefret duyguları oluşturan yayınlara imkân verilmemesi, yayıncılığın, gerek yayın organı, gerekse hisse sahipleri ve üçüncü derece dahil olmak üzere üçüncü dereceye kadar kan ve sıhrî hısımları veya bir başka gerçek veya tüzel kişinin haksız çıkarları doğrultusunda kullanılmaması, insanların dil, ırk, renk, cinsiyet, siyasî düşünce, felsefî inanç, din, mezhep ve benzeri nedenlerle hiçbir şekilde kınanmaması ve aşağılanmaması, yayınların toplumun millî ve manevî değerlerine ve Türk aile yapısına aykırı olmaması, özel hayatın gizliliğine saygılı olunması, Türk millî eğitiminin genel amaçlarının, temel ilkelerinin ve millî kültürün geliştirilmesi, Türkçenin; özellikleri ve kuralları bozulmadan konuşma dili olarak kullanılması; millî birlik ve bütünlüğün temel unsurlarından biri olarak çağdaş kültür, eğitim ve bilim dili halinde gelişmesinin sağlanması, Kişilerin manevî şahsiyetlerine eleştiri sınırları ötesinde saldırıda bulunulmaması, cevap ve düzeltme haklarına saygılı olunması, soruşturulması basın meslek ilkeleri çerçevesinde mümkün olan haberlerin soruşturulmaksızın veya doğruluğuna emin olunmaksızın yayınlanmaması, saklı kalması kaydıyla verilen bilgilerin kamu yararı ciddî bir biçimde gerektirmedikçe yayınlanmaması, yayıncılığın haksız bir amaç ve çıkara alet edilmemesi ve haksız rekabete yol açılmaması, ilân ve reklam niteliğindeki yayınların bu niteliklerinin şüpheye yer bırakmayacak şekilde açıklanması, bir basın organının özel çabalarla yarattığı ürünün kendi ürünüymüş gibi sunulmaması, ajanslardan veya başka bir medya kaynağından alınan haberlerin kaynağının belirtilmesine özen gösterilmesi, suçlu olduğu yargı kararı ile kesinleşmedikçe hiç kimsenin suçlu ilân edilmemesi veya suçluymuş gibi gösterilmemesi; kişileri suç işlemeye yönlendirecek veya korku salacak yayın yapılmaması, haberlerin yayınlanmasında tarafsızlık, gerçeklik ve doğruluk ilkelerine bağlı olunması; özgürce kanaat oluşumunun engellenmemesi; haber kaynaklarının kamuoyunun yanıtılmasının amaçlandığı haller dışında gizliliğinin korunması, halkı aldatacak, yanıltacak

veya haksız rekabete yol açacak reklam yayınlarına yer verilmemesi, siyasî partiler ve demokratik gruplar arasında fırsat eşitliği sağlanması; tek yönlü, taraf tutan yayın yapılmaması; seçim dönemlerinde belirlenen seçim yasaklarıyla ilgili ilkelere aykırı davranılmaması, yayınlarda, eser ve bağlantılı hak sahiplerine 5846 sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu ile tanınan hakların ihlâl edilmemesi, bilgi iletişim telefonları yoluyla yarışma ve benzeri yöntemlere başvurulmaması ve bunların sonucunda dinleyici ve seyircilere ikramiye verilmemesi veya ikramiye verilmesine aracılık edilmemesi, lotarya yapılmaması, bilgi iletişim telefonları yoluyla yapılacak anket ve kamuoyu yoklamalarının, hazırlık aşamasından sonuçlarının ilânına kadar noter nezaretinde gerçekleştirilmesi, televizyonda bölünür ekran yoluyla ana program ile ilgili veya ilgisiz bilgiler veren konuları işleyen yayınların yapılmaması, çerçeveler veya alt yazı tekniği kullanılarak sürekli yayın yapılmaması, haberde konu ile ilgili olmayan görüntülerin verilmemesi, haberle benzerlik arz eden görüntülerin arşiv niteliğinin belirtilmesi, program hizmetlerinin bütün unsurlarının insan onuruna ve temel insan haklarına saygılı olması, yayınların müstehcen olmaması, kadınlara, güçsüzlere, özürlülere ve çocuklara karşı şiddetin ve ayrımcılığın teşvik edilmemesi, yayınların şiddet kullanımını özendirici veya ırkçı nefret duygularını kışkırtıcı nitelikte olmaması, suç örgütlerinin korkutucu ve yıldırıcı özelliklerinin yansıtılmaması, gençlerin ve çocukların fiziksel, zihinsel ve ahlakî gelişimini zedeleyecek türden programların, bunların seyredilebileceği zaman ve saatlerde yayınlanmaması, biçiminde sıralanmıştır.

Bu yayın ilkelerine uyulmaması durumunda Yasa'nın 33. maddesinde düzenlemeye gidilmiştir. RTÜK, öngördüğü yükümlülükleri yerine getirmeyen, izin şartlarını ihlâl eden, yayın ilkelerine ve bu yasada belirtilen diğer esaslara aykırı yayın yapan özel radyo ve televizyon kuruluşlarını uyarır veya aynı yayın kuşağında açık şekilde özür dilemesini ister. Bu talebe uyulmaması veya aykırılığın tekrarı halinde ihlâl konu olan programın yayını, bir ilâ on iki kez arasında durdurulur. Yayını durdurulan programların yerine, aynı yayın kuşağında ve reklâmsız olarak, ilgili kamu kurum ve kuruluşlarına Üst Kurulca hazırlattırılacak eğitim, kültür, trafik, kadın ve çocuk hakları, gençlerin fiziksel ve ahlakî gelişimi, uyuşturucu ve zararlı alışkanlıklarla mücadele, Türk dilinin güzel kullanımı ve çevre eğitimi konularında programlar yayınlanır.

Aykırılığın tekrarı halinde yasa maddesinin devamında para cezaları uygulanacağı belirtilmektedir. Daha önce sıklıkla karşılaştığımız

yayın durdurma kuralı son yapılan düzenlemelerle yürürlükten kaldırılmış ve bunun yerine para cezaları öngörülmüştür.

5. İNTERNET YAYINLARINDA YASAKLAMA

Yayın yasaklarının İnternet ortamlarında hangi koşullarda gerçekleşeceği de 5651 sayılı ve 4.5.2007 günlü İnternet Ortamında Yapılan Yayınların Düzenlenmesi ve Bu Yayınlar Yoluyla İşlenen Suçlarla Mücadele Edilmesi Hakkında Yasa'nın 8. maddesinde düzenlenmiştir. Buna göre İnternet ortamında yapılan ve içeriği aşağıdaki suçları oluşturduğu hususunda yeterli şüphe sebebi bulunan yayınlarla ilgili olarak erişimin engellenmesine karar verilebilir.

Bunlar; İntihara yönlendirme (TCK madde 84), Çocukların cinsel istismarı (TCK m. 103, birinci fıkra), Uyuşturucu veya uyarıcı madde kullanılmasını kolaylaştırma (TCK m. 190), Sağlık için tehlikeli madde temini (TCK m. 194), Müstehcenlik (TCK m. 226), Fuhuş (TCK m 227), Kumar oynanması için yer ve imkân sağlama (TCK m 228) ve nihayet 25/7/ 1951 tarihli ve 5816 sayılı Atatürk Aleyhine İşlenen Suçlar Hakkında Kanunda yer alan suçlar olarak sıralanmaktadır.

Durdurma kararı İnternet yayınlarını düzenleyen aynı Yasa'nın 8. maddesinin devam eden fıkralarında yer almaktadır. Erişimin engellenmesi kararı, soruşturma evresinde hâkim, kovuşturma evresinde ise mahkeme tarafından verilir. Soruşturma evresinde, gecikmesinde sakınca bulunan hallerde Cumhuriyet savcısı tarafından da erişimin engellenmesine karar verilebilir. Bu durumda Cumhuriyet savcısı kararını yirmi dört saat içinde hâkimin onayına sunar ve hâkim, kararını en geç yirmi dört saat içinde verir. Bu süre içinde kararın onaylanmaması halinde tedbir, Cumhuriyet savcısı tarafından derhal kaldırılır. Koruma tedbiri olarak verilen erişimin engellenmesine ilişkin karara 4/12/2004 tarihli ve 5271 sayılı Ceza Muhakemeleri Kanunu hükümlerine göre itiraz edilebilir.

Hâkim, mahkeme veya Cumhuriyet savcısı tarafından verilen erişimin engellenmesi kararının birer örneği, gereği yapılmak üzere Telekomünikasyon Kurulu Başkanlığı'na gönderilir.

İçeriği birinci fıkrada belirtilen suçları oluşturan yayınların içerik veya yer sağlayıcısının yurt dışında bulunması halinde veya içerik veya yer sağlayıcısı yurt içinde bulursa bile, içeriği birinci fıkranın (a) bendinin (2) ve (5) numaralı alt bentlerinde yazılı suçları oluşturan yayınlara

ilişkin olarak erişimin engellenmesi kararı re'sen Başkanlık tarafından verilir. Bu karar, erişim sağlayıcısına bildirilerek gereğinin yerine getirilmesi istenir.

Erişimin engellenmesi kararının gereği, derhal ve en geç kararın bildirilmesi anından itibaren yirmi dört saat içinde yerine getirilir.

Başkanlık tarafından verilen erişimin engellenmesi kararının konusunu oluşturan yayını yapanların kimliklerinin belirlenmesi halinde, Başkanlık tarafından, Cumhuriyet başsavcılığına suç duyurusunda bulunulur.

Soruşturma sonucunda kovuşturmaya yer olmadığı kararı verilmesi halinde, erişimin engellenmesi kararı kendiliğinden hükümsüz kalır. Bu durumda Cumhuriyet savcısı, kovuşturmaya yer olmadığı kararının bir örneğini Başkanlığa gönderir.

Kovuşturma evresinde beraat kararı verilmesi halinde, erişimin engellenmesi kararı kendiliğinden hükümsüz kalır. Bu durumda mahkemece beraat kararının bir örneği Başkanlığa gönderilir.

Konusu birinci fıkrada sayılan suçları oluşturan içeriğin yayından çıkarılması halinde; erişimin engellenmesi kararı, soruşturma evresinde Cumhuriyet savcısı, kovuşturma evresinde mahkeme tarafından kaldırılır.

Koruma tedbiri olarak verilen erişimin engellenmesi kararının gereğini yerine getirmeyen yer veya erişim sağlayıcılarının sorumluları, fiil daha ağır cezayı gerektiren başka bir suç oluşturmadığı takdirde, altı aydan iki yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.

İdarî tedbir olarak verilen erişimin engellenmesi kararının yerine getirilmemesi halinde, Başkanlık tarafından erişim sağlayıcısına, onbin Yeni Türk Lirası'ndan yüzbin Yeni Türk Lirası'na kadar idarî para cezası verilir. İdarî para cezasının verildiği andan itibaren yirmi dört saat içinde kararın yerine getirilmemesi halinde ise Başkanlığın talebi üzerine Kurum tarafından yetkilendirmenin iptaline karar verilebilir.

Bu Kanunda tanımlanan kabahatler dolayısıyla Başkanlık veya Kurum tarafından verilen idarî para cezalarına ilişkin kararlara karşı, 6/1/1982 tarihli ve 2577 sayılı İdarî Yargılama Usulü Kanunu hükümlerine göre kanun yoluna başvurulabilir.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

CEVAP VE DÜZELTME HAKKI

1. ANAYASAL BİR HAK OLARAK CEVAP VE DÜZELTME

Cevap ve düzeltme hakkı, (diğer adıyla tekzip) kişi ve kuruluşların, kendileriyle ilgili yayınlar konusunda, aynı araçtan yararlanarak düşüncelerini açıklama, kendilerini savunma ve böylece yanlış beyanları düzeltme olanağı sunan temel bir haktır. Söz konusu yayın, yasalarda bir suç ya da haksız fiil olarak tanımlanmasa bile, cevap ve düzeltme hakkı yoluyla etkin ve hızlı bir şekilde yayın sonucu ortaya çıkan yanlış anlaşılmalara ve kötü sonuçlar ortadan kaldırılabilir. Zaten cevap ve düzeltme hakkının temelinde diğer başvuru yollarına oranla daha etkin ve ivedi çözüm üretmesinde yatmaktadır. Söz konusu yayına karşı cevap ve düzeltme hakkının kullanılması diğer başvuru haklarını ortadan kaldırmaz ya da o başvurulara delil teşkil etmez.¹

Cevap ve düzeltme hakkı dayanağını doğrudan Anayasa'dan alır. Buna göre Anayasa'nın 32. Maddesi'nde, *Düzeltilme ve cevap hakkı, ancak kişilerin haysiyet ve şereflerine dokunulması veya kendileriyle ilgili gerçeğe aykırı yayınlar yapılması hallerinde tanınır ve kanunla düzenlenir.*

Düzeltilme ve cevap yayımlanmazsa, yayımlanmasının gerekip gerekmediğine hakim tarafından ilgilinin müracaat tarihinden itibaren en geç yedi gün içerisinde karar verilir.

Cevap ve düzeltmeye karar verecek yargılama makamının kararını kaç gün içinde vereceği hükmünü dahi belirleyen, Anayasa düzenlemesi, bu hakkın yasa koyucu tarafından ne derece önemsendiğinin kanıtıdır.

Hemen belirtmek gerekir ki cevap ve düzeltme hakkı yalnızca süreli/dönemsel yayınlar için öngörülen bir düzenlemedir. Süresiz yayınlarda örneğin kitap ya da el broşürü gibi basılı yayınların cevap ve düzeltme hakkı kullanılamaz.

---

¹ AB Uyum Sürecinde Ceza Hukuku, İstanbul Barosu Yayınları, Türk Hukukunda Cevap ve Düzeltme Hakkı, Ş. Dursun, 2010 İst.

Türk hukuk uygulamasında cevap ve düzeltme hakkı **Basılı eserler** için 5187 sayılı Basın Yasası'nın 14 ve 18. maddelerinde; **Özel radyo ve televizyonlar için** 3984 sayılı Radyo ve Televizyonların Kuruluş ve Yayınları Hakkında Kanun'un 28. maddesinde; **İnternet üzerinden yapılan yayınlar için** 5651 sayılı İnternet Ortamında Yapılan Yayınların Düzenlenmesi ve Bu Yayınlar Yoluyla İşlenen Suçlarla Mücadele Edilmesi Hakkında Kanun'un 9. maddesinde ve nihayet 2954 sayılı **TRT Yasası'nın** 27. maddesinde düzenlenmiş bulunmaktadır.

2. BASIN YASASI'NA GÖRE CEVAP VE DÜZELTME

a. Amacı ve Koşulları

Cevap ve düzeltme hakkının asıl düzenlenmesi, ayrıntılı olarak, Basın Yasası'nda yapılmıştır. Basın Yasası'nın 14. maddesi cevap ve düzeltme hakkının ne şekilde kullanılacağını, yalın bir biçimde açıklamaktadır.

Maddenin ilk paragrafında, *sürelî yayınlarda kişilerin şeref ve haysiyetini ihlâl edici veya kişilerle ilgili gerçeğe aykırı yayım yapılması halinde, bundan zarar gören kişinin yayım tarihinden itibaren iki ay içinde göndereceği suç unsuru içermeyen, üçüncü kişilerin hukuken korunan menfaatlerine aykırı olmayan düzeltme ve cevap yazısını; sorumlu müdür hiçbir düzeltme ve ekleme yapmaksızın, günlük sürelî yayınlarda yazıyı aldığı tarihten itibaren en geç üç gün içinde, diğer sürelî yayınlarda yazıyı aldığı tarihten itibaren üç günden sonraki ilk nüshada, ilgili yayının yer aldığı sayfa ve sütunlarda, aynı puntolarla ve aynı şekilde yayımlamak zorundadır.*

Yasa maddesinden de anlaşıldığı üzere düzeltme hakkının kullanılması için öncelikle ortada hukuka aykırı bir **yayım** olmalıdır. Buradaki hukuka aykırılığın tanımını, yasa koyucu **şeref ve haysiyeti ihlâl edici** veya **gerçeğe aykırı** yayım, şeklinde düzenlemiştir. Bunun bulguları her olayın somut özelliklerine göre değişiklik gösterecektir. Hakkında yayım yapılan kişi, o yayımdan bir biçimde “incindiğini” düşünüyorsa, cevap ve düzeltme hakkını kullanabilecektir.

Hakkında yayım yapılan kişi, yayım tarihinden itibaren iki ay içinde, bir düzeltme metnini yayım kurumunun sorumlu müdürlüğüne ulaştırmak zorundadır. Metnin doğrudan sorumlu müdür tarafından teslim alınması gerekmez. Tebligat Yasası hükümleri doğrultusunda kurumda sürekli çalışan birine de tebligat yapılabilir. Önemli olan cevap ve düzeltme metninin iki aylık süre içinde basın kuruluşuna ulaşmış olmasıdır.

b. Uygulama

Uygulamada hazırlanan düzeltme metni, noterden bir ihtarname eşliğinde ilgili kuruma gönderilmektedir. Noter yoluyla gönderilmesi koşul değildir. Düzeltme yazısı, suç unsuru içermemeli ve de haberi yeniden düzeltme gerektirecek biçimde üçüncü kişilerin haklarını ihlal etmemelidir. Sorumlu müdür aldığı düzeltme metnini, günlük bir süreli yayında, aldığı tarihten itibaren üç gün içinde, diğer yayınlarda ise üç gündün sonraki ilk sayıda aynı ölçülerde yayınlamak zorundadır. Günlük yayın yapan kurumun, en geç dördüncü günlü sayısında bu düzeltme metnine yer vermesi gerekir.

Düzeltilme ve cevap metninde cevap hakkının kullanılmasını gerektiren yayının günü ve sayısı belirtilir. İhtarname eşliğinde gönderilecek düzeltme ve cevap metninin ilgili yazıdan **uzun olamayacağı**, düzeltme ve cevaba neden olan eserin yirmi satırdan az yazı veya resim veya karikatür olması hallerinde düzeltme ve cevap **otuz satırı geçemeyeceği** yasanın aynı maddesiyle hükme bağlanmıştır.

Süreli yayının birden fazla yerde basılması halinde, düzeltme ve cevap yazısı, düzeltme ve cevap hakkının kullanılmasına sebebiyet veren eserin yayımlandığı bütün baskılarda yayımlanır. Ancak birden çok yerde basılıp ta, ek niteliğinde farklı bölgesel yayın yapan gazetelerin eklerinde ilgili yayın yapılmışsa, o durumda yine o bölgesel yayında düzeltme metninin kullanılması olanaklıdır.

c. Yargı Yolları

Cevap ve Düzeltme metninin yasaca belirlenen süreler içinde yayımlanmaması durumunda, yayım için tanınan sürenin bitiminden itibaren, belirlenen koşullara aykırı şekilde yayımlanması halinde ise yayım tarihinden **on beş gün** içinde cevap ve düzeltme talep eden kişiye yargıya başvuru hakkı doğmaktadır. Kişi bu durumda, bulunduğu yer sulh ceza hâkiminden yayımın yapılmasına veya bu Kanun hükümlerine uygun olarak yapılmasına karar verilmesini isteyebilir. Sulh ceza hâkimi bu istemi üç gün içerisinde, duruşma yapmaksızın, karara bağlar. Uygulamada bu sürenin aşıldığı ve yaklaşık olarak bir haftayı bulduğu görülmektedir.

Sulh ceza hâkiminin kararı, cevap ve düzeltme metninin yayımlanması yönünde olursa, bu karara, yayını yapan basın kurumunca, itiraz edilebilir. Kanun koyucu burada acele itiraz sözcüğüne yer verdi-

ğinden, Ceza Muhakemesi Yasası 268. maddesi gereğince itiraz merci doğrudan Asliye Ceza Mahkemesi'dir. Burada kararın tebliğinden itibaren yedi gün içinde, Sulh Ceza Mahkemesi'nin yargı çevresi içindeki Asliye Ceza Hakimliğine itiraz dilekçesi verilmelidir. İlgili Asliye ceza hakimi, üç gün içinde itirazı inceleyerek karar verir. Sulh Ceza hakiminin kararı, cevap ve düzeltme hakkının kullanılmaması yönünde olursa bu kez de aynı yöntemlerle, başvuru sahibi tebliğden itibaren yedi gün içinde ilgili asliye ceza mahkemesine başvurabilecektir. Yetkili makamın kararı kesindir. Yani bu karara karşı artık başka bir yargısal kuruma başvurulamaz. İstisnai hallerde yazılı emir yoluna gidilebilmektedir. Uygulamada az da olsa bu tür durumlara rastlanılmaktadır.

Düzeltilme ve cevabın yayımlanmasına hâkim tarafından karar verilmesi halinde, yayımlanmak için zorunlu olan süreler, sulh ceza hâkiminin kararına itiraz edilmemişse kararın kesinleştiği tarihten, itiraz edilmişse yetkili makamın kararının tebliği tarihinden itibaren başlar.

Düzeltilme ve cevap hakkına sahip olan kişinin mirasçılarında biri de bu hakkı kullanabilir. Bu durumda, yayının yapıldığı tarihten itibaren sorumlu müdüre gönderilmesi gereken metin, yayın gününden itibaren üç ay içinde gönderilmelidir.

d. Tüzel Kişilerin Durumu

Yasada açıkça belirtilmese de tüzel kişilerin de cevap ve düzeltme hakkını kullanabilmeleri gerekir. Cezai sorumlulukları bile bulunan tüzel kişilerin cevap ve düzeltme hakkını kullanamamaları düşünülemez. Kaldı ki Basın Kanunu'nda açıkça belirtilmese de Radyo ve Televizyon yayınlarında cevap ve düzeltme hakkını düzenleyen 3984 Sayılı Yasa tüzel kişilerin de cevap ve düzeltme haklarının bulunduğunu açıkça belirtmiştir. Bu durumda radyo ve televizyon yayınları için tüzel kişilere cevap ve düzeltme hakkının kullanımını tanıyıp, gazete ya da dergiler için bu hakkı tanımamak yasa koyucunun amacı olarak değerlendirilemez ve de uygulamada eksiklik yaratır. Bu nedenle tüzel kişiler radyo ve televizyon yayınlarında olduğu gibi süreli basılı eserlerde de cevap ve düzeltme hakkından yararlanabilmelidirler.

e. Yargı Uygulamaları

i. On Beş Günlük Süre

"04/11/2006 tarihli T.G de "Meclis'teki A. Hocacılar" başlığı ile yayımlanan yazı nedeniyle ilgilisi T. Y. vekilinin cevap ve düzeltme

isteminin kabulü ile düzeltme ve cevap yazısının yayınlanmasına dair, Büyükçekmece 2. Sulh Ceza Mahkemesi'nin 16/03/2007 tarihli ve 2007/464 müteferrik sayılı kararına vuku bulan itirazın reddine ilişkin, Büyükçekmece 2. Asliye Ceza Mahkemesi'nin 06/04/2007 tarihli ve 2007/61-61 müteferrik sayılı kararı aleyhine Yüksek Adalet Bakanlığı'ndan verilen 27.8.2007 gün ve 43966 sayılı Kanun Yararına Bozma istemini içeren dava dosyası Cumhuriyet Başsavcılığı'nın 24.9.2007 gün ve K.Y.B. 2007-179649 sayılı ihbarnamesi ile daireye verilmekle okundu.

...

Dosya kapsamından, gazetenin sorumlu müdürüne hitaben düzenlenen, cevap ve düzeltme metnini içeren 4.1.2007 tarihli ihtarnamenin 8.1.2007 tarihinde tebliğ edildiği, 5187 sayılı Basın Yasası'nın 14. maddesi uyarınca yayımlanması gereken süre içinde yayımlanmaması üzerine, cevap ve düzeltme isteyen vekili tarafından anılan maddenin 4.fıkrasında belirtilen 15 günlük süre içerisinde 26.1.2007 tarihinde "Büyükçekmece Sulh Ceza Mahkemesi'ne gönderilmek üzere Şişli Sulh Ceza Mahkemesi'ne" yasada öngörülen sürede başvuruda bulunulduğundan yerinde görülmeyen kanun yararına bozma isteminin reddine, 13.02.2008 günü oybirliğiyle karar verildi."²

ii. Cevap ve Düzeltme Metni Suç Unsuru İçermemeli 3. Kişilerin Haklarını İhlal Etmemelidir.

"5187 sayılı Basın Kanunu'nun 14. maddesi uyarınca kullanılan düzeltme ve cevap hakkının, kişilik haklarına saldırı ve gerçeğe aykırı yayın yapılmasına karşı düzenlenmiş bir hak olduğu, ancak bunun haber verme hakkının sınırlanmasına yol açacak yaygınlıkta kullanılmayacağı, ilgilinin gerçeğe aykırılık iddiasının objektif ölçülere dayanılarak değerlendirilmesi gerektiği, düzeltme ve cevap hakkı kullanılırken suç unsuru içermeyen ve üçüncü kişilerin hukuken korunan menfaatlerine aykırı olmayan ifadelerin kullanılması gerektiği, ayrıca tekzip metninin ilişkin olduğu yazının cevap vereni ilgilendiren kısmından fazla olamayacak biçimde düzenlenmesi zorunluluğuna uyulmadığı gözetilmeden, itirazın kabulü yerine yazılı şekilde reddine karar verilmesinde isabet görülmemiş ve CMUK'un 343. maddesi uyarınca anılan kararın bozulması lüzumu yazılı emre atfen ihbar olunmuş bulunmakla gereği görüşülüp düşünüldü: Karar: Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı'nın yazılı

² 7. CD. 1297 K. 13.02.2008 T.

emre dayanan ihbarname münderecatı yerinde görüldüğünden, Sonuç: Adapazarı 2. Asliye Ceza Mahkemesi'nin 07.01.2005 gün ve 2005/42 müt. sayılı kararının CMK'nın 309. maddesi uyarınca Bozulmasına..."³

iii. Mahkemede Kullanılan Kanıt Gizli Değildir

“Tarafların karşılıklı iddia ve savunmalarına, dosyadaki tutanak ve kanıtlara, mahkeme kararında açıklanan gerektirici nedenlere ve özellikle davalı T. T. tarafından davaya konu mektupların İstanbul Emniyet Müdürlüğü Mali Şube Müdürlüğüne teslim edildiği, Murat ile ilgili olarak görülen ceza davalarında delil olarak değerlendirilmesi nedeniyle gizliliğinden söz edilemeyeceği, bu mektupların davacılara ait olmadığı, Daire ilamında belirtilen kararın davacısının M. olduğu, görülmekte olan davacıların önceki davada yer almadığı ve bu kişiler yönünden önceki davanın bağlayıcılığının bulunmadığı gibi, Y. M. D.1 tarafından yapılan tedbir talebinin Ankara 8. Asliye Hukuk Mahkemesi'nin 21/11/2001 gün ve 2001/202 Değ. İş sayılı kararla reddedildiği, tekzip başvurusunun da Ankara 3. Sulh Ceza Mahkemesi'nin 28/11/2001 gün ve 2001/296 Tekzip sayılı kararı ile reddedildiği, karara karşı yapılan itirazın Asliye Ceza Mahkemesince reddedildiği, bu kararlara karşı yapılan yazılı emir başvurularının da reddedildiği, bu nedenlerle yapılan yayında kişilik haklarına zarar veren ve özel hayatın dokunulmazlığını ihlal eden bir yön bulunmadığı anlaşıldığından, delillerin değerlendirilmesinde bir isabetsizlik bulunmamasına göre, usul ve yasaya uygun bulunan direnme kararının onanması gerekir.”⁴

iv. Eleştirel Yayınlar Cevap ve Düzeltme Hakkına Konu Olamaz

“Mezkur ihbarnamede; Dosya kapsamına göre, 5187 sayılı Basın Kanunu'nun 14/1. maddesinde, kişilerin şeref ve haysiyetini ihlal edici yayın yapılması halinde, ilgili tarafından hazırlanan düzeltme ve cevap yazısını süreli yayın sorumlu müdürünün üç gün içerisinde yayımlaması zorunluluğu bulunduğu, aksi takdirde sürenin sona ermesinden itibaren 15 gün içinde cevap ve düzeltme talep eden kişinin bulunduğu yer sulh ceza hakiminden yayının yapılmasına karar verilmesini isteyebileceğinin öngörülmesi karşısında, Beyoğlu 10. Noterliği'nin 07.03.2005 tarihli ve 7102 sayılı ihtarnamesine ekli tekzip metninin muhatap gazetenin sorumlu müdürüne tebliğ olunduğu 07.03.2005 tarihini müteakip tekzip

³ 7. CD. 15469 K. 27.09.2006 T.

⁴ HGK. 349 K. 07.06.2006 T.

metninin yayımlanmasının zorunlu olduğu 10.03.2005 tarihi ile mahkemeye başvurulduğu 28.03.2005 tarihi arasında 15 günlük başvuru süresinin dolduğunun nazara alınmaması,

5187 sayılı Basın Kanunu'nun 14. maddesi uyarınca cevap ve düzeltme hakkı, basının haber verme hürriyetinin sınırlanmasına yol açacak şekilde kullanılmayacağı gibi, eleştiri sınırları içerisinde ele alınan ve objektif olarak verilen bir haberin de cevap ve düzeltme konusu yapılamayacağına gözetilmemesi,

Düzeltilme ve cevap hakkının kullanılmasına ilişkin olarak düzenlenen ve aynen yayınlanmasına karar verilen tekzip metninde yer alan, " ... E'nin suçsuz olduğunu bildiği kişilere karşı iftira atmak suçunu işlediği kanısına varılmıştır ... " " ... E. Türk halkını senelerden beri yanıltmaya çalışmış, masum insanları yayında olduğu gibi kendisine şantaj yaptıkları iddiası ile suçlamıştır ... " gibi ifadelerin, anılan gazetede yayımlanan yazı metninde bulunmadığı, bu sebeple düzeltme metninin aynen yayımlanması durumunda yeni bir tekzip düzeltme talebine konu olabileceğinin değerlendirilmemesi,

Karşısında itirazın bu yönlerden kabulü yerine reddine karar verilmesinde isabet görülmemiş ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 309. maddesi uyarınca anılan kararın bozulması lüzumu kanun yararına bozmaya atfen ihbar olunmuş bulunmakla Türk Milleti adına gereği görüşülüp düşünüldü: Karar ve Sonuç: Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı'nın kanun yararına bozma istemine dayanan ihbarname içeriği yerinde görüldüğünden İstanbul 2. Asliye Ceza Mahkemesi'nin 18.05.2005 gün ve 2005/31 Tekzip 2005/66 Müt.sayı kararı CMK'nın 309/4-d maddesi uyarınca Bozulmasına..."⁵

v. Cevap ve Düzeltmede Karşı Taraf Sorumlu Müdürdür

"Dosya kapsamına göre, 5187 sayılı Basın Kanunu'nun 14. maddesinde yer alan "Sürelî yayınlarda kişilerin şeref ve haysiyetini ihlal edici veya kişilerle ilgili gerçeğe aykırı yayım yapılması halinde, bundan zarar gören kişinin yayım tarihinden itibaren iki ay içinde göndereceği suç unsuru içermeyen, üçüncü kişilerin hukuken korunan menfaatlerine aykırı olmayan düzeltme ve cevap yazısını; sorumlu müdür hiç bir düzeltme ve ekleme yapmaksızın, günlük süreli yayınlarda yazıyı aldığı tarihten itibaren en geç üç gün içinde, diğer süreli yayınlarda yazıyı al-

⁵ 7. CD. 2638 K. 04.03.2009 T.

diği tarihten itibaren üç günden sonraki ilk nüshada, ilgili yayının yer aldığı sayfa ve sütunlarda, aynı puntolarla ve aynı şekilde yayımlamak zorundadır.” Hükmüne aykırı olarak, cevap ve düzeltme yazısının... Gazetesi Sorumlu Müdürü yerine, Basın Yayıncılık San. ve Tic. A.Ş. adına Gazetesi Genel Yayın Yönetmeni ve söz konusu haberi yapan gönderilmesinin ve tekzip talebinin kabulüne ilişkin Sulh Ceza Mahkemesi’nin kararında da karşı taraf olarak sorumlu müdür yerine bahsi geçen şahısların gösterilmiş olmasının, sorumlu müdürün itiraz hakkını ortadan kaldırmayacağı, dolayısıyla Küçükçekmece 1.Sulh Ceza Mahkemesi’nin kararının... Gazetesi Sorumlu Müdür vekili tarafından vuku bulan itirazın 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu’nun 268. maddesinde belirtilen 7 günlük yasal süre içerisinde yapıldığının kabulü ile itiraz konusunda bir karar verilmesi gerekirken, Sulh Ceza Mahkemesinin kararında taraf olarak gösterilen şahısların 3 gün içinde itiraz etmedikleri ve itiraz eden kararda taraf olmadığı gerekçesiyle yazılı şekilde karar verilmesinde isabet görülmemiş 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu’nun 309. maddesi uyarınca anılan kararın bozulması lüzumu kanun yararına bozmaya atfen ihbar olunmuş bulunmakla gereği görüşülüp düşünüldü:... Bozulmasına...”⁶

vi. Yayımlanan Gazetenin Fotokopisi Yeterlidir.

“Dosya kapsamına göre, düzeltme istemine konu yazının hangi nüshada yayımlandığı hususun tekzip dilekçesinde belirtildiği ve yazının fotokopisinin eklendiğinin anlaşılması karşısında, yazının yer aldığı gazetenin nüshasının, tekzip talebine ilişkin dilekçeye eklenmemiş olmasının, tekzip isteminin reddini gerektirmeyeceği gözetilmeksizin yazılı şekilde verilen karara vaki itirazın kabulü yerine reddine karar verilmesinde isabet görülmemiş ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu’nun 309. maddesi uyarınca anılan kararın bozulması lüzumu kanun yararına bozmaya atfen ihbar olunmuş bulunmakla gereği görüşülüp düşünüldü: Bozulmasına...”⁷

vii. Yayındaki Sözcükler Aşağılayıcı Olamaz.

“5187 sayılı Basın Kanunu'nun 14. maddesi uyarınca kullanılan düzeltme ve cevap hakkının, kişilik haklarına saldırı ve gerçeğe aykırı yayın yapılmasına karşı düzenlenmiş bir hak olduğu, ancak bunun haber verme hakkının sınırlanmasına yol açacak yaygınlıkta kullanılmaya-

⁶ 7. CD. 18582 K. 06.12.2006 T.

⁷ 7. CD. 18587 K. 06.12.2006 T.

cağı, ilgilinin gerçeğe aykırılık iddiasının objektif ölçülere dayanılarak değerlendirilmesi gerektiği, düzeltme ve cevap hakkı kullanılırken suç unsuru içermeyen ve üçüncü kişilerin hukuken korunan menfaatlerine aykırı olmayan ifadelerin kullanılması gerektiği gözetilmeden, itirazın kabulü yerine yazılı şekilde reddine karar verilmesinde isabet görülmemiş ve Ceza Mahkemeleri Usulü Kanunu'nun 343. maddesi uyarınca anılan kararın bozulması lüzumu kanun yararına bozmaya atfen ihbar olunmuş bulunmakla gereği görüşülüp düşünüldü: Karar: Anayasa'nın 28. ve 5187 sayılı Basın Yasası'nın 3. maddesinde ifadesini bulan basının haber verme hakkı gerçeklik, güncellik, kamu yararı, toplumsal ilgi, konu ile ifade arasında düşünsel bağlılık unsurları ile sınırlıdır. Haber verme hakkı bu sınırlar içinde kaldığı sürece hukuka uygundur. Bu unsurlardan birini taşımayan haberin veya eleştirinin hukuka uygun olduğundan söz edilemez ve saldırıya uğrayan kişisel hak korunmaya değer bir üstünlük kazanır. Kanun yararına bozma istemine konu yazının güncellik, kamu yararı, toplumsal ilgi unsurlarını içermekte olduğunda kuşku yoktur. Konu ile ifade arasında düşünsel bağlılık unsuruna gelince; bu unsur haber gerçeği yansıtırsa dahi kullanılacak dil ve ifadenin, yapılacak niteleme ve yorumun haberin verilisinin gerektirdiği ve zorunlu kıldığı biçim ve ölçüde bulunmasını öngörür. Öze ilişkin koşulların varlığı durumunda da biçimsel koşullara uyulması zorunluluğu vardır. Eleştirinin verilisinde gereksiz, yararlı olmayan beyan, niteleme ve değerlendirmelere gidilerek içerik ile uygun düşmeyen tahrik edici, yalın bir okuyucuda husumet ve kuşku yaratıcı dil ve ifade kullanılır, seçilen sözcükler aşağılayıcı, küçük düşürücü, incitici nitelikte olursa konu ile ifade arasındaki denge bozulur, haber veya eleştiri hukuka aykırı duruma gelir. Sonuç: Belirtilen hususlar gözönüne alındığında ve bütünü değerlendirildiğinde anılan yazının konu ile ifade arasında düşünsel bağlılık unsurunu taşımadığı ve dolayısıyla Ö'nün kişilik haklarının ihlal edildiği anlaşılmakla kanun yararına bozma istemini içerir ihbarname içeriği yerinde görülmediğinden Reddine...”⁸

viii. Sulh Ceza Mahkemesi Kararına Karşı İtiraz Süresi

“Tüm dosya kapsamına göre, Mülga 5680 sayılı Basın Kanunu'nun 19. maddesi 3. bendi uyarınca, cevap ve düzeltmenin zamanında yayınlanmaması halinde ilgilinin yayınlanması gereken tarihten itibaren 20 gün içinde Sulh Ceza Mahkemesine başvurabileceğinin belirtilmiş ol-

⁸ 7. CD. 18255 K. 29.11.2006 T.

ması karşısında, tekzip metninin tebliğ edildiği 19.04.2004 tarihinden itibaren yayınlanması gereken 3 günlük sürenin bitimi olan 22.04.2004 tarihinden sonra 12.05.2004 tarihinde 20 günlük sürenin dolduğu, bu nedenle 24.05.2004 tarihinde yapılan başvurunun süre yönünden reddine karar verilmesi gerektiğinin gözetilmemesinde, Kabule göre de, Sulh Ceza Mahkemesince verilen kararı müteakip, 26.6.2004 gün ve 25504 sayılı Resmi Gazetede yayımlanarak yürürlüğe giren 5187 sayılı Basın Kanunu'nun 14/5. maddesinde, Sulh Ceza Hakimi'nin kararına karşı acele itiraz yoluna gidebileceğinin düzenlenmiş olması ve Ceza Mahkemeleri Usulü Kanunu'nun 304. maddesinde acele itiraz süresinin bir hafta olarak belirtilmiş bulunması karşısında, Sulh Ceza Mahkemesi kararının tebliğ edildiği 16.07.2004 tarihinden itibaren bir haftalık süre dolmadan 21.07.2004 tarihinde yapılan itirazın süresinde olduğu kabul edilerek, itirazın süre yönünden reddi yerine, esastan incelenerek bir karar verilmesi gerektiğinin nazara alınmamasında isabet görülmemiş ve CMUK'un 343. maddesi uyarınca anılan kararın bozulması lüzumu kanun yararına bozmaya atfen ihbar olunmuş bulunmakla adına gereği görüşülüp düşünüldü: Karar: Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı'nın kanun yararına bozma istemine ilişkin ihbarname içeriği yerinde görüldüğünden, Sonuç: Bağcılar 2. Asliye Ceza Mahkemesinin 3.8.2004 gün ve 2004/102 müteferrik sayılı kararının CMK'nın 309/4-d. maddesi uyarınca Bozulmasına...”⁹

ix. Cevap Metninin Gazete Tüzel Kişiliğine Yollanması Ret Nedenidir.

“Mülga 5680 sayılı Basın Kanunu'nun 19. maddesi 1.fıkrası hükmü uyarınca cevap ve düzeltme yazısının mevketenin sorumlu müdürüne verileceği veya gönderileceği belirtilmekte olup, Yargıtay 7.Ceza Dairesinin yerleşik içtihatları da bu yönde iken, 26.06.2004 tarihinde yayımlanarak yürürlüğe giren 5187 sayılı Basın Kanunu'nun Düzeltme ve Cevap başlıklı 14. maddesinde tekzip metninin gönderileceği mercii belirtilmemiş ise de, anılan maddenin 1. fıkrasında düzeltme ve cevap yazısını yayımlayacak olan kişinin sorumlu müdür olduğunun belirtilmiş olması karşısında, düzeltme ve cevap yazısının 5680 sayılı Kanun'da olduğu gibi yine sorumlu müdüre gönderilmesi gerektiği cihetle, somut olayda tekzip metninin ilgili gazetenin sorumlu müdürüne gönderilmesi yerine, gazetenin merkezinin bulunduğu adrese, gazete tüzel kişiliği

⁹ 7. CD. 17044 K. 08.11.2006 T.

adına gönderilmiş olduğu gözetilmeden, tekzip talebinin reddine karar verilmesi gerekirken yazılı şekilde kabulüne karar verilmesinde isabet görülmemiş ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 309. maddesi uyarınca anılan kararın bozulması lüzumu yazılı emre atfen ihbar olunmuş bulunmakla gereği görüşülüp düşünüldü: Karar ve Sonuç: Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı'nın yazılı emre dayanan ihbarname münderecatı yerinde görüldüğünden Silivri Sulh Ceza Mahkemesinin 28.1.2005 gün ve 2005/61-61 müt. sayılı kararının CMK'nın 309/4-d. maddesi uyarınca Bozulmasına...¹⁰

f. Cevap ve Düzeltme Kararlarına Uyulmaması

Basın Kanunu'nun 18. maddesinde yargı kararlarını yerine getirmeyen basın kuruluşlarına uygulanacak yaptırımlar ayrı bir hüküm olarak düzenlenmiştir. Buna göre, Düzeltme ve cevabın yayımlanmasına ilişkin kesinleşmiş hâkim kararlarına uymayan sorumlu müdür ve sorumlu müdürün bağlı olduğu yetkililer için para cezaları öngörülmüştür.

Sorumlu müdür ve sorumlu müdürün bağlı olduğu yetkili hakkında verilen ağır para cezasının ödenmesinden yayın sahibi, sorumlu müdür ve sorumlu müdürün bağlı olduğu yetkili ile birlikte müteselsilen sorumludurlar.

Düzeltme ve cevap yazısının yayımlanmaması veya 14. maddenin birinci fıkrasında belirtilen koşullara uyulmaksızın yayımlanması hallerinde hâkim ayrıca, masraflar yayın sahibi tarafından karşılanmak üzere, bu yazının tirajı yüz binin üzerinde olan iki gazetede ilân şeklinde yayımlanmasına da karar verir.

Basın Yasası'nın gerek 18/1. gerekse 18/2 maddesinde geçen ağır para cezası ifadesi, 04.11.2004 tarih ve 5252 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun Yürürlük ve Uygulama Şekli Hakkında Kanun'un 5/1. Maddesi uyarınca "adli para cezasına" dönüştürülmüştür.¹¹

3. ÖZEL RADYO VE TELEVİZYONLAR AÇISINDAN CEVAP VE DÜZELTME HAKKI

3984 sayılı Radyo ve Televizyonların Kuruluş ve Yayınları Hakkında Kanun, radyo ve televizyonlar için cevap ve düzeltme yöntemini ayrıca ve basın hukukundan farklı olarak düzenlemiştir. Yasanın 28.

¹⁰ 7. CD. 16475 K. 18.10.2006 T.

¹¹ İçel /Ünver a.g.e. Sf. 211

maddesinde yer verilen düzenlemelere göre, hakkında gerçeğe aykırı ya da kişilik haklarına saldırı şeklinde yayın yapılan özel ve tüzel kişilere, bu yayınlara karşı cevap ve düzeltme hakkı tanınması için ilgililere yargı yoluna başvurabilecekleri belirtilmiştir. Bu maddeden de anlaşılacağı üzere, yazılı basından farklı olarak burada önceden yayın kuruluşuna düzeltme metni göndermeye gerek olmadığıdır.

Her ne kadar TRT Yasası'nda cevap ve düzeltme hakkı ayrıca düzenlenmiş ise de bu madde hükmünün sonradan çıkmış olması ve de ayırım yapılmamış olması nedeniyle bu maddedeki cevap ve düzeltme hakkı hükümlerinin özel radyo ve televizyon yayınlarının yanı sıra TRT yayınlarını da kapsayacağı düşünülmektedir.¹²

Kitabın beşinci bölümünde TRT yayınlarında cevap ve düzeltme hakkının ne şekilde kullanılacağı ile ilgili düzenlemeye ayrıntılı biçimde ayrıca yer verilecektir.

a. Uygulama

Yayın kuruluşu hakkında yapılan düzeltme başvurusunda, yayının bir kasetinin dilekçe ekinde sunulması gerekmektedir. Ancak dava açacak kişiler ücreti karşılığı yayının bir kopyasını Radyo Televizyon Üst Kurulu (RTÜK)'den edinebilirler.

Düzeltilmesi istenen yayın için hazırlanan metinle birlikte doğrudan yargıya yapılan başvuru sonucunda, yargı gerekli incelemeyi yapar. Başvuru yerinde görülürse düzeltme ve cevap, saldırı teşkil eden veya gerçeğe aykırı yayının yapıldığı aynı saatte, aynı program içinde yayınlanacağı aynı maddede hükme bağlanmıştır.

b. Koşullar

Kişilerin yargıya başvurmaları yayından itibaren **on gün** içinde yapılır. Başvuru için yetkili ve görevli mahkeme, ulusal yayın yapan kuruluşlar için Ankara Sulh Ceza Mahkemesi'dir. Bölgesel ve yerel yayın yapan kuruluşlar için ise, başvuru bulduğu Sulh Ceza Mahkemesi'dir. Mahkeme **üç gün** içinde karar verir. Verilen karara karşı tebliğden itibaren **üç gün** içinde bir üst mahkeme olan Asliye Ceza Mahkemesine itiraz edilebilir. Buradaki üst mahkeme ulusal yayın yapan kuruluşlar için Ankara Asliye Ceza Mahkemesi'dir. Diğer kurumlar

¹² İçel /Ünver a.g.e. Sf. 419

içinse ilgilinin bulunduğu yer Asliye Ceza Mahkemesi olacaktır. Yetkili Asliye Ceza Mahkemesi **üç gün** içinde kararını verir. Verilen karar ke-sindir. Mahkeme kararı ilgili kuruluşa tebliğ edildiğinin ertesi günü ya-yın yapılır.

c. Yaptırımlar

Basın Kanunu'ndan farklı olarak ilgili yayın kuruluşunun mah-keme kararını yerine getirmemesi durumunda, o yayın kurumuna uygu-lanacak yaptırım da aynı maddede yer almıştır. Yayını yapmayan veya karara uygun şekilde yapmayan veya geciktiren kuruluşun yayınlarından sorumlu en üst yöneticisi ile kuruluşun sahibi olan anonim şirketin yö-netim kurulu başkanına yüksek oranlarda adli para cezaları verileceği hüküm altına alınmıştır. Ayrıca, kuruluşa Üst Kurulca eylemin ağırlığına göre üç aya kadar gelir getirici yayın yapma yasağı verilebileceği ve ikinci kez tekrar halinde yayın izninin iptal edileceği ayrıca en yüksek para cezasına hükmolunacağı da belirtilmiştir. Bu cezaların erteleneme-yeceği de aynı maddede hüküm altına alınmıştır.

d. Yargısal Örnekler

Yasa maddelerinde öngörülen süreler kesin süre olup tatile denk gelen son gün süreden sayılmaz.

i. 10 Gün İçinde Yargı Yolu, Son Günün Tatile Denk Gelmesi

“Tüm dosya kapsamına göre, Ankara 14. Sulh Ceza Mahkemesi'nin 2.1.2004 gün ve 2003/243 tektezip sayılı kararının 14.1.2004 tarihinde tebliğini müteakip, Kanal 6 Radyo, Televizyon Yayıncılık A.Ş. vekili tarafından, 3984 sayılı Radyo ve Televizyonların Kuruluş ve Yayınları Hakkında Kanun'un 28/4.maddesinde öngörülen 3 günlük süre geçtikten sonra 16.2.2004 tarihli dilekçe ile itiraz edildiği gözetilmeksizin itirazın süre yönünden reddi yerine yazılı şekilde kabulüne karar verilmesinde, Kabule göre de, 3984 sayılı Kanunun 28/4. maddesinde cevap ve dü-zeltme hakkı tanınması için yayından itibaren 10 gün içinde yargı yoluna başvurulabileceğinin düzenlenmiş olması karşısında, 17.12.2003 tari-hinde yapılan yayın hakkındaki başvuru için son gün olan 27.12.2003 tarihinin tatil gününe rastlaması nedeniyle, bu tarihi takip eden ilk iş günü olan 29.12.2003'te yapılan başvurunun süresinde olduğu gözetil-meksizin, itirazın yazılı şekilde kabulüne karar verilmesinde, isabet gö-rülmemiş ve CMUK'un 343. maddesi uyarınca anılan kararın bozulması lüzumu yazılı emre atfen ihbar olunmuş bulunmakla gereği görüşülüp

düüünüldü: Karar ve Sonuç: Cumhuriyet Başsavcılığı'nın yazılı emre dayanan ihbarname münderecatı yerinde görüldüğünden Ankara 17. Asliye Ceza Mahkemesi'nin 16.2.2004 gün ve 2004/66 D.ış sayılı kararının CMK'nın 309. maddesi uyarınca Bozulmasına...”¹³

ii. Sürenin Kaçırılması Ret Nedeni

“3984 sayılı Radyo ve Televizyonların Kuruluş ve Yayınları Hakkında Kanun'un 28. maddesinde cevap ve düzeltme hakkı için yayından itibaren 10 gün içinde yargı yoluna başvurulabileceğinin düzenlenmiş olması karşısında, cevap ve düzeltme talebinin 4-5 ve 6 Ekim 2002 tarihli yayınlar için 10 günlük süre geçirildikten sonra 17.10.2002 tarihinde yapılmış bulunduğu gözetilmeksizin, itirazın anılan yayınlar yönünden kabulü yerine, yazılı biçimde reddine karar verilmesinde isabet görülmemiş ve CMUK'un 343. maddesi uyarınca anılan kararın bozulması lüzumu yazılı emre atfen ihbar olunmuş bulunmakla gereği görüştülüp düüünüldü: Karar: Cumhuriyet Başsavcılığı'nın yazılı emre dayanan ihbarname münderecatı yerinde görüldüğünden Ankara 1. Asliye Ceza Mahkemesi'nin 5.11.2002 gün ve 2002/364 sayılı kararının Cyuy'un 343. maddesi uyarınca Bozulmasına...”¹⁴

iii. Yayıncının Sorumluluğu

“3984 sayılı Radyo ve Televizyonların Kuruluş ve Yayınları Hakkında Kanun'un düzeltme ve cevap hakkı başlığını taşıyan 28. maddesinde, "Gerçek ve tüzel kişilerin kişilik haklarına saldırı teşkil eden yayınlarla gerçeğe aykırı yayınlara karşı ilgililerine cevap ve düzeltme hakkı tanınarak, ilgililerin bu hakkına ilişkin yasal koşullar belirtilmiştir.

Anılan maddenin 5. bendinde; "mahkeme kararının ilgili kuruluşa tebliğinin ertesini günü yayın yapılacağını", 6. bendinde de; "yayını yapmayan kuruluşun yayınının iptal edileceği" hüküm altına alınmış olup, madde içeriğinden de mahkeme kararlarının yayın yapan kuruluşa tebliğ edileceği gibi, uyulmaması halinde cezai müeyyidenin de yine yayın yapan kuruluşa ait olacağı açıkça anlaşılmaktadır.

3984 Sayılı Yasa'nın 3. maddesi (O) bendinde, yayıncı; "Kamu tarafından izlenmesi için televizyon programı hizmeti tertip eden ve ileten

¹³ 7. CD. 14890 K. 21.09.2005 T.

¹⁴ 7. CD. 43 K. 06.02.2003 T.

veya değişiklik yapılmadan ve tam olarak bir üçüncü tarafa iletilmesini sağlayan özel veya tüzel kişi şeklinde" tanımlanmıştır.

...TV'de, 5.5.1994 tarihinde yayınlanan ... programında işlenen GAP İdaresi ile ilgili iddialar üzerine, Başbakanlık GAP İdaresi'nin 13.5.1994 tarihli düzeltme talebinde muhatap olarak ... TV yayın kuruluşu ve ... program sorumlusu U.D. gösterilmiştir. Ankara 5. Sulh Ceza Mahkemesi'nin 16.5.1994 tarih, 1994/146 müteferrik sayılı yayınlama kararı... TV yayın müdürlüğüne 6.6.1994 tarihinde tebliğ edilmiş, itiraz edilmeyerek kesinleşmiştir.

Bunun üzerine, ... Reklam Şirketi'nin itirazı, Ankara 11. Asliye Ceza Mahkemesi'nin 23.6.1994 tarihli, 1994/64 müteferrik sayılı kararı ile itirazcının kararın muhatabı olmadığından bahisle reddedilmiş, bu aşamada da ... program sorumlu ve yapımcısı U.D. ile .... Production A.Ş. tarafından Ankara 5. Sulh Ceza Mahkemesi kararının kendilerine muhatap olarak tebliğ edilmediğini, ancak Radyo Televizyon Üst Kurulu'nun 20.12.1994 tarihli, 716 sayılı "Tekzibin yayınlanmaması halinde yayıncı ... TV'nin yayının durdurulacağına" ilişkin yazı ile haberdar olduklarından, anılan kararın kendilerine de tebliği ile program yapımcı ve sorumlusu olarak 2.1.1995 tarihli dilekçe ile itiraz etmişler ve itirazları yazılı emir konusu yapılan Ankara 8. Asliye Ceza Mahkemesi kararı ile de reddedilmiştir. Sonuç: 3984 sayılı yasanın 28. maddesi içeriğinden, sorumluluğun... programının yayın kuruluşu olan... TV'ye ait olduğu, program yapımcısının sorumluluğunun ise özel hukuk kuralları çerçevesinde yayıncı kuruluşa karşı söz konusu olacağı anlaşılmaktadır. Nitekim, bu nedenle Ankara 5. Sulh Ceza Mahkemesi'nce verilen yayınlama kararı programı yayınlayan kuruluşa usule uygun tebliğ edilerek itirazsız kesinleşmiş olduğundan, program yapımcısına yeniden tebliği, ayrıca itiraz hakkı vermeyeceği cihetle, mahkeme kararındaki gerekçeye göre de yazılı emir talebi yerinde görülmediğinden Reddine..."¹⁵

iv. Metnin Yayınlanmaması Yayın Durdurma Nedeni Olabilir mi?

"Davacı yayın kuruluşunun 25.08.1999 tarihinde yayınladığı "... adlı programda, ... Belediye Başkanlığı ile ilgili olarak yapılan haberde, Belediye Başkanlığı'nın küçük düşürüldüğü, aşağılandığı ve iftira niteliğinde yayın yapıldığı ve kişilik haklarının zedelendiği iddiasıyla anılan Belediye Başkanlığınca yapılan başvuru üzerine ... 3. Sulh Ceza Mah-

¹⁵ 7. CD. 5259 K. 07.06.1995 T.

kemesi'nin 03.09.1999 tarih ve E: 1999/7 Müt. sayılı kararı ile davacı yayın kuruluşunun tekzip metnini yayınlamasına karar verildiği, karara yapılan itirazın ... 24. Asliye Ceza Mahkemesi'nin 29.09.1999 tarih ve 1999/185 D.İş sayılı dosyasıyla reddedildiği ve kararın davacıya 26.01.2000 tarihinde tebliğ edildiği halde tekzip metninin yayınlanmadığı öne sürülerek 3984 sayılı Yasa'nın 28. maddesi uyarınca davacı yayın kuruluşunun yayınının bir gün süreyle geçici olarak durdurulmasına ilişkin 22.03.2000 tarih ve 2000/383 sayılı işlemin iptali istemiyle dava açılmıştır.

Ankara 6. İdare Mahkemesince, 3984 sayılı Yasa'nın 28. maddesinde cevap ve düzeltme hakkı tanınması için yargıya yapılan başvuru üzerine verilen karara karşı 3 gün içinde bir üst mahkemeye itiraz edilebileceğinin, üst mahkemece 3 gün içinde verilecek kararın kesin olduğunun, kararın ilgili kuruluşa tebliğ edildiğinin ertesi günü yayın yapılacağı ve yayını yapmayan veya karara uygun şekilde yapmayan veya geciktiren kuruluşun yayınının eylemin ağırlığına göre 3 aya kadar durdurulacağına hükme bağlandığı, buna göre kesinleşen yargı kararına karşı tekzip kararını süresinde yayınlamadığı anlaşılan yayın kuruluşunun yayınının durdurulmasında yasaya aykırılık bulunmadığı, diğer taraftan mahkeme kararının kesinleşmesinden sonra Belediye Başkanlığı'nın cevap ve düzeltme metninin yayınlanması isteminden vazgeçmesinin ve mahkeme kararının Yargıtay'ın 31.05.2000 tarih ve E: 2000/7165, K: 2000/8123 sayılı yazılı emir yoluyla bozulmasına ilişkin kararının da yasa da öngörülen sürede yükümlülüğünü yerine getirmeyen davacının sorumluluğunu kaldırmayacağı gerekçesiyle davanın reddine karar verilmiştir.

Davacı, yargı kararının tebliği sırasında tekzip metninin tebliğ edilmediği, yazılı emir yoluyla bozma nedeniyle sorumluluklarının kalktığı iddiasıyla anılan mahkemenin 10.11.2000 tarih ve E: 2000/374, K: 2000/1227 sayılı kararının temyizden incelenip, bozulmasını istemektedir.

Savunmanın Özeti: Yerinde bulunmadığı öne sürülen temyiz isteminin reddi gerektiği savunulmaktadır.

...

Davacı şirketin ... televizyonunda 25.08.1999 tarihinde yayınlanan ... isimli programda ... Belediye Başkanlığını küçük düşürücü, aşağılayıcı ve iftira niteliğinde yayın yapıldığından bahisle ... Belediye Başkanlığı tekzip metninin aynı televizyon kanalında yayınlanmasına ilişkin ...

3. Sulh Ceza Mahkemesi kararına uyulmaması sebebiyle ... nin bir gün süreyle kapatılmasına karar verilmiştir.

Ancak tekzip metninin ... televizyonunda yayınlanmasına ilişkin ... 3. Sulh Ceza Mahkemesinin 03.09.1999 tarih ve 1999/7 sayılı kararı ile bu karara vaki itirazı red eden ... 24. Asliye Ceza Mahkemesinin 29.09.1999 tarih ve 1999/185 D.İş. sayılı kararı Yargıtay 7. Ceza Dairesinin 31.05.2000 tarih ve E: 2000/7165 K: 2000/8123 sayılı bozma kararı ile bozularak ortadan kaldırılmış olduğundan tekzip metninin neşredilmesine ilişkin Asliye Ceza Mahkemesi kararına uyulmaması sebebiyle verilen bir gün kapatma kararının da iptali gerekirken aksine verilen Ankara 6. İdare Mahkemesi kararının bozulması gerekeceği düşünülmüştür.

Hüküm veren Danıştay Onuncu Dairesince, 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanunu'nun 17. maddesi uyarınca davacının duruşma istemi kabul edilmeyerek, esasa geçilip, gereği düşünüldü: İdare ve Vergi Mahkemelerinin nihai kararlarının temyizen bozulması 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanunu'nun 49. maddesinde yer alan sebeplerden birinin varlığı halinde mümkündür. Sonuç: Temyizen incelenen karar, usul ve hukuka uygun olup, dilekçede ileri sürülen temyiz nedenleri kararın bozulmasını gerektirecek nitelikte görülmediğinden temyiz isteminin reddi ile anılan kararın onanmasına...¹⁶

4. İNTERNET ÜZERİNDEN YAPILAN YAYINLAR İÇİN CEVAP VE DÜZELTME HAKKI

İnternet yayınlarından dolayı kişilik hakları saldırıya uğrayan bireylerin yapmaları gerekenler konusundaki işlemler, uzun süre kıyas yoluyla giderilmeye çalışılsa da bu konu hakkındaki boşluğun giderilmesi asıl olarak 5651 sayılı *İnternet Ortamında Yapılan Yayınların Düzenlenmesi ve Bu Yayınlar Yoluyla İşlenen Suçlarla Mücadele Edilmesi Hakkında Kanun* ile olanaklı hale gelmiştir.

a. İçeriğin Yayından Çıkarılması ve Cevap Hakkı

Buna göre 5651 Sayılı Yasa'nın 9. maddesi, *İçeriğin yayından çıkarılması ve cevap hakkı* başlığını taşımaktadır. Yasa, internet yayınlarından dolayı cevap hakkını kullanmak isteyen kişiyi, içerik sağlayıcısına, buna ulaşamaması halinde de yer sağlayıcısına başvurarak kendi-

¹⁶ Dnş. 10. D. 1118 K. 26.03.2003 T.

sine ilişkin içeriğin yayından çıkarılmasını ve yayındaki kapsamından fazla olmamak üzere hazırladığı cevabı bir hafta süreyle internet ortamında yayımlanmasını isteyebileceğini hükme bağlamıştır. Bu başvurudan itibaren İçerik veya yer sağlayıcı kendisine ulaşıldığı andan itibaren **iki gün** içinde, talebi yerine getirmekle yükümlüdür. Bu kurumlara yapılacak başvuruların şekli konusunda bir açıklama bulunmadığından, basın yoluyla cevap hakkının kullanılmasında belirttiğimiz noter aracılığıyla ihtarname yöntemi kanıt için daha yararlı olacaktır.

b. İçerik ve Yer Sağlayıcı

İçerik ya da yer sağlayıcı, iki gün içinde cevap hakkını kullanmak isteyen kişinin talebini yerine getirmese, bu istem reddedilmiş sayılacaktır. Bundan sonrası için kişi, **on beş gün** içinde yerleşim yeri sulh ceza mahkemesine başvurarak, içeriğin yayından çıkarılmasına ve yayındaki kapsamından fazla olmamak üzere hazırladığı cevabın bir hafta süreyle internet ortamında yayımlanmasına karar verilmesini isteyebilecektir. Sulh ceza hâkimi bu talebi üç gün içinde duruşma yapmaksızın karara bağlar. Sulh ceza hâkiminin kararına karşı yedi gün içinde itiraz yoluna gidilebilecektir.

Sulh ceza hâkiminin kesinleşen kararının, birinci fıkraya göre yapılan başvuruyu yerine getirmeyen içerik veya yer sağlayıcısına tebliğinden itibaren iki gün içinde içerik yayından çıkarılarak hazırlanan cevabın yayımlanmasına başlanır.

Yasa koyucu, Sulh ceza hâkiminin kararını belirtilen koşullara uygun olarak ve süresinde yerine getirmeyen sorumlu kişi, altı aydan iki yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır. İçerik veya yer sağlayıcının tüzel kişi olması halinde, bu fıkra hükmü yayın sorumlusu hakkında uygulanır.

BEŞİNCİ BÖLÜM

TRT YAYINLARI

1. YAYIN İLKELERİ

2954 sayılı Türkiye Radyo ve Televizyon Kanunu yayın ilkelerini genel olarak bir standarda bağlamış bulunmaktadır. Yasa'nın 5. Maddesinde sayılan, Anayasanın sözüne ve ruhuna bağlı olmak; Devletin ülkesi ve milletiyle bölünmez bütünlüğünü, milli egemenliği Cumhuriyeti, kamu düzenini, genel asayişini, kamu yararını korumak ve kollamak, Atatürk ilke ve inkılaplarını kökleştirmek, Türkiye Cumhuriyeti'nin çağdaş uygarlık düzeyinin üstüne çıkmasını öngören milli hedeflere ulaşmayı gerçekleştirmek, Devletin milli güvenlik siyasetinin, milli ve ekonomik menfaatlerinin gereklerine uymak, Devletin bir kişi veya zümre tarafından yönetilmesi veya sosyal bir sınıfın diğer sosyal sınıflar üzerinde egemenliğini sağlamak yahut Devleti ve Devlet otoritesini ortadan kaldırmak veya dil, ırk, din ve mezhep ayırımı yaratmak yahut sair herhangi bir yoldan bu kavramlara ve görüşlere dayanan bir Devlet düzeni kurmak amacı güden rejim ve ideolojilerin propagandasına yer vermemek, Genel ahlakın gereklerini, milli gelenekleri ve manevi değerleri gözetmek, Türk milli eğitiminin temel görüş, amaç ve ilkelerine uymak, Kolayca anlaşılabilir, doğru, temiz ve güzel bir Türkçe kullanmak, Toplumun beden ve ruh sağlığına zarar verecek hususlara yer vermemek, Karamsarlık, umutsuzluk, kargaşa, dehşet, saldırganlık gibi olumsuz duygular uyandırmak ve telkin etmek amacıyla yönelik yayın yapmamak, Kişilerin özel hayatlarına, şeref ve haysiyetlerine saygılı olmak ve dürüstlük anlayışına bağlı kalmak, Haberlerin toplanması, seçilmesi ve yayınlanmasında tarafsızlık, doğruluk ve çabukluk ilkeleri ile çağdaş habercilik teknik ve metotlarına bağlı olmak, Haberler ile yorumları ayırmak ve yorumların kaynaklarını açıklamak, Kamuoyunun sağlıklı ve serbestçe oluşabilmesi için kamuoyunu ilgilendirecek konularda yeterli yayın yapmak; tek yönlü, taraf tutan yayın yapmamak ve bir siyasi partinin, grubun, çıkar çevresinin, inanç veya düşüncenin menfaatlerine alet olmamak, Türk Televizyon yayıncılığının yol haritası olarak düzenlenmiş bulunmaktadır.

2. TRT’NİN GÖREVLERİ

2954 Sayılı Yasa’nın 9. maddesi de Türkiye Radyo Televizyon Kurumu (TRT)’nin görevlerini şu şekilde belirlemiştir:

Radyo ve televizyon yayınları yapmak ve bu amaçla radyo ve televizyon verici istasyonları, program iletim sistemleri ve stüdyo tesisleri kurmak, geliştirmek, radyo ve televizyon yayınları alanında ek gelir temin edecek düzenlemeler yapmak ve faaliyette bulunmak; Radyo ve televizyon yayınları için haber toplama ve program yayın ve yapımı maksatlarıyla gerekli birimleri oluşturmak; Türkiye sınırları içinde yayın yapan yerel, bölgesel, ulusal radyo ve televizyon kurum ve kuruluşları ile sözleşme, anlaşma ve protokoller imza etmek; ayrıca Başbakanlığın onayını alarak gerektiğinde uluslararası radyo ve televizyon kurum ve kuruluşları ile anlaşma, sözleşme ve protokoller imza etmek; Tesislerde kullanılacak alet ve cihazlar ile ilgili araştırmalar yapmak veya yaptırmak, bunların onarım ve bakımlarını yapmak veya yaptırmak ve gerekli hallerde işletme için zorunlu olan alet ve cihazları imal etmek veya ettirmek; Yurt içine yapılacak; haber, kültür, bilim, sanat, eğlence ve benzeri türlerde eğitici, aydınlatıcı ve eğlendirici nitelikte her türlü yayınlarda; Atatürk ilke ve inkılâplarının kökleşmesine, Türkiye Cumhuriyetinin çağdaş uygarlık düzeyinin üstüne çıkmasını öngören milli hedeflerin gerçekleşmesine; Devletin varlık ve bağımsızlığının, ülkenin ve milletin bölünmez bütünlüğünün, toplumun huzurunun, milli dayanışma ve adalet anlayışı içinde insan haklarına saygılı ve Atatürk Milliyetçiliğine dayanan demokratik, laik ve sosyal hukuk devleti niteliklerinin korunmasına ve güçlendirilmesine; Milli eğitim ve milli kültürün geliştirilmesine; Devletin milli güvenlik siyasetinin, milli ve ekonomik menfaatlerinin korunmasına; Kamuoyunun Anayasa ilkeleri doğrultusunda serbestçe ve sağlıklı bir şekilde oluşmasına yardımcı olmak. Yurt dışına yapılacak yayınlarda: Devletin her alanda tanıtılmasına, Yurt dışında bulunan Türk vatandaşlarının Türkiye Cumhuriyeti ile ilişkilerinin sürdürülmesine, yardımcı olmak.

3. TRT'NİN SORUMLULUĞU

2954 Sayılı Türkiye Radyo ve Televizyon Kanunu'nun Sorumluluk başlıklı 28. Maddesi Türkiye Radyo-Televizyon Kurumunun yayınları yoluyla işlenen suçlarda veya haksız fiillerde, yayın tespit yoluyla yapılmışsa, metni yazan veya sesi tespit edilen, bu metni veya tespiti fiilen kontrol eden ve yayını fiilen yöneten ve kontrol eden kişilerin sorumlu olacağını hüküm altına almıştır.

Maddenin devamında sorumluluk hükümleri şu şekilde sıralanmıştır: Türkiye Radyo-Televizyon Kurumunun kendilerine tevdi edilen metni aynen okumakla görevli personeli o yayının yönetim ve kontrolünde özel olarak görevlendirilmiş olmamak şartıyla o yayın yoluyla işlenen suçtan veya haksız fiilden sorumlu tutulmazlar.

Bunun 18, 22 ve 27. maddeleri uyarınca yapılan ve bu özelliği anonsla belirtilen yayınlar ile tespitlerden faydalanmaksızın Türkiye Radyo-Televizyon Kurumu istasyonları dışındaki bir radyo ve televizyon kuruluşundan naklen yapılan yayınlardan, Türkiye Radyo-Televizyon Kurumu personeli sorumlu değildir.

Kişiler, kurum ve kuruluşlar yayınlar nedeniyle uğradıkları zararlardan ötürü, Türkiye Radyo-Televizyon Kurumu personeli aleyhine değil, Türkiye Radyo-Televizyon Kurumu aleyhine dava açarlar. Türkiye Radyo-Televizyon Kurumunun genel hükümlere göre sorumlu personele rücu hakkı saklıdır.

Kişiler, kurum ve kuruluşlarca yayın yoluyla suç işlendiği iddia edilerek Türkiye Radyo-Televizyon Kurumu personeli hakkında açılan ceza davalarında, personel, Türkiye Radyo-Televizyon Kurumu avukatlarıncaya savunulabilir. Bu madde kapsamına giren suçlardan ve haksız fiillerden dolayı yayının yapıldığı tarihten başlayarak **altmış gün içinde açılmayan** davalar dinlenmez.

Bu süre bir zamanaşımı süresi olmayıp, hak düşürücü süre niteliğini taşıdığı için durması kesilmesi veya eski hale getirilmesi söz konusu olamaz. Kanun, kişi, kurum ve kuruluşların yayınlar nedeniyle uğradıkları zararlar nedeniyle açacakları tazminat davalarında TRT'yi hasım göstermeleri zorunluluğunu getirmiştir. Bu zorunluluk karşısında kusur-

dan dolayı olsa dahi personele dava açılmaya ancak kurumun personele rücu hakkı saklı tutulacaktır.¹

Metin ve tespitlerin saklanması başlıklı 29.Maddede de Türkiye Radyo-Televizyon Kurumunun (TRT) yayınlarında kullanılan yazılı metinler ve metni bulunmayan radyo ve televizyon yayınlarına ait tespitler yayın tarihinden başlayarak yetmiş beş gün süre ile saklıdır, denilmiştir.

Tespitlerden faydalanmaksızın yapılan naklen yayınlar ile müzik yayınları yukarıdaki fıkra hükmünün dışındadır.

Yayının herhangi bir şekilde yasama, yürütme ve yargı organlarınca soruşturma, kovuşturma ve araştırma konusu olması halinde bu işlemlerin sonuçlandırılmasının Türkiye Radyo-Televizyon Kurumuna yazılı olarak bildirmesine kadar yayın tespitlerinin ve metinlerinin saklanması zorunludur.

Yasa'nın Yayınlanmayan Haberler başlıklı 30. maddesi de Türkiye Radyo-Televizyon Kurumunun Devletin güvenliği ile ilgili, elde ettiği ancak, yayınlamadığı haberler, sadece Başbakanın tayin edeceği ilgili yürütme unsuruna bildirilir. Bu husus bir protokol ile düzenlenir, hükmü yer almaktadır.

Yayınların Denetimi yasanın 31. maddesince Türkiye Radyo-Televizyon Kurumunun yayınlayacağı programların son denetimi, Genel Müdür adına ve Genel Müdüre doğrudan bağlı "Yayın Denetleme ve Koordinasyon Kurulu Başkanlığı" tarafından yapılır. Bu denetimin usul ve esasları yönetmelikle düzenlenir. Radyo ve televizyon yayınları, yayından önce ayrıca Türkiye Radyo-Televizyon Kurumu dışından hiç bir kişi veya kuruluş tarafından denetlenemez.

Ancak, Türk Silahlı Kuvvetleri ile ilgili yayınlar hakkında Genelkurmay Başkanlığı'nın olumlu görüşü alınır.

Türkiye Radyo-Televizyon Kurumunun uzun metrajlı konulu sinema filmleri hariç, yurt dışından getireceği her çeşit televizyon filmleri hakkında 23 Eylül 1977 tarihli ve 16063 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan "Filmlerin ve Film Senaryolarının Denetlenmesi Hakkında Tüzük" hükümleri ile ek ve değişiklikleri uygulanmaz.

¹ İçel / Ünver Kitle Haberleşme Hukuku Sf. 389.

4. PROGRAM ÖZELLİKLERİ

Kurum Programlarının Korunması başlıklı 32. Madde de Türkiye Radyo-Televizyon Kurumu yayınlarının, Kurumun yazılı izni alınmadan telli veya telsiz olarak tekrar yayınlanamayacağını, ücretli veya ücretsiz olarak tedavüle çıkarılmak üzere bütünü veya bir kısmının tespit olunamayacağını, çoğaltılamayacağını ve girişi ücrete tabi yerlerde halka gösterilemeyeceğini belirtmiştir. Maddenin ikinci fıkrasında da Türkiye Radyo-Televizyon Kurumu'nun birinci fıkra hükmüne aykırı davranışlara karşı maddi ve manevi tazminat davası açma hakkı mevcut olduğu gibi Kurum, Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu'nda öngörülen hukuki ve cezai korumadan da yararlanacağı açıklanmıştır.

"2954 sayılı Yasa ile yürürlükten kaldırılan 359 sayılı Türkiye Radyo-Televizyon Kurumu Yasası'nın 20. maddesinde "...Bu madde kapsamına giren suçlardan ve haksız fiillerden dolayı yayının yapıldığı tarihten başlayarak iki ay içinde açılmayan davalar dinlenmez" hükmü yer almıştır. Bu maddenin meclis görüşmelerinde, hükmün ceza yasasında yer alan şikayete ilişkin düzenleme ile çelişkili olduğu, hiç olmazsa iki aylık sürenin "yayın" değil "öğrenme" tarihinden başlaması gerektiği ileri sürülmüştür. Komisyon sözcüsünün, "yayınlara bantlara tespit edilerek sakladığı, bunun da büyük mali yük getirdiği, bantların saklanması için de takip eden maddeyle 2 ay 15 günlük süre kabul edildiği, bu nedenle ceza hukukundaki genel esasların kabul edilmediği" biçimindeki açıklaması üzerine madde kabul edilerek yürürlüğe girmiştir.

Halen yürürlükte bulunan 2954 sayılı Türkiye Radyo Televizyon Kurumu Yasası'nın 28. maddesi, yürürlükten kaldırılan 359 Sayılı Yasa'nın 20. maddesinden alınmış, madde gerekçesinde, "359 Sayılı Kanun'un 20. maddesinin son fıkrasının uygulanmasında mahkemeler nezdinde duyulan tereddütleri gidermek amacıyla "sükutu, hak müddeti"ni açıkça belirtmek üzere fıkra metninin, "Bu madde kapsamına giren suçlardan ve haksız fiillerden dolayı açılacak davalarda dava hakkı yayının yapıldığı tarihten başlayarak 60 gün içinde düşer" şeklinde yeniden düzenlendiği" belirtilmiştir. Yapılan değişiklik sonucu 28. maddenin son fıkrası, "bu madde kapsamına giren suçlardan ve haksız fiillerden dolayı yayının yapıldığı tarihten başlayarak altmış gün içinde açılmayan davalar dinlenmez" biçiminde düzenlenerek yürürlüğe girmiş, 29. maddede ise; yayınlarda kullanılan yazılı metinler ile yayınlara ait tespitlerin yayın tarihinden itibaren 75 gün süre ile saklanacağı" kabul edilmiştir.

Radyo ve Televizyonların Kuruluş ve Yayınları hakkındaki yasada yayın bandının bir yıl süreyle saklanacağı hükme bağlanırken, dava açma süresinde bir değişiklik yapılmamıştır.

Türkiye Radyo-Televizyon Kurumunun yayınları yoluyla işlenen suçlarda veya haksız fiillerde, sorumluluğun kime ait olduğu ve kurumun personele rücu hakkı anılan Yasa'nın 28. maddesinde düzenlenmiş ve dava açma süresi genel hükümlerden ayrılmak suretiyle özel olarak düzenlenmiştir.

Aynı konuda özel ve genel bir yasanın bulunması halinde öncelikle özel yasa uygulanacaktır. Bu nedenle TRT Kurumu'nun yayınları yoluyla işlediği suçlarda veya haksız fiillerde dava açma süresi 2954 sayılı Yasa'nın 28/son maddesi uyarınca yayının yapıldığı tarihten itibaren altmış gündür.

İncelenen dosyada, davacının kişilik hakkına saldırıda bulunduğu iddia olunan yayın 29-30/10/1998 günü yapılmış, tazminat davası ise altmış günlük yasal süreden sonra 15/06/1999 tarihinde açılmıştır. Bu nedenle davanın reddine karar verilmesi gerekirken yazılı şekilde "davanın kısmen kabulü" usul ve yasaya aykırı olup bozmayı gerektirmiştir."²

5. TRT YAYINLARINDA CEVAP VE DÜZELTME HAKKI

2954 sayılı Türkiye ve Radyo Televizyon Kanunu'nun 27. Maddesi cevap ve düzeltme hakkını düzenlemiştir.

Buna göre yayınlarda bir kişinin haysiyet ve şerefine dokunulması veya kendisi ile ilgili olarak gerçeğe aykırı hususlar bulunulması halinde;

a) Türkiye Radyo-Televizyon Kurumu, o kişinin yayın tarihinden başlayarak yedi gün içinde göndereceği düzeltme ve cevap metnini, Genel Müdürlükçe alınmasından başlayarak üç gün içinde yayınlamakla yükümlüdür.

b) Bu düzeltme ve cevap metninde, yayının niteliğinin yukarıdaki fıkra kapsamına girdiği, yayında kendisine gerçeğe aykırı olarak bir husus atfedildiği veyahut şeref ve haysiyetine dokunulduğu veya gerçeğin ne olduğu kısaca açıklanır. Cevap ve düzeltme metni, cevap ve düzeltmeye esas olan yayın süresinin ilgili bölümünün süresini aşamaz.

c) Düzeltme ve cevap metninin bu hükümlerine uygun olmaması veya suç niteliğindeki ifadeler taşıması veyahut yeni bir düzeltme ve

² 4. HD. 11030 K. 04.12.2000 T.

cevap hakkı doğurur nitelikte olması halinde, Genel Müdürlük bu talebi reddettiğini, yayınlamakla yükümlü olduğu üç günlük sürenin bitiminden itibaren iki gün içinde ilgisine bildirir.

d) İlgili, bu red kararına karşı, iki gün içinde Ankara Sulh Ceza Hakimliği nezdinde itiraz edebilir. Hak sahibi, itirazını, Ankara Sulh Ceza Hakimliğine gönderilmek üzere bulunduğu yer mahkemesine de verebilir.

e) Ankara Sulh Ceza Hakimi, en geç iki gün içinde düzeltme ve cevap metnini; suç niteliği olup olmadığı, yayın ile ilgisi bulunup bulunmadığı, bu maddede yazılı şartlara uygun olup olmadığı, yeni bir düzeltme ve cevap hakkı doğurur nitelikte olup olmadığı ve süresi içinde Türkiye Radyo-Televizyon Kurumuna gönderilip gönderilmediği yönlerinden inceleyerek karar verir. Hâkim cevap veya düzeltme metninin aynen yayınlanmasına karar verebileceği gibi uygun göreceği değişiklikleri bizzat yaptıktan sonra yayınlanmasına da karar verebilir. Bu kararın birer örneği taraflara gönderilir.

f) Taraflar, bu karara, kendilerine tebliğinden başlayarak iki gün içinde Ankara Asliye Ceza Hâkimliği nezdinde itiraz edebilirler. Bu itiraz ve karar hususlarında yukarıdaki (d) ve (e) bentleri hükümleri aynen uygulanır.

g) Asliye Ceza Hâkiminin verdiği karar kesindir. Bu kararın Genel Müdürlüğe tebliğinden itibaren en geç iki gün içinde cevap ve düzeltmenin yayınlanması zorunludur.

h) Düzeltme ve cevap hakkını kullanmadan ölen kimsenin bu hakkını mirasçıları birlikte veya bunlardan yalnız ilk başvuramı kullanabilir.

i) Bu madde uyarınca ilgililere yapılacak tebligatlarda 7201 sayılı Tebligat Kanunu hükümleri uygulanır.

Özel hukuk tüzel kişilerince gönderilecek düzeltme ve cevap metinleri hakkında da bu madde hükümleri uygulanır.

Bu Kanunun 19. maddesi uyarınca yapılan yayınlar nedeniyle Türkiye Büyük Millet Meclisi'nde grubu bulunan fakat Hükümete dahil olmayan siyasi partiler, düzeltme ve cevap hakkı taleplerini yayın tarihinden başlayarak üç gün içinde Ankara Sulh Ceza Hâkimliği nezdinde yaparlar. Bu talepler hakkında bu maddenin (d), (e) ve (f) bentleri hükümleri uygulanır.

Siyasi partilerin radyo ve televizyondan özel kanunları uyarınca yapacakları seçim propaganda konuşmaları ile bu Kanun'un 18. maddesi uyarınca yayınlanan Hükümet bildirisi veya konuşmaları hakkında bu madde hükümleri uygulanmaz.

Görüldüğü üzere TRT yayınlarının tabi olduğu ilkeler gözetilerek cevap ve düzeltme hakkının kullanımı özel olarak yasayla ayrıca düzenlenmiştir.

EKLER DİLEKÇE VE BAŞVURU ÖRNEKLERİ

BASIN MESLEK İLKELERİ*

İletişim Özgürlüğünü ülkemizde insanca yaşamının, saydam bir yönetime kavuşmanın ve demokratik sistemin temel koşulu sayan biz gazeteciler;

Kanun koyucunun veya öteki kurum ve kişilerin, İletişim Özgürlüğünü kısıtlamalarına, her zaman ve her yerde karşı çıkacağımıza kendi özgür irademizle söz vererek;

İletişim Özgürlüğünü, **Halkın Gerçekleri Öğrenme Hakkı'nın** bir aracı sayarak;

Gazetecilikte temel işlevin, gerçekleri bulup bozmadan, abartmadan kamuoyuna yansıtmak olduğunu göz önünde tutarak;

Basın Konseyi'nin kendi çalışmaları üzerinde hiçbir dış müdahaleye izin vermeme kararlılığını vurgulayarak;

Yukarıdaki bölümü de içeren **Basın Meslek İlkeleri'ne** uymayı, sözünü ettiğimiz temel inançlarımızın bir gereği saydığımızı, kamuoyu önünde açıklarız.

1. Yayınlarda hiç kimse; ırkı, cinsiyeti, yaşı, sağlığı, bedensel özü, sosyal düzeyi ve dini inançları nedeniyle kınanamaz, aşağılanamaz.

2. Düşünce, vicdan ve ifade özgürlüğünü sınırlayıcı; genel ahlak anlayışını, din duygularını, aile kurumunun temel dayanaklarını sarsıcı ya da incitici yayın yapılamaz.

3. Kamusal bir görev olan gazetecilik, ahlaka aykırı özel amaç ve çıkarlara alet edilemez.

4. Kişileri ve kuruluşları, eleştiri sınırlarının ötesinde küçük düşüren, aşağılayan veya iftira niteliği taşıyan ifadelere yer verilemez.

5. Kişilerin özel yaşamı, kamu çıkarlarının gerektirdiği durumlar dışında, yayın konusu olamaz.

6. Soruşturulması gazetecilik olanakları içinde bulunan haberler, soruşturulmaksızın veya doğruluğuna emin olmaksızın yayınlanamaz.

7. Saklı kalması kaydıyla verilen bilgiler, kamu yararı ciddi bir biçimde gerektirmedikçe yayınlanamaz.

8. Bir basın organının dağıtım süreci tamamlanmadan o basın organının özel çabalarla gerçekleştirdiği ürün, bir başka basın organı tarafından kendi ürünüymüş gibi kamuoyuna sunulamaz. Ajanslardan alınan özel ürünlerin kaynağının belirtilmesine özen gösterilir.

9. Suçlu olduğu yargı kararıyla belirlenmedikçe hiç kimse “suçlu” ilan edilemez.

10. Yasaların suç saydığı eylemler, gerçek olduğuna inandırıcı makul nedenler bulunmadıkça kimseye atfedilemez.

11. Gazeteci, kaynaklarının gizliliğini korur. Kaynağın kamuoyunu kişisel, siyasal ekonomik vb. nedenlerle yanıltmayı amaçladığı haller bunun dışındadır.

12. Gazeteci görevini, taşıdığı sıfatın saygınlığına gölge düşürebilecek yöntem ve tutumlarla yapmaktan sakınır.

13. Şiddet ve zorbalığı özendirici, insani değerleri incitici yayın yapmaktan kaçınılır.

14. İlan ve reklam niteliğindeki yayınların bu nitelikleri, tereddüde yer bırakmayacak şekilde belirtilir.

15. Yayın tarihi için konan zaman kaydına saygı gösterilir.

16. Basın organları, yanlış yayınlardan kaynaklanan cevap ve tekzip hakkına saygı duyarlar.

*(www.basinkonseji.org.tr)

TÜRKİYE GAZETECİLERİ HAK VE SORUMLULUK BİLDİRGESİ*

GİRİŞ:

Aşağıda tanımı yapıldığı üzere her gazeteci ve basın - yayın organı, gazetecinin haklarını savunmalı ve meslek ilkelerine uymalı, uyulmasını gözetmelidir. Basın - yayın organlarında, gazeteci olmadıkları halde çeşitli biçimlerde gazetecilik faaliyetine katılanlar ile dışarıdan Türkiye' ye ve Türkiye' den dışarıya dönük yayın yapanlar da bu sorumluluklar kapsamındadır. Basın yayın organları yöneticileri; genel yayın yönetmeni yahut müdürü, yazı işleri müdürleri yahut sorumlu müdürler, sıfatları ne olursa olsun, kuruluşlarında görevli gazeteciler ile yayınların meslek ilkelerine uygun olmasını gözetir. Gazetecinin hakları, halkın haber alma hakkının ve ifade özgürlüğünün; meslek ilkeleri ise dürüst ve doğru iletişimin temelidir. Meslek ilkeleri gazetecinin ve basın - yayın organlarının özenetimini öngörür ve değerlendirme mercii öncelikle vicdanlardır.

A. İnsan ve yurttaş hakkı: Herkes, bilgi edinme ve haber alma, özgür düşünce, ifade ve serbest eleştiri hakkına sahiptir. Düşünce ve ifade özgürlüğünün kullanılmasının başlıca yolu olan basın ve yayın özgürlüğü temel insan haklarından. Bu hakların demokratik hukuk devletinde anayasal güvence altında olması esastır.

B. Gazeteci tanımı: Düzenli bir şekilde, günlük yahut süreli bir yazılı, görüntülü, sesli elektronik veya dijital basın ve yayın organında, kadrolu, sözleşmeli ya da telif karşılığı, haber alma, işleme, iletme veya görüş, fikir belirtme görevi üstlenen ve asıl işi ile başlıca geçim kaynağı bu olup, çalıştığı işletme ile ilgili yasalar karşısındaki konumu bu tanıma uygun olanlar gazetecidir. Basın ve yayın alanındaki her işletme, çalıştırdıkları gazetecileri, yasaların gazetecilere tanıdığı haklardan yararlandırmak zorundadır.

C. Gazetecinin sorumluluğu: Gazeteci, basın özgürlüğünü, halkın doğru haber alma, bilgi edinme hakkı adına dürüst biçimde kullanır. Bu amaçla her türlü sansür ve otosansürle mücadele etmeli, halkı da bu yönde bilgilendirmelidir. Gazetecinin halka karşı sorumluluğu, başta işverenine ve kamu otoritelerine karşı olmak üzere, öteki tüm sorumluluklardan önce gelir. Bilgi ve haber ile özgür düşünce, herhangi bir ticari mal ve hizmetten farklı olarak toplumsal bir nitelik taşır.

Gazeteci, iletmediği haber ve bilginin sorumluluğunu üstlenir ve paylaşır. Gazetecinin özgürlüğünün içeriğini ve sınırlarını, öncelikle sorumlulukları ile meslek ilkeleri belirler.

D. Gazetecinin hakları:

1. Gazeteci tüm bilgi kaynaklarına serbestçe ulaşma ve kamu yaşamını belirleyen, halkı ilgilendiren tüm olayları izleme, araştırma hakkına sahiptir. Gazetecinin karşısına çıkarılacak gizlilik ve sır gibi engeller kamusal işlerde yasaya, özel işlerde açık ve ikna edici gerekçelere sahip olmalıdır.

2. Gazeteci, çalıştığı basın ve yayın organının kendisiyle yaptığı sözleşmede de kaydedilmiş olması gereken temel çizgisini dikkate alır. O temel çizgi dışındaki ve onunla çelişen veya orada açıkça belirtilmemiş olan tüm telkin, öneri, istek ve talimatları reddetme hakkına sahiptir.

3. Gazeteci, inanmadığı bir görüşü savunmaya veya meslek ilkelerine aykırı bir iş yapmaya zorlanamaz.

4. Gazeteciler, özellikle de yazı işleri çalışanları, basın - yayın işletmesinin işleyişini belirleyen, etkileyen önemli kararlardan haberdar edilmeli ve gerektiğinde kararların alınmasına katılmalıdır.

5. İşlevi ve sorumlulukları ışığında, gazeteciler örgütlenme hakkının yanı sıra görevinin maddi ve manevi güvencesini sağlayan kişisel sözleşme yapma hakkına sahiptir. Gazeteci ekonomik bağımsızlığını garanti eden toplumsal rolüne ve emeği ile yeteneğine uygun bir ücret almalıdır.

6. Gazeteci, kaynakların gizliliği ilkesi uyarınca, kaynağını açıklamaya ve tanıklık yapmaya zorlanamaz. Kaynağın izin verdiği taktirde gizlilik ortadan kalabilir. Kaynağı tarafından açıkça yanıtıldığı durumlarda gazeteci kaynağını açıklayabilir.

E. Gazetecinin temel görevleri ve ilkeleri:

1. Halkın bilgi edinme hakkı uyarınca, gazeteci, kendi açısından sonuçları ne olursa olsun, gerçeklere ve doğrulara saygı duymak ve uymak zorundadır.

2. Gazeteci; bilgi ve haber alma, yorum yapma ve eleştirme özgürlüklerini ne pahasına olursa olsun savunur.

3. Gazeteci; başta barış, demokrasi ve insan hakları olmak üzere, insanlığın evrensel değerlerini, çok sesliliği, farklılıklara saygıyı savunur. Milliyet, ırk, etnisite, cinsiyet, dil, din, sınıf ve felsefi inanç ayrımcılığı yapmadan tüm ulusların, tüm halkların ve tüm bireylerin haklarını ve saygınlığını tanır. İnsanlar, topluluklar ve uluslar arasında nefreti, düşmanlığı körükleyici yayından kaçınır. Bir ulusun, bir topluluğun ve bireylerin kültürel değerlerini ve inançlarını (veya inançsızlığını) doğrudan saldırı konusu yapamaz. Gazeteci; her türden şiddeti haklı gösterici, özendirici ve kışkırtan yayın yapamaz.

4. Gazeteci; kaynağını bilmediği bilgi ve haberleri yayınlamaz; kaynak açık olmadığında, yayınlamaya karar verdiği durumlarda da kamuoyuna gerekli uyarıları yapmak zorundadır.

5. Gazeteci; temel bilgileri yok edemez, görmezlikten gelemmez ve metinlerle belgeleri değiştiremez, tahrif edemez. Yanlış, yanıltıcı ve tahrif edilmiş yayın malzemesi kullanmaktan uzak durur.

6. Gazeteci, bilgi, haber, fotoğraf, görüntü, ses, belge elde etmek için yanıltıcı yöntemler kullanamaz.

7. Gazeteci, kamuya mal olmuş bir şahsiyet bile olsa, halkın haber alma, bilgilendirme hakkıyla doğrudan bağlantılı olmayan hiç bir amaç için, izin verilmeyeceği özel yaşamın gizliliği ilkesini ihlal edemez.

8. Gazeteci, yayınlanmış her yanlışı en kısa sürede düzeltmekle yükümlüdür. Gazeteci, istismar edilmemesi, kötüye kullanılmaması ve kabul edilebilir boyutlar ile biçimde yapılması kaydıyla, cevap hakkına saygılı olmalıdır.

9. Gazeteci, kendisine güvenilerek verilmiş bilgilerin, belgelerin kaynaklarını, kendileri izin vermediği sürece, mesleki gizlilik ilkesi uyarınca, hiç bir şekilde açıklamaz.

10. Gazeteci, çalıntı, iftira, hakaret, lekeleme, saptırma, manipülasyon, söylenti, dedikodu ve dayanaksız suçlamalardan kesinlikle uzak durur.

11. Gazeteci, bir bilginin, haberin yayını ya da yayınlanmaması karşılığı hiçbir maddi veya manevi avantajın peşinde olamaz. Gazeteci, devlet başkanından milletvekiline, iş adamından bürokratına kadar haber kaynağı olarak da kabul edilen kişi ve kurumlarla iletişimini ve ilişkisini meslek ilkelerini gözeterek yürütür.

12. Gazeteci, mesleğini, reklamcılıkla, halkla ilişkilerle veya propagandacılıkla karıştıramaz. İlan - reklam kaynaklarından herhangi bir telkin, tavsiye alamaz, maddi çıkar sağlayamaz.

13. Gazeteci, hangi konuda olursa olsun, elde ettiği bilgileri geniş biçimde yayın konusu yapmadan kendi yararına kullanamaz. Mesleğini, ne şekilde olursa olsun, (yasaların ve yönetmeliklerin kendisine tanıdığı hakların dışında) ayrıcalıklar kazanmak amacıyla kullanamaz.

14. Gazeteci, her ne amaçla olursa olsun, tehdit ve şantaj gibi yollara başvuramaz. Gazeteci bu şekilde baskılara da karşı koyar.

15. Gazeteci her türlü baskıyı reddeder ve çalıştığı basın - yayın organındaki yöneticileri dışında kimseden işiyle ilgili talimat alamaz.

16. Gazeteci sıfatını taşımayı hak eden herkes meslek ilkelerine en yüksek seviyede uymayı taahhüt eder. Ülkesindeki yasalara saygılı olmakla birlikte, hükümet ve benzeri kurumların müdahalelerine kapalıdır. Mesleki olarak yalnızca meslektaşlarının ve kamuoyunun değerlendirmeleri ile bağımsız yargı organlarının kararlarını dikkate alır.

17. Gazeteci, devleti yönetenlerin belirlediği ulusal ve uluslararası politikalar konularında önyargılara değil, halkın haber alma hakkına dayanır. Onu mesleğin temel ilkeleri ve özgürlükçü demokrasi kaygıları yönlendirir.

GAZETECİNİN DOĞRU DAVRANIŞ KURALLARI

Haber-Yorum: Haber ile yorum ve görüş ayrımı açık yapılmalı, okurun ve izleyicinin neyin haber, neyin yorum olduğunu kolayca seçebilmesi sağlanmalıdır.

Fotoğraf - Görüntü: Fotoğraf ve görüntünün güncel olup olmadığı açık biçimde belirtilmeli, canlandırma görüntülerde de bu, izleyicinin farkedebileceği biçimde ifade edilmelidir.

Haber - İlan (Reklam): Haber ve yorum metinleri veya görüntüleri ile İlan - reklam amaçlı metinlerin ayrımı hiç bir karışıklığa yer bırakmayacak ölçüde yapılmalıdır.

Yargı: Hazırlık soruşturması sırasında soruşturmayı zaafa uğraticı, yönlendirici biçimde haber ve yorumdan kaçınılmalıdır. Yargılama sürecinde de haberler her türlü ön yargıdan uzak ve kesinlikle doğruluğundan emin olunarak sunulmalıdır. Gazeteci yargı sürecinde taraf olmamalıdır. Yargı kararı kesinleşmedikçe, bir sanık suçlu ilan edilmemelidir. Haberlerde ve yorumlarda suçluymuş gibi değerlendirmeler yapılmamalıdır.

Çocuk: Çocuklarla ilgili suçlarda ve cinsel saldırılarda sanık, tanık ya da mağdur (maktul) olsun, 18 yaşından küçüklerin açık isimleri ve fotoğrafları yayınlanmamalıdır. Çocuğun kişiliğini ve davranışlarını etkileyebilecek durumlarda, gazeteci, bir aile büyüğünün veya çocuktan sorumlu bir başkasının izni olmaksızın çocukla röportaj yapmamalı veya görüntüsünü almaya çalışmamalıdır.

Cinsel saldırılar: Cinsel saldırı mağdurlarının fotoğrafları, görüntüleri veya kimlikleri, açık kamu yararı olmadıkça yayınlanmamalıdır.

Kimlik veya özel durum: Açık kamu yararı olmadıkça ve olayla doğrudan ilgisi, bağlantısı bulunmadıkça, bir insanın davranışı veya işlediği suç, onun ırkına, milliyetine, dinine, cinsiyetine, cinsel eğilimine, hastalığına veya fiziksel, zihinsel özüllü olup olmamasına dayandırılmamalıdır. Kişinin bu özel durumu, alay, hakaret, önyargı konusu yapılmamalıdır.

Sağlık: Sağlık konusunda sansasyondan kaçınmalı, insanları umutsuzluk veya sahte umut verecek yayın yapılmamalıdır. Tıbbi alandaki araştırmalar kesinleşmiş sonuçlar gibi yayınlanmamalıdır. İlaç tavsiyesinde mutlaka uzmana danışılmalıdır. Hastanelerde araştırmalar yapan, bilgi ve görüntü almaya çalışan gazeteci, kimliğini belirtmeli ve girilmesi yasak bölümlere ancak yetkililerin izniyle girmelidir. Yetkilinin, hastanın veya yakınının izni olmaksızın hastane ve benzeri kurumlarda hiç bir yolla ses ve görüntü alınmamalıdır.

Hediye: Yayın Öncesi kararlarla ve yayınlarla ilgili önyargı, kuşku yaratacak her cinsten kişisel hediye ve maddi menfaat reddedilmelidir.

Müessese Çıkarı: Gazetecinin bir basın - yayın organındaki işlevini "Hak ve Sorumluluk Bildirgesi" ndeki hakları, sorumlulukları ve görevleri belirler. Gazeteci, bu

mesleki çerçeve ile yayın organının çizgisi dışında, müessese çıkarı söz konusu olsa dahi, hiçbir faaliyete gönüllü olarak veya zorla katılmamalıdır.

Özeleştir: Gazeteci ile basın - yayın organları, tekzip ve cevap hakkı gibi zorunlulukların dışında da, yanışları düzeltmeli ve özeleştir yapmalıdırlar.

Taraf olma: Gazeteci ve yayın organı, her ne nedenle ve her ne biçimde olursa olsun, taraf oldukları bir olaydaki konumlarını kamuoyuna açıkça belirtmelidir. Yayın organı yahut yorumcu, siyasi, ekonomik ve toplumsal tercihlerinin doğrutusunda yayın yapabilir. Bu durumda bu tavır açıkça ortaya konulmalı, ayrıca yorum ile haber - olay ayrımı kesin biçimde yapılmalıdır.

Özel hayat: Asıl olan kamu yararıdır. Özel hayatın gizliliğinin geçersiz sayılabileceğı başlıca durumlar şöyle sıralanabilir:

- Büyük bir suç yahut yolsuzluk üstüne araştırma ve yayın
- Toplumı kötü etkileyici bir tutumla ilgili araştırma ve yayın
- Toplumun güvenliğinin veya sağığının korunması
- İlgili kişinin sözleri yahut eylemleri sonucu halkın yanılmasının, yanıltılmasının veya yanlış yapmasının engellenmesi

Bu durumlarda dahi, özel hayatın kamuya açılan kesiti mutlaka konuyla doğrudan ilgili olmalı veya ilgili kişinin özel hayatının onun kamusal faaliyetini de etkileyip etkilemediğı gözetilmelidir.

Bilgi-Belge: Doğrudan kamu yararı olmadıkça, sahibinin izni dışında belge, fotoğraf, ses yahut görüntü alınmamalıdır. Kamu yararı söz konusu olduğunda dahi, yukarıdakilerin başka hiçbir şekilde elde edilmeyeceğine kesin kanaat getirilmiş olması gerekir.

Haber için para: Gazeteci belge veya görüntü sağlamak amacıyla, bir suçla ilgili sanık, tanık veya onların yakınlarına para teklif etmemeli ve vermemelidir.

Sarsıcı durumlarda: Üzüntü, sıkıntı, tehlike, yıkım, felaket ya da şok halindeki insanlar söz konusu olduğunda gazetecinin olaya yaklaşımı ve araştırması insani olmalı ve gizliliklere uyularak duygu sömürsünden kaçınılmalıdır.

Suçlu yakınları: Gazeteci, sanıkların ve suçluların akrabalarını, yakınlarını, olayla ilgileri olmadıkça veya olayın doğru anlaşılması için gereğı bulunmadıkça teşhir etmemelidir.

İntihar olayları: İntihar olayları hakkında haber çerçevesini aşan ve okuyucu veya izleyiciyi etki altında bırakacak nitelikte ve genişlikte yayın yapılmamalıdır. Olayı gösteren fotoğraf, resim veya film yayınlanmamalıdır.

Ekonomik, mali bilgi: Yasalarla yasaklanmış olmasa dahi, gazeteci elde ettiğı ekonomik - mali bilgileri geniş biçimde yayınlanmadan önce kendisinin yahut yakınlarının çıkarları için kullanmamalıdır. Gazeteci, kendisinde ve yakınlarında bulunan hisse senedi ve benzeri mali araçlar konusunda, yayın organındaki sorumluları bu menkul kıymet sahipliğı hakkında doğru bilgilendirmedeğı sürece yayın yapmamalıdır. Gazeteci, hakkında haber ve yorum yazdığı ya da yazmayı tasarladığı taşınır ve taşınmaz kıymetlerin doğrudan veya dolaylı alım satımını yapmamalıdır.

Ambargo: Önceden görme - Off the record:

Gazeteci, kendi çabasıyla elde etmedikçe, bir kaynağın verdiği bilgi veya belgenin yayınlanma tarihi konusundaki isteğe uymalıdır. Gazeteci, röportaj, haber, yorum veya görüntü, yayın şekli ne olursa olsun, hazırlığını yayın organındaki sorumlular dışında, kaynağı da dahil kimseye denetletirmekle yükümlü değildir. Gazeteci, açıklanmaması kaydıyla (off the record) verilen bilgiyi ve sarfedilen sözleri yayınlamamalıdır.

Rekabet: Gazeteci, rekabet nedeniyle de olsa, bir başka gazeteciye bilinçli ve açık, mesleki zarar vermekten kaçmalıdır. Bir meslektaşının yayını engelleyici davranışlarda bulunmamalıdır.

Kaynak gösterme: Gazeteci, başta haber ajansları olmak üzere, bir meslektaşının ve herhangi bir yayının sunduğu bilgileri kullandığında mutlaka kaynağı belirtmelidir.

Gazeteci olmayanlar: Bir yayın organında, sürekli veya zaman zaman, gazetecilik kapsamına giren alanlarda faaliyet gösterenlerin asıl sıfatları, asli işleri uygun şekilde belirtilmeli, kamuoyu onların temel konumu hakkında bilgilendirilmelidir.

Özdeşleşme: Gazeteci, uzmanlık alanı ne olursa olsun öncelikle gazetecidir. Polis muhabiri, polis veya sözcüsü, spor muhabiri kulüp yöneticisi veya sözcüsü, herhangi bir partiden sorumlu muhabir onun üyesi veya sözcüsü gibi davranmamalı ve bu yönde, yayın yapmamalıdır.

* (www.tgc.org.tr)

Manevi Tazminat Davası Dilekçe Örneği

..... HUKUK MAHKEMESİ SAYIN HAKİMLİĞİ'NE

DAVACI

:

VEKİLİ

:

DAVALI

: 1- Eser sahibi

2- Yayın sahibi

3- Yayın sahibi Temsilcisi(varsa)

KONU

: Kişilik haklarına yapılan basın yolu ile saldırı

sonucunda oluşan zarar nedeni ile ...TL manevi tazminat talebinden ibarettir.

AÇIKLAMALAR

:

1- Davalılar Tekzip Gazetesi'nin sahibi, temsilcisi ve saldırıya konu haberi yapan yazarıdır.

2- Gazetenin 17/01/2010 günlü sayısında müvekkil hakkında kişilik haklarına saldırı oluşturan gerçeğe aykırı tümüyle uydurma bir yayına yer verilmiştir. Bu haber müvekkilimin kişilik haklarını açık biçimde ihlal etmiştir. Müvekkilim saygın bir işadama olup ticari hayatı bu yayından dolayı olumsuz biçimde etkilenmiştir.

3- Söz konusu haber Öğreti ve Uygulama ile biçimlenen ve yayının hukuka uygunluk nedenlerinden olan gerçeklik, güncellik, özle biçim arasındaki denge, kamu yararı ve nesnellik ilkelerinden hiç birisiyle bağdaşmamaktadır.

4- Yapılan yayın sonucunda müvekkilde elem ve ızdırap sonucu oluşan zarardan dolayı, MK ve BK hükümleri gereğince kişilik haklarını ihlal eden yayının etkilerinin ortadan kaldırılması ve zararın tazmini için Sayın Mahkemenize başvurma gereği doğmuştur.

HUKUKİ NEDENLER : MK 25, Borçlar Yasası 49. maddesi ve diğer yasal düzenlemeler.

HUKUKİ DELİLLER : Gazetenin 17/01/2010 tarihli nüshası, mali ve sosyal durum araştırması, ekli Yargıtay kararı ve diğer deliller.

SONUÇ VE İSTEM : Gerçeğe aykırı haber yayınlamak suretiyle müvekkilimin kişilik hakkına saldırı da bulunan davalılardan, müvekkilin mağduriyeti nedeniyle ...TL manevi tazminatın gazete nüshasının yayım itibaren yasal faiziyle birlikte davalılardan müştereken ve müteselsilen tahsiline, yargılama masrafları ve ücreti vekaletin davalılara yükletilmesine karar verilmesini vekaleten arz ve talep ederiz. Saygılarımızla .../.../...

Davacı Vekili

Av.

BASILI ESERLERDE UYGULAMALI CEVAP VE DÜZELTME METNİ

Cevap ve Düzeltmeyi Gerektiren Yayın

Tekzip Gazetesi 7.7.2010 günlü sayısında "**Büyük Vurgun**" başlığıyla yayımlanan haberde, aralarında Hakkı Hakyemez'in de bulunduğu bir şebekenin vergi kaçırdığı haberine yer verilmiştir.

Hakkı Hakyemez veya vekili, **İKİ AY** içinde yani en geç 7.9.2010 gününe dek, hazırladığı cevap ve düzeltme metnini basın kuruluşunun sorumlu müdürüne ulaştırmak zorundadır.

İHTARNAME

KEŞİDECI : Hakkı Hakyemez

Vekili : Hakkı Hakarar

Muhatap : Rasim Çarpıtır

Tekzip Gazetesi Sorumlu Müdürü

Konu : Cevap ve Düzeltme Hakkının Kullanılması

Açıklama ve İstem

1- Tekzip Gazetesi'nin 7.7.2010 günlü sayısında Büyük Vurgun başlığıyla bir habere yer verilmiş ve haber içeriğinde, aralarında müvekkilimin de bulunduğu şirket yöneticilerinden oluşan bir şebekenin çökertildiği ifade edilmiştir.

2- Haberde yer verildiği şekilde müvekkilim Hakkı Hakyemez'in sözü edilen şirketle müşterilik ilişkisi dışında bir münasebeti bulunmamaktadır. Bu nedenle haberde yer verildiği biçimde adı geçen şirketin yöneticisi değildir.

3- Aşağıda yer verilen düzeltme metnimizin Anayasa'nın 12, Basın Yasası'nın da 14. maddesi gereğince yayımlanmasını arz ederim.

Cevap ve Düzeltme Metni

Tekzip Gazetesi'nin 7.7.2010 günlü sayısının birinci sayfasında, "Büyük Vurgun" başlığıyla verilen haberde, müvekkilim Hakkı Hakyemez'in de aralarında bulunduğu bir şirket yöneticilerinin, naylon fatura düzenlemek suretiyle vergi dolandırıcılığı gerçekleştirdikleri belirtilmiştir.

Müvekkilim Hakkı Hakyemez, sözü edilen şirketle müşterilik ilişkisi dışında bir ilgisi bulunmamaktadır. Haberde yer verildiği biçimde yöneticilik asla söz konusu değildir. Kamuoyunun bilgisine saygıyla sunulur.

Hakkı Hakyemez vekili,
Av. Hakkı Hakarar

UYGULAMA YOLU

DÜZELTME GEREKTİREN SÜRELİ YAYIN

***

YAYINDAN İTİBAREN **İKİ AY** İÇİNDE YAYININ SORUMLU YAZI İŞLERİ MÜDÜRLÜĞÜNE GÖNDERİLECEK CEVAP VE DÜZELTME METNİ

***

DÜZELTME METNİNİ ALAN SORUMLU MÜDÜR EKLEME YAPMADAN GÜNLÜ SÜRELİ YAYINLARDA **ÜÇ GÜN**, DİĞER SÜRELİ YAYINLARDA İSE **ÜÇ GÜNDEN SONRAKİ İLK YAYINDA** BU METNİ YAYINLAR.

***

GEREKEN SÜREDE YA DA HİÇ YAYINLANMAZSA, YAYIMLANMA SÜRELERİNİN BİTİMİNDEN İTİBAREN ON BEŞ GÜN İÇİNDE İLGİLİ, BULUNDUĞU YER SULH CEZA HAKİMLİĞİ'NE BAŞVURUR.

***

SULH CEZA HAKİMİ KARARINI, ÜÇ GÜN İÇİNDE VE DURUŞMASIZ OLARAK VERİR.

***

SULH CEZA HAKİMİ KARARINA KARŞI, TEBLİĞDEN İTİBAREN YEDİ GÜN İÇİNDE ACELE İTİRAZ YOLUYLA ASLİYE CEZA HAKİMLİĞİNE İTİRAZ EDİLEBİLİR. ASLİYE CEZA MAHKEMESİNİN VERECEĞİ KARAR KESİNDİR.

***

SULH CEZA HAKİMİ KARARININ KESİNLEŞMESİNDEN YA DA İTİRAZ EDİLMİŞSE ASLİYE CEZA MAHKEMESİNİN KARARININ TEBLİĞİNDEN İTİBAREN GÜNLÜK SÜRELİ YAYINLARDA **ÜÇ GÜN** İÇİNDE, DİĞER SÜRELİ YAYINLARDA İSE **ÜÇ GÜNDEN SONRAKİ İLK YAYINDA** DÜZELTME METNİ YAYIMLANMAK ZORUNDADIR.

Sürelî Basılı Eserler İçin Cevap Hakkı Dilekçe Örneği

KADIKÖY NÖBETÇİ ( ) SULH CEZA MAHKEMESİ

SAYIN HÂKİMLİĞİ'NE

TEKZİP TALEBİNDE

BULUNAN : Hakkı Hakyemez

.....

Kadıköy / İSTANBUL

VEKİLİ : Av. Hakkı Hakarar

ŞİŞLİ/İSTANBUL

KARŞI TARAF : Rasim Çarpıtır

(Tekzip Gazetesi Sorumlu Müdürü)

....Bağcılar/İstanbul

YAYIN TARİHİ : 17.01.2010

KONU : Tekzip gazetesinin 17.01.2008 günlü sayısında baş sayfada “Büyük Vurgun” başlığıyla ve devamında 8. Sayfada “Naylon Fatura soygunu” başlığıyla yayınlanan haberde yer alan hakaretimiz ve gerçek dışı iddialara karşı müvekkilime **CEVAP ve DÜZELTME HAKKI VERİLMESİ** istemi hakkındadır.

AÇIKLAMALAR :

1. Tekzip gazetesinin **17.01.2010** günlü sayısında ilk sayfada “**Büyük vurgun**” ve devamında 8. Sayfada “**Naylon Fatura Soygunu**” başlığı altında, gerçek dışı olmasının yanı sıra, müvekkilimin kişilik haklarını ve itibarını zedeleyici nitelikte ağır hakaretler içeren bir yayın yapılmıştır. (**EK-1: 17.01.2010 Günlü Tekzip Gazetesinin haber asıl parçası**)

2. Müvekkil'e yönelik gerçek dışı ithamlar içeren mezkur yazıya karşı hazırladığımız ihtarname ve tekzip metnini, **5187 sayılı, basın yasası'nın 14. maddesinin öngördüğü prosedür kapsamında, Beyoğlu ..... Noterliği'nin ..... yevmiye numarası ile 05.02.2010 tarihinde mevkutenin sorumlu müdürüne göndermiş bulunmaktayız. (EK-2: noter tarafından tebliğ şerhi düşülmüş ihtarname ve tekzip metni fotokopisi)**

3. İhtarname ve tekzip metnimiz, tekzip gazetesinin sorumlu müdürüne tebliğ edilmiştir. Ancak söz konusu tekzip metni, yayınlanması gereken tebellüğü takip eden üç günlük inceleme süresinde (06.02.2008-07.02.2008- 08.02.2008) ve tebellüğü takip eden üç günlük inceleme süresinin ertesi günü olan 09.02.2008 günlü sayıda yayınlanmamıştır.

(EK-3: 3 günlük inceleme süresi içerisindeki orijinal gazete nüshaları)

(Ek-4: Tekzip metninin en son yayınlanması gereken 09.02.2010 tarihli orijinal gazete nüshası)

4. Tekzip Başvurumuza Konu Yayın, müvekkilimin kişilik haklarını ihlal etmiştir

Yayında, müvekkilin şahsiyet, itibar ve saygınlığına yönelik gerçek dışı ithamlarda bulunularak, kişilik haklarına ağır saldırıda bulunulmuştur.

Yukarıda zikrettiğimiz ifadelerde de görüldüğü üzere yayında, müvekkilin gayri meşru kazanç elde eden bir kişi olarak tanıtılarak hakkında hukuka ve maddi gerçeğe aykırı bir takım iddialarda bulunulmuştur. Yayında;

- Müvekkilimin güya gayri meşru kazanç elde ettiği
- Müvekkilimin naylon fatura kestiği

şeklinde tamamen gerçek dışı ve hakaretamid iddia ve imalara yer verilmiştir.

Gazetenin tekzip başvuru konusuna yazısına göz atıldığında, yazının somut verilere değil, tümüyle yanlış varsayımlara dayandığı açıkça görülmektedir. Yazıda kamuoyuna aktarılan bilgilerin hiçbirinin doğruluğu teyit edilmiş, yazının konusu ile ilgili hiçbir araştırma ve soruşturma gerçekleştirilmemiş, kısacası basın meslek etiği hiçe sayılmıştır. Sonuç olarak da hem müvekkilimin kişilik haklarına ağır saldırıda bulunulmuş hem de kamuoyu yanıltılmıştır.

Dolayısıyla yayında sarf edilen bu sözlerin, "hakaret" kapsamında değerlendirilmesi gerektiği açıkça ortadadır.

5- Haberde yer alan şirketle müvekkilim arasında yöneticilik ilişkisi söz konusu değildir. Yalnızca müşteri ilişkisi vardır. Yöneticilik sıfatının olmadığını kanıtlayan Ticaret Sicil Gazetesi delili ektedir. (Ek:5 .....Yanar Döner Ltd.Şti. Ortaklarını gösterir Ticaret Sicil Gazetesi Fotokopisi)

Sonuç itibariyle, tekzip başvuru konusuna yayın hukuka aykırıdır ve müvekkilimin kişilik haklarını hedef almaktadır. Yayın, ayrıca tamamıyla gerçek dışı iddialardan müteşekkildir. Bu itibarla, müvekkile cevap düzeltme hakkı tanınması gerektiği açıkça ortadadır.

NETİCE-İ TALEP : Yukarıda ayrıntıları ile arz ve izah ettiğimiz gerekçelerle;

- **Söz konusu hukuka aykırı yayınlara ilgili cevap ve düzeltme talebimizin kabulüne,**

- **Ek'te mevcut tekzip metnimizin, kararın tebliğinden sonra Tekzip Gazetesi'nin ilk çıkacak sayısında, tezkibe konu hukuka aykırı haberin yayınlandığı şekilde,**

- **Basın Kanunu'nun 14. maddesinin gerektirdiği şekil ve şartlara uygun olarak, okumayı güçleştirmeyecek büyüklükte yayınlanmasına,**

- **Tarafımızca yapılan ihtarname gönderi masrafının ve yasal ücreti vekâletin karşı tarafa yükletilmesine,**

karar verilmesini, saygılarımızla vekaleten arz ve talep ederiz.

Tekzip İsteyen

Vekili

Av. Hakkı Hakarar

**Ulusal ve Yerel Radyo ve Televizyonlar Açısından Cevap ve Düzeltme Hakkı
Uygulama Yolu**

DÜZELTME VE CEVAP HAKKI GEREKTİREN PROGRAM

***

İLGİLİSİ TARAFINDAN YAYINDAN İTİBAREN, **ON GÜN** İÇİNDE ULUSAL KANALLAR İÇİN ANKARA SULH CEZA HAKİMLİĞİ'NE, YEREL KANALLARDA İSE BAŞVURUCUNUN BULUNDUĞU YER SULH CEZA HAKİMLİĞİ'NE BAŞVURU.

***

SULH HÂKİMİNCE ÜÇ GÜN İÇİNDE VERİLEN KARAR.

***

TEBLİĞDEN İTİBAREN **ÜÇ GÜN** İÇİNDE KARARI VEREN SULH CEZA HAKİMLİĞİ'NİN ÜST MAHKEMESİ OLAN ASLİYE CEZA HAKİMLİĞİ'NE İTİRAZ YOLU.

***

ASLİYE CEZA MAHKEMESİ'NCE ÜÇ GÜN İÇİNDE VERİLEN KESİN KARAR.

***

KARARI TEBLİĞ ALAN YAYIN KURUMUNCA DÜZELTME METNİNİ ERTESİ GÜN YAYINLANMA ZORUNLULUĞU

DİLEKÇE ÖRNEĞİ**ANKARA NÖBETÇİ ( ) SULH CEZA MAHKEMESİ
(SAYIN HAKİMLİĞİ'NE)****Sunulmak üzere**İSTANBUL NÖBETÇİ SULH CEZA MAHKEMESİ
(SAYIN HAKİMLİĞİ'NE)**TEKZİP TALEBİNDE****BULUNAN** :**VEKİLİ** :**KARŞI TARAF : NC TV Televizyon Yayıncılık A.Ş."**

(NC logosuyla yayın yapan özel TV Kanalı)

.....Bağcılar / İstanbul

YAYIN TARİHİ : **20.10.2010**

KONU: "NC TV Televizyon Yayıncılık A.Ş."ye ait "**NC**" isimli Ulusal nitelikte yayın yapan özel Televizyon kanalının .....tarihli "**Yeni Haber**" programında asılsız bir iddiaya yer verilmek suretiyle müvekkilimin kişilik haklarının ağır surette ihlal edilmesi nedeniyle, 3984 sayılı kanun gereğince müvekkilime **CEVAP ve DÜZELTME HAKKI VERİLMESİ** talebimiz hakkındadır. (**EK-1: Tekzip metni**)

AÇIKLAMALAR :

1- TEKZİP BAŞVURUMUZA KONU YAYIN, TARAFIMIZA CEVAP HAKKI TANINMASINI ZORUNLU KILMIŞTIR.

NC Televizyonu'nda .....tarihinde yayınlanan "Yeni Haber" programında müvekkilinin kişilik haklarını ihlal eder nitelikte bir yayın yapılmıştır.

Bu yayının, RTÜK'ten alınacak resmi onaylı kaseti için de tarafımızca RTÜK'e başvurulmuş ve RTÜK onaylı kaset tarafımızca temin edilmiştir. (**EK-2: Tekzip talebimize konu yayının ilgili bölümünün RTÜK onaylı bir örneği**)

2- Programda, program sunucusu, müvekkil hakkında izleyiciler nazırında yanlış kanaatlere varılmasına neden olacak tamamen gerçek dışı olan bir iddiadan bahsetmektedir. Program sunucusunun yayında müvekkil hakkında bahsettiği söz konusu gerçek dışı beyanlar şu şekildedir: "**HAKKI HAKYEMEZ NAYLON FATURA İŞİNDE. HAKKI HAKYEMEZ'İN GERÇEK YÜZÜNÜ AÇIKLIYORUZ.**

Görüldüğü gibi yayında müvekkilinin ismi açıkça zikredilerek, müvekkilimin hakkında,

Müvekkilimin güya VERGİ KAÇIRDIĞI,

Müvekkilimin **NAYLON FATURA DÜZENLEDİĞİ**

şeklinde tamamen gerçek dışı bir iddiaya yer verilmiştir. Milyonlarca kişinin önünde müvekkilimin ismi de açıkça belirtilmek suretiyle söz konusu be-

yanların -bir iddia olarak belirtilmiş olsa bile- zikredilmesi açıktır ki müvekkile bir cevap hakkı tanınmasını hukuken zorunlu kılmaktadır. Zira söz konusu ifadelerle, açıktır ki, müvekkilimin kişilik hakları hedef alınmıştır.

Özetle, yayındaki sunucu beyanlarından dolayı müvekkilim Sayın Hakkı Hakyemez cevap ve düzeltme hakkı verilmesi gerektiği konusunda tereddüt bulunmamaktadır. Yayında, müvekkilim hakkında dile getirilen iddiaların gerçek dışı olduğu delilleriyle sabittir.

Yayında adı geçen firmayla müvekkilim arasında müşterilik ilişkisi dışında bir durum söz konusu değildir. Şirketle bir ilgisi olmayan müvekkilimin şirket yöneticisi olarak vergi kaçırdığı yönündeki haberin gerçekle bir ilgisi bulunmamaktadır. (Ek: 3 İlgili şirketin Ortaklarını gösterir Ticaret Sicil Gazetesi)

3- *Cevap ve düzeltme istemine konu yayın, müvekkil hakkında gerçeğe aykırı iddialar içermekte olup, anayasa ve 3984 sayılı yasa gereğince tekzip edilmesi gerekmektedir.*

Sonuç ve İstem :

Yukarıda tafsilatıyla arz ve izah ettiğimiz sebeplerle, sayın mahkemeye sunmuş olduğumuz dava konusu yayın kaseti dayanak alınarak talep konusu yayınlı ilgili gerçekleri içeren ekli DÜZELTME metnimizin;

1. **NC Türk Televizyonunda yayınlanacak ilk Yeni Haber programında ve programın başında,**
2. **“Hakkı Hakyemez’den cevap ve düzeltmedir” başlığı altında,**
3. *Yukarıdan aşağıya yazı kaydırma tekniği kullanarak,*
4. *Anlamayı zorlaştırmayacak biçimde olağan okuma kuralları çerçevesinde, okunarak yayınlanmasına;*
5. *Yasal ücreti vekaletin karşı tarafa yükletilmesine, karar verilmesini, vekâleten arz ve talep ederiz. Saygılarımızla.*

Hakkı Hakyemez

Vekili

Av. Hakkı Hakarar

Cevap ve Düzeltme Metni

NC TV’nin 20/10/2004 günlü Yeni Haber programında yer alan, “Büyük Vurgun” tanıtımıyla verilen haberde, müvekkilim Hakkı Hakyemez’in de aralarında bulunduğu bir şirket yöneticilerinin, naylon fatura düzenlemek suretiyle vergi dolandırıcılığı gerçekleştirdikleri belirtilmiştir.

Müvekkilim Hakkı Hakyemez, sözü edilen şirketle müşterilik ilişkisi dışında bir ilgisi bulunmamaktadır. Haberde yer verildiği biçimde yöneticilik asla söz konusu değildir. Kamuoyunun bilgisine saygıyla sunulur.

Hakkı Hakyemez vekili,

Av. Hakkı Hakarar

İNTERNET ÜZERİNDEN YAPILAN YAYINLARDA CEVAP HAKKI**DÜZELTME VE CEVAP HAKKI GEREKTİREN İÇERİK**

***

İLGİLİSİ TARAFINDAN, YANLIŞ HABERE YER VEREN İNTERNET SİTESİNİN İÇERİK SAĞLAYICI ya da YER SAĞLAYICIYA GÖNDERİLECEK DÜZELTME METNİ VE İHTARNAME

***

İÇERİK ya da YER SAĞLAYICININ TEBLİĞDEN İTİBAREN **İKİ GÜN** İÇİNDE DÜZELTME METNİNİ BİR HAFTA SÜREYLE YAYIMLAMA ZORUNLULUĞU

***

DÜZELTME METNİNİN YAYINLANMAMASI DURUMUNDA YERLEŞİM YERİ SULH CEZA MAHKEMESİNE Ve (iki yukarıdaki iki günlük süreden sonra başlayacak) **ONBEŞ GÜNLÜK SÜRE İÇİNDE YAPILACAK BAŞVURU**

***

SULH CEZA MAHKEMESİNİN ÜÇ GÜN İÇİNDE KARAR VERMESİ

***

KARARI TEBLİĞ ALAN YAYIN KURUMUNCA DÜZELTME METNİNİ ERTESİ GÜN YAYINLANMA ZORUNLULUĞU

İHTARNAME

KEŞİDECI : Hakkı Hakyemez

Vekili : Hakkı Hakarar

Muhatap : 1- Tekzip.com İnternet sitesi

2- Tekzip.com yer sağlayıcısı T Online ltd.şti.

Konu : Müvekkil Hakkında Yapılan Gerçeğe Aykırı Yayının Çıkarılması ve

Cevap ve Düzeltme Hakkının Kullanılması

Açıklama ve İstem

Tekzip.com 7.7.2010 günlü internet sayfasında Büyük Vurgun başlığıyla bir habere yer verilmiş ve haber içeriğinde, aralarında müvekkilimin de bulunduğu şirket yöneticilerinden oluşan bir şebekenin çöktirdiği ifade edilmiştir.

Haberde yer verildiği şekilde müvekkilim Hakkı Hakyemez'in sözü edilen şirketle müşterilik ilişkisi dışında bir münasebeti bulunmamaktadır. Bu nedenle haberde yer verildiği biçimde adı geçen şirketin yöneticisi değildir.

İstem : Bu ihtarnamenin size tebliğinden itibaren İki gün içinde mevcut yanlış haberin site içeriğinden çıkarılarak yerine aşağıda yer verilen dü-

zeltme metnimizin bir hafta süreyle yayımlanmasını Anayasa'nın 12, *İnternet Ortamında Yapılan Yayınların Düzenlenmesi Ve Bu Yayınlar Yoluyla İşlenen Suçlarla Mücadele Edilmesi Hakkında Yasa'nın* da 9. maddesi gereğince ihtaren bildiririz.

Cevap ve Düzeltme Metni

Tekzip Gazetesi'nin 7.7.2010 günlü sayısının birinci sayfasında, "Büyük Vurgun" başlığıyla verilen haberde, müvekkilim Hakkı Hakyemez'in de aralarında bulunduğu bir şirket yöneticilerinin, naylon fatura düzenlemek suretiyle vergi dolandırıcılığı gerçekleştirdikleri belirtilmiştir.

Müvekkilim Hakkı Hakyemez, sözü edilen şirketle müşterilik ilişkisi dışında bir ilgisi bulunmamaktadır. Haberde yer verildiği biçimde yöneticilik asla söz konusu değildir. Kamuoyunun bilgisine saygıyla sunulur.

Hakkı Hakyemez vekili,

Av. Hakkı Hakarar

KADIKÖY NÖBETÇİ ( ) SULH CEZA MAHKEMESİ

SAYIN HÂKİMLİĞİ'NE

TEKZİP TALEBİNDE

BULUNAN : Hakkı Hakyemez

.....

Kadıköy / İSTANBUL

VEKİLİ : Av. Hakkı Hakarar

ŞİŞLİ/İSTANBUL

KARŞI TARAF : 1- Tekzip.com İnternet Sitesi İçerik Sağlayıcısı

2- T. Online Ltd. şti Tekzip.com yer sağlayıcı

....Bağcılar/İstanbul

YAYIN TARİHİ : 07.07.2010

KONU : Tekzip.com adlı sitenin 7.07.2010 günlü internet sayfasında "Büyük Vurgun" başlığıyla YER ALAN HABER İÇERİĞİNİN SİTEDEN ÇIKARILMASI ve YERİNE DÜZELTME METNİMİZİN YAYIMLANMASI İSTEMİNİ İÇERMEKTEDİR.

AÇIKLAMALAR :

Tekzip.com 7.7.2010 günlü internet sayfasında Büyük Vurgun başlığıyla bir habere yer verilmiş ve haber içeriğinde, aralarında müvekkilimin de bulunduğu şirket yöneticilerinden oluşan bir şebekenin çökertildiği ifade edilmiştir.

Müvekkilimiz hakkında yanlış haber veren Tekzip.com içerik sağlayıcı ile yer sağlayıcısına yolladığımız ihtarnameye karşın haber sitede yayınlanmaya devam etmektedir.

Haberde yer verildiği şekilde müvekkilim Hakkı Hakyemez'in sözü edilen şirketle müşterilik ilişkisi dışında bir münasebeti bulunmamaktadır. Bu nedenle haberde yer verildiği biçimde adı geçen şirketin yöneticisi değildir.

Bilindiği üzere, **İnternet Ortamında Yapılan Yayınların Düzenlenmesi Ve Bu Yayınlar Yoluyla İşlenen Suçlarla Mücadele Edilmesi Hakkında Yasa'nın da 9. maddesi gereğince İçerik nedeniyle hakları ihlâl edildiğini iddia eden kişi, içerik sağlayıcısına, buna ulaşamaması halinde yer sağlayıcısına başvurarak kendisine ilişkin içeriğin yayından çıkarılmasını ve yayındaki kapsamından fazla olmamak üzere hazırladığı cevabı bir hafta süreyle internet ortamında yayımlanmasını isteyebilir. İçerik veya yer sağlayıcı kendisine ulaştığı tarihten itibaren iki gün içinde, talebi yerine getirir. Bu süre zarfında talep yerine getirilmediği takdirde reddedilmiş sayılır.**

Talebin reddedilmiş sayılması halinde, kişi onbeş gün içinde yerleşim yeri sulh ceza mahkemesine başvurarak, içeriğin yayından çıkarılmasına ve yayındaki kapsamından fazla olmamak üzere hazırladığı cevabın bir hafta süreyle internet ortamında yayımlanmasına karar verilmesini isteyebilir.

Anayasa'nın 12. maddesi de cevap ve düzeltme hakkını bizzat düzenlemiştir. Başvurumuzun davalı tarafça değerlendirmeye alınmaması ve müvekkilin mağduriyeti söz konusu olması nedeniyle mahkemenize başvurma zorunluluğu ortaya çıkmıştır.

SONUÇ ve İSTEM : Yukarıda ayrıntıları ile arz ve izah ettiğimiz gerekçelerle;

- **Söz konusu hukuka aykırı yayınlara ilgili cevap ve düzeltme talebimizin kabulüne,**
- **Adı geçen ve müvekkil hakkında yanlış ve yanlış bilgiler içeren haberin çıkartılmasına,**
- **Ek'te mevcut tekzip metnimizin, kararın tebliğinden sonra Tekzip.com sitesinde BİR HAFTA süreyle tezkibe konu hukuka aykırı haberin yayınlandığı şekilde,**
- **Kanunu'nun gerektirdiği şekil ve şartlara uygun olarak, okumayı güçleştirmeyecek büyüklükte yayınlanmasına,**
- **Tarafımızca yapılan ihtarname gönderi masrafının ve yasal ücreti vekâletin karşı tarafa yükletilmesine,**

karar verilmesini, saygılarımızla vekaleten arz ve talep ederiz.

Tekzip İsteyen

Vekili

Av. Hakkı Hakarar

KAYNAKÇA

1. www.ihami.anadolu.edu.tr
2. Prof. Dr. Sefa Reisoğlu, SEM Cumartesi Forumları, İstanbul Barosu Yayınları, 2009
3. İçel / Ünver Kitle Haberleşme Hukuku, Beta, 8. Bası, İst. 2009
4. www.hukukturk.com
5. İstanbul Barosu Dergisi
6. Doç. Dr. Sibel Özel, Uluslar arası Alanda Medya ve İnternette Kişilik Hakkının Korunması, seçkin, Ankara 2004
7. Av. Fikret İlkiz, Yayın Yasakları, www.ilef.ankara.edu.tr
8. Şeyda Dursun, AB Uyum Sürecinde Ceza Hukuku, Türk Hukukunda Cevap ve Düzeltme Hakkı, İstanbul Barosu Yayınları, İst. 2010
9. Atilla Coşkun, Cevap Hakkı, 2002, 1. Basım, Legal, İstanbul
10. Coşkun Ongun, Basın Davaları El Kitabı, İstanbul Barosu Yayınları, İst. 2008

